

Düşünce ve Kuram Dergisi | SAYI 20

Demokratik Modernite

Üç Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi

Yerel Süreli Yayın

Sayı: 20 Nisan-Mayıs-Haziran - 2017
ISSN: 2147-1703

Roza Yayınları Adına Sahibi
Emine Caynak

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Şerafettin Yıldız

Editör
Haydar Ergül

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmaması yayın kurulunun kararına bağlıdır.

Roza Yayınları

Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol Dernek Sk.
No: 7/3 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 243 59 59

İletişim
www.demokratikmodernite.org
facebook.com/demokratikmodernite1
twitter.com/dmodernite

editor@demokratikmodernite.org
demokratikmodernite@gmail.com

Abonelik Koşulları
Yıllık Abonelik Bedeli: 40 TL
Yurtdışı Abonelik Bedeli: 50 Euro
Türkiye İş Bankası
Çarşı-Bağcılar Şubesi / Emine Caynak
Hesap No: 1291 0551 408
IBAN: TR 78 0006 4000 0011 2910 5514 08

Kapak Resmi
Ceket Medya

İç Dizayn ve Sayfa Düzeni
Rıdvan Sain

Basım Yeri

Gün Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

Beşyol Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece/İstanbul
Tel: 0 212 580 63 81

İçindekiler

Savaşa Karşı, Savaşın Ötesinde ve Savaşta...

Editör

Dergimizin bu sayısını "Üçüncü Dünya Savaşı ve Ortadoğu" konusuna ayırdık.

Ortadoğu'da toplumsal dinamikler oldukça hareketli ve kırılgan. Zira bölgemiz yeniden yapılandırılıyor. Gerek küresel gerekse de bölgesel dengeler sonuç alabilme adına büyük değişkenlikler gösterebilmektedir. Dolayısıyla gelişmeleri önceden analiz edebilmek, öngörüde bulunmak ve onlara göre düşünce, siyaset ve yönelim belirlemek de oldukça güçleşmektedir. Hal böyle olunca gelişmeleri anlaşılır kılma ve çözüm seçeneklerini ortaya koyma çabası çok önemlidir.

Yüzyıl önce kurulan bölge statüsü, bizzat yapıcıları tarafından da taşınamayacak duruma gelmiştir. Bu durum Demokratik Uygarlık güçlerine de yeni fırsat ve olanaklar sunmuş, halklar lehine çözüm seçeneklerini ortaya koyma ve pratikleştirme olanaklarını arttırmıştır.

Üçüncü Dünya Savaşı, aslında üzerinde kalem oynatmanın pek de kolay olmadığı bir alan. Bu, konunun her an dolaylı ve dolaysız sonuçlarını yaşadığımız reel-politik güncelliğinden, taşıdığı belirsizliklerden ve zihniyet dünyasının sınırlılıklarından kaynaklanıyor olabilir. Öncelikle Üçüncü Dünya Savaşı kavramının -Soğuk Savaş yıllarını betimlemek için kullanılan konsept dışarıda bırakılırsa- yeni bir tanımlama ve kavramlaştırma olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir. Eğer yeni olduğu söyleniyorsa bu kavramın neye işaret ettiği de açıklanmak durumundadır. "Dünya Savaşı'ı hatta "dünya" derken neyi kastettiğimiz de dâhil olmak üzere Üçüncü Dünya Savaşı üzerine sormamız gereken sorular var: Üçüncü Dünya Savaşı'nın uygarlığın çevrimleri ve hegemonik geçişleri üzerinden bir okuması yapılabilir mi? Küreselleştiğini söylediğimiz dünyada Demokratik Uygarlık bu savaşın neresindedir? Üçüncü Dünya Savaş'ı uygarlığın krizi midir yoksa zaten bu "kriz uygarlığı"nın süreğenliğinin bir ifadesi midir? Üçüncü Dünya Savaşı bu "kriz"in hangi eşiğini ifade etmektedir? Bu savaş bağlamında iktidar odakları, onun sermaye ve ideolojik alandaki çekişmeleri nasıl yorumlanabilir? Ahlaki-politik toplumu Üçüncü Dünya Savaşı'nda açığa çıkarmak ve onu bu savaşın aktif bir "taraf"ı haline getirmek nasıl mümkün olabilir? Ontolojik düzlemin ahlaki-politik toplum olduğu ve ideolojik-politik stratejinin bu toplumu açığa çıkarmak olduğu düşünüldüğünde "Uygarlığın Savaşı"nda barış nasıl düşünülmelidir? Bu durumda "barış"ın, savaşmak yani savaşta taraf olmakla, savaşı kazanmakla ve devrimle aynı arzuya dâhil olduğunu söylemek mümkün müdür?

Bu çerçevede, bölgede yüzyıl önce dışarıdan dayatılan klasik ulus-devlet modelinin aşındığı bir dönemde Üçüncü Dünya Savaşı'nın ne gibi sonuçlar ortaya çıkaracağı, yeniden yapılandırma meselesi, güçlerin savaş aktiviteleri gibi konuların kapsam ve yönelimleri tarihsel-toplumsal bağlamlarıyla incelenmeye çalışıldı.

Üçüncü Dünya Savaşı kavramı bağlamındaki tüm bu sorular ve daha fazlası için cevap arayışına girmek gerekiyor. Elbette dergimizin, bu sayısıyla söz konusu sorulara tümüyle açık ve tatmin edici cevaplar geliştirdiğini iddia etmiyoruz. Aynı zamanda amacımız; ahlaki, politik ve entelektüel görevlerimize uygun olarak Üçüncü Dünya Savaşı'nı tüm kuramsal boyutlarıyla açıklığa kavuşturmak adına konuyu gündeme taşıma ve tartışmayı başlatma hamlesini yapmaktır. Bu sayının, yeni soruları ve yeni tartışma alanlarını da beraberinde getirmesi, düşünsel çabamıza ivme kazandırması ve gelecek dosyamız olan "Faşizm" sayısında buluşmak dileğiyle.

Ortadoğu Çözümü: Demokratik Uluslar Birliği

Abdullah Öcalan

Ortadoğu'da kendine özgü bir tarzda üçüncü dünya savaşının yaşandığı bir gerçektir. Fakat bu savaşın klasik askeri siyasi boyutlardan farklı bir özelliği vardır. Uygarlıklar savaşı tanımı doğru olmakla birlikte, içeriği yeterince doğru yorumlanmamaktadır. Tarihi ve toplumsal boyutları fazla açıklanmamaktadır. Tarafları, yöntemleri ve amaçları net değildir. Çokça plan ve projeden bahsedilmesine rağmen, en plansız ve adeta kendi kendine yürütülen bir savaş söz konusudur. Adeta kaos yaratmayı hedefleyen bir savaşla karşı karşıyayız.

Özcesi günümüz Ortadoğu›sunda statüko sürdürülemez duruma dayanmış bulunmaktadır. Faşist Almanya ve Sovyet Rusya›nın yarattığı denge politikasından yararlanarak ömrünü bir yüz yıl uzatabildi. Her iki sistemin de yıkılması yeni denge politikasını çok sınırlamıştır. ABD-AB, ABD-Çin gibi ikilemler yeni bir denge oyununa fırsat vermeyecek niteliklere sahiptir. Son dönemde Türkiye›nin önderlik etmeye çalıştığı dayanışma aynı nedenlerle gelişme potansiyeli taşımamaktadır. Gerçekten sisteme kabul edilebilir ölçülerde eklemlenmeyen iktidar blokları, günümüz dünyasının dinamik olduğu kadar en tehlikeli bölgesini ortaya çıkarmaktadır. Bireyin özgürleşmesine ve toplumun demokratikleşmesine imkân tanımayan iktidar blokları, hâkim küresel sistem için kabul edilemez sınırlara dayanmıştır. ABD›nin başını çektiği blok ve kaos imparatorluğunun başı olarak ABD, tıpkı Bir ve İkinci Dünya Savaşları'na girmişçesine, Afganistan ve Irak işgalleri ile bir nevi Üçüncü Dünya Savaşı'nı yaşamaktadır. NATO bölgeye yönlendirilirken, Rusya, Çin ve Hindistan gibi önemli güçler nötralize edilmektedir. Büyük Ortadoğu Projesi ile kaostan çıkış ve çözüm sağlanmaya çalışılmaktadır. Buna karşılık halkların da seçenek oluşturabileceği daha demokratik, özgür ve eşit çözümlerin gündemleşmesi söz konusudur.
Emperyalizmin evresinde yeni bir evre söz konusu olabilir mi? Demokratik "sistem ölçülerinde" emperyalizm sloganı ne kadar gerçekçidir? Başka seçenekler mümkün mü? Ilımlı İslam, Türkiye modeli kavramlarından ne anlaşılmalıdır? Batılı demokratik modeller ne kadar uyarlanabilir?

Ortadoğu sorunsallığında tanımlanması gereken bazı temel olgular daha vardır. Etnisite, ulus, vatan, şiddet, sınıf, mülkiyet ve ekonomi vb. olgular kavramsal düzeyde tanımlanmış olmaktan uzaktır. Olguların tanımlanma düzeyleri olarak kavramlaştırma hala şovenist ideolojik zırhlarından arınarak yapılamamaktadır. Ortadoğu kültüründe bu olguların gerçek değeri bilimsel olarak ortaya konulmamaktadır. Ya dinsel ideolojinin ya da şovenist milliyetçiliğin gözlükleriyle bakılmakta, kendilerine göre çözümsüzlük yüklü sonuçlar çıkarılmaktadır. Toplumsallık gerçeğinde etnisite, ulus, vatan, şiddet ve mülkiyet ekonominin değeri, yeri, ağırlığı nedir, aralarındaki ilişkiler ne ifade etmektedir gibi sorular sorulmamaktadır. Gerçeklik, ideolojik perspektife kurban edilmektedir. Politika bundan da beter bir perspektifle daha saldırgan ve bencil davranmaktadır. Rasyonel, adaletli ve demokratik yaklaşıma şans tanınmamaktadır. Olguların ideolojik politik dışı bilimsel yaklaşımlarla aydınlatılması sanki tüm oyunlarını bozacakmış gibi bir hisse kapılmaktadır. Ortadoğu'da gerçeklerin karanlıkta bırakıl-

ması önemli bir eğitim ve politika görevidir.

Bir kaos döneminden geçildiği açıktır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nda da benzer süreçler yaşanmıştır. Birincisinde Sovyetler Birliği, ikincisinde faşist Almanya kaostan çıkışta dengesiz iktidar bloklarının oluşmasına yol açtı. İki büyük imparatorluğun "Osmanlı ve İran" kalıntısından ortaya çıkan tüm devletler ne Sovyet sistemini, ne Batı klasik sistemini hazmedecek durumdaydılar. Sistemler arası güç dengesinden yararlanarak 1990'lara kadar gelebildiler. Sovyetlerin çözülüşüyle bozulan denge iktidar parçalarını daha da serserileştirdi. Yeni hâkim küresel sistemle bu biçimde yaşanamazdı. ABD'nin bir koalisyonla bölgeye girişi bu nedenledir. Sistemin parçalı kriz durumu bölgede tam bir kaos niteliğindedir. Üçüncü Dünya Savaşı benzetmesi kendine özgü koşullar altında pek yabana atılamaz. Aslında Birinci ve ikinci Dünya Savaşları sonrasında bitmemiş hesapların konsolidasyonu söz konusudur. Yeni despotik rejimlerin gündeme sokulması küreselleşmenin mantığına uygun düşmemektedir. Sistem devlet bloklarına değil, talepkar halk yığınlarına açılmak zorundadır. Bu da zenginliklerden pay ve demokrasi gerektirmektedir.

Şimdiye kadar yaptığımız tarihsel toplumsal çözümlememiz ABD›nin kaosta bir imparatorluk gibi hareket etmesini gerçekçi bulmaktadır. Bunu ahlaki ve hukuki bulmamak gerçekçi olmasını engellemez. Bu dönemde başta AB'nin cumhuriyetçi demokratik ulus devletleri olmak üzere, birçok ulus-devlet derin endişeler duyuyor. Bu endişelerinde haklı olabilirler. Ama gerçekçi değillerdir. Sistemlerin küreselliği ve imparatorluklaşması ta Sargonlu Akad devletinden beri sürmektedir. Yüzlerce halka eklenerek, en son İngiltere ve Sovyetler tarafından adeta savaşmadan sunulan dünya imparatorluklarını ABD'nin tekleştirerek sürdürmesi yadırganabilir mi? Kapitalizmin üçüncü büyük küresel hamlesinin kriz derinliği tartışılabilir. Kaotik özellikler sıralanabilir. Bütün bunlar sürecin imparatorluk tarzı bir yönetimi gereksindiğini doğrular. Uygarlıklaşmanın olduğu her yerde devletlerin boşlukları tanımadığı, siyasetin boşluktan hoşlanmadığı ısrarla vurgulanır. O halde arkasına en son bilim ve teknik devrimi de almış, bu alanda öncülüğünü kabul ettirmiş, devasa bir askeri ve ekonomik gücü oluşturmuş ABD'nin sistem gereği bir yayılmayı sürdürmesi kaçınılmazdır. Siyasetin ve devletin doğası gereği böyledir. Bunu söylemek haklı olduğunu söylemek değildir.

"Ulus-devlet, milliyetçi söylemin aksine, tam bağımsızlığın gerçekleştiği devlet değildir"

Yine ulus-devlet çağının geçtiğini söylemek, küresel emperyalizmi onaylamak değildir. Daha çok küresel ekonomi, askeri ve siyasi gerçekliğin bu modeli verimli görmediği, bir ayak bağı olarak değerlendirdiğidir. Ulus-devlet, milliyetçi söylemin aksine, tam bağımsızlığın gerçekleştiği devlet değildir. Kaldı ki, hiçbir olgular dünyasında tam bağımsızlık diye bir kavram yoktur. Bağlılık içinde olmak evrensel bir kategoridir. Karşılıklı bağımlılık içinde olmayan hiçbir nesne ve özne yoktur. Ulus-devlet bağımsızlığını fetişleştirmek bir küçük burjuva ütopyasıdır. Ne devletlerin, ne ulusların bağımsızlığı gerçekleşmiş bir olgudur. Her birisinin diğerine değişik özellikler altında bağımlılığı vardır. ABD'nin dayattığı imparatorluk eğilimi en esnek bağımlılık türüdür. Katı sömürgecilik, etnik temizlik, dinsel bağnazlık gibi demode yöntemleri esas almamaktadır. Yeni sömürgecilikten bile daha postmodern bağımlılık biçimlerini denemektedir. Kaldı ki, çok sayıda ulus-devlet, yönetim yapıları gereği, ABD'ye bağımlılığı bir ödül gibi kavramaktadır. Ulus-devlet ortadan kaldırılmıyor. Ama serserice hareketlerine de eskisi kadar müsaade edilmiyor. Yeni küreselleşme döneminde ulus-devletlerin yeniden mevzilenmesi kaçınılmazdır. AB'den Çin'e kadar bu süreç devam etmektedir. Yeni bir savaş için değil, sürdürülen savaşın sonuçlandırılması veya sistem için karlı mecralara dökülmesi için yapılmaktadır. Gerektiğinde ekonomik, gerektiğinde askeri yollarla sistemin kaos yönetimini, ya mevcut durumunu koruyarak, gerilemesini durdurarak ya da daha verimli yeniden yapılandırmalara giderek yürütmektedir. Kendi alternatif planlarını kaostan çıkmış güçlü çözümlerle realize etmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede Ortadoğu gerçekliğine yaklaştığımızda olası gelişmeleri nasıl öngörebiliriz?

Ortadoğu Kaosundan Çıkışta Üç Senaryo Çizilebilir

Birincisi, eski statükoyu korumaya çalışanlar, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılandırılan bölge ülkeleri, siyasi ve ekonomik olarak ulus-devlet modelinde ısrar etmek isteyecekler. Sovyet-ABD dengesi bozulduğundan ve ABD'nin imparatorluk tarzında bölgeye yönelmesinden ötürü, ulus-devlet modeli eski haliyle zor yürür. Ekonomik, siyasi ve kültürel dönüşümü kaçınılmazdır. Eskiden kalma devletçi, milliyetçi ve dinci siyaset ve ekonomik yapılanmalar küreselleşmenin yeni hamlesi karşısında her bakımdan engeldir. Milli kapitalizm çağı çoktan geçtiğinden ve 20. yüzyılın denge politikasının olanakları da hayli sınırlandığından, sistemle yeniden eklemlenmeleri beklenir. Yapmak istedikleri biraz fiyatlarını artırarak eklemlenmedir. Bunu da kendilerine milliyetçi, muhafazakâr ve sosyal kulplar takarak, kitlesel tabanlarına hoş gelebilecek biçimde medyatik reklam yöntemleriyle sağlamak isteyecekler. Güncel olarak yoğunca yaşanan bu sığ ve kısır "gelişme bile diyemeyeceğimiz" çabalar politika olarak yansıtılsa da, tam bir demagojik yanıltma yöntemidir. Geleneksel devletçi "cumhuriyetçi veya krallık olmaları pek önemli değil" dinci ve mezhepçi bu çıkar gruplarının kurtarmak istedikleri ekonomik ve siyasal ranttır. Sistemi bilgi çağı kriterlerine göre yeniden yapılandırma iddiasındaki önde gelen kapitalist odakların "ABD, AB ve Japonya, hatta Çin" bu rantçı ekonomik ve siyasi yapılarla yürümesi beklenemez. Bunların klasik komprador kapitalizminin aşıldığını anlamaları gerekir. Özellikle Türkiye, Mısır, Pakistan ve İran'ın ayakta tutmak istedikleri statükonun, sistemin yoğunlaşan bölgeye yüklenimleri karşısında dayanması gittikçe zorlaşacaktır. Ne kendi aralarında, ne dışta yeni ittifaklarla kendilerini sürdürme olanakları eskisi gibi vardır. Nazlanarak da olsa, ABD önderliğinde ve büyük proje kapsamında sistemle yeniden eklemlenmekten başka seçenekleri pek rasyonel görünmemektedir.

İkinci senaryo, ABD'nin ağırlığı altında yeniden yapılanmadır. İngiltere ve Fransa'nın Birinci Dünya Savaşı sonrasında yaptıklarına benzer bir uygulama tasarlanmaktadır. Ulus-devletle yeni sömürgecilik arası bir statü olarak düşünülebilir. ABD'nin bölgedeki ısrarı sürdükçe ve genişletilmiş, kendisine daha çok bağlanmış yeni NATO'ya hedef olarak bölge statükosunu gösterdikçe, buna BM'yi de dâhil ettikçe, en çok realize edilmek istenecek senaryo bu ikincisi olacaktır. Örneklendirmek istersek, İkinci Dünya Savaşı sonrası Marshall Projesi çerçevesinde Avrupa ve Japonya›nın yeniden yapılandırılmasıdır. Buna kendi komşuları Meksika ve Kanada›yı da ekleyebiliriz. Fakat Ortadoğu'daki yapılanmanın geçmiş örneklerden oldukça farklı geliştirilmek durumunda olduğu da açıktır. Artık başta Mısır olmak üzere Arap diye nitelenen devletler, İran, Afganistan, Pakistan ve Türkiye dâhil Türki devletler, eski tarz sürdürülemeyeceğine göre, yeniden yapılanma derslerini iyi okumak zorundadırlar.
Ekonomide liberalleşme, toplumsal alanda "özellikle kadında" özgürleşme ve siyasette sistem çerçevesinde "burjuva demokrasisi" demokratikleşme bu yeniden yapılanmanın esas mantığıdır. ABD arkasına Avrupa ve Japonya'yı alarak, yine BM ile meşruiyet sağlayarak, gerektiğinde yeni NATO sopasını göstererek, bu ülkelerin kısa, orta ve uzun vadeli dönüşümlerinde ısrar edecektir. Engel çıkaranları eldeki tüm bu askeri, siyasi, ekonomik (İMF-Dünya Bankası) ve diplomatik seçenekleri kullanarak hizaya getirecektir. Bu senaryoda siyasi sınırlar pek fazla değişmemekle birlikte, Afganistan, Irak, hatta Gürcistan ve Balkanlar'da görüldüğü gibi, katı merkeziyetçi bürokratik yapıdan esnek, yerel yönetimleri güçlendirilmiş federasyona kadar gidebilen daha demokratik bir siyasi yapılanma tercih edilecektir. Ekonomik olarak devletçi ekonomi çözdürülerek, özelleştirme ve dış şirketlerle karma "çok uluslu" şirketlere dayalı bir ekonomik yapıya öncelik verilecektir. Kadın özgürlüğü ve bireyselleşmeye dayalı kültür ve sanat çalışmalarına yatırım yapılırken, medya gücü de bu yeniden yapılanmanın hizmetinde olacak biçimde yeniden yapılandırılacaktır. Irak ve Afganistan bu senaryonun prototipi olabilir.

Fakat bu senaryonun en zayıf tarafı, tek taraflı sistem iradesiyle yürütülmesinin çok zor olmasıdır. Bir yandan eksi statükocu ulus-devletler, diğer yandan toplumsal muhalefetin artan talepleri karşısında tavizlere zorlanacaktır. Sistemin tek taraflı iradesiyle eklemlenmeyi sağlayamaması, daha karma yapılanmalara açık olmasını getirecektir.

Üçüncü senaryo, bu gereksinime yanıt verme temelinde geliştirilecektir. Başat, hegemon gücü kendisi olmak koşuluyla, her iki tarafa uzlaşmayı dayatacaktır. Eskiden boyun eğdirme dediğimiz şey günümüz koşullarında uzlaşmaya dönüştürülecektir. Yine eskisi gibi başına buyruk ulus devlet ve israfçı, verimsiz ekonomilere fırsat tanınmayacağı gibi, halkları tarafından geniş kapsamlı ve uzun süreli ulusal kurtuluş veya ayaklanmalara da fırsat tanınmayacaktır. Ya hızlı uzlaşma ya da ezilme seçeneklerini dayatacaktır. Bu senaryonun somut ifadesi bir nevi Doğu Avrupa ülkeleri ve eski Batı Avrupa ülkelerinin günümüzde yaşadıkları statünün bir benzeri olabilir. Yani bir Meksika ve Kanada gibi olunmayacak, fakat Türkiye, Mısır ve Pakistan gibi de kalınmayacaktır. Aşılma daha çok geliştirilmiş burjuva demokrasisine doğru olacaktır. Halk güçlerinin etkinlik kazanması ve statükocu ulus-devlet güçlerinin giderek etkisizleşmesi beklenebilir.

"Eskiden boyun eğdirme dediğimiz şey günümüz koşullarında uzlaşmaya dönüştürülecektir"

Halk temelli demokrasiyle burjuva devlet temelli demokrasi arasında ilginç bir deneyim yaşanabilir. Kaostan çıkışta güçlerin denge durumu bu tür seçenekleri de göz ardı etmemeyi gerektirir. Dikkat edilmesi gereken temel husus, sistemin tüm yeniden yapılanmaları karşısında kör bir direniş kadar ilkesiz bir uzlaşma içine girilmemesidir. Birçok deneyimde yaşandığı gibi toptan kazanayım derken toptan kaybedilmemesidir.

Muhtemelen önümüzdeki çeyrek asır içinde bu senaryoların iç içe karışımıyla daha da artabilecek seçeneklerle Ortadoğu kaosundan çıkılmaya ve çözümler geliştirilmeye çalışılacaktır. Fakat daha da önemli olan, Porto Alegre Toplantılarıyla kendini belli eden halk emekçi sosyal tabanlı güçlerin senaryosunun, ütopyasının nasıl geliştirileceğidir. Tarih hiçbir zaman tahakkümcü güçlerin tek taraflı iradesiyle belirlenmemiştir. Kalıcı belirlenmeyi toplumların komünal demokratik duruşu sağlamıştır.

Ortadoğu'da kendini iki yüz yıldır inşa etmeye çalışan Kapitalist Modernite'nin kendisinden bir reformist dönüşüm beklemek gerçekçi gözükmemektedir. Ancak AB ile işbirliği içinde reform olanağı yasayabilir. Bu durumda ise bölgenin kriz ve kaotik durumu sürekli derinleşir. Güncel gerçeklik bu yargıyı doğrulamaktadır. Reform için AB sistemini asmak bu nedenle şarttır. AB türü reformlar için Ortadoğu'nun ne tarihsel akışı ne de güncel toplumsal koşulları elvermektedir. Yeni yollar aranması bu gerçeklikten kaynaklanmaktadır. Radikal İslam, İslami Cumhuriyet, cemaat arayışları ne teorik ne pratik olarak Kapitalist Modernite'yi aşmak derdinde değildir. Azami programları İslami cilalı bir Kapitalist Modernite'dir. Yani İslamın ya yeni selefileri ya da Protestanları -Calvinist- olmak devleti ve toplumu bu temelde ele geçirmek derdindedirler. Laiklerin seküler dini olan milliyetçilikle yapmak isteyip de tam başaramadıklarını İslami maskeyle tamamlamak istemektedirler. Özleri aynıdır ve Kapitalist Modernite'dir. Laikliğin sol kolu olarak reel sosyalizmin zaten modernite karşıtlığı diye bir sorunu yoktur. Tüm başarmak istediği liberal kapitalizm yerine devlet kapitalizmini geçirmektir. Sonuç liberal kapitalizmden daha acımasız, yıkıcı bir modernite inşası oldu.

O halde Ortadoğu'da Demokratik Modernite antitezini, Kapitalist Modernite'ye karşı geliştirmek her geçen gün derinleşen kriz ve kaotik durumu aşmak için gerekli olasılıkların başında gelmektedir. Tarihsel ve toplumsal koşullar şansını arttırmaktadır. Yaşanan somut koşullara ilişkin belirlenebilecek temel slogan "Ya sürekli kriz ve kaos, ya Demokratik Modernite" dir. AB deneyiminden alınacak önemli bir ders, ekonomik toplum kökenli bir reformcu çıkış halkası yakalamaktır. Buradan alınacak mesafeyle diğer toplumsal, siyasal inşaalar mümkündür. Çelik ve kömürün endüstriyalizmin temel malzemesi olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda ekolojik toplumla çelişkisini daha iyi anlayabiliriz. AB'nin ekolojik topluma erişimini engelleyen yapısal nedeni de budur. Çelik ve kömür üzerine inşa edilen topluluklar anti- ekolojiktir. Demek ki sistemde reform kendi başına yeterli değildir. Eğer amaç ekolojik toplumsa tabi!

"Neolitik toplumun ve antitezi uygarlığın boy verdiği ekolojik ortam Demokratik Uygarlık'ın ve modernitesinin de alanı konumundadır"

Ortadoğu'da Demokratik Modernite'nin güncel, somut bir adımı tarihsel ve toplumsal koşullarına dayalı olarak atıldığında gelişme şansı olabilecektir. Dışarıdan kopyalama elbette tutunamaz. Son iki yüz yılın modernite kopyalamalarının tutunmakta zorlanması bu yargıyı doğrulamaktadır. Neolitik toplumun ve antitezi uygarlığın boy verdiği ekolojik ortam Demokratik Uygarlık'ın ve modernitesinin de alanı konumundadır. Nil, Dicle, Fırat ve Pençav nehir vadilerinde gelişen 5000 yıllık merkezi uygarlık alanları günümüzde bölgesel kriz merkezleridir. Son 200 yılda Kapitalist Modernite'nin en tutucu ayakları olarak inşa ettirilen ulus-devletler bu krizin temel etkenidir. AB izinde reformlara yetenekleri olmadığından şiddetli kırılmalarla kriz ve kaotik aralık büyümektedir. ABD-AB sistemin ittifak halindeki hegemonyası olarak yüklenmelerine rağmen, çıkış bulmakta zorlanmakta ulus-devletin yeniden inşası gerçekleşememektedir. Bu durum hem küresel krizi derinleştirmekte ve sürekli kılmakta hem de tersinden etkilenip kaotik karmaşayı çoğaltmaktadır. Dolayısıyla sistemin yapısal krizi en çok merkezi uygarlığın anavatanında kalıcılaşmaktadır. Adeta intikamını almaktadır. Kendine özgü bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın yaşandığı inkâr edilemez. Kapsam ve süre olarak ilk ikisinden daha derin ve uzundur. Bölgede sistemin ne kendini yenileme potansiyeli bulunmakta ne de oluşmaktadır. Gelişen çürüme ve dağılmadır. Bu koşullar altında Sümer uygarlığının neolitik çağın antitezi olarak gelişmesinden günümüzün Kapitalist Modernite'sine kadar geçen sürenin bastırılan tüm kültürel birikimlerini temel alan Demokratik Modernite'nin kendini öncelikle tezleştirip sonra antitez olarak sisteme yüklenmesi en güçlü çıkış olasılığı teşkil etmektedir. Tarihin merkezi akışında tez-antitez-sentez döngüsü bir kez daha harekete geçmek durumundadır.

Günümüz Ortadoğu'sunda dünya genelinde de olduğu gibi son iki yüz yıllık ulus-devlet kimlikleri yıpranmış ve küreselleşmeyi yoğunlaştırmak isteyen kapitalizmin önünde bir engel konumuna gelmiş bulunmaktadır. Yapısal krizin temelinde ulus-devletin tutucu direnci yatmaktadır. Sistemin kendi içinde yaşadığı baş çelişki budur. Fakat çözüm bulamamaktadır. Afganistan'dan Fas'a kadar; Kafkasya'dan Hint Okyanusu'na kadar ulus-devletçilik ile küresel kapitalizm arasında çelişkiler bir yandan artarken, diğer yandan sıkça yaşanan savaşlara yol açmaktadır. Kapitalizm yayılmasını önemli oranda borçlu olduğu ulus- devleti tam tasfiye edemeyeceğini gayet iyi bilmektedir. Reformdan geçirmek istediklerinde ise sürekli direnişle karşılaşmaktadır. Ulus- devletle çok aşırı palazlanmış kesimler daha rasyonel bir kapitalizme direnmektedirler. Sonuç kriz ve savaşlar olmaktadır. ABD'nin son BOP projesi bu gerçekten kaynaklandığı gibi neden yürütülemediğini de yine bu gerçeklikten anlayabiliriz. Bölgedeki tıkanma sistemin Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndaki bunalımından daha derindir. Öyle olduğu içindir ki, bir türlü çözümlenemiyor. Yapısal kriz kavramı da anlamını gerçeğin bu niteliğinden almaktadır.

O halde Ortadoğu; gerek tarihsel-toplumsal kültürün bütünlüksel gelişiminden, gerekse kapitalist modernitenin iç çelişkilerinden kaynaklanan, kapalı ve katı ulus-devlet kimliği aşılmadan hiçbir soruna anlamlı bir çözüm bulma olasılığına sahip değildir. Irak'ta ve Afganistan'da ulus- devletin yeniden inşası için gösterilen tüm çabalar boşa gitmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD tarafından yıkılmış Avrupa için verilmiş sınırlı bir yardımı (Marschal yardımı) yeniden inşaları için yeterli olmasına karşın; Irak çapında küçük bir mekân için kat be kat daha fazla destek sunulmasına karşın yeniden inşa gerçekleşemiyor. Irak'ta olup-bitenler aslında tüm bölge gerçeklerini yansıtmaktadır.

Tekrar belirtilmeli ki, yaşanan kriz ve savaşlar sadece 200 yıllık Kapitalist Modernite'nin değil, aynı zamanda 5000 yıllık sınıflı-devletli uygarlığın da yapısal krizi ve savaşlarıdır. Olası çözümler bu gerçekliği esas almak durumundadır.

"Bölge, tarihinin hiçbir döneminde, ulus-devletler dönemindeki kadar bir parçalayıcılığı yaşamamıştır"

Ortadoğu jeokültürünün, ulus-devlet parçalayıcılığıyla derinliğine çelişki içinde olması bütünlük, entegrasyon eğilimlerine güç vermektedir. Bölge tarihinin hiçbir döneminde, ulus-devletler dönemindeki kadar bir parçalayıcılığı yaşamamıştır. Yaşanmış parçalanmışlıklar dahi iktidar boyutlarında kalmış, kültürel yaşamı fazla etkilememiştir. Etnik ve dinsel farklılıkların binlerce yıl iç içe yaşayabilmeleri jeokültürün bütünselliğiyle ilgilidir. Hatta iktidarla ilgili hegemonik yükselişler bile hep bölge çapında gelişmiştir. Tarihin kaydettiği ilk hegemon Akad Kralı Sargon'dan en son Osmanlı hegemonyacılığına kadar iktidar olarak da bütünlük ağır basan yön olmuştur. Her yükselen yeni güç hızla bölgesel olmuştur. İster sınıf ve devlet temelli uygarlıklar, ister etnisite, din ve mezhep boyutunu aşamamış demokratik uygarlıklar olsun hepsi bölgesel kültür olarak yaşanmış ve iz bırakmışlardır. Bir Japonya, Çin, Hint hatta Britanya gibi ucu kapalı bir uygar kimlik Ortadoğu jeokültüründe yaşanmamıştır. Şüphesiz benzer jeokültürler Afrika ve Latin Amerika için de söz konusu olmakla birlikte Ortadoğu'daki kadar gelişmiş merkezi uygarlık düzeyinde değildir. Kapitalist Modernite unsurları bölgenin tarihsel olan her iki jeokültür eğilimiyle çelişki ve çatışma yaşamaktadır. Ortadoğu ve sorunlarının çok tartışılıp da bir türlü çözümlenememesi bu derin çelişkilerle bağlantılıdır.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın Kaderi: Kürdistan

İki Dünya Savaşı arasındaki dönem modern Kürt ulusal hareketinin gelişeceği dönemdi. Kürdistan'ın parçalanması, üzerindeki cılız hareketlerin tasfiyesi ve ardından ağır asimilasyonist politikaların uygulanması, modern ulusal hareket olma şansını ortadan kaldırmıştır. Hamidiye Alayları aynı engelleyici rolü Birinci Dünya Savaşı öncesinde oynamıştır. Her iki dönem yaklaşık yarım asır demektir. Bu yarım asırlık dönemde dünya çapında benzer nitelikteki tüm halklarda ulusal hareketler gelişme ve olgunlaşmaya başlamışlardı. Kürtler Hamidiye Alayları ve parçalama operasyonları sonucunda modern ulusal hareket olma ve başarma şansını kaybetmişlerdi. Günümüze kadar süren çözümsüzlükleri hesaba kattığımızda, yaklaşık yüz yıldır emperyalist sömürgeci oyunlarla nelerin kaybedildiğini daha iyi anlayabilmekteyiz.

1990'dan itibaren Birinci ve İkinci Körfez Savaşları bağlamında devreye giren Kürt Federe Bölgesi oluşumunu doğru yorumlamak için dikkat çektim. 1990'da başlatılan Birinci Körfez Savaşının temel amaçlarından biri de Kürt ulus-devletine giden yolda adım atmaktı. 1990 sonrası Ortadoğu'da Körfez Savaşı bağlamında başlatılan olguyu 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın önemli bir versiyonu olarak değerlendirirsek, Birinci Dünya Savaşından sonra yenik Osmanlı İmparatorluğu'ndan minimal Proto-İsrail olarak bir Türk ulus-devleti, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerçek İsrail Devleti ve 'Üçüncü Dünya Savaşı' versiyonundan da İsrail Devletinin temel güvenlik aracı olarak Proto-İsrail Kürt ulus-devleti inşa edilmiş olmaktadır. Dolayısıyla 1990 sonrasında Kürt Özgürlük Hareketi'nin karşısına kapitalist modernite hegemonik güçleri başta olmak üzere (ABD ve AB güçleri, Japonya vb.), bölgedeki İsrail ve Türk ulus-devletince desteklenen Kürt ulus-devletçiği alternatif olarak dikilmek istenmiştir. 1990 sonrası Kürt Özgürlük Hareketi'ne yönelik NATO destekli Gladio savaşları bu gerçeği gayet açık doğrulamaktadır. Kürt Özgürlük Hareketi'nin devrimci halk savaşı alternatifinin Kürdistan çapında yol açtığı halk ulusalcılığı karşısında devlet- ulusçuluğu ile tedbir alınmakta, boşa çıkarılmaya ve tasfiye edilmeye çalışılmaktadır. Tüm yetmezliklerine ve yanlışlıklarına rağmen, 1990'lardan sonraki devrimci halk savaşı deneyimi hem Batılı hegemonik güçlerin, hem de bölgesel güç olan Türk ve İsrail ulus-devletlerinin Birinci Dünya Savaşı sonrası Kürdistan politikalarını boşa çıkarmıştı. Hem kavram hem de olgu olarak bu böyleydi. Demokratik Ulus kavramı boyutlandıkça, bu gerçeklik iyice açığa çıkıyordu. Bu açığa çıkış İkinci Körfez Savaşı'yla (2003-2010) tamamen somutluk kazanan bir gerçeğe dönüştü. Bu süreçte kanıtlanan en temel husus, Kürt Özgürlük Hareketi'nin Kürt ulus-dev-

letini kuramayacağı, inşa edemeyeceği, ideolojik ve pratik olarak durumunun buna elvermeyeceği, ama ideolojik yapılanmasında potansiyel halde bulunan halk ulusalcılığının da Demokratik Ulus alternatifi olarak gerçekleşmekten alıkonulamayacağıydı.

"İkiz Kulelere düzenlenen komplo olasılığı yüksek saldırı, aslında kapitalist sistemin 'Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatma girişimiydi"

11 Eylül 2001'de New York'taki İkiz Kulelere düzenlenen komplo olasılığı yüksek saldırı, aslında kapitalist sistemin 'Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatma girişimiydi. NATO tarafından, dolayısıyla dünya hegemonik sistemince Sovyet Rusya'nın 1990'lardaki çözülüşünden sonra çoktan yeni düşman olarak ilan edilen radikal İslâm aslında ideolojik maske olarak kullanılmaktaydı. Özünde ise amaç, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ortadoğu'daki Müslüman kültürlü ülkelerde yarım kalan kapitalist hegemonyanın tam tesisini sağlamaktı. Özellikle asi, eşkıya devletler denilen İran, Irak, Suriye, Libya vb. devletleri sisteme düzgün biçimde entegre etmek, genelde de ABD'nin dünya hegemonyasını pekiştirmekti. ABD hegemonyasında girişilen 'Üçüncü Dünya Savası' ile Sovyet sisteminin çöküşü sonrasında doğan hegemonik boşluk doldurulacaktı. Ayrıca muhtemel yeni rakip olan Çin'in yükselişinin de önüne geçilecekti. Afganistan'a yönelik ilk hamlenin amacı, Orta Asya'da doğan hegemonik boşluğu Rusya ve Çin'in doldurmaması için acil davranıp inisiyatif almaktı. El Kaide ve Taliban bu amaçla kullanılan paravan araçlardı. İstense yirmi dört saat içinde sonları getirilebilirdi. Fakat savaşın meşruiyeti için varlıklarının gündemi sürekli işgal etmesi gerekirdi. Yapılan hazırlıklar doğrultusunda savaşın ilk hamlesi başarıyla geçti. Irak hamlesi teknolojik üstünlükle aynı hızla amacına ulaştı. Amaç Saddam Hüseyin rejimini düşürmekti. Bu amaç gerçekleşti, ama asıl zorluk siyasi alanda baş gösterdi. Irak gibi asi bir rejim (Sistemin isyan eden valiliği de denilebilir) devrildikten sonra, uygarlıklar tarihi boyunca biriktirilen tüm kötülükler Pandoranın Kutusu açılmışçasına bir bir dökülmeye başladı. Abartmaksızın diyebilirim ki, bana yönelik komplo Birinci Dünya Savaşı'na gidişte Avusturya Veliahdının bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesinin oynadığı rolden çok daha fazla rol yüklenmiş bir içeriğe ve amaçlara sahiptir. Komplo ile bağlantılı olarak geliştirilen Ortadoğu'ya yönelik ABD ve müttefiklerinin işgalleri için 'Üçüncü Dünya Savaşı' demek belki abartılı kaçabilir. Fakat yol açtığı gelişmeler ve sonuçları itibariyle rahatlıkla 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın en yoğun ve sonuç alıcı aşamalarından biri olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda değerlendirirsek bana yönelik harekâtı gerçek anlamına kavuşturabiliriz. 'Birinci Dünya Savaşı'nın Sırbistan'ına karşılık 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın Kürdistan'ı diyebiliriz. Kürdistan jeopolitik ve jeostratejik açıdan Ortadoğu kaynaklı 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın başlatılışında, geliştirilmesinde ve sonuç alınmasında merkezî alan konumundadır. Napolyon'un 1798'de Mısır üzerinden geliştirmek istediği işgal için Kürdistan ve Ermenistan'ın stratejik öneminden bahsetmesi bu gerçeğin çok erken kavrandığını göstermektedir. Napolyon sonrası bölge üzerinde işgalini geliştirmek isteyen İngiliz İmparatorluğu'nun attığı ilk adımlardan birinin 1800'lerin başında Güney Kürdistan'da Süleymaniye üzerinden atıldığını bilmekteyiz. Bunun sonucu olarak modern ilk Kürt isyanı Süleymaniye'de Baban aşiretinden Abdurrahman Paşa önderliğinde başlatılmıştı. İngilizler Ortadoğu'yu işgal etmek ve her türlü etkinliği sağlamak bakımından Kürdistan'ın stratejik önemini en iyi bilen güç konumundaydılar. Gerek Osmanlı ve İran İmparatorlukları'na, gerekse Ermeniler ve Süryanilere ilişkin politikalarında Kürtlerin rolünü tamamen stratejik maksatları için amansızca kullanmaktan çekinmemişlerdir. Amaçları için kullandıkları güçlerin hepsi kaybetmiştir. Ama en çok ve trajik olarak kaybeden güçlerin başında Kürtler gelmektedir.

Direniş tek başına modern hegemonyayı yıkmaya ve alternatifini geliştirmeye yetmez. Karşı moderniteyi inşa etme ustalığını gerektirir. Kürdistan Devrimi bu konuda gerekli olan inşa görevine öncülük edebilir. Kürdistan'ın konumu her bakımdan buna uygundur. Öncelikle bölgenin üç büyük ulusunun ortasında yer almaktadır. Arap, Türk ve Fars ulusun-

ca kuşatılmıştır. Zaten bu uluslar Kürdistan'ın birer parçasını kendi ulus-devletlerinin egemenliğinde bulundurmaktadır. Ayrıca Kürdistan ülke olarak da kendi içinde diğer kadim kültürler ve halkları barındırmaktadır. Başta Ermeniler ve Süryaniler olmak üzere Türkmen, Arap ve diğer birçok ulusal ve kültürel unsurlar Kürdistan'da az veya çok yerleşiktirler. Kürdistan tarih boyunca birçok din ve mezhebin de çıkış ve öz savunma merkezi konumundadır. Tarihin Homo Sapiens insan devrimi başta olmak üzere mezolitik, neolitik, antik kölecilik ve ortaçağ feodal devrimlerinin beşiği rolünü de oynamıştır. Günümüzde Kapitalist Modernite'nin bir nevi 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın kaderi de Kürdistan'daki gelişmelerle belirlenebilecektir.

Türkiye ya sisteme uyacak ya da Irak ve İran'a uygulanan politikaların kendisine de uygulanmasına katlanacaktır. Sisteme tam uyması Kürtlerle uzlaşmasını, Suriye ve İran'la olan ilişkilerine mesafe koymasını gerektirmektedir. Sistemden kopup yeni eksenler araması veya oluşturması halinde, kesinlikle Irak'takine benzer bir operasyona tabi olmayı göze alması gerekmektedir. Bu durumda sistem tüm gücüyle Kürt ulus-devlet hareketini destekleyecek ve Irak'taki Kürt ulus-devlet çekirdeğini genişletecektir. Bölgede büyük sonuçları olacak İsrail-Irak Kürt yönetimi-KCK bloklaşması beklenebilir ki, bu da Ortadoğu'yu büyük dönüşümlere zorlayacaktır. Türkiye şimdilik Araf'tadır. Kesin tercih yapamamakta, her iki tarafla klasik dengeci bir politika gütmektedir. Hegemonik sistem Ortadoğu'da geri adım atamaz. Atması durumunda Israil'in tasfiyesinden tutalım irili ufaklı birçok Arap devletinin ortadan kaldırılmasına kadar dünyayı kökünden sarsacak gelişmeler kaçınılmaz olacaktır.

"Kürtler tarihin bundan sonrası için geleneksel satranç tahtası ve piyon olma rollerini terk edip özne konumuna gelebilirler"

Üçüncü Dünya Savaşı derken, bu olası gelişmeleri de göz önünde bulunduruyoruz. Nükleer silah dâhil en gelişkin silahlar kullanılacaktır. Sonuç herhalde İkinci Dünya Savaşı sonrasının Avrupa'sından pek farklı olmayacak, hatta çok daha ağır olacaktır. Şu son on yıllık aşamadaki gelişmelerle kıyaslandığında, olası gelişmelerin dehşeti daha anlaşılır olacaktır. Bölgede kalması halinde hegemonik sistem mevcut durumla yetinemez. Her hegemonik sistem gibi galebe çalmak isteyecektir. Bu da İran'ın Şia eksenli bölgesel etkinliğinden vazgeçip, Şahlık dönemindeki gibi uysal bir konuma gelmesini gerektirecektir. İran rejiminin olası bu durumu kabul etmesi ölümüyle özdeştir. Bütün belirtiler bölge üzerindeki etkinlik çabalarının artarak devam edeceğini göstermektedir. 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın yeni bir aşaması olasılık dışı değildir. Şu anki kararsız denge durumu uzun süre devam edemez. Her üç durumda da Kürdistan'ın coğrafya olarak ve Kürtlerin de müttefiklik açısından konumları stratejiktir. Dengenin hangi taraf lehine veya aleyhine sonuçlanacağını belirleyecek konumdadır. Kürdistan ve Kürtler tarihin bundan sonrası için geleneksel satranç tahtası ve piyon olma rollerini terk edip özne konumuna gelebilirler. Bunda takip edilecek siyaset, iç ve dış ittifaklar belirleyici rol oynayacaktır. İmralı'daki yaşam deneyimimin sürecin bu yönlü gelişmesindeki payı küçümsenemez. Sistemin ve Türkiye'nin komplocu güçleri açısından kesinlikle olumsuz olmuş, uzlaşmacı güçler açısından ise önemli bir fırsat sunmuştur.

Karşılıklı Besleme ve Ortak Yaşamlar

Sonuç olarak, tüm bu çözüm ve tezlerimden "Uygarlıklar birbirleriyle uzlaşmadan, birbirini yok edip zafer kazanıncaya kadar savaşırlar" gibi bir yargı elbette çıkarılamaz. Yok, edici diyalektik anlayıştan kaynaklanan bu tür yargıları, felsefi anlayışımda da açmaya çalıştığım gibi evrensel akış diyalektiğine uygun bulmuyorum. Yok, edici uçlar bulunsa bile esas olan, karşılıklı bağlılık ve birbirini besleyerek gelişmedir. Toplumun doğasında daha çok bu diyalektik öz işler. Uzlaşan, birbirini yok etmeyen, karşılıklı beslemeyi esas alan ortak yaşamlar toplumların esas halidir. Tarih ve güncellik bu doğaya ilişkin ezici bir çoğunluk sunmaktadır. Yok, edici, aşırı ötekileştirici ilişki biçimleri istisnaidir. Tıpkı aslanların hayvanlar âleminde istisnai olmaları gibi.

Devletli uygarlıkla demokratik uygarlığın bir arada, birbirini yok etmeden, uzlaşarak yaşamaları mümkündür. Bunun için ilk şart uygarlıkların birbirlerinin kimliğini tanıyıp birbirlerine saygılı olmalarıdır. Kendi kimliğini diğerine zorla veya çeşitli avantajlarına, öncülüklerine dayanarak kabul ettirmek uzlaşma değil yok etme yöntemidir. Bu yöntem tarihte bolca karşımıza çıkan ve günümüzde de toplumların hücrelerine kadar yaydırılan iktidar-savaş yoludur. Avrupa ve kısmen ABD, kapitalist sistemin hegemon güçleri olarak, dört yüzyıl boyunca uygulanan iktidar-savaş yönteminden gerekli dersleri çıkarıp ulus- devleti tümüyle yıkmadan (Çünkü iç ve dış savaşların temel nedeni iktidarın bu tip örgütlenmesidir), yeniden federal birlikler halinde inşa etmeye çalışıyorlar. İnsan hakları, sivil toplum ve demokratikleşme argümanlarını katıştırarak. Açık ki, ulus-devlet eski katı biçiminden esnetilerek, daha çözümleyici bir araç durumuna getirilmek isteniyor. Rusya ve Çin'de de benzeri gelişmeler vardır. Katılıkta ısrar eden Kuzey Kore, Irak, Suriye, Türkiye, İran ve benzeri ulus-devletlere daha sert yükleniliyor. Irak ibretlik olarak hedef seçildi. Artık kaotik bir hal alan krizden en az kayıpla ve fazla yara almadan çıkmak istiyorlar. Sistemin Roma türü bir imparatorluk yaşayıp yaşamadığı tartışılıyor. Şüphesiz günümüzde Roma'nınkinden çok daha etkili bir küresel yönetim vardır. İster hegemonik güç ister imparatorluk olsun, bu iradenin gücü tartışılamaz bir ağırlığa sahiptir. Sistemini sürekli restore edip ayakta tutmaya çalışacaktır. AB türü kıtasal çaptaki düzenlemeler Asya, Afrika ve Amerika'da da gündemdedir. Ortadoğu için Büyük Ortadoğu Projesi geliştiriliyor. BM'nin reformasyondan geçirilmesi düşünülüyor. Ekonomik, kültürel ve sosyal yeniden düzenlemeler süreklilik kazanmaktadır. Karşımızdaki ve halen içinde güdüldüğümüz uygarlık sistemi son çağının en kaotik döneminden geçse de boş durmuyor.

Uzlaşı refleksi var mı denilirse, bence bu yöntemi de hiç eksik etmiyor. Kaldı ki, tarihinde sıkça denediği ve asıl sonuç aldığı yöntem budur. Karşı tarafın bilinçliliği, örgütlülüğü ve özgürlük inisiyatifi zayıf kaldıkça, sistem uzlaşma süreçlerinden hep başarılı çıkmıştır. Örneğin başta SSCB ve Çin örneğinde gördüğümüz gibi reel sosyalizmi bu yöntemle etkisizleştirmiştir. Onların modernizm zaaflarını (ulus-devlet, endüstriyalizm, pozitivizm) kullanarak bu başarıyı elde etmiştir. Ulusal kurtuluş güçlerini ve sosyal-demokratları daha kolay asimile edip etkisizleştirmiştir. Anarşist, feminist, ekolojist ve bazı radikal hareketleri ise marjinalleştirmeyi başarmıştır.

Tüm bu göstergelere rağmen, sistemin gücü her şey değildir. Daha da ötesi, sistem en zayıf dönemini yaşıyor. Eğer demokratik uygarlık cephesi hâlâ istediği gerekli ve hak edilmiş olan kazanımları elde edemiyorsa, bunun temel nedeni halen esas alması gereken paradigmatik devrimini tam yapamaması (temel bilimsel yaklaşım), yeterli program, örgüt ve eylem gücüne erişememesidir. Bunlar elde edilemeyecek ve erişilemeyecek hedefler değildir. Demokratik uygarlık hareketi kendi asli kimliğine (özgürlük, eşitlik, demokrasi) sahip çıkarak, tarihsel-sosyal çözümlemesini güçlü yaparak program, örgüt ve eylem biçimlerini dünya, bölge ve yerel çapta inşa edebilir. Dünya Demokratik Konfederalizm'i, Asya, Afrika, Avrupa ve Avustralya için bölgesel Demokratik Konfederalizm'leri gündemleştirilebilir. Özellikle Ortadoğu için Ortadoğu Demokratik Konfederalizm'i projesi mevcut kaotik ortam içinde oldukça anlamlı bir çalışma olacaktır.

"Çözümsüzlükler devam ettikçe barışı ve savaşı hep beraber yaşamaya devam edeceğiz"

Tüm uygarlık tarihinde olduğu kadar modern zamanlarda da sistemlerin birbirlerini imha etme ve tekelleşme çabaları sonuç vermediği gibi, bunun bedeli de ağır olmuştur. Şüphesiz taşıdığı körlükler bu sistem savaşlarının bilançolarını çok ağırlaştırmıştır. Sistemler birbirlerine ağır basarak yaşamaya devam etmek isteyeceklerdir. Küresel düzeyden yerel düzeylere kadar hep hegemonyalar dayatılacağı gibi, karşıt direnişler de deneylerden çıkardıkları derslerle daha da güçlenerek devam edeceklerdir. Çözümsüzlükler devam ettikçe barışı ve savaşı hep beraber yaşamaya devam edeceğiz. Çözümlemeler ve çözümler daha başarılı oldukça, doğruyu, iyi ve

güzeli daha çok yansıttıkça, elbette barışsızlık ve savaşsızlık hali diyebileceğimiz daha arzulu, güzel bir dünyayı hayal edebiliriz, gerçekleştirebiliriz. Elbette daha çok barış, daha az savaş da değerli bir haldir ve gerçekleştirme çabaları soyludur. Yalnızca ilkeli, onurlu olmak kaydıyladır. Tüm koşullar önümüzdeki sürecin olası gelişmelerini çağdaş tarihteki büyük Fransız ve Rus Devrimleri kadar önemli kılmaktadır. İster savaş ister barışla gerçekleşsin, Kürt Halkı, kendisi için sadece ulusal demokratik sorunu çözmüyor, bütün Ortadoğu bölgesi ve insanlık için büyük anlam ifade edecek olan bir çıkışı gerçekleştiriyor. Bu çıkışla sayıları her gün çoğalan kapitalist modernitenin ulus-devlet aygıtlarına bir yenisini eklemiyor; modernitenin çoktan hazırlamış olduğu kapitalist statüye, tekellere ve sanayi dünyasına katılmıyor; yeni bir uygarlığın, modernitenin ışıklarını saçıyor. Demokratik Modernite olarak da adlandırılabilecek bu modernite çıkışı, tarihinin en kaotik dönemlerinden birini yaşayan Ortadoğu kültürüne gerekli çözüm yolunu gösterebilecektir. Bu rol çözümleyici değerini daha şimdiden özellikle Irak (Uruk) üzerinden kanıtlamış bulunmaktadır. Yaşanan ve bir nevi 'Üçüncü Dünya Savaşı' diyebileceğimiz bu süreç, Kürt Özgürlük Hareketi'ni tıpkı uygarlık tarihinin şafak vaktinde Zagros-Toros eteklerinde Proto Kürtlerin oynadığı rolün bir benzerini bu sefer sınıfsız, devletsiz, ekolojik kent, kârsız ekonomi ve demokratik toplum doğrultusunda yeni uygarlık ve demokratik modernite lehine oynamaya aday kılmaktadır.

"Kürdistan Devrimi'nin evrenselliğe giden yolu Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nden geçecektir"

Kürdistan Devrimi'nin evrenselliğe giden yolu Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nden geçecektir. Kapitalist Modernite'nin ulus-devlet birimlerine dayalı birçok bölgesel birlik (Avrupa, Asya, Amerika ve Afrika'daki ulus- devlet birlikleri) ve BM, kurulduklarından beri hiçbir küresel ve bölgesel soruna çözüm bulamamışlardır. Çünkü ulus-devletin bünyesel olarak yaşadığı çözümsüzlük, sorun geliştirme ve erteletme kapasitesi bu tür bölgesel birlikler ve BM birimleri için de fazlasıyla geçerlidir. Bu başarısız örneklerin yerine ulus-devlet birimlerini aşan birimlerle yeni birliklerin oluşturulması ertelenemez bir ihtiyaçtır. Bölgesel Demokratik Ulusal Birliklere ihtiyaç olduğu gibi, mevcut BM yerine ulus-devletleri aşan demokratik ulusal birimlerden oluşan Dünya Demokratik Uluslar Birliği'ne (DUB) de şiddetle ihtiyaç vardır. İster bölgesel ister küresel düşünelim, Demokratik Uluslar Birliği'nin sadece devlet birimlerinin değil, demokratik sivil toplum örgütlerinin de katıldığı bir birlik olması gerekir. Dünya barışı savaşın kaynağı olan ulus-devletlerle sağlanamaz. Aynı zamanda krizlerin kaynağı olan modernite kurumlarıyla kalkınma da sağlanamaz. Mevcut örnekler bu gerçeği fazlasıyla kanıtlamaktadır. Dünya barışı demokratik uluslardan geçtiği gibi, dünya halklarının çalışma hakkı ve temel ihtiyaçlarının giderilmesi de kapitalizmin çılgın kâr peşindeki finans tekellerinden değil, herkesin çalıştığı ve çalışmanın özgürlük sayıldığı komünal ve ekolojik ekonomi ve ekolojik sanayileşme birliklerinden geçer.

Dünya Savaşlarının Mantığı: Efendiyi ve Köleyi Eleştirmek

Mehmet Sezgin

Söz, hatırlanmayacak kadar eski bir bilgeliğe aittir. Şarkı, resim ve dansın ilk keşfedildiği zamanlara ait. Bu bilgelik, toplumu yarattı. Bu nedenle toplumsallaşmanın temelinde günümüz biliminden çok daha hakiki bir bilgelik ve anlam olayı vardır. Toplumsallaşmanın ilk aşamalarından biri olan dil devriminin başlangıcından beri kelimelerle şeyler, sözcüklerle varlık arasında, dolayısıyla her ikisiyle yaşam arasında hakiki bir ilişki olagelmiştir. İlk sözcükten günümüze toplumu ve insanlığı en çok meşgul eden bir kavram var: Hakikat.

İlk sözcüğün bir göstereni ve görme biçimi vardı. Hakikat, İlk sözcükten bugünün sonsuz söz ve kelam uzamına dek, dinmeyen ifade arzusuyla sürekli olarak tanımlanmayı bekledi.

Hakikatin sonsuz varlığı, doğa ve evren anlayışlarımızdan tür olarak kurduğumuz inanışlara ve büyük devrimlere dek söz, niyetin ilksel bir beyanı olarak anlam arayışımızda kılavuzumuz oldu. Söz, kendiliğimize dair yaşamla buluşma arzumuzun ifadesiydi. Toplumsallaşan türümüzün özne haline gelişinin ilk aşamalarından biri söz yeteneğidir. İlk sözün, ilk felsefi girişim olduğunu söylemek fazla total bir yargı mı olur? Düşünceye bedenin-aklın ilk katılım biçimi olarak sözün ifade edilişi toplumsallaşmamız ve kendiliğimiz için büyüleyici bir anlama sahip olmalı.

Tanrının İbrahim'e Wa Hew, Yah Weh (bu o'dur) seslenişinden kutsal kitaptaki "önce söz vardı" aforizmasına ve Cebrail'in Hz. Muhammed'e "İkra!" diye seslenişine dek sözün toplum, yaşam ve hakikatle bağı sonsuz içerikli ve çoklu karakterde oldu. Söz yani kavram, üzerinde en çok odaklanılan merkez olarak tanrıdır (theo). Theo da teori sözcüğünün Pre-modern karşılığı olarak antik Yunan'da felsefenin doğuşuna ebelik eden kavramlardandır. Arche, logos, emnonia ve doxa kavramları da öze, akla, temele gönderme yaparak modern düşüncenin ilk koordinatlarını verdi.

Sokrates'in gerçek felsefeyi kelimeler değil, şeyler üzerine düşünme olarak kategorize etmesiyle boyut kazanıncaya kadar söz ile birlikte ifade de anlam devrimimizde hatırlanmayacak kadar eski bir bilgeliğe aittir. Koordinatları belirginleştikçe felsefe, meşruiyetini kendisinden alan sonsuz bir hakikat olarak belirginleşti. En genel anlamıyla felsefede kavram, bilgiyle hakikat arasındaki "boşluğu" sürekli dönüşümle dolduran bir entitedir.

Felsefede kavram dile bağımlı, dolayısıyla büyük ölçüde kültürler arası bağlam ve algı farklılığının engeline takılabilir. Birçok çeviri metinde böyle anlam kazaları bulunabilir. Felsefe hem yerel hem de evrenseldir ancak, kavramın kendisinin daha dolaysız ve ulusüstü bir yüklemi vardır. Kavramın temeli hakikate değmek zorundadır. Hakikatin ise insanlığın ve doğanın temel sorunsallarına ve erdemlerine temas edebilen bir içeriği var. Bilgi ile hakikat arasında kavramlar vardır, ama hakikat mutlak suretle bilgiyle dile gelmek, görünür ve yaşanılır olmak için kavramların "tahakkümüne" ihtiyaç duymaz. Sanat bu başka yollardan biridir. Yine politika ve kültür bu yöntemlerden başlıcalarıdır. Hakikat arayışında felsefe kesinlikle yalnız değildir.

Felsefenin kendisi de bu yüzden sanat, politika ve kültürle (Öcalan ve Badiou buna aşkı da ekler) yoğun bir ilişki içindedir. Felsefenin temel kaygısı hakikattir. Bu

nedenle dil, felsefenin bir koşulu değil; onu bağrında taşıyan çocuğudur. Felsefe dili toplumsal kültürün düşünce dünyasını büyütmek için besleyebilir. Böylece ulusal ve toplumsal hakikat zenginleşir, anlam ve kültür dünyası çözüm üretecek ve kendisini yenileyebilecek bir kudrete ulaşabilir. Ama felsefe varlık koşulunu dilin göreceliğine terk etmeyecek kadar evrensel ölçekli bir hakikat bilimidir. Bu nedenle felsefe sanat, kültür ve politikayla yoğun ilişkili olmak zorundadır. Zira o hakikatle muhatap olmakta yalnız değildir.

Kavram fenomen değildir, tin, töz ya da bilgi değildir. Kavram anlamın ve yorumun yeni koordinatlarıyla özdeşleşen düşüncedir. Felsefi düşünmenin ağdalı bir dili ve güncelin dışında bir zorluğu olduğu bilinir. Ama bilimler bilimi olarak felsefenin kendisi olmadan toplumsal hakikat yavan ve köhne haline gelir. Gerçekliği itibariyle felsefe herkesin soru sorarak, tartışarak ve yaşamın en basit ayrıntısından bilgi ve hakikat öznesinin kamusal düşünceye eşik aştırmasına kadar her mertebede demokratiktir. Hiçbir koşula veya titre gönderme yapmaksızın kendisiyle en çok ilgilenenlerin başta olmak üzere toplumsal hakikatin kadim bir yöntemidir. Bu yüzden felsefe meşruiyetini yalnızca kendinden alır. Felsefe, politika ve demokrasi arasında bir korelasyon bulunur. Bu korelasyonu bizzat sağlayan ve geçişkenliği yenileyen mekanizma ise etiktir. Spinoza'dan Kant'a, Deleuze'e, Badiou'ya ve Öcalan'a günümüzde felsefenin krizini aşmak için de etiğe ihtiyacımız var. Bu düşünce ve eylem insanlarının dikkat çektiği gibi etik, felsefenin ve dünyanın sorunudur.

Etik yerine hukuku öne çıkaran Hegel, yetkince tartışılarak aşılmadan ne felsefenin ne de yaşamın bu güncel ve evrensel krizi aşılamaz. O, modern aklın veya bilincin düşünürüdür. Öcalan şöyle der: "Sadece Hegel'in değil, Kutsal Kitaptaki Tanrının yaratım serüvenine başlamasını "anlaşılmak" arzusuna, yani düşüncenin kendini düşünmeye başlamasına bağlaması önemli bir tespittir. Kendini düşünmeye çalışan düşünce, hakikatin özünü vermektedir."[1]

"Felsefi düşünüş başlangıçta olağandışı gelebilir;- tasarımlarla düşünme kötü alışkanlığından ötürü rastlantısal bir şey, bir esin sanılabilir. Düşüncenin tek doğru ve en yüksek şey olduğunu anlamayan kimse, felsefi düşünüşü asla yargılayamaz."[2]

"Her şey kavramdan gelir ve kavrama gider"

"Hegel felsefesi 'kavram'ın ontolojisidir. Hegel felsefesinde yaşam, 'kavram'ın olumsuzlanması ve yabancılaşması; bilinç ise, yabancılaşmış yaşamın olumsuzlanmasıyla yeniden kavramsallaşmasıdır. Olumsuzlamanın olumsuzlanması kavramda 'olumlanma'dır. Her şey kavramdan gelir ve kavrama gider. Bu bağlamda Tin ve tarih, bütünlüğü sağlayan bilincin ve kavramın 'zaman'ıdır. Evrensel zekâ "kavram"ın zamanı, 'Tin' ise 'özne'dir."[3]

Fransız Devrimi'nin ardından, tüm modern düşünce ve politikanın üzerine Hegel'in karabulutu çökmüştür. Hegel, Tin'in Fenomenolojisi'nde Tin'in (Ruh) kendi kendisiyle çatışma ve savaş yürüttüğünü yazar. Ruh'un kendiyle savaşının geçtiği yer ve zaman ise, hiç şüphesiz "dünyayı kaplayan gece"den başkası olmayacaktır ki, artık hepimizin bildiği gibi o yer/zaman ontoloji öncesi, hiçten az, Tüm-olmayan varlığın zeminden yoksun zemini olabilir ancak (groundless ground of not-all being).[4]

Doğanın tam burada, fantazmagorik temsiller içinde varolan bu iç-yüzü, saf benlik kendisini aşarak kendi etrafını kapayıveren o kapkara gecedir; içinde, bir yerde kanlı bir baş düşer, başka bir yerde ise ölü gibi bembeyaz bir silüet ansızın peyda olur, düşen başın dibinde yine ansızın bitiverir ve bir anda yok olur. Bu geceyi görebilmenin tek yolu, insanın gözlerinin içine, korkunç ve dehşetli bir karanlığa dönüşen bu kara geceye dolaysızca bakmaktır.[5]

1. Abdullah Öcalan, *Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Ulus Çözümü,* 4. Cilt, S. 18

2. Hegel, *Tarihte Akıl,* Kabalcı Yayın, Çeviri: Önay Sözer

3. Cengiz Baysoy, *Eleştirel Felsefenin Eleştirisi,* Demokratik Modernite Dergisi, Sayı:14

4. https://cengizerdem.wordpress.com/2012/08/05/transendental-materyalizm-diyalektik-ve-plastisite-johnston-zizek-m alabou/

5. TG.W.F. Hegel, Jenaer Realphilosophie, Frühe Politische Systeme(Frankfurt: Ullstein 1974), 204. Çevirinin iktibas edildiği yer: Zizek,Gıdıklanan Özne: Politik Ontolojinin Yok Merkezi, 42-3.

Hobbes'tan tevarüs edilen felsefede, olumsuzlama; özdeşlik, antagonizma veya negatif karşılaşma kavramlarıyla karşımıza çıkan modern teorinin ana omurgasını teşkil eder. Varlığı çatışmalı ve krizli bir ele alış, savaşa çok daha içkin ve doğal bir inançla anlam yükler. Savaşın Hegel'deki "dünyayı kaplayan gece"de kaçınılmaz ve gerekli bir ontolojisi vardır.

Hegel hepimizi düşünce ve eylemin geçerli tüm sapaklarının sonunda gülümseyerek bekler. Çünkü düzlem ve sistem kurarak bireyden, aile ve devlete tanımlamadığı entite neredeyse yok gibidir. Hegel'in aşılmasının çok güç olduğunu ama bunu yapmak gerektiğini sık vurgulayan Öcalan kavramsal tahakkümle düşünmez. Kavramlar yol gösterici pusulalar gibidir, ama hakikatin karmaşıklaştırılmasını ve perdelemesini de getiriler. Günümüzde felsefe gibi bir mutluluk etkinliğinin son derece sıkıcı bir iş olarak anlaşılması bu nedenledir. Modern filozof anlaşılmaz konuşur.

"Kavramların esiri haline gelen bir özgürlükçü düşünce, hiçbir özgürlük vaadinde bulunamaz"

Oysa kavramların esiri haline gelen bir özgürlükçü düşünce, hiçbir özgürlük vaadinde bulunamaz. Bu nedenle Öcalan'ın kavramlara takılmadan hakikatle daha dolaysız bir yöntem ilişkisi olduğunu öne süreceğiz. Yüz yıl önce Lenin de hakikatin yaşamla bağı üzerine felsefe ve politika yaptı. Ekim Devrimi bu tefekkürün ürünü değil midir? Ancak günümüzde kavramlarla tasarlanmış modern düşünce aşılmış değildir. Modernite de savaş, soykırım ve çevre felaketlerini aşacak yeğinlikte düşüncenin "upuygunluğu" henüz kendi sözünü tam olarak söyleyebilmiş değildir. Modernitenin söyleyecek sözü kalmamış gibidir. Günümüzde upuygun fikir ve eylem, modernitenin içinden konuşarak değil, onu aşacak bir anlam ve eylem demeti olacaktır.

Modern siyaset felsefesinin ulus-devlet, endüstriyalizm ve finans kapitalle somutluk kazanan geçerli aklı Hegel aklıdır. Hegel'in Hobbes'ten devraldığı "insan insanın kurdudur" düşüncesini teleolojiyle pekiştirdi. Teleoloji Stoa felsefesinden beri bize itaat etmeyi şöyle vaaz eder: Gerçek olan rasyoneldir, rasyonel olan gerçektir. Başka bir deyişle "gerçekleri arzularına uydurma, arzularını gerçeklere uydur."[6]

Varlığın kendindeki "boşluğu" ve "olumsuzluğu" başka bir varlığı temellük ederek, aşarak ya da ortadan kaldırarak (aufhebung) sağlayacağına dair inancı modernizmin ana düşüncesidir. Varlığı bu kusurlu, doldurulmaya muhtaç, arzularının kölesi ve olumsuz olarak kodlaması sonluluktur. Yani Descartes'ten beri varlığın ruh ve beden, özne ve nesne gibi ikilemler dolayımıyla ayrışması, yarımlığı ve eksik oluşudur. Varlıktaki bu eksiklik, arzu ve şiddetin diyalektiğiyle dönüşüm geçirerek aşılacaktır. Bu nedenle tıpkı bir yılanın fareyi yutarak yaşamını sürdürmesinin fare istilasından kurtarmasında olduğu gibi doğadaki örnek, insan toplumlarında da uygulanabilirdi. Oysa insan oluşun yegane ayrı noktalarından biri de doğadaki bu birbirini olumsuzlayarak aşmaya ve böylece hayatta kalmaya dayalı döngünün "dışına çıkabilmiş" olmasıdır. Bunu nasıl sağlamıştır insan? Çok açık ki toplumsallaşarak. Toplumsallaşma da bir olumlama ve birlikte çoğalma hakikati oluyor.

Varlıkla ilgili çokça karikatürize edilse de Kuantum ve parçacık fiziğindeki kanaatler, daha fazla tatmin edicidir. Varlık, Parmenides'den doruğa ulaştığı Hegel idealizmine dek eksik ve düalist ise de Kuantum fiziğinde pek çok olasılık ve seçenek sunan renkli bir çokluktur. Siyahla beyazın kör döğüşü değil, çok seçenekli bir iletişim, bazen kavga ve savaş ama yoğun bir ilişki ve dönüşüm yoğunluğu var. Tıpkı yaşam gibi madde de canlı bir entite olarak yalnızca iki boyutlu ya da iki seçenekli değildir. Bir entitenin varlık koşulu, içindeki beyaz ve siyah öğelerin birbirini alt ederek boyun eğdirmesi ya da "köle" yapması değil; birlikte, sürekli alış veriş halinde olan sonsuz ufuklu bir olumlamaya sahip olmasıdır. Oysa Hegel olumsuzlama felsefesi demektir. Diyalektiği ve kritiği de böyledir. Böylece mutlak özgürlük ya da mutlak tin gerçekleşmez. Olumsuzlama, liberal ekolden Marksist ekole kadar politik felsefede savaş mantığının modern teorisidir. Bu da çok sayıda insanın ölmesine neden olan siyaset felsefesinin çözümsüzlük mantığının kuramsal temeli oluyor. Ölüm bazı hallerde hayatta kalmanın kaçınılmaz son durağı gibi görünse de yaşamın koordinatları için olumlama gerekli-

6. A. Badiou, *Gerçek Mutluluğun Metafiziği,* Monokl Yayınları, Çev. Murat Erşen

dir. Ölümde olumsuzlama yaşamda ise olumlama kavramları gerçekleşir. Kaldı ki ölüm de yaşamın bir parçasıdır, aslolan ölüm (sonluluk) değil, yaşamdır (sonsuzluk). Modern siyaset felsefesi ölüm üzerine bir tefekkürdür. Bunun için sadece ulus-devletlerin "milli marşlarına" göz atmak yeterlidir. Oysa Spinoza özgür insanı tanımlarken onun "yaşam üzerine bir tefekkür" olduğunu vurgular.

Efendi ve Köle Diyalektiği

Kavramların düşünürü olan Hegel'in 19 ve 20. yüzyıla damgasını vuran tanımı hiç kuşkusuz Efendi-köle diyalektiği ve tanınma kavramlarıdır. Temellerini Descartes'in özne-nesne ayrımından alarak toplumsal hiyerarşiyi modernize eder. Hegel'de efendi-köle diyalektiği, iki varlığın veya öznenin çatışmasının ontolojisidir. Çatışmanın sonunda bir efendi ve onun efendiğilini tanıyan köle çıkacaktır. Spinoza'daki karşılaşma kavramını Hegel, "keder ya da sevinç üreten karşılaşmalar" olarak değil doğrudan çatışmacı bir temsille ele alır. Bu yüzden Spinoza'yı değil Descartes'i takip eder. Karşılaşma Hegel'de çatışmadır. Çatışma bir tarafın ölümüyle değil, boyun eğdirilmesiyle sonuçlanacağından bu hiyerarşik ilişkinin "kurumsallaşması" da tanınma kavramıyla mümkündür. Köle efendinin iradesine boyun eğecek ve hizmet edecektir. Hegel, varlığı temelden çelişkili ve kavgalı ele aldığından başka varlıklarla çatışmasını da kaçınılmaz olarak soyutlamaktadır. Olumlama, yan yana geliş, iş bölümü ya da arkadaşlık etiği değil, çatışma vardır burada. Hegel efendiyi değil köleyi olumlar. Köle "görevlerine" sadık kalarak kendi zamanını gerçekleştirinceye kadar köle olarak kalmalıdır. Sonunda mutlak özgürlük vardır. Bu arada bu kavramsallaştırmadan Marx'ın burjuva-işçi tasarımını anımsattığını hemen belirtmek gerekir.

Hegel, varlığı olumsuz ve sonlu olarak kurar. Kendi kavramına fazla iyimserce yaklaşarak "tanınmanın" uzun vadede köle ve efendiyi ortadan kaldırarak mutlak özgürlüğü sağlayacağını söyler ama tanınma, insanlığımızın iki dünya savaşının ardından halen aşamadığı bir kavram ve olgudur. Köleyi olumlayarak özgürleşmenin gerçekleşeceğini tuhaf bulanlar, proletaryayı olumlayarak komünizmin gerçekleşeceğini söyleyen Marx'ı anımsamalıdır. Ulus-devleti ve modern "barışın" izleklerini tanınma kavramında bulabiliriz. Tanınma, siyaset felsefesinde çatışmanın yoğunluğunun azaldığı ve başka enstrümanlar dolayımıyla şiddetin yörünge değiştirdiği bir evredir. Takdim edilenin aksine tanınma, kimlik siyaseti özelinde modern siyaset felsefesinin liberal bir yöntemidir. Tıpkı Tony Blair'in meşhur "savaşı durdurmak için şeytanla bile pazarlık ederim" diye çıkış yaptığı "Hayırlı Cuma" anlaşmasında olduğu gibi bir "avantaj" durumuna gönderme yapar. Tanınma kavramında gerçek bir barış söz konusu değildir. Yalnızca iyice tahrip olan hegemonik kütle olarak devlet, barışa mecbur kalmıştır. 20. yy'da karşı kutuplar olarak ABD ve SSCB birer devletti. Molotov-Ribbentrop anlaşmasında, Gorbaçov-Reagan anlaşmasında ve pek çok "ihtilafın" sona erdirilmesinde bunu görebiliriz. Devletler kendi aralarında halklara karşı her koşulda anlaşma sağlayabilir. "Tanınma" kavramının hayat bulması halinde devlet, avantajlı olarak nefes alabilecek ve yıkımını önleyebilecektir. Nitekim Hegel'den 130 yıl kadar önce yaşamış olan Spinoza'da savaş ve barışın çok daha radikal ve adlı adınca ele alındığı bir tanım bulmak mümkündür. Spinoza tam da şöyle söyler:"-Barış savaşın yokluğu değil ruhun kuvvetinden kaynaklanan bir erdemdir."(Tractatus Politicus V4).

"Devletin varlığını ve bekasını perçinlemek için her zaman "küçük çapta" ayaklanmalara ve huzursuzluklara ihtiyaç vardır"

Oysa Hegel'deki barış tam olarak "savaşın yokluğudur". Barışı tanınma etrafında zımni bir soğuk savaş gibi tanımlarsak savaş yegane hakikattir. Çünkü ona göre temelde varlığın kendisi fethetme arzusuyla dolu olumsuz bir entitedir. O halde var olabilmesi için mutlaka çelişkilere ve savaşa ihtiyacı vardır. Politik felsefede birbirinin nedeni ve sonucu olan iktidar ve muhalefet partilerinin birbirini sürekli dirilten ölüm siyasetlerindeki karşıtlık biçimlerine kadar bu temel açmaz modern çatışmacılığın özüdür. Mahkemelerinin, hapishanelerinin ve gardiyanlarının sürekli çalıştığı bir suç sistemi olarak devlet felsefesi modernizmin

somut dispozitifidir (düzeneğidir). Uygarlık, aşkın evrensellik olarak suç üretmek zorundadır. Hegel felsefesinin her zaman istisnaya ihtiyacı olduğu söylenen olgu karşıtlıktır. Soğuk Savaş'ın ardından yeni düşmanlara ihtiyacı olan ABD hegemonyasından mahkeme ve suç sarmalıyla topluma varlığını "hatırlatmak zorunda olan küçük bir cumhuriyete kadar devlet entitesinin yakıtı çelişkidir. Devletin varlığını ve bekasını perçinlemek için her zaman "küçük çapta" ayaklanmalara ve huzursuzluklara ihtiyaç vardır. Yeter ki ucunda modernitenin koordinatlarını parçalayacak bir devrim görünmesin.

O halde bu tartışmaları yapmış olmayı bir kenara bırakırsak, dünyamızın sorunu nedir? Öcalan'ın sorduğu soruyu anımsayarak uygarlığımızın başarabildiği ne var? Uyguladığı en büyük filozofun eksik, gerilimli ve çatışmacı olarak ortaya koyduğu "varlığını" savaş kudretiyle büyüten bir mantalite, barış getirmediğinde neden şaşırıyoruz? Uygarlık topluma, doğaya karşı ve insanın başka ötekiler yaratarak düşmanlaştırdığı kendi türüne karşı amansız ve korkunç yıkımlarla dolu. Başka türlü olması beklenebilir mi? Barış olasılığını reddeden ve ona yalnızca savaşa daha etkin hazırlanılan bir "mola" gibi bakan yıkıcı diyalektik, yaşamla değil ölümle haşır neşir oldu. Tüm modern devletlerin ulusal mitlerinde rastladığımız o üzerinde en çok insanın kan döktüğü vatan ve ulus güzellemeleri, kapitalist modernist hayallerin inşasındaki temel itkidir.

"Modern vatandaş Öcalan'ın dediği gibi kireçlenmiş beyinli ve teneke yüreklidir"

Modern vatandaşı bu hakikat üzerine inşa ettik. Modern vatandaş Öcalan'ın dediği gibi kireçlenmiş beyinli ve teneke yüreklidir. Modern vatandaşın düşünsel hakikatteki evi "dünyayı kaplayan gece"de ve kapkara bulutlar üzerine inşa edilmiştir.

Düşmanlara Dair

Hobbes'daki "İnsan insanın kurdudur" belirlemesi çok naif ve demode bir söz olarak geçersizleşmiştir. Türümüze hiçbir canlı türünün birbirine yapmadığı kadar boyutlu, geniş kapsamlı ve total yok oluşlar reva gördük. İnsan, insanın kitle imha silahı üretenidir. Geçtiğimiz yüzyılda büyük kurtuluş önderlerinden Mao bile bu modern fasit dairenin içinden seslenerek "biricik barışı gerçekleştirmenin yolu savaşı yenmektir. Bunu da silah kullanarak ve savaşarak yapabiliriz" demişti. Uygarlık ezilen halklara savaşarak direnmek dışında hiçbir seçenek bırakmamıştır. Savaşın kaçınılmazlığı modernizmde böylesine geçerli bir hakiki yol olarak belirginleştikçe uygarlığın dışına çıkmamak için yüzyıl başında neredeyse tüm halklar silaha sarıldı. Uygarlık sanayi, teknoloji, bolluk, kent ve rahat yaşayan yurttaşlar demekti. Bunu tesis etmek de "güçlü uluslar" haline gelmekle mümkündü. "Her şey güç için" sloganı 20. yüzyılın faşist ve totaliter yıkımlarının temel motivasyonlarındandı. Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında savaş halindeki uluslar "barışı" kendi ötekilerini yok ettikten sonra kendilerinin inşa edebileceğine iman etmişti: Büyük Sırp Ulusu, Büyük Japon Ulusu, Büyük Türk Blusu ve "büyük" diğer uluslar.

Birbirini hiç tanımayan insan yığınlarının düşmanlaşmasını başaran "kavram-kuram ve kurumlarıyla" modernizm profesyonel ölüm çağıdır. Ucuz Roman (Pulb Fiction) filmindeki Harvey Keitel'ın "beceriksiz" katillerin işlediği cinayeti profesyonelce örtbas eden uzman katil rolündeki gibi şık, dakik, soğuk kanlı ve sevimlidir. Bu nedenle ölümün, kanın ve korkunun dehşetini hissettirmez. Filmde, Harvey Keitel cinayet izlerini ustaca sildikten sonra herkes gündelik "mutlu" yaşamına geri döner. Böylece ortada "olanları" unutmamak için bir neden görünmez. Ölen sadece bir "zenci"dir.

"Tahakküme verilen liberal cevap tanınmadır (daha önce görmüş olduğumuz gibi, "liberal Hegelciler" arasında gözde bir temadır bu. Tanınma "çok kültürlü bir anlaşmada, çeşitli grupların ganimeti barışçıl bir şekilde ve seçim yoluyla bölüşmesini sağlayan bir bahse dönüşür."[7] Peki tanınma kavramı yalnızca liberal midir? Reel sosyalist bir tanınma biçimi de aynı düzlem içerisinde uygarlığın zararlarını giderme işlevi görmeyecek miydi? O halde tanınma kav-

7. Fredric Jameson'dan aktaran Slavoj Zizek, *Hiçten Az*, s. 1004, Encore Yayınları

ramını Sol Hegelciler (Zizek, Jameson, Dupuy v.b) gibi değil, Öcalan ve Nancy gibi uygarlığın içinde kalmanın bir formülasyonu olarak okumak daha doğrudur. Çünkü mevcut anlaşmalar yine Hegel'in "tüm ineklerin siyah olduğu bir geceydi" deyişindeki "inekler" arasında yapılacaktır. Aynı gecede benzerlerin savaşında heba olan milyonların ardından anlaşmak daha fazla "avantaj" yüklüdür. Doğrusu milyonlarca insanın ölmesine gerek kalmadan da bu tip bir barış her zaman mümkündür ve örnekleri de var. Ama Hegel'de modernist düzlemin her zaman istisnaya ihtiyacı vardır, yeter ki -istisnai olarak da olsa- bu "istisnalar" devrime dönüşmesin.

Öcalan, biz ezilenlere uygarlığın sularından içmememiz gerektiğini söylüyor. Uygarlık burjuva egemenlik teorisi dışında düşünemez. Günümüzde solun krizi de budur. Uygarlığın barış anlaşması, silahların yağlandığı bir ateşkesten başka bir şey değildir. O halde hakiki barış için tanınma kavramı etrafında değil kökleri Spinoza'nın "ruhun kuvveti olan erdem" dediği durumdan çok öncelere dayanan gerçek barışı hatırlamalıyız. Hakiki barış, neden egemenlerin masasındaki anlaşmaya ihtiyaç duysun? Barışın muhatabı savaşılan Ötekiler ise bu, devlet odaklı olmadan da sağlanabilir. Öcalan, buna demokratik modernite dedi ve bunu düşünmeye cesaret etmeliyiz. Demokratik modernite de barış Versay (1919) , Lozan, Postdam, Sadabad Paktı ya da yeni savaşlara neden olan birçok barış anlaşmasından daha gerçekçidir.

Hakiki barış ve özgürlük için tanınma kavramının geleneksel yorumlanışını aşmak kaçınılmaz görünmektedir. Muradımız sürekli çatışmayı anatagonistleştirmek değil, burjuva egemenlik teorisinin dışında bir tanıma ve tanınma üzerine düşünmektir. Katillerin barışı da bir tanınma olabilir ama erdem yoktur. O halde Demokratik Moderniteyi yaşamın, düşüncenin ve politikanın yeni bir düzlemi olarak inşa ederek geçmişin hatalarından ve kazanımlarından bir sentez oluşturabiliriz. Konumuz itibariyle dünya savaşlarının genel mantığını tartışmaya çalışırken; anlaşma etiğini yadsımadığımızı, tersine olumladığımızı vurgulamak istiyoruz. Elbette tanınma kavramının içerdiği korkunç şiddet ve kapatılmayı tartışmadan bu iddiayı öne süremeyiz. Buradaki hassas ayrım ortaya konulmadığından, kapitalist modernite 20. yy'da pek çok radikal düşünceyi savaş taraftarı ve gerilimden yana olarak takdim etti. Halen günümüzde ana akım sağ muhafazakar veya liberal partiler kendilerini akl-ı selimin ve huzurun partisi gibi takdim etmeyi başarırken solu, kadınları ve çevrecileri gereksiz gerilim ve kavgacılıkla suçlayarak seçmen nezdinde onaylanabiliyorlar. Tanınma kavramında bu yönlü doğru bir ayrıştırma ve politik pratik, solun temel açmazlarından biridir.

Bugün demokratik özerk ve komünalist politikasıyla kapitalist sistemi "endişelendiren" Rojava devrimi yönetimi, devletlerin örgütlediği Cenevre ve Astana gibi toplantılara davet edilmiyor ve görmezden geliniyorsa, bunun sebebi programındaki demokratik modernite düşüncesidir. Kısa vadede diplomasiyle bazı bir araya gelişleri mümkün kılan esnek bir politika yürütse de gerçekte PYD ve Tev-Dem devletsiz, BM'siz, NATO'suz yerel, yerinden, çoklu ve komünal bir demokratik politikadan söz ediyor. Tanınmayı bizzat PYD istiyor olsa bile devletleşmeyi reddettiği sürece bu hiçbir çözüm yeteneği olmayan Cenevre ya da Astana gibi toplantılara davet edilmeyebilir.

Tanınma "barış anlaşmaları"dır. Tanınma kavramının en soldaki çizgisi 20. yüzyılda sosyal demokrat partilerdi ve günümüzde liberal partilerdir. "Kurumu" da Lenin'in "Haydutlar çetesi" dediği Cemiyet-i Akvam ya da Birleşmiş Milletler (BM)'dir. Savaşların ardından "tarafların" geriye bir şey kalmayınca birbirini kabul ederek mevcudun bölüşülmesi üzerine kurduğu anlaşmalar, Hegel'deki tanınma kavramının göstergeleri değil midir? Tekil milletlerin ulus-devlet fanatizmi, yerelde baskı ve sömürü yayarken, ulusal devletin çatı örgütü BM, nötr kalarak evrensel olma ideasını gösterir. Başka bir Alman düşünür olan Kant'ın kast ettiği ortak dünya devleti ya da birleşmiş uluslar tam olarak bu değildi, ama "evrensel" olan tüm evrensel değerleri yadsıyan devlettir. Kant burada yalnızca iyi niyetlidir. Lenin ise Kantçı "bir arada yaşam" sloganını reddederek daha gerçekçi olmasına rağmen tanınmayı ve modernist düzlemi aşamadı. Lenin, savaşı çok sevdiğinden değil, modernist barışın daha katmerli bir savaş ve şiddet anlamına geldiğini biliyordu. Lenin "Barış İçinde Bir Arada Yaşamak" adlı kitabında evrensel-

leşenin insani ve barışçıl olan değil, kapitalist modernite olduğunu yazar. Uluslararasılaşan kapitalist örgütlere bu yüzden karşı çıkar. Lenin, aslında olan bitenin farkındaydı. Ama gelişmeler devletleşmeyi bir geçerli seçenek olarak dayatınca demokratik toplumu inşa etmekten vazgeçti. Günümüzde birçoğumuza yalnızca onu övmek kalmış gibi görünse de aslında Ekim Devrimi, Lenin için başlangıçtı. Daha fazlasına ise ömrü yetmedi ama genel olarak uygarlığa (moderniteye) müdahale etmek istedi. Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren Brest Litovsk Anlaşması'nı dünyaya açıklaması, savaşın anlaşmasını başka güçlerin yapmasını önleyemedi. Savaşı durduran Lenin'di, ama ilgili "anlaşmaları başkaları sağladı. Böylece pek çok koşulun yanı sıra Versay "anlaşması" (1919) Hitler'i doğurdu.

Dünya Savaşlarının Mantığı

Siyasetten en uzak insanın veya bir çocuğun bile dünya kavramını algılayışı kesinlikle devletler, paktlar, NATO, BM ya da G-8 değildir. Dünya kavramının siyaset retoriğindeki göstergesi paylaşım savaşlarındaki nesnel kütledir. Dünya devletlerin savaş alanıdır. Bir çocuğa göre ise içinde birbirinden farklı "çok fazla" insanın yaşadığı büyüleyici bir büyüklüktür dünya. Modernizm dünya imgelemimizi elimizden aldı.

Dünya savaşlarının çokça paylaşım savaşları olduğu söylenir. Oysa bu tanım toplumların kendi yaşamları hakkında fikir ve eylem geliştiremeyeceklerine hükmeden bir belirlemedir. Başka bir deyişle bize, toplumlar dünya savaşlarına sokuldular ve bu durum tekrar edebilir denilmektedir. Tersinden okursak; devlet tarihsel uzamda yokluğu mümkün olmayandır. Dünyayı paylaşacak bir devler muharebesinde insanlara düşen asker ya da kaçışan siviller olmaktır. Savaş dolayımıyla hız kazanan baskı ve sömürü çarkına müdahale etmek toplumların işi değildir.

20. yüzyılın başında bir kutsallıktan, başka bir kutsallığa geçişler yapılırken evrensel zeka büyük bir darbe aldı. Hiç kuşkusuz bu darbe dünya savaşlarının gerekli olduğuna önemli ölçüde "ikna edilen" ulusların bedenine indirildi. Dönüşüm geçiren kutsallıklar da din ve milliyetçilikti. "Biz bu denklemin içinde olmalıyız" gibi laflarla ikna edilen üst sınıflar çaresiz milyonları savaş yakıtı olarak kullandı. Savaşla kastedilen "paylaşımın" gerçekleşmiş olması yeni bir savaş dalgasını önleyemedi. Bilinen Versay Anlaşması Alman savaş makinesini çalıştırdı. Modern bilim, sanayi, teknoloji ve ordu sistemiyle büyüyen her devlet ebedi huzurun istikametinin diğer uluslara hükmetmek olduğuna inandı. Sonuç kutsallık değil lanetliliktir.

20. yy ideolojisi olarak milliyetçiliğin psikanaliz boyutuyla ilgili pek çok açmazı var, ama felsefi ve olgusal olarak büyük ve kötü düşmanların inşası, insan zihninde istatistiği tutulmamış bir tahribat yarattı. İnsanın karanlık güdülerinin ortalığa saçılmasıyla birleşen düşmanlık ideolojisi gözünü soykırımlarla açtı. Sonuçta kendi ötekisini yok etmenin bir görev olduğuna hükmeden modern akıl, 100 milyona yakın insanın yok olmasına neden oldu.

Oysa bu da, ulusları liderlerin nesneleri olarak anlayan modern aklın nihai bir yargısıdır. Gerçekte liderin karşısına dikilerek 'bu savaşa gitmiyoruz' diyebilen bir toplumun zaten lidere ihtiyacı yoktur. Ekim Devrimi'nde savaş karşıtı politikasıyla Lenin buradan bir devrim çıkarmıştı. O halde siyaseti yeniden kurarak geleneksel ve geçerli kabuller bir kenara bırakılabilir. İmparatorluklardan kurtularak devrim yapan modern uluslar, İmparatorluklardan çok daha katı bir devlet sistemine eklemlenince kapitalizm daha rahat büyüdü. İmparatorluklardan kurtulmak yanlış değildi, ama milliyetçiliklere bölünerek dünyanın her yerinde sınırlar ve çitler örmek özgürleşme sorununa çözüm olmadı.

"Dünyalar savaşı bir hakikat felaketinin başlangıcı olarak tanımlanabilir"

Dünyalar savaşı bir hakikat felaketinin başlangıcı olarak tanımlanabilir. Bir yığın koşulun, niyetin, güç ilişkilerinin ocağına kömür attığı bu felaket katarı daha da hızlanacaktı. Böylece Birinci Dünya Savaşı, tarih kitaplarında Sırp bir milliyetçi militanın Avusturya Veliahtını öldürerek başlamasına neden olduğu bir savaş olarak geçecekti. Ama buradaki ifade ve olayın takdim edilişinin birbirinden kötürüm yönleri var.

Bütün ulusal tarihlere damgasını vuran bu mit halen dolaşımda. Eğer modern aklımız saf gerçekliği söylüyorsa ve türümüzün en gelişmiş kavrayışına sahipsek, bu bir milliyetçi cinayettir ve milliyetçilik savaş başlattığı için son tahlilde "kötü bir şey"dir. Bu arada olaydaki bir dizi ayrıntının (Veliaht Ferdinand'ın İmparator olamayacak olan oğul olduğu, suikastteki bir dizi tuhaflık v.s) ölen 70 milyon insanın ve iki dünya savaşının ardından hiçbir önemi yok. Ama eğer cinayeti işleyen Gavrilo Princip (Sırpçada Prensip Müjdecisi anlamına gelmektedir) "iyi bir şey" yaptıysa, o halde tüm ulusal anlatılarda adı bilinmeyen bu genç adamın itibarı iade edilmelidir. Tabi savaşı açıktan övme cesaretini de kabul ederek, başka bir deyişle kapitalist modernist siyasetin geçersizliğini ilan ederek. Çünkü ne sömürge arayışları, ne emperyalist kapitalizmin yeni pazar arayışları ve tekelleri, ne de Modernite'nin yaşadığı genel bunalımdan söz edilmezken, işaret parmağıyla göstererek bize savaşı Gavrilo Princip'in başlattığı söylendi. Milyonların öldüğü bir dünya savaşının "bir kişi yüzünden çıktığına" inandırılırken paylaşım savaşı sözünü "ideolojik ve propagandif" bulduk. Bugün ise tarihçilerin sıkıcı araştırmalarına terk edilen önemsiz bir konudur bu. Bu örnekte olduğu gibi Kapitalist Modernite'nin zihinsel sömürgeciliği işte böyle gerçekleşti.

"Demokratik Modernite fikri modernizmin krizine verilen bir yanıttır"

Oysa zaten modernizm kökenlerinde varlığını içsel bir şiddet üzerine kurar. O yalnızca bu şiddet homurtularının adı ve görünen yüzeyi oldu. Gerçekte sömürgelerde toprak kaybeden ve büyük bir itiş kakış halinde olan İngiltere, Almanya, Rusya gibi büyük devletler zaten adına barış hali denilen bir "savaş" halindeydi. Bu savaş, kavramı hatırlarsak "efendi" olma savaşıydı. En güçlü olan, boyun eğdirecek ve "köleleri" yönetecektir. Tüm "hazırlıklar" da tamamlananınca, geriye yalnızca provokasyon gerekliydi. O halde bu "olay" felsefedeki olay kavramına tekabül etmez mi? Hakikat bazen "olayın" yarattığı bir dizi şokun ardından gün yüzüne çıkabilir. Felaket olarak Birinci Dünya Savaşı, bu cinayetle patlak verdi ama tarihte olumsuz ve olumlu sonuçlarıyla birçok önemli gelişmeyi birdenbire hızlandıran çok sayıda olay örneği mevcuttur. Sorunsalların karşısına çözüm arayışları ve daha fazla mümkün olan özgürleşme düşüncesini koyan bu derginin aslında bir sorunsal analizine ihtiyacı olmayabilir. Zira Demokratik Modernite fikri modernizmin krizine verilen bir yanıttır. Ezilenler, daha önce Marks ve Engels ile kendi dünyalarını kurma fikriyle uygarlığa bir müdahale etmek istedi. Bu da dünyalar savaşının bir diğer yönüdür.

Ve "Biz"ler...

Önce Fransız Devrimi, ardından Büyük Ekim Devrimi, daha sonra diğer devrimler ve kurtuluş hareketleri... Dünyamız modernizmin sağ ve sol diye konumlandıramadığı başka bir düzlemde eşitlik, özgürlük ve kardeşlik için bu devrimlerde yaşamını feda eden milyonlarca insanın anılarına bağlı kalarak kapitalizmi aşabilirdi. Ezilenler olarak dünyaya sahip çıkma ve müdahale girişimlerimiz yanlış değildi, ama hatalı sonuçları itibariyle daha iyisi üzerine düşünce ve eylem kaçınılmaz. Bunu konumuz itibariyle ulus-devlet, endüstriyalizm ve finans kapitaldeki tanınmaya yormak istiyoruz. Tanınma, Abdullah Öcalan'ın mahşerin üç atlısı dediği bu üç öğe üzerine inşa edildi. NATO'ya karşı Varşova Paktı gibi bir sosyalist devletler birliğinden söz etmiyoruz. Çünkü geçtiğimiz yüzyılda sağın da solun da çözümü devletti. Paris Komünü'nden 150 yıl kadar sonra ezilenlerin çoklu, yerel ve evrensel ölçekte devlet odaklı olmayan demokratik uluslar konfederasyonundan söz etmemiz de geleceğe dair ortak bir dünya tahayyülü değil midir? Dünyanın birleşmesi gerektiği ve tür olarak insanlığımızın kendi sorunlarına karşı aciziyeti halen orta yerde duruyor. Bir çözüm önerisi olarak Demokratik Modernite eskinin tekrarından daha kapsamlı bir formüldür.

Çağımızda mümkün oluşlar üzerine bize bir dizi şey söylüyorlar: istediğimiz kıyafeti giyebileceğimizi, istediğimiz "şeyle" sevişebileceğimizi, yasal ya da ahlaki engellere takılmadan istediğimiz kadar biyolojik ve güdüsel tatmin peşinde koşabileceğimizi, bunları elde etmenin mümkün olduğundan söz ediyorlar.

Buna karşın “ideolojilerin sonu” diyerek komünalizmi, Demokratik Modernite'yi imkansız gibi gösteriyorlar. Bunu başarmanın “imkansızlığını” bizzat birbirimize söylüyoruz. Her şey mümkün ama her şeyi değiştirecek özgür bir yaşam mümkün değil demek istiyorlar. “Her şey serbest ama özgür olmak değil” diyorlar. Çağımızın özgür olduğunu ve uğruna ayaklanmaya değecek bir baskı olmadığını öne sürerek ayağa kalkmanın geçersizliğini ilan ediyorlar. Dünya savaşlarına karar verenler ve birleşmenin gücünü iyi bilen devletler, bize “ben” olarak seslenir. Bizi yan yana düşünmek dahi istemezler.

"Ne efendi ne de köle olmak istiyoruz"

Adımlarımız henüz mütevazi, küçük, belirsizlikler ya da sakarlıklar içerebilir. Geçtiğimiz yüzyıldan, modernitenin genel bunalımından kalma hastalıklarımız veya teknoloji etkinliğimizi tahrip ettiği için dezavantaja da sahip olabiliriz; ama dünyalar savaşındansa dünyalar dolusu mutluluk, sevgi ve özgürlüğü mümkün kılabiliriz. İşte burada, “tüm ineklerin siyah olduğu geceyi” aşmanın da mümkün olduğunu yalnızca kendi eylemimiz belirleyecektir. Modernite'nin “seçeneklerini” değil, Demokratik Modernite'nin mümkünlüğünü hayata geçirebiliriz. Meksika ve ABD’deki ayaklanmalardan, Brezilya ve Paris varoşlarına; Yunanistan, Gezi, Mısır ve tüm dünyaya umut veren Rojava devrimine kadar bir gelecek iddiasında olduğumuzu göstermiş bulunuyoruz. Çünkü ne efendi ne de köle olmak istiyoruz. Özgürlüğün bu iki kavrama ve bunlardan birini seçmeye mecbur olmadığını artık çok iyi biliyoruz.

Üçüncü Dünya Savaşı Nedir?

Süleyman Aslan

Üçüncü Dünya Savaşı'nı doğru değerlendirebilmek için zaman-mekân bağlamı içinde ele almak gerekmektedir. Doğruya yakın tahliller de ancak bu şekilde yapılabilir.

Dünya savaşları deyimi özellikle 20 ve 21. yy'lar içinde yaşanan kapsamlı savaşlar için kullanılmaktadır. Halbuki tarihte Asur-Babil, Helen-Pers, Roma-Mısır, Bizans-Emevi, Bizans-Selçuklu veya Osmanlı-Sasani, Osmanlı-Mısır vb. gibi güçler arasında da paylaşım ya da yeniden paylaşım savaşları yaşanmıştır. Bunlar da kendi çaplarında verili zaman-mekân koşulları içinde dünya savaşları olarak değerlendirilebilir. Verili zaman derken kullanılan araç ve teknik durum da ifade edilmektedir.

İster ilk çağlarda isterse şimdi olmuş olsun, tüm dünya savaşlarının ortak bir özelliği vardır. O da egemen küresel devletler arasında yeniden paylaşımın gündeme girmesidir. Yani Roma İmparatorluğu'nun Hunlarla ya da Cermenlerle veya kölelerle savaşına dünya savaşı denilemez. Asur ya da Babilin tek tek bölge halklarına karşı saldırısı da dünya savaşı değildir. Demek ki dünya savaşı tanımını yapmak için, verili zaman ve mekân koşullarında ulaşılabilen dünyayı birbirleriyle paylaşmak ya da yeniden paylaşmak isteyen merkezi devletlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar çoğu kez imparatorluklar ya da emperyalist-kapitalist devletler olmaktadır. Bunların dışında böylesi güçlerin yanında taraf olan irili-ufaklı devletler de yer alır. Birinci dünya savaşında bunlara İtilaf ve İttifak devletleri denmiştir. İkinci dünya savaşında da Nazi Almanyasının yanında saf tutanlara Mihver devletleri, diğerlerine de Müttefik güçler denilmiştir.

"Demek ki 20. yüzyıl savaşlarında yeniden paylaşım adı altında, insanlık ve doğanın tümüyle pazara çıkarılarak tüketilmesi esas alınmıştır"

Özellikle 1905 İngiliz-Boer savaşıyla tamamlanan dünyanın paylaşımına yeniden ihtiyaç duyulmasıyla birlikte 20. yy Dünya savaşları dizisi başlamıştır. Bu savaşlar dizisinin ortak paydası da kapitalist azami kar hırsının küresel boyutta egemen güçler tarafından devreye konulmasıdır. Kapitalizmin endüstriyalizmi yani her şeyin kar amaçlı olarak metalaştırılması bu savaşlara damgasını vurmuştur. O nedenle özellikle kapitalizmin emperyalist aşamasıyla birlikte başlayan bu savaşlarda maddi-manevi doğal ya da toplumsal doğaya ait ne varsa her şey pazara çıkarılmış ve doğal olarak da paylaşımın konusu haline getirilmiştir. Demek ki 20. yy savaşlarında yeniden paylaşım adı altında, insanlık ve doğanın tümüyle pazara çıkarılarak tüketilmesi esas alınmıştır. O nedenle de çok acımasızdır. Öyle ki kapitalizmin yüz yıl içinde gerçekleşen dünya savaşları uygarlık tarihi boyunca yaşanan tüm savaşların toplamından daha tahripkâr olmuştur. Diğer yandan bu savaşlar dizisi içinde yurt savunması, demokrasi, milli değerler ya da inanç gibi kavramlar ne kadar çok kullanılmış olsa da bu vb. konularda ilkesizlik, iki yüzlülük zirveye çıkmıştır. Örneğin Yahudi düşmanı Hitlerin güçlendirilmesinde Yahudi sermayesi çok önemli rol

oynamıştır. Bu durum aslında "paranın dini-imanı yoktur" halk deyimine tekabül etmektedir. Merkantilist dönemin İspanyol-Hollanda sömürge paylaşım savaşlarında Hollandalı tüccarların hem kendi ordusuna ve hem de İspanyaya silah satması da bunun tipik örneklerinden birisidir. Sermayenin en üst düzeyde ilkesizleştiği, kar dışında başka bir değer taşımadığı kapitalizmin emperyalist aşamasında yaşanan savaşlarda tüm etik değerlerden uzaklaşılmıştır. O nedenle 20.-21.yy. Dünya savaşları dizisi ahlaksızlığın zirvesi anlamına da gelmektedir. Yıkımda sınır tanımayan bu savaşların temel silahları da kitle kıyımında atom, biyolojik ya da kimyasal silahların kullanılmasına tekabül ederken uzaktan kumanda ya da güdümlü silahlarla yürütülen savaşlar tipik bir atari oyunu özelliği kazanmıştır. Yani Köroğlu'nun deyimi ile yeni dünyanın yeni silahları ile 'mertlik' tümden 'bozuldu'. Bunların dışında temel ticaret yollarının karalardan denizlere taşınması sonucunda bu dönemin savaşları sadece karada sürdürülmemiştir. Okyanusların ve atmosferin giderek de uzayın derinlikleri savaşın kıyasıya yürütüldüğü mekanlar olmuştur. Özellikle ABD'nin deniz kuvvetlerini temel saldırı gücü olarak örgütlemesi ve uzay teknolojisine ağırlık vermesi bu gerçeklikle ilgilidir.

Birinci - İkinci Dünya Savaşı ve Sonuçları

Birinci Dünya Savaşı'nın önemli nedenlerinden biri yeni gelişen genç Prusya emperyalizminin "benim de paylaşımda hakkım var" demesiydi. Bunun için de merkezi Ortadoğu olan "Doğuya Açılım Projesi" 'ni çoktan başlatmıştı. Diğer yandan dünyanın öteki ucundaki genç ABD de Avrupa kapitalizmi ile bir rekabet içinde olduğunu Latin Amerika'nın yeniden paylaşımına girerek ve Wilson Prensipleri adı altındaki projesini ilan ederek göstermişti. Yani Prusya imparatorluğu 1. Dünya savaşının açık nedeni olurken ABD' de görünmeyen taraflardan biri olarak sahnede yerini almıştı. Bu görünmeyen aktör savaşın galiplerinden biri olarak süreci tamamlamıştır. Fakat istediği sonucu tam elde edememiştir. Çünkü başını İngiltere'nin çektiği Avrupa emperyalizmi halen hükmünü sürdürme kapasitesini taşımaktadır. Ortadoğu için de güçlü mesajlar içeren bir proje olarak Wilson Prensipleri değil, bu bölgeye Skyes-Picot damgasını vurmuştur. Bu antlaşmaya göre Kürdistan yok hükmünde sayılmıştır. Diğer yandan dünyanın altıda birinde dünya halklarına ilham kaynağı olan yeni bir sistem; reel sosyalist sistem yükselmiştir. Birinci Dünya Savaşı için yarım kalmış bir paylaşım tanımlaması yapılabilir. İkinci bir dünya savaşına bu nedenle ihtiyaç duyulmuştur. Bu savaşın diğer bir özelliği de kapitalizmin dayandığı temel siyasal örgütlenme olan ve 19. yy başından beri hâkim siyasal eğilim olarak şekillenen ulus-devletçilik, yıkılan imparatorluklara (Osmanlı, Prusya, Avusturya-Macaristan, Japonya imparatorlukları ve Rus Çarlığı vb.) koşut olarak tüm sömürge ve yarı sömürgeler için temel kurtuluş aracı olarak devreye konulmuştur. Kapitalizm, ulus-devlet ve endüstriyalizm sacayaklarıyla kapitalist uygarlığın tüm dünyaya hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

Birinci Savaşta yenilen Prusya İmparatorluğu'ndan geriye kalan Almanya, sosyalist devrime en yakın olduğu bir durumda iken hem iktidarda olan sosyal demokratlar ve hem de ABD'nin sunduğu destekle yeni bir dünya savaşına hazırlanmıştır. Bu temelde Nazizm yeni dönemin yükselen değeri olarak yeni bir paylaşım sürecine öncülük edecek şekilde güçlendirilmiştir. Ulus-devletin faşist yorumu olan bu yeni gücün hedefi bellidir. Sovyetler birliği ve Kıta Avrupası. Dikkat edilirse her ikisi de Birinci Savaş sonunda ABD'nin önünde engel olan en temel güçlerdir. O nedenle bu iki gücün yıkımını sağlayacak bir toplumsal örgütlenme ve teknik güce ihtiyaç vardır. Bu da ötekileştirmede, tek tipleştirmede, cinsiyetçiliğe-milliyetçiliğe dayalı yıkımda sınır tanımayan, endüstriyalizmin en azgın yorumu olan bir rejimi gerektirmektedir. Siyasal olarak ulus-devletçilik ve ideolojik olarak da liberalizmin en saldırgan yorumu olan Nazizm ya da genel olarak faşizm böyle ortaya çıkmıştır. Avrupa kıtasında ve SSCB topraklarında kan gövdeyi götürürken ABD kitle kıyım aracı olarak yeni geliştirdiği savaş teknolojisini de kullanarak dünyanın efendisi olma şansını yakalamıştır. Fakat ABD şahsında merkezi hegemonik güçler için yeni bir sorun ortaya çıkmıştır. Savaşın sonunda ABD kazanmıştır ama dünyanın 1/3'ünde de sosyalist söylemli devrimler ve ulusal kurtuluş mücadeleleri kazanmıştır. O nedenle İkinci Dünya Savaşı sonrası koşullarda yerel-bölgesel savaşlar ve faşist diktatör-

lükler dünyanın gündemine yaygın olarak girerken iki kutuplu dünyaya, adına 'Soğuk Savaş" denilen süreç damgasını vurmuştur. Bu süreç içinde bir yandan hızla gelişen savaş teknolojisi diğer yandan yükselen sanayileşme yarışına bağlı olarak derinleşen ekolojik felaketler insanlığın temel sorunu haline gelmiştir.

Konumuzun başlığı olan Üçüncü Dünya Savaşı'nın tüm özellikleri ve nedenleri İkinci Dünya Savaşı sonrası geliştirilen soğuk savaş sürecinde hazırlanmıştır. Bu dönemi diğerlerinden ayıran temel özellikler nelerdir sorusuna doğru yanıt vermek, bugün bölgemizde tüm şiddetiyle yaşanan Üçüncü Dünya savaşı'nı doğru tanımlamak için gereklidir.

Faşizme karşı mücadele içinde dünya halklarının gönlünü fetheden sosyalist hareketler, her ne kadar ulus-devlet ve iktidarcılık paradigmasını aşmamış olsa da sistem karşıtlığı anlamında kapitalizmin temel rakibi olma potansiyelini taşıdığını da ortaya koymuştur. Bu potansiyel ulusal kurtuluş hareketleri ve Çin Devrimi ile yeni bir dünyanın mümkün olduğunu insanlığa göstermiştir. İkinci paylaşım savaşı sonrası tüm örgütlenme ve eylemler bu iki kutup gerçeği üzerinden gelişmiştir.

Marshal ve Truman planlarıyla hem dünyayı kendine bağımlı hale getirmek ve hem de sosyalist gelişmeye set çekmek için harekete geçen yeni merkezi hegemonik güç olan ABD, Kuzey Atlantik Paktı (NATO) adı altında esas olarak askeri olan bir organizasyon oluşturdu. Buna karşı da SSCB öncülüğünde Varşova Askeri Paktı ve COMECON adlı bir ekonomik dayanışma paktı kuruldu. Ortadoğu'dan Asya'nın derinliklerine doğru SSCB'yi kuşatma ve Çin'in etki alanını daraltma ve olası devrim hareketlerini bastırmayı amaçlayan ve merkezi Bağdat olan CENTO (İngiltere, Irak, İran, Türkiye, Pakistan) kuruldu. Bu pakta da ABD öncülük ediyordu. Diğer yandan yine ABD tarafından öncülük edilen ve merkezi Bogota'da olan Amerikan Devletleri Örgütü OAS, tüm Amerikan kıtasında devrimci gelişmeleri bastırmayı ve ABD çıkarlarını korumayı amaçlayan 35 devleti bir araya getiriyordu. Diğer yandan her ne kadar Marshal ve Truman projeleriyle ABD'ye bağımlı olsa da merkezi hegemonik güç olma iddiasında olduğunu göstermek için kendisini AB adı altında siyasal ve ekonomik olarak örgütleyen Batı Avrupa gerçekliği de Üçüncü Dünya Savaşı'nın temel dayanaklarından olmaktadır.

Yıkımına neden olduğu dünyayı Marshall-Truman planlarıyla ekonomik-siyasal ve askeri olarak kendine bağlayan ABD, yeni sömürge uygulamalarıyla da eski klasik sömürgelerde ulus-devletçiliği esas almaktaydı. Bu anlamda Leninist UKKTH (ulusların kendi kaderini tayin hakkı) ile Wilsoncu ulus-devletçi çözüm 20. yüzyıla damgasını vurmuş oluyordu. Bu durumun kendi başına ciddi bir sorun olduğu 20. yy sonu (reel sosyalist sistemin dağılması) ve 21. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkmaya başladı.

1950'ler sonrası dünya hızlı bir teknolojik gelişme düzeyi yakalarken pazara çıkarılmadık hiç bir değer de kalmadı. Toplumsallığa karşı sanat, seks ve sporun en etkili silahlar haline getirilerek endüstriyalizmin bir konusu olarak devreye konulması gerçekleşti. Buna bağlı olarak da tüketicilikte sınır tanımayan bir insan gerçekliği temelinde gösteri toplumları neredeyse tüm dünyaya egemen kılındı. Yer altı yer üstü zenginlik kaynaklarının talanı üzerinden gerçekleşen yağmaya bağlı olarak kıta Avrupası ve ABD dışında neredeyse tüm dünyanın denizleri, gölleri, nehirleri kimyasal ve nükleer atık çöplüklerine dönüştürüldü. Yani yeni dünyanın savaşında sadece zenginlikleri paylaşmak değil çöplükleri de paylaşmak gibi bir sorun ortaya çıkmıştı.

İkinci Savaş sonrasında bir yarış konusu olarak giderek yaygınlaşan nükleer silahlanma dünya savaşlarını eskisi gibi olmaktan çıkardı. Büyük merkezi uygarlık güçleri son iki savaşta görüldüğü gibi direkt karşı karşıya gelmek yerine psikolojik savaşa ve vekâlet savaşlarına ağırlık vermeye başladı. Neredeyse her ülke iki karşıt gücün savaş arenasına dönüştü. Diğer yandan aralarında çelişki olan güçler esas düşmanları olarak gördükleri güce karşı uzun vadeli stratejik ortaklıkları esas aldı. Bunun için de Avrupa ve ABD ilişkileri anti-Sovyet esasları üzerine kurulmuş oluyordu. Bu durum dünyayı neredeyse bir cephanelik haline getirdi. Silah tekelleri tarihinin en görkemli dönemini yaşamaya başladı. Artık dünyaya egemen olan savaş endüstriciliği oluyordu.

Gösteri ve tüketim üzerine kurulmuş olan bu yeni dünya, geliştirilen uzay teknolojisi ile uzayın derinliklerini de paylaşımın konusu haline getirerek orası-

nı da adeta bir çöplüğe dönüştürdü. Azami kar hırsı dünyayı ekolojik yıkımla karşı karşıya getirdi.

"Liberalizmin temel dayanağı olan bireycilik tüm boyutları ile toplumsallığın yerine ikame edildi"

Merkezi uygarlık Hollywood kültürü ve coca-cola ile sembolize edilen tüketim ve gösteri toplumunu kamçılarken kadın, insanlık tarihinin en düşürülmüş noktasına çekildi. Spor ve seks toplumsal yozlaşmanın temel araçları olarak devreye sokulurken, liberalizmin temel dayanağı olan bireycilik tüm boyutları ile toplumsallığın yerine ikame edildi.

İşte soğuk savaş denilen sürecin temel argümanları olan bu gerçeği istihbarat örgütleri ve medya yoluyla daha da güçlendiren merkezi uygarlık güçleri, yeşil kuşak projesi temelinde siyasallaşmış dini etkin bir mücadele aracı olarak devreye soktu.

Bu temel araç ve yöntemler üzerinden geliştirdiği mücadele ile reel sosyalizmi sistem olarak ortadan kaldıran merkezi uygarlık güçleri böylece kendilerine yeni bir paylaşım alanı da açmış oldu. Avrupa uygarlığı eski Varşova-Comecon ülkelerine yönelirken ABD, 1990'ların başından itibaren Yeni Dünya Düzeni projesi adı altında Ortadoğu'ya yöneldi. Prusya' da öyle yapmıştı. Başta petrol olmak üzere yer altı zenginlik kaynakları ile iştah kabartan bu bölge 20. yy'ın başında Skyes-Picot ile İngiltere-Fransa arasında birçok devlete bölünmüştü. Doğal olarak, SSCB'nin devreden çıkmasından sonra uzun süre ortak olan bu güçler yeni paylaşıma bu bölgeden başladılar. YDD'nin arkasından Büyük Ortadoğu Projesi ve en son da genişletilmiş Ortadoğu Projesi ile Mali'den Endonezya'ya bilinenler yaşanmaya başladı.

İkiz Kuleler Saldırısı ve Sonrası

1990'larla başlayan bu süreç 9 Ekim komplosu ve Öcalan'ın tutsak edilmesiyle yeni bir aşamaya evrilerek Kürtler ve Kürdistan da bu paylaşım savaşı içine dâhil edildi. İkiz kuleler saldırısı bahanesiyle siyasal dinciliğin radikal yönleri törpülenerek ılımlı İslam modeli üzerinden bölge yeniden dizayn sürecine alındı. Bu reorganizasyonun adı Büyük Ortadoğu Projesi oldu. Ve AKP lideri olarak Başbakan olan R. Tayip Erdoğan da bu projenin eşbaşkanı olarak belirlendi. El Kaide'yi besleyen-büyüten Suudi Arabistan değil de, Irak İşgal edilerek Saddam devrildi. İdam edildi. O zamana kadar Irak'da yok sayılan Şiiler iktidara geldi. Kürtler federatif yapı içinde anayasal güvenceye kavuşturuldu. Kürt inkârı üzerinden şekillenen Skyes-Picot bu durumda ağır bir yara almış oldu. Yani ABD Birinci Savaş'da bölge için tasarladıklarını ancak şimdi gerçekleştirme olanağını yakalamış oldu. Çünkü ortada ne Avrupa ve ne de SSCB tehlikesi kalmamıştı. Böylece, bölge köklü bir yeniden paylaşıma açık hale gelmişti. Aslında bu, Irak şahsında yaşanan ulus-devlet modeline karşı da ciddi bir saldırı anlamına gelmekte idi.

AB model uygulaması temelinde ortaya çıkan gerçeklik ve dünya genelindeki ulus-devletin tek tipleştirici, çölleştirici, inkârcı ve imhacı politikalarının hiç de başarılı olmadığı görülmüştü. Ulus-devlet, sermayenin aradığı güvenli alanları yaratmak yerine güvensizlik nedeni olmuştu. Yani bir zamanların azami kar olanaklarını artıran ulus-devletler şimdi artık zarar etmenin nedeni haline gelmişti. Diğer yandan tek tipleştirmeye de dayalı olsa büyük devletler giderek kontrolsüz hale gelmekte idi. Bunun için de başını ABD'nin çektiği merkezi hegemonik güçler reel sosyalizmin de yıkılıp gittiği bu koşularda artık dünyayı istediği gibi şekillendirebileceğine inanarak BOP-GOP projesi ile Ortadoğu'yu kapsamlı bir şekilde yeniden paylaşımın merkezine aldı. Yani bir anlamda köpeksiz köyde eli değneksiz gezebileceğine de inanarak paylaşım politikalarını yoğunlaştırdı. Afganistan ve Irak'ın yeniden işgalleri bu temelde ortaya çıktı.

Bu ve daha da fazla sayılacak nedenlerle yeni bir çağ değerlendirmesine de ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu ihtiyaç esas olarak sistem dışı hareketler için zorunluydu. 21. yy, bu anlamda da demokrasi ve insan hakları çağı olarak, yeni paradigmalar ve yeni örgütlenme modelleri üzerinden yeni mücadele araçlarının da devreye konulduğu bir çağ olarak adlandırılabilir. ABD ve müttefikleri bu çağda karşıtlarını ya da olası tehlikeleri bertaraf etmek için ortadan kaldırmayı esas alırken sistem karşıtı güçler, tarihin

ve günümüzün tanıdığı tüm kirli araçlardan kendini arındırmayı esas alıyorlar. İktidar-devlet perspektifli tüm arayışlardan kendini kurtarma eğilimi var. Bu eğilim genel olarak toplumsal olanın açığa çıkarılması anlamında demokrasiyi, olması gereken temel özgürlüklerin yeşerdiği vaha olarak ertelenemez bir görev olarak görüyor; kadının özgürlük arayışlarını öncülük düzeyinde ele alıyor. Bunlarla beraber endüstriyalizm ve azami kar hırsının ortaya çıkardığı küresel yıkımı önleyebilmek için dönülebilmek için, ekolojik bir ekonomi politikanın şart olduğunu gözler önüne serdi. Tüm bunlar temelinde ekolojik-demokratik ve kadın özgürlükçü paradigma ile insanlığın özgürlük taleplerinin yerine getirilebileceği gerçeği ortaya kondu.

"İngiliz-Fransız ortaklı Skyes-Picot'un şekillendirdiği tüm ulus-devletler kâğıttan şatolar gibi bir bir yırtılmaya başladı"

Afganistan ve Irak'la derinleşen yeniden paylaşım, kısa sürede tüm Arap-İslam ülkelerini sardı. İngiliz-Fransız ortaklı Skyes-Picot'un şekillendirdiği tüm ulus-devletler kâğıttan şatolar gibi bir bir yırtılmaya başladı. Siyasal İslamcılığın yeni ılımlı versiyonu üzerinden bölge yeniden dizayn edilmeye çalışılırken, bilinen Arap Baharları süreci ile bu proje daha da işlevsel hale getirilmek istendi. Libya'da iç savaş görünümlü ama devşirme çetelerden oluşan paramiliter güçlerle bir saldırı süreci başlatıldı. Bu bir NATO saldırısıydı. Nijerya ve Mali'de gelişenler de bundan bağımsız değildi. NATO içinde İngiltere, Fransa gibi güçlerin olması bu gerçeği değiştirmemektedir. ABD her iki savaşta da temel rakip olarak gördüğü Avrupa'nın sömürgeleri ya da ona bağlı ülkeleri kendi pazarı haline getirmekte de kararlı bir tutum takınarak bilinen DAİŞ ve Boko Haram sürecini başlattı. Ve görünen o ki, Saddamla başlayan bu süreçte "diktatör" diye tabir edilen tek adam rejimine dayalı siyasal yapılar hedef alınıyordu. Farklı biçimde de gelişse Mısır'da da benzeri bir durum yaşandı. Arkasından Suriye ve Beşar Esad yönetimi hedef alındı. Suriye'nin bir yıkım ve göçertme dalgasıyla birlikte Libya'daki gibi devşirme çete gruplarıyla bir savaş ortamına çekilmesinin sonrasında yeni dünya savaşının çehresi de değişmeye başladı. Rusya, bu savaşın müdahili olarak müttefikleriyle birlikte devreye girdi. Rusya ve İran bu ittifak içinde çok aktif yer alırken, Çin ve diğer Şanghay Beşlisi üyeleri de bu ittifakı destekler pozisyonda durdu. Böylece diğer dünya savaşlarına benzeyen bir ittifaklar tablosu ortaya çıkmış oluyordu.

AB ve ABD arasındaki pazar paylaşımı mücadelesi NATO'yu tartışılır hale getirdi. Bu mücadele İngiltere'nin AB üyeliği sürecini sekteye uğratırken, AB ülkeleri yeni bir savunma gücü oluşturma projeleri üzerinden, NATO'suz bir döneme hazırlanma tartışmaları içine girdi. Rusya, Ortadoğu'ya Suriye üzerinden müdahale ederek bu savaşın direk muhataplarından biri olunca, Ukrayna üzerinden kendi içiyle uğraşır hale getirildi.

Çin' den Japonya' ya Latin Amerika'dan Kanada'ya kadar bugün yeni bir paylaşım savaşı yaşanmaktadır. Bu paylaşım yeni kutuplaşmaları da beraberinde getirirken, Birinci Savaşı sonrası kurulan ulus-devletler hem hegemonik güçlerin hem de halkların değişim arayışı karşısında önemli birer direnme odağı haline geldi. Bölgemizde Türkiye, Suudi Arabistan, Katar ve İran şahsında bunu görmekteyiz. BOP ya da GOP mevcut bölgenin merkezi statükocu ulus-devletlerini kabul etmemektedir. Bunu çıkarlarına ters görmektedir. Diğer yandan bu devletleri, yaratılacak değişimin de birer uygulayıcısı olarak değerlendirmek istemektedir. Türkiye' ye BOP için eşbaşkanlık ya da model ülke rolü verilmiştir. Fakat siyasal ılımlı İslam üzerinden verilen bu rol, Libya'daki ABD konsolosluğuna yapılan saldırı sonrası daha farklı bir mecraya kaymış bulunmaktadır. Bu aşamadan sonra gerek Arap baharları ile kurulan siyasal İslamcı hükümetler, gerekse Suriye'de güçlendirilen ÖSO gibi oluşumlar gözden çıkarılırken; bunların arkasındaki güç olarak konumlandırılan AKP ve BOP Eşbaşkanı Tayyip Erdoğan da bir tehlike olarak görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle DAİŞ'e karşı mücadele adı altında aslında yeni Osmanlıcı siyaset de bölgede etkisiz hale getirilmeye çalışılmaktadır. Bugün Türkiye'nin Suriye ve Irak'ta yaşadığı gerçeklik budur.

Bölgede oluşan bloklaşma mezhepler üzerinden de tehlikeli bir hale gelmiş bulunmaktadır. Yemen' de doruğa çıkan bu tehlike DAİŞ üzerinden tarih ve kültür soykırımına dönüşmüştür. Bu savaş son yüzyılın tüm soykırımlarının bir sentezi ve en acımasızı olarak devreye konulmuştur. Dünyayı bir nükleer ya da kimyasal atık haline getiren merkezi uygarlık güçleri, liberalizmin cenderesinde baştan çıkmış, soysuzlaşmış, tepeden tırnağa tahrik olmuş ne kadar zombileşmiş insan varsa hepsini DAİŞ adı altında bölgeye yığdı. Medeniyetler çatışması kuramı üzerinden Ortadoğu halklarına yönelik olarak geliştirilen bu saldırı dalgasıyla yeni bir bağımlılık ilişkisi yaratılmak istenmektedir.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın Zamanı ve Zemini

Cihan Bedewî

Üçüncü Dünya Savaşı'nın nasıl ve ne biçimde başlayacağına ilişkin bir çok fikir afaki olarak piyasaya sunulmuş durumda. Bunlardan bazıları bir analiz ve öngörü niteliği taşısa da, çoğunlukla fantastik ve fiktif olanlar ilgi görmekte ve bir çoğu da Hollywood'a senaryo olarak geri dönmektedir. En çok ilgi çekeni ise, varsayımsal olarak gelecekte nükleler silahların geliştirilmesi ya da kullanılması sonucunda gerçekleşeceği düşünülen savaş olmaktadır.

Oysa Ortadoğu çoktandır teorisi yapılan ve nerede nasıl yaşanacağı üzerine entellektüellerce kafa yorulan dehşet bir harb-ul cihan içindedir. Hem de her gün her dinden, her etnisiteden, her kültür ve kimlikten yüzlerce insanın en akıl almaz biçimde katledildiği yıkıcı bir savaş anlık olarak yaşanmaktadır.

Ortadoğu'nun kendine özgü bir tarzda Üçüncü Dünya Savaşı'nı yaşadığını söylemek kesinlikle abartılı olmayacaktır. Hungtinton gibi post-kapitalistlerin teorize ettiği "medeniyetler savaşı" tanımı kısmen doğru olmakla birlikte, bunu daha da aşan ve esasında "kaos" yaratmayı hedefleyen bir savaşla karşı karşıyayız. S. Huntington'ın medeniyetler çatışması tezi, dünyayı dinsel kimlikleri baz alarak parsellemek üzerine kurulu olduğundan sorunludur ve açık ki, Batılı ve Hristiyan tandanslı küresel bir projenin sömürgeci yüzü olarak ifşa olmuş durumdadır. Mesele bundan daha fazlasıdır.

Ortadoğu'daki savaşı değerlendirirken bunu ilk elden ve neredeyse bir ezbere dönüşen "islamın krizi" ile değerlendirmek de batı-merkezci/oryantalist bir yaklaşım olur. Elbette din kadar kadın sorunu, aşiret-kabile sorunları, zihniyet sorunları, devlet ve iktidar sorunu, dogmatizm ve eskiye ait daha birçok sorun çözülemediği için toplum sürekli kriz ve savaş haliyle yüz yüze kalmıştır. Ancak bu yine de mevcut duruma tam bir yanıt olamaz. Bu tarihsel sorunları fırsat bilerek Ortadoğu üzerinde hakimiyet kurmak isteyen Kapitalist Modernite uygarlığının son birkaç yüzyıllık müdahaleleri tüm bu yaşananlardan ilk elden sorumludur. Gerçek şudur ki, kapitalist sistem söz konusu sorunlara değil çözüm olmak, dayattığı rejim ve iktidarlarla adeta sorunun bizzat kaynağı durumundadır. Kargaşa ya da kaos bu sebepledir ki her geçen gün daha da artmaktadır. Küresel güçler, sömürü ve hegemonik iktidarlarını yarattıkları kaos üzerinden yönetmekte deneyimliler. Biliyorlar çünkü, hakim olup sömürü düzenini sürdürmek kaosla mümkündür.

Trajik olan ise şudur: Ortadoğu'da yaşanan ve boğazlaşmaya kadar varan savaş ile kaos artık yadsınmamaktadır. Asimetrik savaşları da aşan öğeler barındıran, önceki iki dünya savaşından çok daha zorlu ve sorunlu yaşanan mevcut savaş düzeyi, bu bağlamda halen bir çözüme ulaşmaktan uzaktır. Gelecekten umutlu olmak bu koşullarda zor olsa da, uygarlığa beşiklik etmiş bu toprakların yeniden aynı rolünü tekrarlamayacağını kim iddia edebilir?

Pandora'nın Kutusu Açıldı Bir Kere!

Ortadoğu coğrafyasında ve toplumunda savaşın etkilemediği tek bir yaşam alanı yok gibidir. Siyasal, etnik ve dini faktörlerin bazen bir başına bazen iç içe belirleyici rol oynadığı bir zeminden söz ediyoruz. Savaş ve yaşam o kadar iç içedir ki, İbni Haldun'un

dediği gibi bu durum neredeyse bu toprakların kaderi olarak kabul edilmektedir. Evet, Ortadoğu'da sahiden de çoğu zaman "**coğrafya kaderdir!**"

Binlerce yıllık despotik ve istismarcı sistemler bölgedeki en arkaik ve kültürel olarak en zengin toplumları adeta boğulana kadar nefessiz bıraktı. Özellikle iktidarcı-devletçi sistemler, tarih boyunca savaş ve şiddetle toplumu kırımdan geçirmekle kalmadı, savaş halini sürekli dinamik kılarak sivilleşmenin, gelişmenin ve değişimin önünü de kapattı. Dinler, mezhepler ve etnisiteler arasındaki fay hatlarını hep canlı tutarak bölgeyi müdahalelere açık ve savunmasız duruma getirdiler. Makyevelli'ye rahmet okutacak düzeyde her şeyi mübah saydılar. Yeter ki kaos sürsündü. Öyle bir savaşa yol açıldı ki, insanlık tarihinin görüp görebileceği en vahşi tarzda uygulanarak bölgenin tüm tarihsel ve kültürel değerleri dahi yok edildi. DAİŞ tüm bu kötülüklerin kristalize olduğu bir tarz olarak aktörleşti.

Evrensel insanlık tarihine beşiklik etmiş bu coğrafyanın bugünlerde "intihar" çizgisinde seyretmesi hem gezegenimiz hem de geleceğimiz açısından temel bir sorunsal olmaktadır. Kriz küreseldir ve Ortadoğu'da yoğunlaşmıştır. Ne son 30 yılın, ne de son bir kaç yüzyılın zaman kronolojisiyle izah edilemez. Çelişki ve çatışma daha eskiye aittir. O nedenle 5 bin yıllık kriz ve savaş halini doğru tanımlamak evrensel tarih ve çözüm açısından gereklidir. Bu metodolojik olarak da bilimsel bir nitelik taşıyacaktır.

"Ortadoğu'da sistemin kendini yenileme potansiyeli ne bulunmakta ne de oluşmaktadır"

Gerilim hatları, çatışma unsurları, toplumsal, zihinsel, siyasal ve kültürel sorunlar, hakimiyet ve hegemonya savaşları, dinci, milliyetçi ve faşist şiddet odaklarıyla muazzam bir karmaşa, bozulma, dağılma, zorbalık ve sömürü, nihilizm ve inkarcılığı yaşayan Ortadoğu coğrafyasının yakın ve orta vadedeki geleceğine dair bir öngörüde bulunmak bu konjonktürde çok zor olsa da, demokrasi dışında hiçbir seçeneğin halklara mutluluk getirecek yetenekte olmadığını belirtmek mümkün. Ortadoğu'da sistemin kendini yenileme potansiyeli ne bulunmakta ne de oluşmaktadır. Kapitalist Modernite ile gelişen şey sadece çürüme ve dağılmadır. Rojava Devrimi ile son derece stratejik bir öğe haline gelen Kürtler, **Pandoranın kutusundaki kelebek misali** Ortadoğu'da demokratik uygarlık lehine başarı kazanma şansına her zamankinden daha fazla sahipler.

Zaman Sorunsalı

Büyük Ortadoğu Projesi esas olarak 1990 sonrasını kapsamaktadır. Birinci Dünya Savaşı sonrası inşa edilen düzenden hoşnut olmayan ABD imparatorluğu, bölgeyi kendi çıkarları temelinde yeniden dizayn etme arayışına girdi. Projenin içeriğine girmeden tarihe dikkat çekerek -eğer bir başlangıçtan söz edilmesi gerekiyorsa- tartışma hususu olan "zaman" sorunsalına bir yanıt oluşturabiliriz. Bazı kesimler 2001'in 11 Eylül'ünü bölge için bir dönüm noktası olarak, hatta Üçüncü Dünya Savaşı'nın başlangıç tarihi olarak değerlendirdiler. Ancak bu sadece bir aşamadır. Esas savaş zaten tek kutuplu gezegenin şafak vaktinde başlamıştı. Irak müdahalesiyle bunun pratik uygulamasına geçildi. Aslında hikaye biraz daha eskiye aittir. Misalen Ortadoğu'nun yaşadığı sürekli savaş halini Kapitalist Modernite'nin son 200 yıllık acımasızca saldırılarından kim azade tutabilir? Cümle kötülüklerin bölgede yeniden hortlatılmasını Doğu-Batı uygarlık çekişmesinden kopuk kim ele alabilir? Gerçek olan şu ki, son iki yüzyıllık saldırılarla Ortadoğu, Kapitalist Modernite güçleri tarafından fethedilmiş ve bitmeyen bir kaosa sürüklenmiştir. Kaos, sürekli savaş halidir. Başta Batı hegemonyacılığı olmak üzere emperyalist ya da gerici her güç en yıkıcı, en kötücül gücünü (milliyetçilik, dincilik, ulus-devletçilik vs.) bu topraklarda sahaya sürmektedir. Ortadoğu, bu anlamda perdeleri hiç kapanmayan bir savaş sahnesidir!

Ortadoğu güncelinde bir çok özelliğiyle kendine has bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın yaşandığı gerçektir. Bu savaş hem kapsam hem de zaman olarak önceki iki dünya savaşından farklılık gösterir. Daha derin ve uzundur. Küresel sistem sahiplerinden bölge ulus-devletçiliklerine, radikal dinci örgütlerden

demokratik muhalefete, mezheplerden tarikatlara kadar hemen hemen her topluluk bu kaos ve savaş ortamından yararlanarak kendi iktidar adacığını ya da yaşam alanını oluşturmak istiyor. Sorun şu ki, bir arada yaşama fikri hiç revaçta olmadı. Demokratik Ulus seçeneği bu bağlamda cehennemden cennete dönüşün yolu olarak da betimlenebilir.

Bir diğer husus ise, ulus-devlet ile başlayan 100 yıllık zamana yayılmış statüko sorunudur. Açık ki Ortadoğu gerçeğinde ulus-devletçiliğin hem tarihsel hem de toplumsal rolünü kavramadan hiçbir siyasal ve toplumsal soruna çözüm bulabilmek mümkün değildir. Son 200 yıldır zehir gibi toplumun tüm dokularına enjekte edilen milliyetçilik ve 100 yıldır oluşturulmuş ulus-devletçilik eğilimi var olan sorunların sadece büyümesine yol açmadı, aynı zamanda ve daha da fazla sorunları çözümsüz halde tutarak şiddet dışında bir yöntemin gelişmesini de engelledi. Bu konuda Öcalan bu durumu şöyle ifade etmektedir:

> "Günümüzde de istisnasız tüm Ortadoğu toplumunun kurumları şiddetsiz düşünülemezler. Diyalog, laf ebeliği olarak anlaşılır. Söz gücüne pek anlam verilmez. Halbuki Batı uygarlığının üstünlüğünü sağlayan tersi konumudur. Önce söz, sonuna kadar anlamlı diyalog olduğu, çare kalmadı mı ancak şiddet yöntem haline getirildiği için başarı şansları yüksek olmuştur. Batı, Doğu'ya nazaran kendi şiddetini çözmüş ve dersini çıkarmıştır."

Sözün başladığı topraklarda sukuta gark olup birbirini boğazlamak apayrı bir çaresizliktir.

Medeniyetler Çatışması

Merkezi uygarlık rolünü doğu toplumundan almak isteyen Kapitalist modernite, ulus-devlet aracılığıyla adeta altın vuruşunu yapmıştı. Yarattığı tarihsel ve toplumsal gerçeklikten kopuk devletçikleri de birbirine kırdırtarak yönetmeyi ve sömürmeyi başardı. Bölge tarihinin en kanlı savaşları son yüzyıl içinde yaşandı. Bütün mesele sadece aşırı kâr, petrol vs. olmadı yalnızca. Temel çekişme ve çelişki, merkezi uygarlık rolünü sürdürmek ve bu hakimiyeti pekiştirmekti. Son bin yıldır hem yapılan müdahaleler hem de Doğu uygarlığının kendi içindeki (zihinsel, siyasal ve toplumsal) kriz durumu, üstünlüğün kapitalist uygarlığa kayması sonucunu doğurmuştur. Ancak belirtmek gerekiyor ki *"Uygarlık ve moderniteler arasında beş bin, beş yüz, iki yüz yıldır süren mücadele ve alternatif olma çabaları halen tüm hızıyla devam eden süreç işidir."* Ortadoğu'da, Demokratik Modernite seçeneğini Kapitalist Modernite'ye karşı geliştirmek, her geçen gün derinleşen kriz ve kaotik durumu aşmak için elzemdir. Güncel koşullar bu olasılığın gerçekleşebileceğini gösteriyor. Mevcut kriz ve savaş durumu ya sürgit devam edecek yada Demokratik Modernite seçeneğini demokratik güçler hakim kılacaktır. Kapitalist Modernite'nin son iki yüzyıllık tahribatları sanılanın da ötesinde vahşet boyutlarındadır. Sömürü, savaş, talan derken dağılan ve yıkılan toplumsal hakikattır. Bu yıkımı, Demokratik Modernite ile durdurmak olanak dahilindedir.

"Ortadoğu'da statüko artık sürdürülemez boyuttadır"

Yeni küreselleşme döneminde hem sistem sahiplerinin hem de ulus-devletlerin yeniden mevzilenmesi kaçınılmazdır. Ortadoğu'da statüko artık sürdürülemez boyuttadır. Çünkü yaşanan savaş ve kaos artık Avrupa'yı da ABD'yi de vuracak etkiye ve ağlara sahip durumdadır. Ulus-devlet modelini bölgede eski haliyle yürütmek neredeyse imkansızdır. Ekonomik, siyasi ve kültürel dönüşüm kaçınılmazdır. Gözden kaçırmamak gerekiyor ki, 11 Eylül sonrasındaki sert hamle esasında sistemin yayılmasını değil, dağılma ve gerilemeyi durdurma hamlesi olarak pratikleşti. Bu hamle her ne kadar bir "denge" oluşturduysa da, özellikle 2011 yılından bu yana hegemonik güçler yeniden bir planlamaya ihtiyaç duydular. Çünkü bölgede devam eden kaos küresel sistemin kaderini de etkileyecek boyuta ulaşmış durumdadır. Tam burada bir kuralı hatırlatmakta fayda var: Belirsizliği giderecek olan; kaos aralığındaki yaratıcı, özgürleştirici çabanın sahipleri olacaktır. Tarihin hiçbir dönemiyle kıyaslanamayacak bir pratik değişim dönemi yaşanacaktır. Tıpkı yeni kentler kurulur gibi toplumun açığa çıkarılması bölge tarihinin gündeminde-

dir. Ortadoğu'daki zorlukların temelinde belki de bu gerçeklik yatıyor.

Kaos ve Fırsat

Çince'de kaos sözcüğü fırsat anlamına da gelmektedir. Tarih fırsatlar sunar. Bu fırsatı değerlendiren güçler değişimi sağlayabilir. *"Kaotik durumun kendine has gerçekliğinden sıkça bahsediyoruz. Çünkü kaos özgürlük ve yaratım şansının en yüksek olduğu bir kısa zaman aralığıdır. Bu kısa zaman aralığında en ihtiyaç duyulan "özgürlük cephesi açısından" gerekli anlam gücüdür; bilmedir, tarih ve çağını bilmedir. Genelde 5000 yıllık, daha yakında 200 ve 60 yıllık 'kapitalist hegemonya dönem'lerinden sonra sitemin kaos aralığında patlaması bir olgudur." (alıntıdır)*

Kısa ve orta vadede belki de tüm senaryoların iç içe karışımıyla -neye evrileceğini tahmin etmek zor- Ortadoğu kaosundan çıkmaya ve daha pratik çözümler geliştirmeye çalışacak her güç daha avantajlı konumda olacaktır. Fakat bundan daha da önemli olan halk tabanlı özgürlükçü ve devrimci güçlerin senaryosunun bir alternatif olarak nasıl geliştirileceği meselesidir. Eğer kaos ortamı fırsata çevrilirse, üçüncü seçenek her zaman için imkan dahilinde yaşam şansı bulacaktır. Çünkü tarih hiçbir zaman tahakkümcü güçlerin tek taraflı iradesiyle belirlenmemiştir. Kalıcı belirlenmeyi toplumların komünal demokratik duruşu sağlayacaktır.

Yaşadığımız konjonktür, hatta daha geniş anlamda tarih, Kürdistan'ı ve Kürtleri öyle bir konuma getirmiştir ki, kendilerinin özgürlüğünü, eşitliğini ve demokratikliğini, bölgenin ve halkların özgürlüğü, eşitliği ve demokratikliğiyle kader birliği yapmaya zorlamıştır. Rojava ve Şengal bunun somut örneğidir. Kürtler, savaş sonrasını beklemeden demokratik ulus paradigması esasında diğer halklarla yeni bir deneyimi savaş koşullarında gerçekleştirmeye başladılar. Bölge açısından dönüm noktası işte bu demokratik komünal inşadır!

Üçüncü Dünya Savaşı'nın Göbeğinde: Öcalan, Kürtler ve Kürdistan

Cengiz Çiçek

Kaçıncı Savaş?

Klasik kuramsal Dünya Savaşları tartışmaları süredursun, bu konuya dair zihin açıcı ve alternatif fikirleri Subcomandante Marcos ve Abdullah Öcalan sunmaktadır. Resmi okumalar, Birinci ve İkinci Dünya savaşlarından sonra aynı karakterde bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın alametlerini tartışırken, Marcos soğuk savaş dönemini Üçüncü Dünya Savaşı, sonrasını da Dördüncü Dünya Savaşı olarak; Öcalan ise Sovyetlerin dağılmasından sonraki süreci Üçüncü Dünya Savaşı olarak tanımlamaktadır. Yazının ana tartışma konusu olmamakla beraber Öcalan'ın Üçüncü Dünya Savaşı ve Marcos'un Dördüncü Dünya Savaşı tahlillerinin paralelliğinden bahsetmek mümkün. Marcos, Dördüncü Dünya Savaşı'nda artık nükleer bombaların yerini mali bombaların aldığından hareketle, bu mali merkezlerin ulus-devletlerin yeniden inşasını da yürüttüğünü belirtiyor. Öcalan ise ulus-devletin küresel finans çağında çatladığından yola çıkarak, bu çağın kâr anlayışının ulus-devletin değişimini gerekli kıldığından bahsetmektedir. Marcos, ulus-devletlerin mali piyasalar tarafından saldırıya uğradıklarını, bunun sonucunda çözülmeye ve yeniden inşaya zorlandıklarını ve sözde sınırların kaldırılması ve ulusların birleştirilmesini amaçlayan bu yeni savaşın, tersine sınırların çoğalmasını ve ulusların birbirlerinden daha da ayrılmasını tahrik ettiğini belirtir. Öcalan ise Üçüncü Dünya Savaşı süresince bazen diplomasinin bazen de şiddetin yoğunlaşacağını ve siyasal gündemlere şiddetli ve kontrollü ekonomik krizlerle müdahale edileceğini belirterek, ulus-devletlerin neo-liberal politikalar ekseninde uyumlu hale gelmesinin ayakta kalması için bir zorunluluk şartı olarak kendilerine dayatıldığını ve yeni *uydu* ulus-devletçiklerin sürekli gündemde tutulduğundan bahseder. Şüphesiz ana tartışma konumuz olmaması hasebiyle her iki kuramcının kimi başlıklardaki yaklaşımlarında çatallaşmaların mevcut olduğunu, ancak izledikleri yol bağlamında oldukça paralellikler olduğunu belirtmekle yetinelim. Son tahlilde ikisinin de son savaşa dair heyecanları ve umutları benzerdir: Öcalan bu inancını, *"Şüphesiz büyük savaşlarda hep hegemonik güçler kazanmazlar, halklar da çok şey kazanabilirler. Hatta hegemonik güçler sistemsel kaybedebilir, halklar sistemsel kazanabilirler"* şeklinde özetlerken; Marcos da şöyle haykırır bizlere: *"… Bu nedenle… yeni bir dünya kurmak zorunludur. Birçok dünyayı, tüm dünyaları içerebilecek bir dünyayı."*

Yüzyıl Önce Ortadoğu

Bu kısa tartışmadan sonra Öcalan'ın ağırlık merkezi Ortadoğu olan Üçüncü Dünya Savaşı kavramsallaştırması bağlamında Uluslararası komplo, Kürtler ve Kürdistan'ın konumu ve olası gelişmeleri tartışmaya açalım. Bugün Ortadoğu'da kurulan düzen, özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarında cereyan eden 17 Ekim Devrimi sonrası kendisini tehdit altında gören kapitalist hegemonyanın düzeni olarak adlandırılabilir. Sovyetler gerçeğinin yakın tehdidi altındaki liberal Batı, Ortadoğu coğrafyasını bu tehlikeyi bertaraf etmek ya da sınırlandırmak için dizayn etti. Fars, Arap ve Türk ulus-devletleri Ortadoğu'nun kültürel ortamının hilafına kurdurulurken, temel amaç, sosyalist "kötü"nün önüne set çekilmesi ve bu minvalde kendi "doğu uç beyliklerini" oluşturmaktı.

Tek başına güvenceli görünmeyen bu katı ulus-devletçiklerin yanına, doğrudan bunların aşırılıklarıyla da

mücadele edebilecek ve aynı zamanda sistemsel hegemonik merkez savaşında doğudan yükselen karşıt merkez adayını da frenleyebilecek kapasitede kurdurulan bir İsrail ulus-devleti gerçeği de orta yerde durmakta.

Yeni Dünya Düzeni ve Büyük Ortadoğu Projesi

İki dünya savaşı ve sonrasında oluşan dengelere göre dizayn edilen küresel egemenlik düzeni, Sovyetlerin dağılmasından sonra yeni bir egemenlik arayışına girdi. Üçüncü Dünya Savaşı'nın başlangıcı olarak da tanımlanabilecek bu tarih aralığında ABD, Sovyet Bloğu'nun çöküşüyle birlikte kendisini dünya imparatoru olarak ilan etti. Aslında "Düşman Sosyalist Blok"un trajik sonu, kapitalist "iyiler" için yeni bir başlangıçtı. "Zafer mutlaktı" ve kapitalizm, kendisini tarihsel evrimin son halkası ilan etmişti. Ancak bu diskurun reel-politikte karşılığının olmadığını kendini süreksiz ilan edenler de gayet farkındaydı. Nitekim tarihsel olarak kendisini her koşula uyarlama kabiliyetiyle ayakta tutan kapitalist hegemonya, çatışmacı tezlerini icat etmekte pek de gecikmeyecekti. "Muzaffer Batı" elde ettiği güç ve bunun özgüveni ile kendisine tehdit olarak gördüğü bölgesel devletleri ve örgütleri "terörist-düşman" olarak hedef tahtasına koydu. ABD merkezli yürütülen ve Sovyetler sonrası yıllara tekabül eden Yeni Dünya Düzeni adı altında yürütülen bu hamleleri, Üçüncü Dünya Savaşı olarak yorumlamak mümkün. Üçüncü Dünya Savaşı, özelde Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan düzenin yeni koşullara göre yeniden dizayn edilmesi olarak da tanımlanabilir. Yeni düzenin iki amacı vardı: Birincisi, 20. yüzyıl koşullarında palazlandırılan ulus-devletçi tiranlıkların aşırılıklarını ve kriz üretici potansiyellerini bertaraf etmek; ikincisi ise uygulamadaki tüm eksikliklerine rağmen kapitalist dünya düzeni dışında alternatif düzen arayışlarının bayraktarlığını yapan sosyalist merkezin yeniden üretilişini ve kendisini sistemsel olarak örgütlemesini engellemek.

Bu bağlamda kapitalist merkezin yoğunlaştığı ana coğrafyalardan birisi de Ortadoğu coğrafyasıdır. "Yeni Düzen" üst başlığının Ortadoğu'ya düşen alt başlığı da "Büyük Ortadoğu Projesi" olacaktır. Proje kapsamında Ortadoğu yeniden dizayn edilecektir. Birinci Körfez savaşından, Irak'ın işgali ve Saddam'ın devrilmesine; El Kaide ve Taliban Örgütlerine yönelimden, "Arap Baharı"yla Arap ulus-devletlerin liderliklerinin tasfiyesine kadar, hepsi bir bütünen iki kutuplu dünya gerçeğinde kullanışlı aktörler olarak palazlandırılan aşırılıkların, yeni dünyada tasfiye edilmesi gereken tehditler olduklarına işarettir. Bütün bunlar Üçüncü Dünya Savaşı'nın temel operasyon halkaları olarak belirtilebilir.

Üçüncü Dünya Savaşının Operasyon Halkaları

Birinci Halka; Saddam Hüseyin liderliğindeki Irak, yeni savaş dönemini okumakta en çok zorlanan bölge aktörü olarak ön plana çıkar. Bu öngörüsüzlük sonucunda Kuveyt'i işgal eden Saddam liderliği, ABD'nin eline beklediğinden daha da kısa bir sürede operasyon kozu verir. Kuveyt'in işgali ve sonrasında Irak ordu güçlerine yönelik geliştirilen operasyon sonucu Saddam Hüseyin sadece Kuveyt'den çekilmek zorunda kalmamış; aynı zamanda bu kaotik ortamın etkisiyle Irak Kürtlerinin fiili statüsünü kabul etmek zorunda bırakılmıştır. Böylece Irak ulus-devletinin küresel güçleri tehdit eden yayılmacı aşırılığı, Kürt otonom oluşumuyla dengelenmiştir.

İkinci Halka; Öcalan'ın uluslararası komplo sonucu Türkiye'ye teslim edilmesidir. Ana konumuz olması itibariyle bu aşamayı ayrıntılı inceleyelim. Belirtilebilir ki, Kürt ve Kürdistan olgusu çok merkezli, yaygın çelişkili, ekonomik, askeri ve diplomatik ikameli Üçüncü Dünya Savaşının tam da göbeğinde yer almaktadır. 20. yüzyıl denklemi gereği Arap, Fars ve Türk ulus-devletleri içerisinde hapsedilen Kürt potansiyeli, günü geldiğinde ABD, İngiltere ve İsrail üçlü hegemonyasının çıkarlarını korumak ve kollamak için yine bu ulus-devletlere karşı kullanılacak bir koz konumundaydı(Irak örneğinde görüldüğü üzere). Kapitalizmin amentüsü, "Ancak benim çıkarlarıma hizmet edersen sana yaşam şansı veririm"dir. Özelde kendisini Türk-ulus devletinin kuruluşunda gösteren bu çıplak gerçekliğe eğilmek öğretici olacaktır.

Türk ulus-devletinin Ortadoğu'daki kuruluşu ve varlık gerekçesi Öcalan'ın değişiyle *"anti-İslâm, an-*

*ti-Kürt ve anti-komünist temelde programlanmış minimalist Cumhuriyet"*e dayanmaktadır. Tüm anti'ler, döneminde İngilizlerin, günümüzde ABD'nin çıkarlarına hizmet etmek zorundadır. Aksi halde ayakta kalma şansı yoktur. Hegemonik merkezin Ortadoğu-Kürt politikası, tarihsel olarak hâkim ulus devleti ile sınırları içerisindeki Kürt etnisitesinin arasındaki ilişkileri hep problemli tutma ve bu problemlerin doğal bir sonucu olarak, karşıtları kendisine bağlama ortaklığını içeriyordu. Böylesine akıllı bir politikayı bozmak ise kendi oyununu kurmayı gerektiriyordu. Öcalan ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin tarih sahnesine çıkması, objektif olarak bu politikayı boşa çıkarıyordu. Kürt-Türk, Kürt-Arap ve Kürt-Fars çelişkisi daim oldukça, tüm bu halkların küresel hegemona bağımlılığı da bir o kadar daim kalmaktadır. Öte yandan bu bağlı çelişik durumun bozulması gerekiyorsa da bunu yine ABD öncülüklü küresel egemenler yapacaktır. Ortadoğu'nun kültürel ve siyasal ortamının zıddına ve İsrail'in bölgedeki varlığını kollamak üzerine kurdurulan Beyaz Türkçü ulus-devlette olduğu gibi, iki kutuplu dünya sonrası bölgesel çelişkilerin yönetilebilmesi ve benzeri çıkarlar adına Beyaz Kürtçü ulus-devlet oluşumu tedavüldedir. Her ne kadar birbirlerinin karşıtı gibi görünseler de aynı göreve koşturulmaktadırlar: kapitalist barbarlığa hizmet!

İki dünya savaşı sonrası kartların tekrardan karıldığı ve ağırlık merkezini Ortadoğu'nun oluşturduğu Üçüncü Dünya Savaşı'nda öncelikli hedef tabi ki kendi oyununu kuran aktörler olacaktı. ABD'nin baba-oğul Bush ve Clinton dönemi, bu savaşın yol temizliği anlamında ilk evre olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda Öcalan'ın uluslararası komplo sonucu Türkiye'ye teslim edilmesi, kritik bir tarihsel aşamayı ihtiva eder. Siyasal çıkışıyla Kürtler ve iç içe yaşadığı diğer halkların birlikteliğinin nasıl olması gerektiği konusunda kapitalist haydutluktan farklı önermeleri olan Öcalan, tabi ki hedef haline getirilecekti. Böylesine bir çıkışın başarılı olması bölge ulus-devletlerinin kendilerine biçilen rollerinin sarsılması sonucunu da doğuracaktır. Dolayısıyla Ortadoğu'daki bu dengeyi kim sarsar ve ulus-devletleri kim çizgisinden çıkarırsa o, hedef haline getirilecek ve tasfiye operasyonlarından kurtulamayacaktır. Bu denklem paralelinde belirtilebilir ki, Türkiye ulus-devletiyle sürekli savaşan ve karşılıklı güçten düşen ve güçten düşüren Öcalan-Kürt Özgürlük Hareketi-Kürtlere evet; birlikte ve özgürce yaşamı savunan ve bunun barış hamlesini yaratarak güçlenen ve güç veren Öcalan-Kürt Özgürlük Hareketi-Kürtlere hayır! Öcalan'ın 93 ve 98 ateşkes ve barış girişimlerine ABD'nin verdiği cevaplar da konumuz bağlamında oldukça öğreticidir. 93 ateşkesi, ülkenin Cumhurbaşkanı Özal'ın öldürülmesi ve Öcalan'ın Suriye'deki varlığının 1994 yılında dönemin ABD başkanı Clinton ve Suriye devlet başkanı Hafız Esad'ın görüşmelerinin ana başlığı olması ve 1996 yılında Öcalan'a suikast girişimi ile sonuçlanmıştır. Benzer şekilde 1998 ateşkesine ise Öcalan'ın uluslararası komplo sonucu yakalanıp Türkiye'ye teslim edilmesiyle cevap verilmiştir. Plan ve dizaynın büyüklüğünü, dönemin Başbakanı Ecevit'in *"Öcalan'ın niçin teslim edildiğini bir türlü anlamadım"* sözleri özetler.

Öcalan'ın barış hamleciliği, gerek ABD'nin gerekse de bölgesel Beyaz Kürt-Türk iktidar kliğinin stratejik amaçlarını bozuyordu. Barış demek, Sykes-Picot'dan beri kontrol altında tutulan Kürtler ve Kürdistan'ın kontrolden çıkması demekti. Bu durum kendi deyimiyle Öcalan'ı, *"Ortadoğu'da oyunu bozan adam"* konumuna sokuyor ve Üçüncü Dünya Savaşı'nın ilk operasyonlarından birinin muhatabı haline getiriyordu. O yüzdendir ki Öcalan, yıllar boyunca ve ısrarla *"Ben gladionun operasyonu sonucu Türkiye'ye teslim edildim… Burada da (İmralı) gladionun esiri olarak tutulmaktayım"* demektedir. Yanı sıra Öcalan, kendisine yönelik komployu yeni savaş düzeni bağlamında şöyle değerlendirir:

> "Abartmaksızın diyebilirim ki bana yönelik komplo, Birinci Dünya Savaşı'na gidişte Avusturya Veliahdının bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesinin oynadığı rolden çok daha fazla rol yüklenmiş bir içeriğe ve amaçlara sahiptir. Komplo ile bağlantılı olarak geliştirilen Ortadoğu'ya yönelik ABD ve müttefiklerinin işgalleri için Üçüncü Dünya Savaşı demek, belki abartılı kaçabilir. Fakat yol açtığı gelişmeler ve sonuçları itibariyle rahatlıkla Üçüncü Dünya Savaşı'nın en yoğun ve sonuç alıcı aşamalarından biri olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda

> değerlendirirsek bana yönelik harekâtı gerçek anlamına kavuşturabiliriz. Birinci Dünya Savaşı'nın Sırbistan'ına karşılık Üçüncü Dünya Savaşı'nın Kürdistan'ı diyebiliriz. Kürdistan, jeopolitik ve jeostratejik açıdan Ortadoğu kaynaklı Üçüncü Dünya Savaşı'nın başlatılışında, geliştirilmesinde ve sonuç alınmasında Merkezi Alan konumundadır."

Üçüncü Halka, 11 Eylül 2001'de ABD'deki ikiz kuleler saldırısı-provokasyonu sonrası, 2003 yılında Irak'ın işgali ve Saddam Hüseyin iktidarının devrilmesidir. İşgal sonrası Irak'ın -devletsel varlığı görüntüde korunmuş gibi görünse de- Sünni, Şii ve Kürtler arasında üçe bölünmesi, bu grupların çatışmalı, gergin pozisyonda tutulup birbirlerini dengelemesi politikasının bir sonucudur. Böylece kapitalist merkezin hamiliği daha da kolaylaşacaktır. Irak devletinin aldığı son hal, Öcalan ve Marcos'un girizgahta belirttiğimiz Üçüncü-Dördüncü Savaş tanımlamalarını da doğrulamaktadır: Birbirinden ayrılan uluslar ve yeni ulus-devletçikler! Daha Irak'ın işgal günlerinde (2003-2004) Kürt Özgürlük Hareketi'nin Osman Öcalan ve Nizamettin Taş öncülüğünde Amerikan çizgisine çekilme çalışmaları da göstermektedir ki, küresel savaş yürütücüleri her hamleyi bir plan dahilinde yürütmektedir. Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye teslim edilmesiyle kapitalist tezgâhın oyunlarını bozma potansiyeli savuşturulduktan sonra, lideri olduğu örgütü de ABD çıkarlarına hizmete koşturulmaya çalışılır. ABD'nin Irak ve PKK müdahalesini bu minvalde okumak gerekir. Hatta Öcalan bu husus hakkında şunları belirtmektedir:

> "Ortadoğu'da bütün bu yaşananlar bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın olduğunu gösteriyor. Ben Ortadoğu'da olsaydım Irak'ta olanlar bu şekilde yaşanmazdı, Saddam bu şekilde çözülmezdi, çözülmesi daha farklı olurdu. KDP ve YNK böyle davranmazlardı. Ben Ortadoğu'da onlar için bir tehlikeydim. Bu nedenle beni etkisizleştirmeye çalıştılar."

Dördüncü Halka, "Arap Baharı" ve ulus devletlerin restorasyonu sürecidir. Irak işgalinden de sonuçlar çıkaran ABD önderliğindeki kapitalist hegemonya, doğrudan işgal ile değil de içerden kurduğu paravan örgütlerle adeta vekalet savaşları sürecini başlatarak diğer Arap ulus-devletlerinin liderliklerini bir bir devirerek ve devlet içi fiili devletler yaratarak hegemonyasını pekiştirme yoluna gitmiştir. Yöntemleri değişse de yarattığı tablo aynıdır: Karşıtlıkları mezhepsel ve etnik olarak büyütüp küçük iktidar adacıklarının çekişme alanından kendisine hegemonya tesis etme.

Çıkış Yolu

Bu yeni savaş düzeninin son sahası olarak halen gündemde olan Suriye, vekalet savaşları deyiminin tam olarak karşılığını bulduğu bir alan olarak varlığını sürdürmekte. Suriye vekalet savaşlarının sonucu, aynı zamanda Üçüncü Dünya Savaşı'nın galibinin de belirleneceği kritik bir eşiği ihtiva ediyor. Suriye'deki rejimin değişmesi konusundaki Batılı iştahın temelinde de sonrasında asıl hedef olarak görülen İran ve Türkiye'nin cazip bir şekilde orta yerde durması yatmaktadır. Sırada Fars ve Türk ulus-devletlerinin olduğunu söylemek zor olmasa gerek. Önemle belirtmek gerekir ki yeni küresel savaşta hedef ulus devletlerin varlığı değil, onların kullanım süresi geçmiş liderlikleri ve yönetim anlayışlarıdır. Tersine ulus-devletlerin kullanım süresi dolmadığı gibi temel mesele, yeni döneme göre uyarlanmalarıdır. Bu kodsal değişim süreci de aşırı-İslam, ılımlı-İslam ve mezhepsel ve etnisite devletçiklerine doğru çoklu bir seyir izlemektedir. Sonuçta ulus-devletler, doğası gereği barışçıl bir yaşamı içermez; tersine çelişki ve savaş üreticileridir. O yüzden kapitalist hegemonun özellikle Ortadoğu coğrafyasında ulus-devletli çelişki ve savaş ortamına hala ihtiyacı vardır.

Komutan Marcos'un, *"…dünya savaşı ya da soğuk savaş hiçbir biçimde dünyanın iki kutupluluğu aştığı ve galibin hegemonyası altında istikrara yeniden kavuştuğu anlamına gelmiyor"* tespiti, Öcalan'ın kavramsallaştırdığı, ağırlık merkezi Ortadoğu olan Üçüncü Dünya Savaşı için de geçerlidir. Suriye'de düğümlenen savaşın galibi ister Rusya isterse ABD olsun, halklar lehine istikrar beklemek, ham hayalden ibarettir.

Üçüncü yol olarak yönlerini tayin eden ve bütün kutuplaştırıcı politikaların aksine, farklılıkları bir arada yaşamaya davet eden ve bunun yönetim modelini

oluşturmaya çalışan Öcalan önderliğindeki Kürt Hareketi ve dolayısıyla Kürtler, Üçüncü Dünya Savaşının tam da göbeğine şimdiden oturmuş durumda. Şüphesiz bu yönüyle Suriye Kürtlerinin Üçüncü Dünya Savaşı günlerinde ortaya koyduğu direniş ve kurucu iddia, en az Birinci Dünya Savaşı dönemindeki Ekim Devrimi kadar önemlidir. Kapitalist Moderniteye alternatif olarak geliştirdikleri Demokratik Modernite arayışçılığının hayat bulma ve kendisini sürdürebilme olasılıklarına göre, Paris Komünü ve Ekim Devrimi gibi tarihsel miraslarını da aşacak potansiyele sahiptir. Sahadaki olasılıkları ve bunun tartışmasını bir kenara bırakarak diyebiliriz ki, Dünya Savaşlarının panzehiri Kürtlerin elindedir ve bunun formülü de kapitalizmin ulus-devlet *Leviathan*'ına karşılık Öcalan'ın çıkış yolu olarak önerdiği "Ortadoğu ve Dünya Demokratik Uluslar Birliği"dir.

Dördüncü Dünya Savaşı'nın Bin Kolu

Raul Zibechi

Halklara karşı yürütülen savaşı; ateşli silahların sistemli olarak kullanılmasına, ordu güçlerinin ve paramiliter güçlerin köylü mezralarına düzenledikleri saldırılara ve onların ekinlerini ve geçim yollarını tahrip etmelerine, yaşam alanlarının ve toprakların doğrudan işgaline, bombardımanlara ve en kapsamlı savaş taktiklerinin kullanılmasına indirgemek ölümcül bir hata olurdu. Bu sayılanlar tamamen doğru olmasına karşın, dünyada, düşük gelirli kesimlere karşı yürütülen en zalim ve geleneksel savaş yöntemi değildir.

Latin Amerika'da, zalimlik konusunda son 20 yıldır yaşam alanlarının ve toprakların işgal edilmesinden, yerleşimlerin yok edilmesinden, çokuluslu büyük maden ve endüstriyel tarım şirketleri tarafından işgal edilebilmeleri için toprakları boşaltmaya ve yerleşimlerden temizlemeye dayanan bir toplumsal mühendislik programını hayata geçirmek ve devasa altyapı projelerini inşa etmek için zorunlu kitlesel yerinden etme operasyonları yürütülmesinden hiç de geri kalmayan başka yöntemlerden de mustaribiz.

Bu savaş *'extractivismo'*, 'kazıp çıkarmacılık' olarak adlandırılmakta ve topluluklarımızın suyunu, havasını ve toprağını bilabedel kullanıp geride yaşam için bir kıymeti veya faydası kalmayan bir su, hava ve toprak bırakarak birer ticari metaya dönüştürmek amacıyla ortak varlıklarımıza el koymak veya bu varlıkları çalmakla şekillenen bir karaktere sahiptir. Bu yüzden 'kazıp çıkarmacılığın' bir ölüm modeli olduğunu ifade ediyoruz. Bu, başka silahlarla ve başka savaşçılarla yürütülen, fakat sermayenin geleneksel olarak peşinde olduğu iki hedefi gözeten bir savaştır ki söz konusu hedeflerden biri yoksullara boyun eğdirme, diğeri ise nüfusun %1'inin sonsuz zenginleşmesidir.

Tek Mahsullü Tarım (Monokültür): Yeni Savaş ve Direniş Cephesi

Arjantin'de 28 milyon hektarlık genetiği değiştirilmiş ürün (soya, mısır ve pamuk) bulunmaktadır ve bu ürünlere her yıl 300 milyon litre glifosat serpilmektedir. Bununla birlikte, glifosat meyvelerde, ayçiçeğinde, otlaklarda, çamlarda ve buğdayda da kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü 20 Mart 2015 tarihinde "glifosatın laboratuar hayvanlarında kansere yol açabileceğine dair ikna edici kanıtlar ve insanlarda da karsinojenisiteye yol açtığına ilişkin sınırlı kanıtlar (Hodgkin-dışı Lenfoma) bulunduğunu" ve aynı herbisidin (otkıran) "ADN'ye ve insan hücrelerindeki kromozomlara zarar verdiğini" ilan etmiştir"[1].

Glifosat hem tarımsal ürünlerde hem kentsel alanlarda hem de evlerde olmak üzere, dünyada en fazla kullanılan herbisiddir. Transgenik mahsullerin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte, Monsanto'nun bu ürünü devasa miktarlarda kullanılmaya başlanmıştır. 1996 yılında Arjantin'de 11 milyon litre glifosat kullanılmıştır ve o yıl transgenik soya kullanımı onaylanmıştır; şu anda Arjantin'de 320 milyon litre glifosat kullanılmaktadır.

Biyokimyager ve Paraná (Brezilya) Ekoloji Forumu'nun üyesi olan Daniel Verzeñassi İkinci Dünya

1. Kaynak: lavaca.org: http://www.lavaca.org/notas/confirmado-la-oms-ratifico-que-el-glifosato-de-las-fumigaciones-puede-provocar-cancer/

Savaşı'nın sonundan (1945) bu yana çevreye salınan yüz bin üründen "sadece iki veya üç bin tanesinin kanserojenisite açısından değerlendirildiğini" ifade ediyor. Bu yolla, hem polemik yaratan hem de üzerinde düşünmemizi gerektiren bir tez ortaya atıyor: Yiyecekler dünya nüfusunu kontrol etmeye yönelik jeopolitik projenin bir parçasını oluşturuyor. Aradan günler geçtikten sonra, UNAM Ekoloji Enstitüsü'nden Meksikalı iki bilim insanı "Monsanto ve Birleşik Devletler hükümetinin glifosatın toksik bir madde olduğunu 1981'den beri bildiklerini"[2] kaydetmiştir.

Bu durumu değiştirmek çabasıyla, bu konunun akademik sorumlusu olan Verzeñassi'nin tanımladığı gibi Tıbbi Bilimler Fakültesi, "değerlendirme, araştırma, öğretim ve uzmanlık alanının da dâhil olduğu Tıp Bitirme Dersine İlişkin Son Uygulamann Nihai Değerlendirmesi için 2010 yılında oluşturulan bir mekanizma" olan "sağlık kamplarını" başlatmıştır. Bu kamplar öğrencilere elde ettikleri akademik derecenin sadece kendi bireysel başarılarından kaynaklanmadığını, aksine tüm toplumun katkılarıyla elde edildiğini açıkça gösteren bir deneyim imkânı sunan, yerli nüfus üzerinde epidemiyolojik analiz yapılmasını sağlayan bir araçtır. Üç ayda bir gerçekleştirilen bu kamplar beş gün sürmekte ve aynı eğitim grubuna 90 ilâ 150 arasında öğrenci katılmaktadır.

Kamp sonuçlandırılacağı zaman, araştırmada elde edilen sonuçları bildirmeleri için herkese çağrı yapılmakta ve ardından, fakülteler bu kampların düzenlendikleri yıllar boyunca farklı topluluklardan elde edilen sonuçları karşılaştırmaktadır; nihayetinde de hastalıkların son 15 yıldaki gelişimlerine dikkat çekmektedir.

"Kanser vakalarında ilk beş yılın verilerine kıyasla dört buçuk kat ile yedi kata varan bir artış olduğunu teyit ettik. 21 köyün kanser, ani düşükler, sakat doğumlar gibi parametreler bakımından benzer artışlar sergilediğini görmeye başladığımızda, kendimize tüm bu yerlerin ortak noktasının ne olduğu sorusunu yönelttik ve bu yerlerin kimyasal tarım ilaçlarıyla tarımsal üretim yapılan endüstriyel üretim alanlarının ortasında yer aldıklarını gördük" diye belirtiyor Verzeñassi[3].

2. *La Jornada*, 17 Nisan 2015.

3. Damián Verzeñassi ile özel röportaj, Santa Fé, Nisan 2015.

2008 yılında Arjantin'de bu yerleşim yerlerinde her 100.000 kişide 206 kanser vakası vardı. Bazı köylerde iki bin kadar vakaya rastlandı ki bu oran ülke ortalamasının neredeyse on katıdır. Sakatlıklara ve malformasyonlara gelince, böyle vakaların görülme sıklığı milyonda bir olmasına rağmen, 4.000 sakini olan bazı köylerde sakat doğum görülme sıklığı altı bebeğe kadar çıkmaktadır. Fakat araştırmayı yürütenlerin dikkatini en fazla çeken şey daha önce mevcut olan kanser türlerinde artış olmaması, aksine lenf kanseri, lösemi, tiroid kanseri, pankreas kanseri ve meme kanseri gibi yeni kanser türlerinin ortaya çıkmasıdır.

Monte Muiz (Córdoba eyaletine bağlı, 8.200 kişinin yaşadığı ve geçim kaynağı tarım olan bir kasabadır) yetkililerinin talebiyle, Universidad de la Plata tarafından yapılan bir araştırma burada görülen kanser oranının ülke ortalamasının üç katı olduğunu ortaya çıkardı. Hamile kadınlarda yaşanan ani düşüklerin oranı, ülke ortalamasına (% 3) kıyasla burada % 9,9'a çıkmaktadır.

"Askeri diktatörlüklerin uyguladığı devlet terörü özerk yönetimi benimseyen is yan bölgelerindeki insanları yok etti"

Bu verilerden hareketle çıkarılan sonuçlar hem çok açık hem de şok edicidir: Monsanto gibi çokuluslu şirketlerin desteklediği ve arkasında olduğu geniş tek mahsullü tarım alanlarının bulunduğu ülkelerde nüfusu yavaş yavaş yok eden ve yeryüzünden silen sessiz bir kimyasal savaş yaşanıyor.

Madencilik Yeni Sömürgeciliktir

Zapatista Hareketi'nin de Dördüncü Dünya Savaşı'na dair analizinde vurguladığı gibi tarımla geçinen köylü toplumlar, kanunsuz zapt etme/mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikiminin önündeki engellerdir. İspanyolların gelişinden beş yüzyıl sonra, şiddet ve yerli topraklarının militarizasyonu norm haline

gelmiştir ve modelin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır; öldürmeler, yaralamalar ve insanların dövülmesi polis veya askerlerin yetkilerini yanlışlıkla veya kazara aşmaları sonucunda yaşanmaz. Bunlar 'var olmama' bölgesinde 'kazıp çıkarmacılık rejiminin' "normal" işleyişinin bir parçasıdır. Askeri diktatörlüklerin uyguladığı devlet terörü özerk yönetimi benimseyen isyan bölgelerindeki insanları yok etti ve açık maden işletmeciliğinin ve transgenik tek mahsullü tarımın yerleşmesi için gereken koşulları yarattı. Daha sonra, demokrasiler de -muhafazakâr ve/veya ilerici- otoriter rejimlerin doğal kaynaklara el konulması suretiyle zenginleşmeyi arttırmak için yarattıkları bu koşulları onayladılar:

> "Kırsal yerleşimlerdeki nüfusun tamamı zulüm görmekte, tehdit edilmekte, krimizalize edilmekte, yargılanmakta, kanun namına ve yasal düzen adına gözaltına alınmakta ve tutuklanmaktadır. Bu yeni ortaya çıkan örgütlenmelerin ve hareketlerin önderleri ve yol gösterenleri –kadın, erkek, genç, yetişkin, yaşlı fark etmeksizin- yeni teröristler olmakla ve parçası olarak görülmedikleri bir toplumun halk düşmanları olmakla suçlanmaktadırlar."(Machado, 2014: 21).

Yerliler, siyahîler ve melezler, topraksız köylüler, fakir kadınlar, işsizler, kayıtsız işçiler ve şehirlerin çeperlerinde yaşayan çocuklar EZLN'nin *Dördüncü Dünya Savaşı* olarak tanımladığı bu durumun mağduru durumundalar. Diğer tüm savaşlarda olduğu gibi bu savaş da yeni topraklar fethetmek, düşmanları yok etmek ve fethedilen yerlere hükmedip onları sermayeye tâbi kılmak üzerine kuruludur:

> Dördüncü Dünya Savaşı; küreselleşme kavramı pazarın evrenselleştirilmesini ifade ettiği ve bu amaca hizmet ettiği ölçüde insanlığı yok etmektedir ve bu sisteme göre, bu mantığa itiraz eden ve karşı çıkan insani olan her ne varsa düşmandır ve yok edilmelidir. Bu anlamda, yerliler, yerli olmayanlar, insan hakları gözlemcileri, kanaat önderleri, aydınlar, sanatçılar kısacası hepimiz onlar için yenilgiye uğratılması gereken düşmanlarız.(Subcomandante Marcos, 1999).

Köyleri ve engel olarak görülen bu nüfusu yok etmenin yolu her zaman fiziksel ölüm değildir. Buna rağmen, bu da, kronik yetersiz beslenmenin yaygınlaşmasının yanı sıra, tek mahsullü tarımda kullanılan ve madenlerden yayılan kimyasallara maruz kalan milyonlarca insanın etkilendiği kanser gibi eski/yeni hastalıklar yoluyla yavaş yavaş gerçekleşmektedir.

Bu yok etme yöntemlerden en alışılmışı ve sık karşılaşılanı yoksulların dışlanarak uzaklaştırılması ve ortadan kaldırılmasıdır ve bu da, onların şehirlerin çeperlerinde polis ve güvenlik güçlerinin merkezlerine yakın özel alanlara mahkûm edilmeleri ve oralara sıkıştırılmaları yoluyla yapılmaktadır. Bunun en uç vakası Gazze Şeridi iken, diğer en yaygın örnekleri Latin Amerika'nın tüm büyük şehirlerinin gecekondu bölgelerinde görülebilir. Örneğin; Patagonya'daki mapuche yerlileri, Kolombiya'da Cauca yerlileri ve Afrika kökenli yerliler, Maranhão eyaletinin Vale madenine ait "demir treni"nin geçtiği kırsal yerleşimler ve And bölgelerindeki yüzlerce yerli toplumu gibi madencilik işletmelerinin çalışma sahalarının yakınlarında yaşayan kırsal toplumların çoğu, maddi ve sembolik bir kuşatma görevi gören askeri/ekonomik güçlerce izole edilmiş ve çevrelenmiştir.

"Neoliberalizm ve mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikimi hegemonyasıyla birlikte, "siyasetin müsadere edilmesi" siyasetin yeniden kolonizasyonu olarak değerlendirilebilir"

Neoliberalizm ve mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikimi hegemonyasıyla birlikte, "siyasetin müsadere edilmesi" süreci Meksika, Kolombiya ve Guatemala gibi uç vakalarda paramilitarizm, madencilik şirketleri ve devlet yönetimindeki yolsuzluk arasında bir ilişki ve etkileşimin meydana gelmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır ve bu örneklerde söz konusu durum pekâlâ siyasetin yeniden kolonizasyonu ola-

rak değerlendirilebilir(Machado, 2014).

Öte yandan, yerlilerin/siyahîlerin/melezlerin (mestizo) Latin Amerikası'nda, tarihsel olarak, disipline etmenin temel yolu ne panoptikon (her şeyi gören göz) denetim sistemi ne de *şeytani değirmen*[4]dir (Avrupa'daki gibi), aksine hem koloni döneminde hem Cumhuriyetçi dönemde hem diktatörlüklerde hem de demokrasilerde bugüne kadar hep tekrar etmiş olan katliamlar veya katliamdan geçirme tehdididir (yani imha): 1907 yılında Iquique, Santa Maria'da taranan 3.600 kişiden, Haziran 2009'da Bagua'da öldürülen onlarca kişiye kadar bu hiç değişmemiştir. Bu katliamların her ikisi de seçimlerle iş başına gelen "demokratik rejimler"in yönetimleri altında yaşanmıştır ve bu da bölgede hüküm süren bu sistemin karakterini göstermektedir. Tarihçi Gabriel Salazar, tek başına Şili'de, 1903 yılından 1973 darbesine kadar olan 70 yıllık süreçte (oranlandığında her üç yıla bir katliam düşecek şekilde yapılan) toplamda on beş katliam saymaktadır ki bunların sonuncusu ülkenin her köşesini kapsamaktadır ve on bin cana mal olmuştur (Salazar, 2009: 214). Devletin baskı araçlarınca öldürülen 500 kişinin anneleri tarafından Mayıs 2006'da São Paulo'da kurulan Mayıs Anneleri (Maes de Maio) platformu 1990 ile 2012 yılları arasında *favelas* sakinlerine, yani gençlere/siyahîlere/fakirlere, karşı 25 katliamın gerçekleştirildiğine işaret etmektedir (Maes de Maio, 2014)[5].

Bundan sonraki bölümde, kıtada şu anda hâkim olan kazıp çıkarmacılığın halklara boyun eğdirmek için kullandığı neokolonyal yöntemleri açıkça gösteren ve dünyanın güneyinde mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikiminin kalıcı bir olağanüstü hal uygulanmaksızın kurulamayacağını ortaya koyan yedi özellik üzerinde durmak istiyorum.

Bunlardan birincisi açık maden işletmeciliğinin ve tek mahsullü tarımın *büyük toprak işgali;* daha sonra bu topraklar üzerinde yaşayan nüfusun tamamının bu alanlardan kovulması ve silahlı / askeri gruplar yoluyla bu bölgelerde tutunma ve kalma imkânlarının daraltılmasıdır. And Dağları'nın içinden geçtiği ve And topluluklarının yaşadığı çeşitli ülkelerde bu toprakların %25'i ilâ %30'u çokuluslu madencilik şirketlerine imtiyazlı olarak verilirken, tek mahsullü tarım işletmeleri en iyi toprakları işgal etmekte ve küçük ölçekli tarım yapan üreticilere baskı yapmaktadırlar.

İkinci olarak, *ulusötesi şirketler, devletler ve halk arasında asimetrik ilişkiler* kurulmaktadır. Yapısal bir bakış açısından bakıldığında, kazıp çıkarmacılığın en önemli etkisi "doğal kaynakların arzı ve tedariki konusunda özelleşmiş, müdahale edilmiş ve büyük ulusötesi şirketlerin kontrolü altında işletilen bölgelerin yaratılması suretiyle yeni bir ekonomik ve jeopolitik ilişkiler örüntüsü kurmak ve yerleştirmek" olmuştur(Colectivo Voces en Alerta, 2011: 12).

Üçüncü olarak, bu durum yapısal olarak dışarıya bağımlı sosyo-üretimsel alanların uç bir ifadesi olarak *anklav ekonomileri* (yabancı sermayenin denetiminde ve yönetiminde olan ve ülke ekonomisiyle çok az bağı bulunduğundan ekonomiye önemli bir getirisi de olmayan ekonomik alanlar) yaratmıştır (Colectivo Voces de Alerta, 2011: 15). Anklavlar kolonilerdeki ekonomik alanların işgalinin en önemli yöntemlerinden biriydi; bu bölgelerin karakteristik özelliği çevreleriyle ve yerel toplulukların ekonomileriyle herhangi bir ilişki kurmamaları ve bölgedeki "dikey" ekonomiyle herhangi bir bağının bulunmamasıdır. Bunlar doğal kaynakları çıkarırlar, soyarlar, ancak herhangi bir şekilde etkileşime girmezler; toprağı fakirleştirirler, sosyal dokuyu bozarak çeşitliliğini azaltırlar ve insanları izole ederler.

Dördüncü olarak, bu şirketler devletleri kendilerine önemli ekonomik taviz ve faydalar sağlamaya, kazançlarının sabit kalacağını ve düşmeyeceğini, vergilerden, gümrük ve ithalat harçlarından ve vatandaşlara uygulanan diğer yükümlülüklerden muaf tutulacaklarını güvence altına almaya zorlayacak ölçüde kanunlarda değişiklikler yapılmasını sağlayacak *güçlü siyasi müdahalelerde bulunurlar* ve ülkeyi, onun egemenliğinin sonu anlamına gelen bir bağımlılık durumuna sokarlar. Arjantin'de Madencilik Kanunu, devletin madenleri kullanamayacağını ve madenler üzerinde herhangi bir tasarrufunun olamayacağını ve bu nedenle de "maden arama, ma-

4. Komünal topraklarının etrafı sarılan / topraklarına el koyulan köylülerin zorla çalıştırıldıkları şeytanın fabrikaları (Polanyi, 1989).

5. Başkent Birinci Komutanlığı (Primer Comando de la Capital) adlı suç örgütünün eylemlerini takiben yapılan bastırma operasyonları kapsamında.

denlerden faydalanma ve madenler üzerinde kendi mallarıymış gibi tasarrufta bulunma yetkisini özel teşebbüslere...” devrettiğini açıkça beyan etmektedir(Colectivo Voces de Alerta, 2011:37).

Beşinci olarak, *aile tarımına ve gıda egemenliğine* bir saldırıda bulunulmaktadır. Madencilik işletmeleri ve tek mahsullü tarım işletmeleri yerli nüfusu ve yerel çevreyi tanımadıklarından ve umursamadıklarından, su kaynaklarının azaltılması veya kirlilik nedeniyle ciddi bir su sorunu yaratmakta ve biyolojik döngüleri bozmaktadırlar; bir köksüzleştirme ve sosyal bütünlüğü bozma eğilimi görülmekte ve toplumların belirli üretim alanlarına erişimi kesilmekte, maden çıkarma şirketlerinin varlığı köyden şehre göçü arttırmakta ve şirketlerin dikey yönlü ve tepeden müdahaleleri sonucunda bölgeler yeniden tanımlanmakta ve ulusötesi yerel alanlar oluşturularak toplumsal dağılma ve çözülmeye neden olunmaktadır(Giarraca ve Hadad, 2009: 239-240).

"Kazıp çıkarmacılığın uygulandığı bölgelerde demokrasi zayıflamakta ve yok olmaktadır"

Dikkat çekilecek altıncı özellik ise *militarizasyondur*. Latin Amerika Madencilik Çatışmaları Gözlemevi’ne göre, bölgede mega-madencilik nedeniyle 311 topluluğu etkileyen aktif 206’den fazla anlaşmazlık ve çatışma bulunmaktadır (OLCA, 2014). Peru’da bu çatışma ve sorunlar Ollanta Humala Hükümeti’nin iki kabinesinin düşmesine ve pek çok eyaletin militarizasyonuna neden oldu. 2006 ve 2011 yılları arasında yaşanan çatışmalar ve sorunlar bu And ülkesinde 195 aktivistin öldürülmesine yol açtı.

Son olarak, *kazıp çıkarmacılık bir “tam toplumsal aktör”dür.* Yerleştiği topluma müdahale etmekte, toplumsal çatışmalar ve sorunlar yaratmakta ve bölünmelere yol açmaktadır. Buna karşın, aynı zamanda “yapmayı planladıkları iş için sahte ‘toplumsal onay’ izlenimini yaratmak veya muhalif kesimleri susturmak amacıyla, şirketlerin sosyal faaliyetleri kılıfı altında belirli bireylerle ve topluluklarla doğrudan sözleşmeler yapmak, onlara hediyeler vermek veya tekliflerde bulunmak suretiyle toplumun bir bölümünü kendi yanına çekmeye çalışmakta ve bölgedeki nüfusu bölmeyi amaçlamaktadır”(Colectivo Voces de Alerta, 2011: 73). Bu şirketler üniversite ve kurumlarla sıkı ilişkiler geliştirmekte ve okullara ve spor kulüplerine bağışlar yapmaktadırlar. Böylece kendilerini “tam bir toplumsal aktör”e dönüştürmektedirler (Svampa ve Antonelli, 2011: 47). Ekonomik faaliyetleri yeniden yönlendirmeye çalışmakta ve sosyal, eğitimsel ve yerel topluluklarla ilgili faaliyetleri yoluyla kendilerini doğrudan sosyalleşme aracılarına dönüşmektedirler. Faaliyet göstermeyi planladıkları bölgelerdeki “nüfusun üretiminin ve çoğalmasının genel kontrolünü ele geçirmek” için “sosyalleşme aracıları” haline gelmeyi amaçlamaktadırlar(Svampa ve Antonelli, 2009: 47).

Kazıp çıkarmacılık Latin Amerika’daki toplumların ve devletlerin tamamen yeniden yapılandırılmalarını teşvik etmektedir. Burada karşı karşıya olduğumuz şey “reformlar” değil, aksine toprağın bölüşümü konusundaki gerileme (geriye gidiş) gibi bazı toplumsal gerçekliklere şüpheyle yaklaşmamıza neden olan değişikliklerdir (Bebbington, 2007: 286). Kazıp çıkarmacılığın uygulandığı bölgelerde demokrasi zayıflamakta ve yok olmaktadır; devletler ise büyük çokuluslu şirketlere o ölçüde boyun eğmektedir ki bu bölgelerde yaşayan insanlar kendilerini bu çok uluslu şirketlere karşı koruması için devlet kurumlarına güvenemez ve onlardan yardım alamaz hale gelmektedir.

Olağanüstü Hal Koşulları Altında Toplumsal Hareketler ya da “Bıçağı Boğaza Dayayarak” Mücadele Etmek

Toplulukların ve halkların madenciliğe karşı yürüttükleri direnişin, toplumsal hareketlerin faaliyetleri konusunda başka yollar izleyerek kendilerini yenilemek zorunda oldukları anlaşılmıştır. Yeniden kolonileştirme, özellikle kişilerin insan haklarının/vatandaşlık haklarının/medeni haklarının/iş ve çalışma haklarının tanınmadığı ve insanlıklarının reddedildiği alanlarda çalışmak gibi yeni konuları bu hareketlerin gündemine sokmuştur(Fanon, 2011).

Var olma ve *Var olmama* bölgelerinde zorbalık ve

baskıların yaşanma biçimleri nitelik bakımından birbirinden bariz bir şekilde farklıdır(Grosfoguel, 2012). Çatışma ve sorunların kontrol altına alınma ve düzenlenme biçimleri de her bölgede farklılık arz etmektedir: birinci bölgede görüşme ve müzakere alanları açık, kişilerin medeni hakları, iş ve çalışma hakları ve insan hakları tanınmaktadır; özgürlük, özerklik (otonomi) ve eşitlik üzerine söylemler işe yaramaktadır ve çatışma ve sorunlar şiddete başvurulmadan yönetilmektedir ya da en azından şiddet bir istisnadır. Var olmama bölgesinde ise -ki bu bölge aynı zamanda insani olana ait, insan olmaya ait çizginin altı şeklinde de tanımlanmaktadır- çatışmalar ve sorunlar şiddetle düzenlenir veya çözümlenir ve şiddet içermeyen yöntemlerin kullanılması bir istisna teşkil eder(Grosfoguel, 2012).

"İnsanlar Benjamin'in "kalıcı olağanüstü hal" değerlendirmesinde bulunduğu duruma tâbi kılınmaktadırlar"

Grosfoguel var olma bölgesinde, var olma bölgesinin ezilenlerinin haklarıyla ve geçmişleriyle birlikte de dâhil oldukları çatışma ve sorunlardan doğan eleştirel teorinin evrensellik iddiasında bulunamayacağını ileri sürer. "Bu teorinin var olma bölgesinden var olmama bölgesine empoze edilmesi sol tarafından uygulanan bir bilgi sömürgeciliğidir" (Grosfoguel, 2012: 98). Aynı şekilde, var olmama bölgesinde bulunan toplulukların özneleri de ne var olma bölgesindeki ezilenlerin mücadeleleri sonucunda oluşturdukları toplumsal teorileri ne de var olma bölgesindeki çatışma ve sorunlardan doğan mücadele biçimlerini ve örgütlenme stratejilerini ve tarzlarını eleştiriye tâbi tutmadan benimsemelidir.

Bireylerin (siyahîler, yerliler, melezler) insanlığının tanınmadığı, kazıp çıkarmacılığın hegemonyasının hâkim olduğu bölgelerde, insanlar Benjamin'in "kalıcı olağanüstü hal" değerlendirmesinde bulunduğu duruma tâbi kılınmaktadırlar. Beyaz kesimin/toplumun orta sınıfının sahip olduğu hakları onlar kullanamamaktadır. Rio de Janeiro ve São Paulo'da *gecekondu semtlerinde yaşayanlar* gösteri ve protesto haklarını serbestçe kullanamamaktadır, çünkü Askeri Polis onlara kurşundan mermilerle sistematik saldırılar düzenlemektedir.

Peru'da kamu malının eski haline intikali de dâhil olmak üzere Amazon ormanlarının sömürüye açık hale getirilmesi için yapılan kanuni düzenlemelerin büyük bir kısmı yürütme organına kanun hükmünde kararnameler çıkarma imkânı tanıyan yüzden fazla Kanuni Kararnameyle uygulamaya konmuştur (Pinto, 2009). Ollanta Humala hükümeti Conga adlı altın madeni projesini uygulamaya koymak için iç düzeni sağlamak gerekçesiyle çeşitli zamanlarda "olağanüstü hal" ilan etmiş ve silahlı kuvvetleri etkilenen bölgelere kaydırmıştır[6]. Her iki durumda da, Yürütme Organı'nın yetkilerinin genişletilmesini öngören geçici ve istisnai tedbirlere başvurulmakta ve böylece askeri olağanüstü hal ile ekonomik olağanüstü hal arasındaki sınırlar ortadan kalkmakta, güvenlik meselesi bir yönetme paradigması haline getirilmekte ve barış ile savaş arasındaki fark ortadan kaldırılmaktadır (Agamben, 2004).

Kurumsal sosyal sorumluluk politikalarından -ki bu politikalar vergilerden sıyrılma garantisi de sağlar- tutun da silahlı kuvvetlerin her şeyi ve herkesi münhasıran ve özel bir rejime tâbi tutarak idare etmek ve yönetmekten sorumlu olduğu, ilgili bölgelerin silah zoruyla kontrol altında tutulmasını amaçlayan, polisin/askerin takdiri müdahaleleri de dahil çok çeşitli müdahalelerle yürütülen, resmiyette yasal olan, fakat yönetme kriteri olarak istisnai durumlar (olağanüstü hal) yaratmayı ve "tehlikeli sınıfları" hizaya sokmayı ilke edinen bir *Polis Devleti*(Ferrero y Job, 2011).

Kalıcı bir olağanüstü halle yönetilen bölgelerde nasıl politika yapılır, ne tür örgütlenmeler oluşturulur, hangi eylem biçimleri uygulanır? Bir ön koşul ve tespit olarak belirtmek gerekirse, kazıp çıkarmacılık olarak adlandırılan bu büyük çaplı doğal kaynak sömürüsü kademe kademe, aşamalar halinde veya müzakerelerle sonlandırılamaz. Çünkü tüm bunlar bir

---

6. *La República*, Lima, 4 Temmuz 2012, kaynak: http://www.larepublica.pe/04-07-2012/el-gobierno-declaro-estado-de-emergencia-en-tres-provincias-de-cajamarca

yana, siyasi güçler zaten başka bir model uygulama sözüyle yönetime gelmektedir ve yerli topluluklarının, siyahîlerin, köylülerin ve şehirlerin çeperlerinde yaşayanların direndikleri topraklar dışında böyle bir alternatif model de bulunmamaktadır.

Tarihsel sınıf mücadelesi deneyimleri bizi iki geçici yola yöneltmektedir. Bu yollardan ilki fabrika işçilerinin 1960'lı yıllarda fordizmi-taylorizmi söküp atma yöntemleridir. Bu, hem gelişmiş ülkelerde hem de çeperlerde (daha az gelişmiş yerlerde) (Brennan, 1996), işçilerin başına dikilen ustabaşıların kontrolü konusunda fabrika yönetimleriyle ilgili her an mücadele etmek ve bu hiyerarşik iş örgütlenmesini dağıtmak suretiyle atölyelerde yüz yüze (açık açık karşı karşıya gelerek), adım adım yürütülen bir mücadeleydi(Arrighi ve Silver, 2001; Gorz, 1998). Bu, aracıların mücadelesi değildi; fordizmin sökülüp atılmasında sendikal mekanizmalar ve sol en küçük bir rol dahi oynamadı. Bu mücadele, herhangi bir aracı veya temsilci olmaksızın doğrudan gerçekleştirilen bir sınıf mücadelesiydi. Bunu itiraf etmek kolay olmasa da, programsız, projesiz ve kesin amaçların önceden belirlenmediği bir mücadeleydi, çünkü direnmek, kavga etmek ve o çalışma dönemlerinde patronların çıkardıkları kontrol mekanizmalarının boğazına bıçağı dayayarak mücadele etmek gerekiyordu.

"Kalıcı bir olağanüstü halle yönetilen bölgelerde nasıl politika yapılır, ne tür örgütlenmeler oluşturulur, hangi eylem biçimleri uygulanır?"

Mücadelenin ikinci tarihsel örneği; kesinlikle, kazıp çıkarmacılık rejimine direnmekte olanlardır ve direnişlerinin kökenleri esas olarak Bagua isyanına (Haziran 2009) ve hem Peru'daki Conga altın madenine karşı verilen mücadeleye hem de Córdoba'da, Ituzaingó bölgesinde ve Malvinas Argentinas şehrinde Monsanto'ya karşı verilen mücadeleye dayanmaktadır. Bunlar, toplulukların toprakları için adım adım, karış karış savaştığı, çokuluslu şirketleri topraklarına sokmamak veya topraklarından atmak için kendi kendilerine örgütlendikleri ve organize oldukları, onları koruyacak kanunların, devletlerin ve otoritelerin yokluğunda topraklarını barikatlara ve vücutlarını cephelere dönüştürdükleri mücadelelerdir. Bu, en alttakilerin her zamanki mücadele biçimidir: vücutlarını cepheye sürmek; hayatlarını, ailelerini ve çocuklarını riske atmak. Bunun başka yolu yoktur, çünkü onlar insanlıklarının reddedildiği, insan yerine konulmadıkları var olmama bölgesinde yaşıyorlar.

Kazıp çıkarmacılık rejimine karşı yürütülen direnişte başvurulan başlıca eylem biçimlerinin, tüm Latin Amerika bölgesinin son on yıllardaki durumunu kapsayacak geniş bir bakış açısıyla sistematize edilmesi gerekli görünmektedir. Bunlar ile işçi hareketinin eylem türü arasında açık ve net farklılıklar bulunmaktadır:

- Halkın savunma gücünün bölge topluluklarının yapısına göre örgütlenme biçimlerine dayanan *Toplumsal Özsavunma*. Bunun belki de en önemli örneği, Peru'nun kuzeyinde 1970'li yıllarda büyükbaş hayvan hırsızlığıyla mücadele etmek için kurulan ve topluluk içindeki yaşamı düzenleme, adalet sistemini yönetme, toplum yararına yapılar inşa etme ve son zamanlarda, madenciliğin saldırılarına karşı direnişi örgütleme yetkilerini ellerinde bulunduran komün/topluluk yönetim organları halini almış köylü devriyeleridir. Bu süreçte, bu devriyeler madencilik şirketleriyle ve Peru polis devletiyle doğrudan karşı karşıya gelen ve muhatap olan Lagün Koruyucuları'na (Guardianes de las Lagunas) dönüşmüşlerdir. Kolombiya'nın güneyinde, nasa ve misak şehirlerinin Yerli Savunması (Guardia Indigena) da benzer bir özsavunma ve iç düzeni sağlama rolünü üstlenmiştir. Her iki durumda da, toplumsal bir kesimin (köylü veya yerli) iktidar-karşıtı mekanizmalarını harekete geçirmeye yönelik kapasitesini ortaya koyması söz konusudur.

- Çokuluslu şirketlere karşı *doğrudan eylem.* Bu şirketlerin çalışmalarını felce uğratmak, çalışmalarını engellemek, makinelerini kullanılmaz hale getirmek, mapuche balıkçılarının (OLCA, 2006) yaptığı gibi çevre etki analizlerinin yapılması da dâhil değerlen-

dirme çalışmalarını engellemek; Cajamarca, Peru'da (Hoetmer, 2014) olduğu gibi kalıcı kamplar kurarak lagünleri ve diğer doğal alanları korumak, Cauca'da (ACIN, 2014) olduğu gibi maden tünellerini ve galerilerini kapatmak için *imece (minga)* usulü çalışmak(ACIN, 2014). Bu tür eylemler yapılabilmektedir, çünkü bu eylemler süreçlerde bizzat yer alan topluluk otoriteleri aracılığıyla toplulukların tamamının kararıyla uygulanmakta ve sürdürülmektedir. Şehirlerde Ituzaingó Anneleri (Madres de Ituzaingó) ve Malvinas Argentinas meclisi örneklerinde olduğu gibi başka eylem türleri mümkün olmuştur, ancak bunlar da, yalnızlaştırmaya ve sürece dâhil olan pek çok aktörün (devlet, polis, adalet sistemi, sendikalar) taciz ve baskılarına rağmen kişilerin daima doğrudan ve ısrarlı bir şekilde katılım sağlamalarına dayanmaktadır.

- *Fedakârlık yürüyüşleri.* Komşu yerleşimlere veya başkente kadar yürümek de dâhil yaşanılan gerçeği yaymak ve daha fazla kişiye duyurmak, fakat sadece bununla da yetinmeyip normalde erişim alanı dışındaki yerlerde destekçiler bulmak ve ittifaklar kurmak amacıyla kilometrelerce yol yürümek. Bu eylem biçimini ciddi çözümsüzlüklerin ve sorunların yaşandığı dönemlerde sendikal hareketler gerçekleştirmekteydi. Fakat bu durumda belirleyici bir faktör ağır basmaktadır: direnen toplulukları/halkları yalnızlaştırmak ve onlara boyun eğdirmek, onları şehirlerdeki potansiyel destekçilerinin ve müttefiklerinin görüş alanının dışında tutmak amacıyla kurulan maddi ve sembolik polis ve medya kuşatmasını kırmanın zorunluluğu.

- *Yol kesme eylemleri ve kamp kurma.* Ticari malların veya ürünlerin dolaşımını kesme ve çokuluslu şirketlerin direnen bölgelere girmelerini engelleme veya bu direniş bölgelerini diğer dış aktörlerden koruma yöntemi olarak. Kazıp çıkarmacılık rejimlerine karşı girişilmiş mücadelelerin içinde bu eylem biçiminin kullanılmadığı mücadele yoktur. Bu eylem biçiminin bir amacı yürüyüş eylemlerindeki gibi görünürlüktür, fakat en az görünürlük kadar önemli olan başka bir amaç daha vardır ki bu da, aynı şirketlerin maden veya doğal kaynakları kazıp çıkarma projelerini hayata geçirmelerini veya bunları sürdürmelerini engellemektir. Kamplar ise daha yukarıdaki kesimlerle bağlantı kurulması sırasında alan açmak gerektiğinde hayati bir rol oynar. Bahsi geçen kesimler; kayıtlı işçileri temsil eden sendikalar gibi toplumda kendilerine ait alanları normalde bulunmayan, aksine ittifaklar kurmanın, benzer durumdaki kişiler arasında ortak dil ve kodlar bulmanın ve buradan hegemonik modele karşı koyacak güce kavuşmanın ön koşulu olarak bu alanları kendileri inşa etmek zorunda olan kesimlerdir.

- *Koordinasyon* ve diğer esnek ilişki kurma biçimleri. Kazıp çıkarmacılığa karşı kurulan toplumsal hareketler sendikalarda veya kırsal alanlarda ve şehirlerde bulunan toplumsal örgütlenmelerdeki gibi resmi hiyerarşik yapılar içermezler. Bunun yerine, eylemlerini koordine etmek, ancak bununla da kalmayıp temsilci olarak tek bir kişinin öne çıkmasını engellemek için dönüşümlü olarak belirlenen temsilciler yoluyla mücadeleyle ilgili düşünceleri ve planları işlemek ve geliştirmek amacıyla az-çok kalıcı ilişkiler ve bağlantılar kurmuşlardır. Bazı ülkelerde şehirlere doğru yapılan yürüyüşler gibi önemli eylemleri gerçekleştirmek için bu koordinasyonlar kısa sürede ve vakit kaybetmesizin kurulmaktadır.

- *Referandum* yoluyla halka danışmak. Bu yöntem, temsili demokrasilerde kullanılan bu mekanizmayı toplumsal hareketleri güçlendirmek için kullanmaya dayanır. Genellikle, kazıp çıkarmacılığa karşı halkın veya toplumun ortak mutabakatını görünür kılmak için yerel ölçekte, küçük şehirlerde veya bölgelerde kullanılmıştır. Aynı şekilde, çoğu belediye ve yerel yönetim, açık maden işletmeciliğine ve havadan spreyleme yoluyla yapılan ilaçlamaya karşı çıktıklarını bu yolla beyan etmişlerdir.

- *Kalkışmalar, ayaklanmalar ve isyanlar*. 1989 Caracazo ayaklanmasından bu yana, bölgede hükümetleri deviren, neoliberal ekonomik modeli ve özelleştirmeleri gayrimeşrulaştıran, yeni aktörleri ve konuları gündeme getiren ve kıtadaki güç ilişkilerini değiştiren, kırsal alanlar ve şehirlerde on dokuz halk ayaklanması meydana gelmiştir.

Bu eylem repertuarı toprağa demirlenmiştir ve topluluklar onun toplumsal ve siyasal temelleridir. Bunları gerçekleştiren aktörler ise hemen hemen hep "mahrum bırakılanlar", hiçbir hakkı bulunmayan-

lar, var olmama bölgesinde yaşayanlardır. Doğrudan ve acil hedefi ise çalışma koşullarını veya maaşla ilgili koşulları müzakere değil, aksine kazıp çıkarmacılık rejiminin sürdürülebilirliğini imkânsız kılacak bir *eylem* durumu yaratmak ve mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikimini engellemektir. Bu, ölüm modelini frenlemeyi amaçlayan yaşama dürtüsüdür.

Latin Amerika'nın ezilenleri Agamben'in, Batı siyasal paradigmasının şehir değil, toplama kampı olduğu şeklindeki savına katılabilirler(Agamben, 1998). Toplama kampına dâhil edilmek için müzakere yürütmenin bir anlamı yoktur; bu nasıl böyle ise, *Polis Devleti*'nin idaresi altında da boyun eğme şekli ve şartları dışında hiçbir konuda müzakere etmek mümkün değildir. Yukarıda belirtilen bu eylem biçimlerinin kazıp çıkarmacılıktan/kalıcı olağanüstü halden çıkmaya/bunları etkisiz hale getirmeye yönelik araçlar olarak yorumlanmasını öneriyorum. Bu eylemler, Benjamin'in *Tarih Üzerine Tezler*'inin XII.'sinde "en büyük cesaret ve güç" olarak tanımladığı ve tüm zamanların ilerici hareketlerinin unutmak istedikleri, ezilenlere ait o geleneği harekete geçirmektedirler: nefret ve fedakârlıkta bulunma isteği; "çünkü bunların ikisi de özgürleştirilmiş sonraki nesiller yaratma idealinden değil, köleleştirilmiş ataların hafızalardan silinmeyen görüntüsünden beslenmektedir".

İspanyolcadan Çeviren: Remziye Alparslan

Kaynakça

Agamben, Giorgio (2004) *Estado de excepción*, Buenos Aires, Adriana Hidalgo.

Agamben, Giorgio (1998) *Homo Sacer. El poder soberano y la nuda vida*, Valencia, Pre-Textos.

Arrighi, Giovanni y Silver, Beverly (2001) *Caos y orden en el sistema-mundo moderno*, Madrid, Akal.

ACIN- Asociación de Cabildos Indígenas del Norte del Cauca, "Cauca contra la minería", en http://www.nasaacin.org/informativo-nasaacin/nuestra-palabra-kueta-susuza-2013/5496-munchique-los-tigres-contra-la-mineria-todos-somos-responsables (Consulta, 1 de agosto de 2014).

Bebbington, Anthony (2007) *Minería, movimientos sociales y respuestas campesinas*, Lima, IEP.

Brennan, James (1996) *El Cordobazo. Las guerras obreras en Córdoba*, Buenos Aires, Sudamericana.

Colectivo Voces de Alerta (2011) *15 Mitos y Realidades de la minería transnacional en Argentina*, Buenos Aires, Voces de Alerta.

Fanon, Frantz (2011) *Los condenados de la tierra*, Tafalla, Txalaparta.

Ferrero, María y Job, Sergio (2011) "Ciudades made in Manhattan", en Núñez, Ana y Ciuffolini, María (comp.) *Política y territorialidad en tres ciudades argentinas*, Bueno Aires, El Colectivo.

Giarraca, Norma y Hadad, Gisele (2009) "Disputas manifiestas y latentes en la Rioja minera", en Svampa, Maristella y Antonelli, Mirta ed. *Minería transnacional, narrativas del desarrollo y resistencias sociales*, Buenos Aires, Biblos, pp. 229-278.

Gorz, André (1998) *Miserias del presente, riqueza de lo posible*, Buenos Aires, Paidós.

Grosfoguel, Ramón (2012) "El concepto de «racismo» en Michel Foucault y Frantz Fanon: ¿teorizar desde la zona del ser o desde la zona del no-ser?", *Tabula Rasa*, Bogotá - Colombia, No.16: 79-102.

Grosfoguel, Ramón (2013) "¿Cómo luchar decolonialmente?", en *Diagonal*, Madrid, 4 de enero, entrevista de María Luisa Trejo.

Harvey, David (2004) *El nuevo imperialismo*, Madrid, Akal.

Hoetmer, Raphael (2014) “Las rondas campesinas no son grupos terroristas”, en *Contrapunto* N° 4, Montevideo, mayo de 2014, pp. 83-94.

Machado Aráoz, Horacio (2014) *Potosí, el origen. Genealogía de la minería contemporánea*, Buenos Aires, Mardulce.

Maes de Maio (2012) “Novo Manifesto pela Federalização dos Crimes de Maio de 2006, e pelo fim da Resistencia seguida de Morte”, Santos, 2 de febrero, en http://maesdemaio.blogspot.com/2012/02/httpwww.html (Consulta, 31 de julio de 2014).

OLCA- Observatorio Latinoamericano de Conflictos Ambientales (2014), “Base de datos de conflictos mineros, proyectos y empresas mineras en América Latina”, en http://basedatos.conflictosmineros.net/ocmal_db/ (Consulta, 31 de julio de 2014).

OLCA- Observatorio Latinoamericano de Conflictos Ambientales (2006) “Declaración por operativo en Mehuí”, 26 de julio en http://olca.cl/oca/chile/region10/cisnes183.htm (Consulta, 1 de agosto de 2014).

Pinto, Vladimir (2009) “Los decretos del hortelano y el origen del conflicto con los pueblos amazónicos”, en Alimonda, Héctor, Hoetmer, Raphael y Saavedra, Diego *La Amazonía rebelde*, Buenos Aires, Clacso, pp. 147-153.

Polanyi, Karl (1989) *La gran transformación*, Madrid, La Piqueta.

Salazar, Gabriel (2009) *Del poder constituyente de asalariados e intelectuales*, Santiago, LOM.

Subcomandante Insurgente Marcos (1999) “¿Cuáles son las características fundamentales de la IV Guerra Mundial?”, 20 de enero en http://palabra.ezln.org.mx/comunicados/2003/2003_02_b.htm (Consulta 25 julio de 2014).

Svampa, Maristella y Antonelli, Mirta ed. (2009) *Minería transnacional, narrativas del desarrollo y resistencias sociales*, Buenos Aires, Biblos.

Ortadoğu'da Savaş Çizgileri ve Karakterleri

Beritan Munzur

Ortadoğu, iktidar mücadelelerinin hiç bitmediği, savaşların, isyanların son bulmadığı, "suların durulmadığı" bir alandır. Hiyerarşik devletli uygarlığa beşiklik, dinsel ideolojilere ve imparatorluklara merkezlik yapan Ortadoğu, bu özelliklerinden dolayı hemen her zaman çizgisel savaşların yaşandığı bir mekân olmuştur. Günümüzde yaşanan savaş gerçeğinin altında yatan neden de, yine bu özelliğinden kaynaklı yaklaşımdır.

Ortadoğu, küresel hegemonik güçlerin egemen olmak istedikleri alanların başında gelmiştir. İskender'den ABD'ye bütün hegemonik güçler aynı iktidar yaklaşımıyla gözlerini Ortadoğu'ya dikmiş, ele geçirmek istemişlerdir. Adeta 'küresel iktidar olmanın yolu Ortadoğu'dan geçer' dedirtircesine, bu alana yönelmiş, mutlak hâkimiyetlerini kurmak istemişlerdir. Merkezi uygarlık ekseninde gelişen bu yaklaşımlar Ortadoğu'nun sürekli bir kaos ve karmaşa içinde olmasına neden olmuş, olmaya da devam etmektedir.

Günümüzün Ortadoğu'su geçmiş zamanları aratmayacak düzeyde kaotik bir zaman dilimini ve ortamını yaşamaktadır. Mezhep savaşlarından ulus-devlet savaşlarına, hegemonik güçlerin müdahalesine kadar çok taraflı, çok başlı; farklı ideolojik yaklaşımlar arasında, geniş çerçevede bir mücadele ve savaş sürmektedir. Bir yandan Kapitalist Modernite'nin mutlak hâkimiyetini sağlamayı amaçlayan hegemonik ve bölgenin parçalı yapısını ve oluşan statükoyu korumaya çalışan ulus-devletçi güçler, diğer yandan da çözülmemiş ulusal, toplumsal ve cinsiyetçi yaklaşımdan kaynaklı sorunları demokratik sosyalist perspektifle çözüme kavuşturmak isteyen güçlerin mücadelesi Ortadoğu'daki siyasal güç dengelerini şekillendirmektedir.

Hiyerarşik Devletçi Uygarlığa Geçiş Yaşanan Sorunların Esas Nedenidir

Bugün yaşanan gelişmelerin tarihsel bir geçmişi ve arka planı vardır. Bilindiği gibi hiyerarşinin gelişimi ve devletli uygarlığa geçiş bu kadim topraklar üzerinde gerçekleşmiştir. Öcalan, Sümer zigguratlarını devletçi merkezi uygarlığın ana rahmi olarak değerlendirmektedir. S. N. Kramer'e "Tarih Sümer'de Başlar" dedirten gerçeklik, Ortadoğu'nun merkezi uygarlığın gelişiminde oynamış olduğu "ana nehir" özelliğinden kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz ki, tarih Sümer'de başlamıyor. İnsan açısından tarih; toplumsal varoluşla, toplumsallaşmayla birlikte başlar.

Uygarlığın gelişiminin "ana rahmi" olarak değerlendirilen ziggurat merkezli süreklilik, şüphesiz ki, merkezi uygarlığın zihniyeti kadar, genetik kodlarını ve yapısını da oluşturan özellikler içermiştir. Merkezi uygarlığın bu kodları, "imparatorluk(lar)"da ifadesini bulan merkezi hegemonik iktidarcı zihniyeti içermektedir. Sargon'dan ABD imparatorluk yapısına kadar geçerli olan tek yaklaşım budur. Sargon kendi döneminin küresel hegemonu olarak mutlak hükümdarlığını kurmuştur. Stellerde, "kellelerden surlar, kaleler" yapıldığını anlatan hikâyeler hegemonyanın uygulanış biçimini vermektedir.

Ortadoğu, uygarlığın gelişimindeki rolü, jeopolitik yapısı ve sahip olduğu kaynaklar itibariyle çok farklı bir konuma sahiptir. Küresel çapta hegemonyasını

kurmak isteyen istisnasız her güç gözünü Ortadoğu'ya dikmiştir. Ancak bölgenin hâkim güçleri, dışarıdan gelen hegemonların, varlıklarını uzun süre devam ettirmelerine imkân tanımamıştır.

Ortadoğu'nun en büyük ve merkezi hegemonik gücünü temsil eden Osmanlı İmparatorluğu'nun kapitülasyonlar yoluyla giderek sömürgeleşme sürecine girmesiyle birlikte Ortadoğu, Batılı güçlerin varlıklarını tanımaya başlamıştır. Bölgesel merkezi iktidar güçleri hegemonik gelişmeler karşısında iktidar kırılmalarını yaşamış, boyun eğmiş ve egemenlik altına girmişlerdir. Buna rağmen iktidar arayışlarını da tümden terk etmemişler veya Avrupa merkezli farklı hegemon güçler arasındaki iktidar savaşlarına dayanarak varlıklarını korumaya ve sürdürmeye çalışmışlardır.

Farklı hegemon güçlerin varlığı küresel çapta paylaşımı gündeme getirmiş, bunun sonucu olarak da birinci emperyalist paylaşım savaşı yaşanmıştır. Alman ulus-devletinin yanında savaşa giren Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyet alanlarının büyük bölümü İngiliz ve Fransız hegemon güçleri tarafından ele geçirilmiştir.

Her ne kadar İkinci Dünya Savaşı'na kadar klasik tarz bir sömürgecilikle Ortadoğu'da egemenlik sürdürülmüş olsa da, ulus-devlet zihniyeti Ortadoğu'ya müdahalenin temel yaklaşımı olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopartılan topraklar üzerinde; bir yandan İngiliz ve Fransız siyasetinin yansıması olarak ulus-devletler kurulurken, diğer yandan da bağımsızlıkçı çizgi adına ulus-devletler kurulmaya başlanmıştır. Wilson'ın "self determinasyon"u ile Lenin'in "kendi kaderini tayin etme hakkı"nın ortak paydası bu coğrafi ve toplumsal parçalanmaların zeminini güçlendirmiş, ulus-devlet anlayışının giderek hâkim ve temel yaklaşım haline gelmesine neden olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı içerisinde parçalanan, paylaşılan ve karşıt hale getirilen Ortadoğu'da, ulus-devlet zihniyeti ve milliyetçilik zehriyle bitmeyecek savaşların tohumu atılmıştır. Hegemon, mutlak iktidarını bu araçlarla sağlayabilmiştir. Bölgesel iktidar güçleri hegemonun tamamlayıcısı ve sürdürücüsü olarak rol oynamış olsalar da, bir açıdan da zihniyetleri-çizgileri çerçevesinde, kendi egemenliklerini de korumak istemişlerdir. Kapitalist modernist sistemin ve yerel hegemon güçlerin çıkarlarını tehdit eder duruma gelmeleri, hegemonyanın paylaşımında farklı yaklaşımlara ve zihniyetlere sahip olan bu güçlerin ortak paydada bütünleşmelerine, aynı çizgide birlikte hareket etmelerine imkân sağlamıştır. Ancak bu egemenlik rekabetini ortadan kaldırmaz; dolayısıyla geçicidir, koşulları oluştuğunda kendi hâkimiyetini mutlaklaştırma eğilimi her iktidar odağının temel karakteristik özelliğidir.[1]

Sovyetler Birliği'nin ezilen sınıflar ve halklara dayalı bir sistem olarak kurulması ve giderek etkili hale gelmesiyle birlikte, sömürülen ve ezilen halklarda ilgi uyandırması ve uygulanabilir bir sistem haline gelmesi, dünya çapında alternatif bir sistemin oluşmasına imkân sağlamıştır. Bu alternatif yaklaşımlar dünya genelinde kutuplaşmanın yaşanmasını ve yeni dengelerin oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Dünyanın kutuplu yapısı sürecinde, genelde olduğu gibi, Ortadoğu'da da dengeler kurulmuştur. Egemenlik yaklaşımları merkezlerle bağlantılı savaşlar getirmiş olsa da, bu, dengelerin değişmesine imkân sunmamıştır. Her ne kadar bu yönlü arayış ve yaklaşım gündeme gelmiş olsa da, bir sonuca ulaşmamıştır. Çözülmemiş ulusal sorunlar başta olmak üzere biriken toplumsal sorunlar nedeniyle Ortadoğu, bu dengeler içerisinde yine de, ciddi mücadele ve savaşların yürüdüğü bir alan olmuştur. Ancak küresel çapta kurulmuş olan dengeler ve bu dengelerin adeta sessiz bir konsensüsle korunuyor olması, çelişki ve çatışmaların belli bir denge ve düzey içerisinde kalmasına imkân sunmuştur. Geçen zaman içerisinde çelişki ve sorunları çözüm perspektifiyle gündeme gelen mücadeleler de, en nihayetinde bu dengeyi sağlayan ulus-devletçi ideolojik çerçevenin dışına çıkamamıştır.

Kapitalist Modernite'nin ürünü olan ulus-devlet modeli dünyanın her yerinde olduğu gibi, Ortadoğu alanında da ulusal sorunların çözüm modeli olarak sunulmuştur. Dolayısıyla kısır döngüden çıkılamamış, sorunlara çözüm olunamamıştır. Kapitalist Modernite'nin karmaşayı körükleyen politikalarının bunda belirleyici bir rol oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

1. Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü,* Amara Yayıncılık V. Cilt

"Ulus-devlet modeli bir zihniyet yapılanmasıdır"

Reel Sosyalist sistemin sonlanması, çözülmemiş olan ulusal ve toplumsal sorunların tüm ağırlıklarıyla kendilerini dayatmalarına, dolayısıyla çözüm arayışlarının yeniden gündemleşmesine neden olmuştur. Küresel hegemon güçler de meydana gelen bu yeni durumdan hareketle yeni arayışlara, yeni yapılanmalara gitme ihtiyacını duymaya başlamışlardır. Bölgesel iktidar yapılanmalarını olduğu gibi korumanın ve sürdürmenin, "astarı yüzünden pahalı" bir duruma gelmiş olması, sistem açısından yenilenmeyi, yeniden yapılanmayı kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu, küresel hegemonların yerel iktidar yapıları ve devletlerle, iktidar paylaşımındaki çizgi farklılıklarını da gündeme getirmiştir. Afganistan, Irak ve Suriye'de yaşanan iç ve dış müdahale kaynaklı savaşlar; Kuzey Afrika ve Körfez ülkelerinde yaşanan çatışmalı durum; Türkiye ve İran'ın küresel hegemonun bölge politikalarıyla çelişkili bir durum içerisine girmesi, hatta karşıtlaşması farklı çizgisel yaklaşımları açığa çıkarmıştır.

Küresel Hegemonik Çizginin Karakteri

Küresel hegemonik çizginin temel karakteri, mutlak egemen olmak üzere kurgulanmıştır. İdeolojik yapılanmadan günlük siyasetin uygulanmasına kadar seçilen ve kullanılan araçların tümü bu amaç doğrultusunda belirlenir, uygulanır. Amaç-araç ilişkisinde; toplumların gerçeklikleri, ülkelerin durumu, insanların inançları, doğanın durumu başta olmak üzere hiçbir etik-politik değere dikkat edilmez, göz önünde bulundurulmaz. Önemli olan, sömürü kaynaklarına ulaşabilmek, mutlak egemen olmaktır. Eğer savaşlar bu amaca ulaşmaya hizmet ediyorsa, savaşların geliştirilmesinden çekinilmez; bu amaçla en kanlı savaşlara girişilir.

Bu amaçla toplumlar karşı karşıya getirilir, düşman kılınır, savaşlar çıkarılır, ülkeler harap edilir, toplumlar kırımdan geçirilir. Eğer özgürlükleri içeren ideolojiler bu amaca ulaşmada etkili olurlarsa, sahte özgürlük maskeleri takınmaktan da geri durulmaz. Kavram olarak her ne kadar özgürlükleri dillendirse de, özgürlükler yalanını bayrak edinerek "her renge bürünen liberalizm" kapitalist modernist sistemin elinde bu amaca ulaşmanın temel ideolojisi rolünü, oynar. En değme ideolojilere, dinlere taş çıkartan bir ideoloji olmasına ve toplum üzerinde tam bir hâkimiyet gerçekleştirmesine rağmen, "ideolojilerin son bulduğu" yalanını söylemekten de imtina etmez.[2]

Liberalizm gibi, küresel hegemonik çizgi de her renge bürünmekten çekinmez. Bilim, modernist sistemin en etkili ve dayanıklı kalkanı olmak kadar, en etkili saldırı silahı olarak da üzerine düşeni etkili bir biçimde oynar. Kısacası, sistemin üzerine bina edildiği "üç süreksizlik" olarak da ifade edilen Kapitalist Modernite'nin sacayakları, sistemin temel karakterleri olarak öne çıkarlar.

Liberalizmden kaynağını alan ve bio-iktidara kadar uzanan iktidar araçları ortadan kalktığında, geride hegemonik karakterli bir yapıdan da bahsedilemez. Dolayısıyla hegemonik sistem ne kapitalizmden, ne ulus-devletten, ne de endüstriyalizmden vazgeçebilir. Tüm bu karakter yapılanması da en nihayetinde, kapitalizmin temel yapısı olan azami kâra ulaşmak amaçlıdır.

Hegemonyanın sınırları küresel çaptadır. Dünyaya hâkim olma amacı taşımayan hiçbir hegemon yoktur. Ancak Ortadoğu sahip olduğu jeopolitik ve jeostratejik özellikleri nedeniyle çok ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Çözülmemiş ulusal ve toplumsal sorunlar, günlük olarak kendisini üreten ve sürdüren savaşlar, mezhep çatışmaları, ulus-devlet karşılaşmaları, bölgeye müdahaleler Ortadoğu'daki çizgi savaşlarının derinliğini ve boyutlarını gösterir. Kuşkusuz Kapitalist Modernite'yle bütünleşmeyi engelleyen doku uyuşmazlığı, kodlanmış toplumsal yapısının farklılığı da, bu çelişki, çatışma ve sorunların sürmesinin nedenlerindendir. Her ne kadar dinsel ideolojik karşıtlıklar temel parametreler olarak ele alınıp, "medeniyetler çatışması" değerlendirmeleri[3]yapılmışsa da bu kodlanmış toplumsal yapı ve doku uyuşmazlığı böylesi ciddi bir çizgi karşıtlığının olduğunu göstermektedir. En azından modernist sistem ile bölgenin kültürel yapısı arasındaki çelişkiler açısından bu söylenebilir. Kapitalist Modernite'nin ulus-devletle kökü binlerce yıla dayanan kadim Ortadoğu ağacına yapmak istediği aşı tutmamıştır. Eğer

2. Fukuyama, *Tarihin Sonu ve Son İnsan,* s. 273

3. S. Huntington, *Medeniyetler Çatışması*

günümüzde Ortadoğu'da yaşananlar Üçüncü Dünya Savaşı olarak değerlendiriliyorsa, bunun nedeni, yine en başta farklı zihniyet yapılanmalarına ve dokulara yol açan uygarlıklar ve karakterleridir.

Ortadoğu, geçmişte merkez-çevre ilişkilerinde, merkezin sorunlarını aktardığı bir alan olması itibariyle, sistem açısından rahatlatıcı bir rol oynamış olsa da, derinleşen kriz ve kaotik durum nedeniyle, "çevre"-nin sorunlarının "merkez"e taşınmasına neden olmuştur. Kapitalist modernist sistemin derinleşen ve süreklileşen yapısal bunalımının altında böylesi bir sorun da yatmaktadır. Bu anlamda sistem yeniden organize olma çabası içerisindedir. Ancak bu da sanıldığı kadar kolay değildir.

Ortadoğu'nun despotik iktidarları hegemonik sistemin sürdürülmesinin temel dayanaklarıdır. Varlıklarını, küresel çapta yaşanan karşıtlık ve kutuplaşmalara borçludur. Ortadoğu'daki ulus-devletlerin hemen tümü kapitalist modernist sistem tarafından oluşturulmuşlardır. Hegemonik sistem tarafından jeopolitik konumları ve sahip oldukları enerji kaynaklarından hareketle, bu devletler niteliklerine bakılmaksızın desteklenilip kullanılmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı ve yeni inşa olunan reel sosyalist sistemle birlikte, dünya genelinde olduğu gibi Ortadoğu'da da bir statüko oluşmuştur. Reel sosyalist sistemin yıkılmasıyla birlikte oluşan bu statükonun yeniden yapılandırılması sistem açısından kaçınılmaz hale gelmiştir. Despotik devletlerin yeniden yapılandırılması ve sistemle entegrasyonu anlamına gelen bu yaklaşım, statükoyu sürdürmek isteyen devletlerle, özünde suni de olsa çizgisel çelişkileri, farklılıkları ve giderek karşıtlıkları gündeme getirmiştir. Dolayısıyla buna hazır olmayan despotik iktidar yapıları, iktidarlarını koruma çabasına girmişlerdir.

Günümüz Ortadoğu'sundaki ilişki ve ittifaklar, çelişki ve çatışmalar, ideolojik mücadele ve iktidar arayışları çok bilinmeyenli denklemleri barındırmaktadır. İktidar dengelerinin değiştiği ve yeniden oluştuğu, "yeniden yapılanma-yapılandırma" politikalarının günlük ilişki ve ittifaklarla belirlenip yürütüldüğü bir süreç yaşanmaktadır. "Kaos aralığı" olarak tanımlayabileceğimiz gelişmeler, özgürlüğe en yakın olduğumuz anları içermektedir.

Demokratik Konfederalist Çizginin Karakteri

Sosyalizm, emekçi sınıfların ve halkların sömürülmesine son vermek, eşit, özgür, demokratik ve kolektif bir yaşamı gerçekleştirmek üzere yola çıkan ideolojik-felsefi bir yaklaşımı, dünya görüşünü ifade eder. Eşitlik ve özgürlükten kasıt, alt ve üst toplum ayrılıklarının ortadan kaldırıldığı, kadın ve erkek arasındaki egemenlik yaklaşımlarına son verildiği, ezen ve ezilen sınıf ve toplum kesimleri arasındaki farklılıkların giderildiği, inançlar arasındaki farklılıkların ortadan kalktığı, her inancın kendisini herhangi bir engelle karşılaşmadan yaşayabildiği, toplumun kendisini gerçekleştirdiği demokratik toplumdur. Her ne kadar reel sosyalizmin çözülmesinden hareketle sosyalizmin öldüğü iddiası kapitalist modernitenin ideologları tarafından dillendirilmiş olsa da, sosyalizmin gerçekliği ortadan kaldırılamamıştır, kaldırılamaz da. Sosyalizm, insanın toplumsal gerçekliğinin ifadesidir ve dolayısıyla insanlık var oldukça sosyalizm de var olacaktır. Öcalan'ın, "Sosyalizmden kuşku duymak, insandan ve onun toplumsal gerçekliğinden kuşku duymaktır" biçimindeki tanımlaması ve yine, "sosyalizmde ısrar, insan olmakta ısrardır" değerlendirmesi, sosyalizm mücadelesinin asla bitmeyecek, son bulmayacak bir mücadele olduğunu ifade eder.

Sosyalizmi demokratik karakteriyle tamamlamak, tüm toplumların, toplumsal kesimlerin ortak zeminde ve paydada birleşmelerini sağlayacaktır. İnsanlığın eşitlik ve özgürlük hayalleri demokratik sosyalizm ruhuyla Demokratik Konfederalizm tarafından gerçekleştirilecektir. Hegemonik sistemin sınıflı ve devletli uygarlık sistemine karşı tek alternatif sınıfsız, sömürüsüz, devletsiz, özgürlükçü Demokratik Konfederalizm çizgisidir.

Kapitalist Modernite sacayakları olan kapitalizm, endüstriyalizm ve ulus-devletle toplumları parçalayarak üzerinde hegemonik sistemin kurulduğu bir dünya yaratmıştır. Yaratılan bu dünyanın yol açtığı sonuç; özgürlüklerin yok edildiği, cins olarak kadınlar başta olmak üzere toplumun büyük çoğunluğunun demokrasi ve özgürlüklerden yoksun bırakıldığı, devletlerin ve toplumların karşı karşıya getirilip çatıştırıldığı, doğanın tahrip edildiği bir dünyadır. Bu hegemonik

dünyanın alternatif çizgisi, Demokratik Konfederalizm'de ifadesini bulacak olan, demokratik ulus ve eko-endüstriyel toplumdur.

Kısaca özetleyecek olursak; insanlık aslında iki farklı ideoloji ve anlayışla karşılaşmıştır. Birincisi, devletli ve sınıflı uygarlığı savunan ideoloji; ikincisi, sınıflı ve devletli uygarlığı, insanlığın uzun tarihsel geçmişindeki "ana nehir"den bir sapma olarak değerlendiren ve dolayısıyla devletsiz ve sınıfsız toplumu esas alan ideolojidir. Demokratik Konfederalizm çatısı altında birliğini yaratan Kürdistani halklar Ortadoğu'nun konfederal birliğinin, Ortadoğu'nun konfederal birliği de, kıtasal ve küresel konfederal birliklerin yolunu açacak, insanlığın "Altın Çağ" arayışlarını, ütopik bir arayış olmaktan çıkararak, ete kemiğe büründürecektir. O zaman demokrasi kesintisiz, doğrudan ve radikal uygulanmasına kavuşarak, özgürlükler derinliğine yaşanmaya başlanacaktır.

Üçüncü Dünya Savaşı'nda Din, Kültür ve Ekonomi

Nurettin Amed

Din ve Mezhep Savaşlarında Perde Arkası

Ortadoğu halklarının toplumsal kimliği ağırlıklı olarak dinsel geleneklerle şekillenmiştir. Din olgusu, toplumsallığı dağıtan, parçalayan, çatıştıran değil daha çok birleştirici manevi harç rolünü oynamıştır. Buna rağmen, nasıl oluyor da bu topraklar din adına sınırsız savaşlara tanık olmuştur? Bu noktada, günümüzdeki çelişkilerin de yanıtı olan hegemonya-iktidar hesaplarıyla dinsel geleneğin nerede ayrılıp nerede birleştiğini değerlendirmek gerekir.

Her toplumun kendine has inanç sistemi vardır ve o topluma göre bu inançlar en iyisi olduğundan sürdürülür. İnançların başka inançlarla karşılıklı etkileşim içinde olmaları da doğaldır. Fakat işin içine zorlama girince bunun salt inanç ile ilgili olmadığı anlaşılmak durumundadır.

Kendi inancını başka bir topluma zorla kabul ettirmeye çalışmak söz konusu olduğunda bu olay artık inanç kapsamını aşıp iktidar kavgası halini alır; bu anlamda siyasi amaçla kullanılan inanç hem dinsel-ideolojik hem de ekonomik-siyasi tekelciliğin bir aracı haline gelir.

Din ve mezhepler arasına üstünlük farkı koymak veya çatışmaları din-mezhep görüntüsüyle sunmak Ortadoğu'daki iktidar kavgalarının neredeyse tüm zamanlardaki çelişkisi olmuştur. Buna karşın özgür yaşamak isteyen halklar da toplumsal ve sınıfsal mücadelelerini çoğunlukla din ve mezhep kimliğiyle sürdürmek durumunda kalmışlardır. Egemen ideoloji karşısında farklı bir kimlik inşası gerçekleştirilmeden toplumsal mücadelelerin başarı şansı olamazdı.

Köleliğe mahkûm edilmek istenen İbrani kabilelerinin özgür kabile kimliği Yahudilikte ifadesini bulacaktı. Hristiyanlık adeta yoksulların partisi olarak ortaya çıkacaktı. Dönemin gericiliğine karşı orta kesimler kurtuluşunu İslamiyet'te bulacaktı. Baskı koşullarında mezhepler temelinde özgür kimlik ve özgür yaşam arayışı gelişecek; tarikatlar birer sivil toplum örgütü gibi işlev görecekti. Zerdüşt, Mani, Mazdek, Hürremiler, Karmatiler vb. özgürlük mücadeleleri, toplumsal kurtuluş felsefelerini hep bir inanç etrafında örgütlemişlerdir.

Avrupa'nın haçlı seferleri ve buna karşı Selahattin Eyyubi öncülüğündeki direniş bile Hristiyanlık-Müslümanlık çatışması olarak sunulmuştur. Elbette din faktörü bu savaşlarda göz ardı edilemeyecek bir olgudur ve dinler arası çatışma bir realite halini almıştır. Fakat savaşın tümü bu değildir. Ortada bir işgal girişimi ve ona karşı direniş vardır. Kudüs'ün işgali ve kurtarılması gibi olaylar da düşünüldüğünde işin içine Hristiyan-Yahudi çatışması da girer. Ancak hiçbir dinsel görüntü Haçlı Seferlerinin ekonomik zenginliklerin ele geçirilmesi için Ortadoğu topraklarına düzenlenen işgal seferleri anlamına geldiği gerçeğini değiştirmez.

"Ortadoğu dinsel kimliğinin hep savaşlara yol açtığı iddiası oryantalizm kaynaklıdır"

Ortadoğu dinsel kimliğinin hep savaşlara yol açtığı iddiası oryantalizm kaynaklıdır. Egemenlik saldırıları olmadan, toplumsal inanç sistemleri hiçbir zaman

savaş gerekçesi olmamıştır. Aksine insanlık adına en görkemli direnişler, toplumsal değerler, ahlak ve irade bu ideolojiler sayesinde gelişebilmiştir. İktidar aracı haline getirildiğinde ise, tam tersi sonuçlar yaratmıştır. Kaldı ki iktidar karakterinin yol açtığı sonuçlar Doğu'ya mahsus değildir, Batı'daki sonuçlar da bundan çok farklı olmamıştır. Eğer bir kıyaslama yapılacaksa Avrupa'nın karanlık çağında din adına neler yapıldığının hatırlanması yeterlidir.

Ortadoğu'da devlet ve egemenlik sistemi, aşiret, kavim, din, mezhep etrafında toplumsallığını inşa etmiş olan toplumların, birleştirici harcını dağıtmak üzerine kurulmuştur. Bunun üzerine kıta ötesinden gelen saldırılar da eklenince bölge adeta mezbahaya çevrilmiştir. Özellikle Kapitalist Modernite'nin Ortadoğu'ya yönelik olarak, son iki yüz yıldır gerçekleştirdiği saldırılar din ve mezhep çatışmalarının arkasındaki esas neden olmuş ve soykırımlar sınır tanımamıştır.

Tüm saldırılara rağmen aşiret, kavim, din ve mezhep gelenekleri varlığını korumuştur; çünkü toplum her şeye rağmen varlığını sürdürmüştür. Bunca saldırıdan sonra geriye nasıl bir toplumsal varlığın kaldığı ise ancak günümüzdeki savaş ve direniş olgusu içinde tanımlanabilir.

Üçüncü Dünya Savaşı olarak adlandırılan günümüzdeki savaşın birçok asli nedeni arasında Yahudilik ve İslamiyet çatışmasının da olduğunu gösteren güçlü veriler bulunmaktadır. Binlerce yıldır bu topraklarda yaşayan ve sürgünlere, soykırımlara uğrayan bir halkın özgür yaşam mücadelesinin uzun tarihi bilinmektedir. Siyonist milliyetçiliği bahane ederek anti-Semitik bir tutum içinde olmak diğer milliyetçiliklerin işi olagelmiştir. Buna karşın Filistin halkının özgürlük sorunu bulunmaktadır.

Kendisini yok etmek isteyen Arap ve Fars milliyetçilikleri karşısında küresel güçlerin desteğiyle yaşamaya çalışan bir İsrail gerçekliği; öte yandan topraklarının bir bölümü işgale uğramış ve halen statüsü netleşmemiş bir Filistin halk gerçekliği söz konusudur. Bu durum tüm bölgeyi etkilemektedir. Küresel boyutlarıyla beraber ne İsrail sadece İsrail'dir ne de Filistin sadece Filistin'dir. Öte yandan Ortadoğu sorunu sadece İsrail-Filistin sorunundan ibaret değildir. Savaş içinde mezhep çatışmalarının ulaştığı düzeye bakıldığında sadece İsrail veya Filistin'i ilgilendiren meselelerin değil, küresel sermayeyi ilgilendiren meselelerin cereyan etmekte olduğu görülmektedir. Küresel Yahudi sermayesi de bunun içindedir.

"Tunus, Yemen, Mısır gibi ülkelerde yaşanan halk ayaklanmalarının dinle, mezheple doğrudan bir ilgisi yoktu"

Savaşın ekonomik sebepleriyle toplumsal, dinsel, mezhepsel sebepleri çok fazla iç içe geçmiş bulunmaktadır. Tunus, Yemen, Mısır gibi ülkelerde yaşanan halk ayaklanmalarının dinle, mezheple doğrudan bir ilgisi yoktu. Baskı, zulüm koşulları, toplumsal ve ekonomik nedenler halkı direnişe sevk etmişti. Fakat bu devletlerin destekçileri ile buralarda varlık gösteren parti ve örgütlerin (Müslüman Kardeşler gibi) din-mezhep durumlarına göre konumlandıkları inkâr edilemez.

Elbette mezhep çatışmasını yaratanların halklar olmadığı açıktır. Özellikle bölgedeki Arap, Fars, Türk egemenleri milliyetçiliği azami düzeyde geliştirirken, her birinin desteklediği ve körüklediği mezhep çatışmaları en genel kapsamda Sünni ve Şii cepheleşmesini oluşturmuş bulunmaktadır.

Mezhep ayrımı yapmadan İslamiyet'e en fazla zararı ılımlı, selefi veya radikal sıfatlarla İslamı araçsallaştıran kesimler vermiştir. Mesela bir katliam örgütü olan DAİŞ ve destekçilerinin İslamiyete verdiği zararı başka hiçbir şey vermemiştir. Bugün çatışıyor gibi görünse de, DAİŞ'i en fazla besleyen belgeli ve kanıtlı şekilde AKP Hükümeti olmuştur. Esas gayeleri Kürt halkının özgürlük mücadelesini önlemektir. Fakat tüm insanlığa zarar vermişlerdir.

DAİŞ'in arkasındaki gücün İsrail olduğu iddiaları da çokça tartışılmaktadır. DAİŞ eliyle İslamiyet çok vahşi bir din olarak gösterildiği gibi, yine DAİŞ eliyle Irak ve Suriye parçalanma noktasına getirilmiştir. İsrail bağlantısı için yapılan muhtelif değerlendirmelerin çoğu spekülatif tarzda olsa da, olayların nedenini anlamak için eski Romalıların sorduğu soru

olan “Kim kazanıyor?” sorusuyla mesele anlaşılmak istendiğinde biraz pragmatist sonuçlar ortaya çıksa da, okların en fazla kimi gösterdiğine bakılarak yorumlar yapılabilmektedir. Elbette işin içine İsrail’in girmemesi düşünülemez. Oysa mevcut mezhep cepheleşmesinin herhangi bir tarafında doğrudan İsrail görünmemektedir.

Mezhep cepheleşmesi Sünnilik ve Şiilik adıyla açıkça İslam içi bir cepheleşme şeklinde yansımaktadır. Sünni cephede Türkiye, Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri gibi devletler ve DAİŞ, KDP gibi örgütler, Şii cephede ise İran, Irak, Suriye gibi devletler ve irili-ufaklı birçok örgüt bulunmaktadır. Üstlerinde ve etraflarında ABD, Rusya gibi devletler bulunuyor. Bunların dışında yani ne devletlerin ne de mezheplerin cepheleşmesine dahil olmayan, üçüncü çizgiyi temsil kürt özgürlük hareketi öncülüğündeki demokratik ulus güçleri bulunmaktadır.

"Savaş en fazla da toprakları Suriye, Irak, İran ve Türkiye arasında paylaşılmış olan Kürt halkını etkiliyor"

Bölgede birbirini etkilemeyen hiçbir sorun yoktur, fakat herkes kendi gücü oranında etkili olabilmektedir. Bölgenin statükocu devletleriyle hem halkların hem de küresel güçlerin çelişkileri çatışmaya dönüşmüş bulunmaktadır. Savaş en fazla da toprakları Suriye, Irak, İran ve Türkiye arasında paylaşılmış olan Kürt halkını etkiliyor.

Bu durumda Ortadoğu’da saldırı ve tehdit altında olan kimlerdir sorusu ancak çok saçaklı yanıtlarla karşılanabilmektedir. Din ve mezheplerin bu kadar kullanılmaya açık hale gelmesi, bu kadar parçalanma ve çatışma sebebi olması, bölge halklarının demokratik devrimini yapmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle her türlü inanç sistemi egemenlerin elinde birer çatışma aracına dönüşebilmektedir.

İnançlar üzerinden yaratılan cepheleşmenin toplumlar üzerindeki etkileri tarih boyunca benzer örneklerden deneyimlenmiştir. Günümüzdeki çelişki çok daha fazla keskin gibi görünse de bu durum yanıltıcıdır. DAİŞ Kürtleri, Alevileri, Ezidileri hedeflerken karşılığında bu kesimler Sünnilere saldırmamaktadır. Ya da AKP Kürt halkına saldırırken Kürt halkı Türk halkına düşmanlık yapmamaktadır. Özcesi halklar ve inançlar arasında bir çatışma yoktur. Statükocu devletlerin, bölge gericiliğinin ve tekelci iktidarların dayattığı savaş vardır.

Bu savaşın din-mezhep savaşı olmadığı açık olsa da kültürel etkileri göz ardı edilemez. Büyük kutuplaşma mezhepsel temelde gerçekleştiği için mezhep inancını katılaştırma ve aralarında uçurumlar oluşturma gibi bir risk barındırmaktadır. Savaş cephelerine daha fazla asker ve militan devşirmek için bu çelişkiler bile isteğe göre derinleştirilmektedir. Fakat diyalektik olarak tersi bir sonuç doğurması da mümkündür. Bu kadar çatışmalı durumdan bıkan her toplum ve inanç sisteminde demokrasi arayışı daha fazla derinleşebilir. Tıpkı Avrupa toplumlarının dünya savaşlarında yeterince yıpranması ve bıkması sonrasında demokrasiye yönelmeleri gibi bir sonuç mümkündür. Kaldı ki bölge halklarının tarihsel eğilimi ve insanlığın evrimsel birikimi demokratik dönüşümü daha fazla yaşanılacak hale getirmiştir.

Üçüncü Dünya Savaşı'ndan demokratik dönüşüm çıkarmak bir hayli gecikmiş olan Ortadoğu Rönesans’ını gerçekleştirmek anlamına gelir.

Ortadoğu’da her kesimin hedeflediği dönüşüm farklıdır. Bir kere ulus-devlet sahipleri dönüşümü değil, daha çok statükolarını korumayı hedefliyorlar. Küresel güçler sermayenin serbest dolaşımına uygun bir liberal dönüşümü planlıyorlar. Savaşı bunun için derinleştiriyorlar. Demokratik dönüşüm isteyen güçler ise devrim hamleleri olmadan hedeflerine ulaşamayacaklarını değerlendiriyor ve bunun mücadelesini veriyorlar. Sonucu her ne kadar askeri-siyasi durum belirleyecek olsa da uzun erimli kalıcı sonuçlar kültürel mücadele alanında ortaya çıkacaktır.

Savaşın Perdelediği İnce Yıkımlar ve Kültürün Direngenliği

Savaşın kültürel bağlamını değerlendirmeden önce kültürün direngen karakterine vurgu yapmak gerekir. “Gelenek ve kültürün kendisi direniş demektir. Ya yok edilirler ya da yaşarlar, teslim olmayı bilmez-

ler. Böyle bir özellikleri vardır. Fırsat buldular mı, daha yoğun direniş sergilemeleri özleri gereğidir. Ulus-devlet faşizminin hesaplayamadığı gerçeklik budur. Bastırmak, hatta asimile etmek bitmeleri anlamına gelmez. Kültürlerin direnişi kayaları delerek varlıklarını kanıtlayan çiçekler misalini andırır. Kendilerinin üzerine geçirilen modernite betonlarını parçalayarak tekrar gün ışığına çıkmaları bu gerçekliği kanıtlar."[1]

Bu değerlendirmeler evrensel karakterde moral değerler oluşturmakla birlikte insanlığın kendi yaratımı olan kültüre ve demokratik uygarlık çizgisine sahip çıkmasının da soykırım rejimi ve kapitalizm karşısında başarının kilidi olduğunu göstermektedir. Yani, tüm insanlık için kökleri çok eski ama her gün yenilenen bir güneş doğmaktadır: Demokratik Uygarlık Kültürü!

Demokratik Uygarlık, köklerini doğal toplumdan alan, devlet-iktidar dışı toplumun maddi-manevi tüm değerlerini ifade eden kültürdür. Bu kültürün ilk devrimsel yaratımları Neolitik Çağda filizlenirken günümüze dek toplumların ve bu arada karşıt uygarlığın ana beslenme kaynağı olmuştur. Karşıt uygarlık ondan egemenlik temelinde yararlanırken, toplumlar açısından hep bir varoluş kaynağı ve direniş feneri olmuştur. Bu öyle bir kaynaktır ki, bilince çıkarmamış toplumlar için bile vardır, yaşamaktadır; çünkü binlerce yılın birikimiyle oluşmuş, adeta toplumsal genlere işlemiştir; temel düşünüş ve yaşam tarzına yön veren odur.

Kapitalist Modernite'nin betonladığı neolitik veya doğal toplum değerleri her fırsatta gün yüzüne çıkarken yok olmadığını kanıtlamaktadır. Dinlerde, felsefelerde, etnik ve yerel direnişlerde, sanat ve bilimde yaşayan en canlı değer olarak bu doğal toplum özelliğini görmeden kültürün direngen gücü anlaşılamaz.

1. Abdullah Öcalan, *Özgürlük Sosyolojisi* Amara Yayıncılık, s. 282

"Kültür, toplum yaşamını oluşturan maddi ve manevi tüm yaratımların toplamı ve ortak karakteridir"

Kültür, toplum yaşamını oluşturan maddi ve manevi tüm yaratımların toplamı ve ortak karakteridir; bir yaşam karakteridir. Toplumlar siyasi ve askeri yenilgiye uğrasa bile kültür kolay yenilmez, direnir. Tarihte çokça rastlanan "yenenlerin yenilenlerin kültürü içinde erimesi" olgusu kültürün gücünü anlatır. Bunun farkına varmış olan sömürgeci Kapitalist Modernite topluma karşı en büyük savaşını kültürel alanda vermektedir.

Günümüz savaşı sadece ordular arasında yapılmamaktadır. Sivil ölümlerindeki oranlar bunu açıkça göstermektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda sivil ölümü % 5, İkinci Dünya Savaşı'nda % 48 iken, günümüzde bu oran çok daha fazla olmaktadır. Doğrudan sivil halk hedef olmaktadır. İnsan hayatı üzerine bu kadar etkide bulunan savaşın sadece fiziki yok etmelerle sınırlı kalmayacağı ve kültürel soykırımla tam sonuca gitmek isteyeceği açıktır.

Üçüncü Dünya Savaşı'nda halkların tarihi ve kültürel değerlerinin nasıl soykırıma tabi tutulup yok edilmek istendiği, bununla aynı zamanda toplumsal psikolojinin nasıl çökertilmek istendiği TV ekranlarında ve sosyal medyada yayınlanan saldırı görüntüleriyle apaçık ortaya çıkmaktadır. Bir de gizli tutulan boyutları vardır ki bu da daha çok tarihi-kültürel değerlerin gasp edilmesi, çalınıp götürülmesi şeklinde olmaktadır. Fakat halkların bunu sindirmesi mümkün değildir. Bölgede tutunmak isteyen her güç halkların inancına ve kültürüne saygı göstermek zorundadır.

Halk kültürlerini ezmeye çalışmak kadar perdelenmiş yöntemlere de başvurmaktadırlar. Dünya çapında uygulanan yöntem olan kültür endüstrisi, Ortadoğu'da ulus-devlet siyaseti ve finans kapitalin küresel aldatıcı diliyle; özgürlük, eşitlik, adalet söylemleri bir arada yürütülmektedir.

Küresel kapitalizmin yeni liberal teorisi güya "her yerel kültürün yaşamasını desteklemek" biçimindedir. Ortadoğu toplumlarına da uygulamak istemektedir-

ler. Hem de savaş içinde uygulanmakta; savaş zoru ve savaşın perdeleyici özelliği bir arada değerlendirilmektedir. Özel savaşın en yetkinleşmiş hali söz konusudur.

"Kültürleri destekleme" politikasının arkasında her yerele varıncaya dek sömürünün taşırılması amacı vardır. Buna karşın içe kapanmayı esas alan ya da diğer kültürlerle bir arada yaşamayı sadece "hoşgörü" düzeyine indirgeyen yaklaşımlar da, en tutucu göründükleri anda bile liberalizmin bir tek fiskesiyle yıkılıp gidecek kadar zayıf kalmaya mahkûmdurlar. Çünkü insanlığın ortak kültüründen ve diğer halkların kültürleriyle paylaşım ve etkileşim içinde olmaktan kendilerini koparmışlardır. Bu yüzden de dar, zayıf ve güçsüzdürler. Hatta milliyetçiliğe oldukça açık bir zemin sunarak egemenlik sistemleriyle bütünleşirler.

"Kültür fetişine saygı göstermek, kültürlerin içinde özgürleşme ve değişim için bir potansiyel bulmaya çalışmak yerine onları insanlık müzesinde saygın bir yere koymayı istemek demektir. Birilerinin sapkın kültür tanımına hizmet etmek için cinsiyetçiliği, sınıf zulmünü ve ırkçılığı kabul etmemiz gerekir."[2]

Ayrıca tarihin birçok örneğinde görüldüğü gibi, kültür konusuna dar sınırlar çizmek, baskıcı siyasal rejim oluşturmanın bir aracı olarak da kullanılmıştır. Kültürü ırkla tanımlayan anlayışlar her konuda tekçiliği esas alan milliyetçi diskurla şekillendiği gibi ulus-devletlerin faşizan potansiyelini de ortaya koymaktadır. Küresel kapitalizm ile siyasal sınırlarda çelişirken, kültürel sınırlarda iki uçtan birbirine eklemlenir ve halkların sırtında çifte kambura dönüşürler. Halk kültürleri böylece ikili işkence altında kalır.

Bir yandan ulus-devletler, bir yandan da küresel kapitalizm saldırı halindedir. Ulus-devlet tekleştirerek eziyor, diğeri ise belirsizleştirerek başkalaşıma uğratmaya çalışıyor.

Günümüz kapitalizmi mal-meta ve emek sömürüsünden daha çok kültür endüstrisiyle kendini ayakta tutmaktadır. Kültür metalaştırılıyor, insanın ruhu, zihni, iradesi, zamanı metalaştırılıyor. Bundan daha derin bir kapitalizm görülmemiştir. Ortadoğu toplumlarına taşırmaya çalıştıkları budur, yani o kadim direngen ruh yok edilmelidir. Hedef budur.

Sinsice bir yöntem olan kültür endüstrisi ve onun küresel dilinin kullanımı, kültür olmayanı kültür olarak sunma, insanların kültürel üretimi yerine kendi imalathanesinde hazırladığı sahte kültürü dayatma, insanı-toplumu yeniden sürüleştirme hareketidir.

İlk uygarlıklar arasında kültürel karakteriyle öne çıkan Babil, hukuku fethetme aracı olarak kullanır. Hammurabi yasaları çarpıcı bir örnektir. Kölelik düzeninin evrensel meşrulaştırma aracı olan bu yasaların mutluluk ve adalet getirdiği söylenir. O kadar kalıcı bir yanılgıya yol açmıştır ki, günümüzün en demokrat geçinenleri bile hukuk olmadan toplumsal düzenin sürdürülemeyeceğini ileri sürerler.

Hukuk uygulamasının ilk kaynağına bakıldığında algı oluşturma ve korku siyasetiyle birlikte devreye konulduğu görülmüştür. Asur tabletlerinde okunduğu üzere, kral yaptığı katliamlarla, baş kesmelerle, tecavüzlerle, köle sayısıyla övünür, korku salarak yönetmeye çalışır. Toplumsal ilerleme sağlandıkça korku ve hukuk kıskacına sahte bir şefkat siyaseti eklenir. Roma ile başlayan "barbarların" terbiye edilmesi, onlara medeniyet götürülmesi söylemi Amerika ve Afrika kıtalarının işgaliyle devam eder.

Toplum ahlakı ve moral değerleri, korkuyu yenebilecek güçtedir. Fakat aldatıcı sevgi gösterileriyle toplumun ahlakına-vicdanına-direnişine karşı çok ince ağlar örülür. Rus Çariçesi Katerina Fransız devriminden nefret eder ama Fransız aydınlarıyla yazışmaktan geri durmaz. Polonya'yı işgal ederken "size özgürlük getiriyoruz" diyebilecek kadar Fransız edebiyatından yararlanır. Tıpkı ABD'nin Somali, Afganistan veya Irak işgallerinde olduğu gibi yeni söylem özgürlükçü lafazanlık olur.

Liberalizmin dincilik, bilimcilik, milliyetçilik, cinsiyetçilik gibi tezgâhlarında örülen ağlar tüm toplumu sarmaya başladığında bir içselleştirme olgusu yaşanır. Yabancılaşma artık yabancılaşma olarak görülmez; yabancılaşma, benzeşme olgusu ilerlemenin, çağdaş olmanın, hatta neredeyse insan olmanın tek ölçütü haline getirilir.

Bir dönem Fransız diline ve modasına olan özenti daha sonra Amerikanlaşmaya dönüştü. Amerikan

2. Vijay Prashad

markası ve yaşam tarzı Dallas türü diziler, filmler eşliğinde topluma benimsetilirken günümüzde dünyanın en ücra köşesindeki toplumların bile artık kendilerine ait dizi filmleri, markaları, yerel kılıflı ama kapitalist karakterli idolleri bulunuyor. Yani neredeyse herkes kendi yerel kimliğiyle, içselleştirerek, hiç karşı koymadan liberalizmi yaşamaya başladı.

"Batının bireycilik üzerinden fethi kolay olurken Doğu buna karşı yine toplumsal kültürün gücüyle direnir"

Batının bireycilik üzerinden fethi kolay olurken Doğu buna karşı yine toplumsal kültürün gücüyle direnir. Direndikçe sopa sırtından eksik edilmez. Ama Doğu yine direnir; kapitalizmi içselleştirmez. Devreye yeni kültür ajanları sokulur. Bunların başında ulus-devletler gelir. Ulus-devletler eliyle kültürler yıkıma uğratılmaya çalışılır.

Kapitalizm bir markalaştırma hareketi olarak toplumun en kutsal addettiği değerlere el uzatmaktan çekinmez. Din, dil, ulus, ahlak, kadın birer pazar aracı haline getirilerek toplum içten fethedilmeye çalışılır. Özgürlük söylemi kullanılarak en vahşi çürütme siyaseti bile erdemlilik olarak sunulur.

Savaş olgusu ise tüm kültürel saldırıları perdeleyen bir araca dönüşür. Tarih ve toplum her türlü saldırıya maruz bırakılır, doğa yok edilir. Binlerce yıllık insanlık birikimiyle oluşan Beyrut, Bağdat, Şam, Halep, Zenubya, Sur, Cizre gibi kentler yakılıp yıkılırken bir kültür yok edilmektedir. Bir yaşam kültürü enkazlar altında bırakılmak istenmektedir. Bu enkazlar üzerinden kapitalist şirketler kar sağlarken, toplum psikolojisi korku ve açlıkla terbiye edilmektedir. Apolitik, duyarsız, güvensiz bir dünya bu şekilde yaratılmaktadır. Savaş olgusuyla perdelenen gerçekler bunlardır. Buna karşı kültürden daha dirayetli durabilecek başka bir dayanak olamaz. Ortadoğu toplumları zaten kültürleri sayesinde bugüne dek ayakta kalabilmiştir. Savaş darbeleriyle bu kültürün yıkılmak istendiği açıktır.

Fakat enkaz haline getirmek istedikleri kültür tam da yıkıntılar ortasından şaşırtıcı şekilde tüm boyutlarıyla yükselerek kendini gerçekleştirme kabiliyetindedir. Varlık yok olmamış, bilinç derinleşmiş ve demokratik ulus sisteminde yeni bir form kazanmış olacaktır.

Savaşa verilecek kültürel yanıt toplumsal tüm farklılıkların bir arada özgürce yaşayacağı demokratik Ortadoğu'nun inşa edilmesi olacaktır.

Ortadoğu Rönesans'ının bir boyutu din alanında demokratik değerler temelinde dönüşümü esas almak ise, diğer boyutu da kültürel devrim olmaktadır. Öcalan'ın sözleriyle ifade edersek: "Kültür devrimini gerçekleştiremeyenler ne muhasebede ne de siyasette başarılı olamazlar. Kültür devrimi öze dönüş devrimidir. Bunu başarmadan özünüzü, özsel değerlerinizi ifadeye kavuşturan bir mücadele ve siyaset yürütemezsiniz. Felsefi bir yoruma tabi tutacak olursak, kültür devrimi, varlığın kendini bilme, kendisi olma, kendini yönetebilme, kaos anından kendini kurtararak kendi düzenini oluşturması durumudur. Kişi olarak, hatta halk ve hareket olarak başarının ölçütü bana göre varlık bulmak ve özgürlüğünü kazanmaktır."

Savaşın Bitmeyen Enerjisi!

Ortadoğu enerji kaynaklarıyla bilinmektedir. Öte yandan bölge, Kafkas enerjileri için de geçiş hattıdır. Savaşın bununla ilgili olduğunu savaşan hiçbir taraf itiraf etmese de enerjiye kimin sahip olacağı ölüm-kalım meselesi haline gelmiştir.

Potansiyel itibariyle dünya enerji rezervlerinin büyük bölümü Ortadoğu, Rusya ve Kafkasya'da bulunmaktadır. Avrupa petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarını ağırlıklı olarak bu alanlardan temin etmektedir. Enerji geçiş hatlarının nerede, kimin denetiminde olacağı temel bir savaş konusudur.

Öte yandan bazı verilere bakıldığında savaşın gerçek sebebi hemen ortaya çıkmaktadır. Dünya çapında enerji tüketimi açısından ABD ve Çin ilk iki sırada gelmektedir. Dünya tüketiminin % 40'lık bölümünü sadece bu iki ülke yapmaktadır.

Dünya petrol rezervleri açısından ilk beş ülkeye bakıldığında Suudi Arabistan % 19.8, İran % 10.3, Irak % 8.6, Kuveyt % 7.6, BAE ise % 7.3'lük bölümüne sahiptir. Doğal gaz rezervleri açısından ise ilk beş sırada % 23.7 ile Rusya, %15.8 ile İran, % 13.5 ile Katar,

% 4.3 ile Türkmenistan ve % 4.2 ile Suudi Arabistan bulunmaktadır.[3]

Rusya petrolde yedinci, doğal gazda birinci, kömürde ikinci sıradadır. Japonya ve Avrupa ülkelerinin çoğu rezervlerden yoksun olup dışa bağımlıdır. Bunlara bir de bölgedeki su kaynakları eklenince savaşın güdüleyici unsurları iyice belirginleşmektedir.

ABD, Avrupa'ya taşınan enerjinin Rusya üzerinden olmaması için elinden geleni yaparken Rusya hem doğrudan Avrupa'ya hem de Akdeniz'e dek uzanan tüm kanallarını açık tutarak enerji dünyasındaki hâkimiyetini sürdürmeye çalışmaktadır.

Azerbaycan adı doğal gazda çok fazla öne çıkarılsa da durum tam olarak öyle değildir. Çünkü 0.7'lik oranıyla doğal gaz da dünya çapında 22. sırada bulunmaktadır. Önemsiz olduğu anlamına gelmiyor ama bundan abartılı şekilde Türkiye yararlanmaya çalışıyor. Türkiye bir enerji koridoru olarak işlev görmekte ve bu konumundan yararlanmaktadır. Avrupa için ise, enerji güvenliğini sağlamak esastır. Türkiye, Rusya, Libya veya diğer hangi ülkeden bu güvenceyi elde ederse oraya yönelmektedir.

İran önemli kaynaklara sahip olsa da dünya pazarında istediği yeri bulamamaktadır. Savaş içinde hem Türkiye koridorunu açık tutmak istemekte hem de Irak ve Suriye'deki etkinliği sayesinde Tahran'dan direkt Lübnan'a uzanan karayolu hattını denetiminde tutmaya çalışmaktadır. ABD bu hattan sadece enerji değil Hizbullah için silah taşındığını da düşündüğünden Doğu Suriye yolunu Rakka operasyonuyla kesmeyi hedeflemektedir.

DAİŞ'in Musul ve Rakka'yı merkez seçmesi tesadüf değildi. Irak'ta olduğu gibi Suriye genelinde ve Rojava topraklarında öncelikle enerji kaynakları veya geçiş hatlarını kontrolüne almaya çalışmıştır.

Türkiye Cerablus'tan Bab'a, Zaxo'dan Kerkük'e uzanan hattı "Türkmeneli Projesi" kapsamında işgal etmeye çalışmaktadır. Kerkük enerji kaynaklarına başka türlü nasıl ulaşılacak? Bu uğurda kırmızı-çizgileri yıkıp KDP ile ittifak düzeylerini bayraklı diplomatik karşılamada bir ilk olarak Güney Federesinin bayrağını asmaya dek vardırmışlardır. Elbette bu işin de arkasında PKK karşıtlığı kadar 10 milyar dolarlık ticaret bulunmaktadır.

"Tekelci iktidar savaşına karşı en büyük güç halkların bilinçli ve örgütlü direnişi olmaktadır"

Bölgede ticaret hacimleri bile ancak savaş gücüyle bağlantılı olarak gelişebilirken enerji konusu savaş dışında konuşulamaz hale gelmiştir. Hangi devlet açısından bakarsak benzer bir sonuçla karşılaşılır: Enerji için savaşın içinde olmak gerekiyor! Fakat bu savaşın faturası emekçilere, yoksul halklara çıkarılmak istenirken karşısında köle sürülerinin olmadığını unutuyor ve halkların direnme gücünü yeterince hesaba katmıyorlar. Oysa tekelci iktidar savaşına karşı en büyük güç halkların bilinçli ve örgütlü direnişi olmaktadır. Sonucu belirleyecek olan da kadim Ortadoğu halklarının mücadele birlikteliği olacaktır.

Üçüncü Dünya Savaşı'na sadece egemenlerin hedefleri açısından bakmak yanılgılı bir yaklaşım olur. Savaşı önlemek mümkün olmadığına göre karşısında mücadele etmek gerekiyor. Tarafsız kalıp seyretmek yenilgileri önleyemeyeceği gibi egemenlere hizmet eder. Bu koşullarda tarafsızlık zaten mümkün değildir. Savaş sürecini halkların devrimci-demokratik direnişini zafere taşımanın bir fırsatı olarak değerlendirmek en doğru yaklaşımdır.

Ortadoğu'nun kaderi tekelci iktidar güçlerine ve onların savaşına terk edilemez. Ortadoğu halklarının demokratik konfederasyon projesi etrafında birleştirilmesi esas siyasi hedeftir. Bunun ordu gücünü oluşturmak da kaçınılmazdır. Fakat öte yandan ekonomik birliklere acilen ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü bu savaşın nihai hedefi Ortadoğu üzerindeki ekonomik kaynaklara, özelde de enerji kaynakları ve yollarına hâkim olmaktır.

Alternatifi geliştirilmedikçe ekonomi savaş döngüsünün parçası haline gelmektedir. Tüm bunlara karşı halkların komünal ekonomisini inşa etmek ve su, toprak, enerji ortaklıklarını esas alan örgütlenmeyi gerçekleştirmek tarihi görevler arasındadır.

---

3. BP Statistical Review of World Energy

Üçüncü Dünya Savaşı ve Kürtlerin Rolü

Tayyip Temel

Üçüncü Dünya Savaşı üzerine yorum yapanlar, genellikle onun bir "nükleer 'savaş'" olacağına dair kehanetlerde bulunup bilim kurgu filmlerindeki gibi birçok ülkenin birbirini yok edeceğinden söz ederler. Bu değerlendirmeleri haklı kılan bazı güç denemeleri devam ederken, dünyanın merkezi konumundaki Ortadoğu'da yaşananlar yapılan yorumları geride bırakacak cinsten.

Ortadoğu'da statükolaşmış denklemlerde büyük bir kırılma ve değişim yaşanıyor. Bilinen ve alışılmış devletler arası ilişkiler alt-üst oluyor. Kimilerine göre yaşanan bir bakıma iki kutuplu dünya düzeninden yani ABD ve Rusya'nın geçmişten kalan hesaplaşmasının günümüze yansımasıdır. Son 25 yılda her ne kadar 'soğuk savaş geride kaldı' değerlendirmeleri yapılmışsa da ABD ve Rusya'nın karşılıklı pasif ve aktif güç denemeleri kesintisiz bir şekilde devam etmiştir.

Suriye merkezli yaşanan uluslararası kamplaşma ve Ortadoğu'nun tümünü etkileyecek yeniden dizayn savaşı, dünya savaşı niteliğini kazandı bile. Savaş görünürde daha çok Suriye ve kısmen Irak ile sınırlı gözükse de aslında Üçüncü Dünya Savaşı'nın tüm özelliklerini kendi içinde barındırıyor. Orada gerçekleşen kesinlikle çok uluslu bir savaştır.

Savaş hali egemenler tarafından ötekileştirilen ve ezilen halklar için yeni fırsatlar sunduğu gibi, oluşan kaosa karşı kendini örgütlemeyen ve güç haline getiremeyen topluluklar için büyük riskler oluşturmaktadır. Ortadoğu'da oluşan yüzyıllık statüko ve siyasi tablonun en büyük mağduru ve kurbanı haline getirilen halklardan biri de Kürtlerdir.

Hatırlayalım; Birinci Dünya Savaşı'na kadar Kürdistan toprakları Osmanlı ve İran devletleri arasında ikiye ayrılmıştı. 16 Mayıs 1916'da İngiliz ve Fransızlar arasında imzalanan Sykes-Picot Antlaşmasıyla Kürdistan bir kez daha parçalanmıştır. Osmanlılar, Ortadoğu'daki topraklarını kaybettikten sonra Irak İngilizlerin, Suriye de Fransızların eline geçti. Böylece Kürdistan'ın bir parçası Irak'ta, diğer bir parçası da Suriye'de kaldı. Bu nedenle Kürdistan, Birinci Dünya Savaşı sonrasında fiilen yeniden bölünmüştür.

Birinci Dünya Savaşı, Ortadoğu'nun şuan içerisinde bulunduğu siyasi ve toplumsal tabloyu ortaya çıkaran bir savaş oldu. Sevr, en azından Kürtler açısından bir statüye sahip olma fırsatı doğurduysa da, o dönemin egemenleri siyasi-coğrafi sömürüye dayalı gelecekleri açısından bölünmüş bir Kürdistan'ın kendileri açısından daha uygun olacağına karar verdiler. Ve öyle de yaptılar.

Kürtler, Birinci Dünya Savaşı'ndan, halk olma gerçeğini ve halk olmaktan doğan haklarını büyük oranda kaybederek çıktı. Ülkelerinin dört parçaya bölünmesinin yanı sıra kültürel, duygusal ve siyasi olarak da koca bir yüzyılda kendilerine gelemeyecek kadar derin bölünmelere uğratıldılar.

Ortadoğu'da Savaşın Asıl Nedeni

Ortadoğu'da yaşanan 'savaş'ın sadece bölgeyi ilgilendiren ya da kapsayan lokal bir çatışma olmadığı artık herkesin malumu. Yaşanan tam anlamıyla tıkanan klasik dünya sisteminin yeniden dizaynıdır. Temel sorun ise, yeni dizaynın nasıl ve hangi parametrelere dayalı olacağına dairdir. Klasik dünya sistemi ya da

başka bir deyimle Kapitalist Modernite, kaynaklık ettiği ve her gün yeniden üreterek devri daim kıldığı sorunsalı çözme kabiliyet ve basiretine sahip mi? Bunun için Üçüncü Dünya Savaşı olarak ifadelendirilen kaos sürecinin temel nedenlerine ve sistemin bu sorunsalları aşma kapasitesine bakalım.

Kapitalist Modernite'nin son 200 yıllık Ortadoğu müdahaleleri bu coğrafyayı kendi hegemonyası altına almaya dönük olduğundan, halklar açısından kriz ve kaostan başka bir şey getirmedi. Toplumsal doğayı yadsıyan, ideolojik sömürüyü hedefleyen bu yaklaşım halkların tepkisi ve öfkesiyle karşılaşmış, bu nedenle çatışma ve savaşlar hiç eksik olmamıştır.

Kapitalizmin içinde bulunduğu bunalımın temel nedeni, sac ayaklarından biri olan ulus-devlet sisteminin içinde bulunduğu kriz ve tıkanmadır. Kaynağını iktidar ve tahakkümün ilk nüvelerinden, yani ilk devletin ortaya çıkma sürecinden alan ve kapitalizm çağında kendini kurumsallaştıran ulus-devlet son yüzyılda yaşanan sorunlar ve tüm toplumsal hastalıkların kaynağı haline geldi.

Demokrasi ve bireysel hak ve özgürlüklerin garantörü olma iddiasıyla Batı'da ortaya çıkan ulus-devlet, iddia ettiğinin aksine, karakteri gereği sınırlarına hapsettiği toplumsal farklılıkların renkliliğini bastırarak tekleştirmeyi varlık gerekçesi haline getirdi.

Semavi dinlerin ortaya çıktığı coğrafya olması nedeniyle, Ortadoğu'da dincilik baskın ve etkili bir toplumsal gerçeklik olarak kendisini dayatmaktadır. Kışkırtılmış ve kabuk bağlanmasına asla izin verilmeyen bir yara gibi kaşınan bu toplumsal gerçekliğin ulus-devletin katı zihniyetiyle buluştuğunda ne tür sorunlar yarattığını Ortadoğu'da hala varlığını sürdüren her hangi bir ulus-devlet örneğine bakılarak bütün boyutlarıyla anlaşılabilir. Milliyetçilik ve dinciliğin birbirini nasıl beslediğini ise güncel olarak DAİŞ ile onu destekleyen devletlerin arasında kurulmuş amaç birliğinden anlamak mümkündür.

Zaten Ortadoğu'da milliyetçiliğin bir hastalık gibi yayılma süreci, tam da ulus-devletin çizdiği sınırlarla toplumları bölüp onları ayrıştırdığı sürece denk gelmektedir. Gelişkin olan milliyetçilik zihniyeti dışarıdan yapılan müdahaleler ve çizilen sınırlarla daha güçlü hale getirilmiştir. Irka dayalı milliyetçiliğin yanı sıra, din ve mezhep milliyetçiliği oldukça gelişkindir. Bu zihniyeti Ortadoğu'ya bulaştıran ve geliştiren Kapitalist Modernite'dir.

Yapısallığını bir ırka veya mezhebe dayandıran devletler, sınırlarıyla halkları ve inançları birbirine yabancılaştırıp düşman haline getirdi. Onlarca ayrı Arap devletçiğinin kurulması örneğinde görüldüğü üzere, toplumları yapay-siyasi sınırlar ile parçaladı. Kürdistan'ın dört parçaya bölünerek, Kürtlerin statüsüz bırakılması gibi birçok halkın ve inancın varlığı ise inkâr edildi.

Ulus-devlet ve onun bir sonucu olan şovenizm, Ortadoğu'da tekçi özelliğini korumak için ona karşı direnen farklılıklara soykırım uyguladı. Farklılıkları 'tek millet' potası içinde eritmek için kültürsüzleştirme ve asimilasyon politikaları kesintisiz ve acımasızca uygulandığından, iç gerginlik-çatışma ve dışa karşı savaş tehditleri artarak devam etmek durumunda kaldı.

Ulus-devlette karakteristik özellik olarak ön plana çıkan aşırı merkeziyetçilik, bürokrasi, yönetimsel yozlaşma ve barışçı toplumsal yaşama karşıtlığın geldiği düzey, sistemin iflasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Arap Baharı'ndan Bölgesel Savaşa

Üçüncü Dünya Savaşı olarak da tanımlanan, bölgenin tümünde etkili olan, birçok değişimin önünü açan gelişmeler, Tunus'ta bir gencin bedenini ateşe vermesiyle başladı ve sonrasında Libya ve Mısır'a sıçrayarak büyük ayaklanmalara dönüştü. Bu gelişmeler sonucunda iktidarlar değişti. Suriye'de Esad iktidarına karşı başlayan direniş ve ayaklanmalar hızlıca yayıldı ve tüm bölge güçleri BAAS rejiminin yıkılacağına inanmaya başladı. Ancak durum hiç de beklendiği gibi olmadı ve Suriye ile ilgili bölge güçlerinin hesapları tutmadı. Suriye bölgede bulunan her hangi bir ülkeye benzemiyor. Ortadoğu'daki grift sorunların tümünün düğümlendiği bir ülkedir. Toplumsal tüm çelişki ve çatışmalar kısa sürede çözülemeyecek kadar karmaşık ve derindir. Tüm büyük güçler sahada görünmek yerine daha çok vekâlet savaşlarıyla bu kapışmaya dahil olmayı tercih ediyorlar.

Ortadoğu'da yaşanan temel sorun otoriterleşen ve gi-

derek diktatörleşen rejimler eliyle toplumların ezilmesi ve benliklerinden uzaklaştırılmasıdır. Ortadoğu'nun bu karakterinin devamı olarak Kürdistan üzerinde egemenlik kuran tüm devletlerin de karakterinde faşizm, soykırım ve her türlü milliyetçilik bulunmaktadır.

Ortadoğu'da yaşanan büyük savaş ve giderek derinleşen krizin bitmesi için demokratik bir sistemin kurulması ve bütün halkların bu sistem içinde kendi haklarına sahip olması çözümün yegâne yoludur.

Krizin sunduğu fırsattan istifade eden ırkçı, mezhepsel ve gerici anlayışlarla ortaya çıkan DAIŞ ve ona benzer yapıların bu sorunu ağırlaştırdığı açık bir şekilde görülüyor. Egemen güçlerin tüm çabası da ortaya çıkan devrim koşullarını yozlaştırarak kendilerinden daha geri ve daha barbar güçlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktır.

Uluslararası aktörler ve emperyalist güçler ise otoriterleşen iktidarcı ve ulus-devletçi sistemlerin restorasyona tabii tutarak devrimin önünü almaya çalışıyor. Bu siyasi çabalar da halkların demokrasi çabalarına yanıt vermekten uzaktır ve bu, yaşanan kaosu derinleştirmektedir.

Başarısız olan tüm denemeler gösteriyor ki bölgenin tarihi ve güncel sorunlarına cevap verebilecek, Kapitalist hegemonyadan arınmış ve kaynağını Ortadoğu'dan alan bir yapılanmaya ihtiyaç var.

Kürtlerin Özerklik Modeli

Yukarıda belirtilen tıkanıklıkların ancak kapitalist sistemi aşan alternatif bir modelle aşılabileceği, bunun da kapitalist sistemin dincilik, bilimcilik, milliyetçilik ve cinsiyetçiliğe dayalı zihniyetiyle aşılamayacağı Kürt Hareketi açısından netleşmiştir.

"Ortadoğu'da sorunların çözümü ne yeni sınırlar çizmek, ne de yeni ulus-devletler kurmaktır"

Ortadoğu toplumunun yapısı ve muhtevası tekçiliğe sığmayacak kadar zengin ve renkli olduğundan, kapitalist sistemin bütün dayatmalarına rağmen, ulus-devlet yaması tutmadığı gibi giderek aşılıyor. Tarihsel olarak toplumsallığın ve komünal yaşamın ortaya çıktığı Ortadoğu'da sorunların çözümü ne yeni sınırlar çizmek, ne de yeni ulus-devletler kurmaktır.

Ortadoğu'nun tüm zamanların savaş alanı haline gelmesi ve adeta kendi lanetine dönüşen uygarlığa beşiklik etmesi, yeni modeli de bağrından çıkarabilecek potansiyele sahip olmasıyla ilgilidir.Devlet aygıtının ortaya çıktığı ve hayat bulduğu Ortadoğu'da, merkezi uygarlığın antitezi olarak yeni modelin belirmesi güçlü bir ihtimaldir. Tüm sistemlerin kök hücresi durumunda olan Ortadoğu'nun yarattığı sorunları yine kendisinin üreteceği bir model çözebilir.

Yeni model arayışında, Kürtlerin sistem dışı tüm kesimlerin mirası olarak geliştirip, formüle kavuşturarak Rojava'da hayata geçirdiği Demokratik Ulus ve Demokratik Konfederalizm projesi önemli bir deneyim haline gelmiştir.

Şovenizmin ve milliyetçiliğin zehrine yakalanan ulus-devlete karşı Demokratik Ulus fikriyatı daha 10 yıl önce bir proje şeklinde Öcalan tarafından Ortadoğu sorunlarına çözüm modeli olarak geliştirildiğinde, bu arayış birçok çevre tarafından "ütopik" olarak değerlendirildi. Paradigma toplumsallaştıkça milliyetçiliğin panzehri haline gelmeye başladı. Özgür, demokratik, eşitlikçi ve halkların ortak yaşamı karşısında milliyetçiliğin direnmesi ve karşı mücadeleye girmesi bu nedenle anlaşılırdır.

Demokratik Kuzey Suriye Federasyonu olarak yaşam bulan proje Kürt, Asurî-Süryani, Arap, Türkmen ve diğer topluluklar tarafından heyecanla karşılanmaktadır. Demokratik ulus inşasının somut örneği olan bu modelde bütün inançlar, halklar, etnik topluluklar ve kültürler kendilerini buluyor, varlıklarına göre eşit temsil ediliyor.

Kürtlerin özellikle Türkiye ve Suriye'de üstlendikleri rol halkların birliği temelinde inşa edilecek ve iktidarcı-otoriter anlayıştan uzak demokratik özyönetim denemeleridir. Bu yönetim biçimleri kendi içinde siyasal, toplumsal ve demokratik devrimler niteliğindedir. Bu devrimci hamleler kendisini devlet olgusuna dayandırmadığı için birleştirici, bütünleştirici ve özgürleştiricidir.

Kürdistan'ı parçalara bölen devletlerin sınırları içinde yaşayan halkların toplumsal, ulusal ve kültürel özellikleri ve yapıları göz önünde bulundurulduğunda çoğulcu ve kültürel birlikteliğe dayandıkları açık bir şekilde görülüyor.

"Rojava ve Kuzey Suriye'de deneyimlenen model şimdiden tüm dünyanın dikkatini çekiyor"

Bu nedenle halkları bir arada tutacak bir sistemi inşa etme konusunda en uygun model Kürtlerin öncülük ettiği demokratik ulusa dayalı demokratik konfederal sistem'dir. Rojava ve Kuzey Suriye'de deneyimlenen model şimdiden tüm dünyanın dikkatini çekiyor.

Kürtler inşa etmeye çalıştıkları sistem ile Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesine ve bütün halklara ilham verecek katılımcı, özgürlükçü ve iktidarcı özelliklerden arındırılmış bir model geliştirmeye çalışıyorlar. Bu nedenle Kürtler değişimin en önemli dinamik güçlerinden biri haline geldikleri için, artık uluslar arası düzeyde aktörlük görevi üstlenmişlerdir. Kürt Hareketi, Ortadoğu'da her gün dengelerin altüst olduğu bir dönemde hem siyasal hem de askeri olarak şaşırtıcı bir tecrübe ile kendi modelini oluşturuyor. Üstelik bu yetkin rolü bölgede bulunan birçok gücün engelleme çabalarına rağmen oynuyor.

Ortadoğu'daki kriz Kürtlere bulundukları tüm bölgelerde ciddi zararlar verdiği gibi, onlara krizden çıkma politikalarına öncülük düzeyinde sahip çıkma fırsatı da vermiştir.

Parçalanan Düşünce Rojava'da Birleşiyor

Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de yaşayan Kürtler ve onların siyasal örgütlenmesi, siyasi kültür ve demokratik zihniyet açısından diğer parçalara öncülük edebilecek düzeydedir. Önerilen proje halkların kardeşliğine dayalı olarak hem Türkiye hem de diğer parçalardaki Kürtleri içine alacak kadar demokratiktir. HDK, HDP ve diğer toplumsal kesimler ile ortaklaştırılarak kurulan siyasal örgütlenmeler, Kürt halkının özgürlük talebinin milliyetçiliğe dayanmadığını ortaya koyduğu gibi Kürt Siyasal Hareketi'nin attığı bu adımlar Türkiye'de hâkim olan ırkçı ve şovenist ideolojiyi de geriletmeye başlamıştır.

Lakin Türkiye'de mevcut iktidar ve devlet aklının tekçi ve inkâr zihniyeti bu projeye yaşam hakkı vermiyor. Bu nedenle Kürt Siyasal Hareketi ve devlet arasındaki mücadele sertleşerek devam ediyor.

Güney Kürdistan'da mevcut durumda belli boyutlarıyla şekillenmiş bir Kürt Federal Bölgesi bulunmaktadır; bu yapı kurumsal sürecini ve yasalarını oluşturmuştur. Öncülüğünü KDP'nin yaptığı, dört parça Kürdistan'a dayalı olmasa da kendi çapında küçük bir devletçik olma iddiası taşıyan bu düşünce, diğer parçalara dair ne düşündüğünü ortaya koymadığı gibi Kürt Özgürlük Hareketi'nin savunduğu demokratik ulus temelli çözüme de sıcak bakmadığını zaman zaman dillendirmektedir.

İran rejiminin teokratik karakterinin acımasız politikalarıyla karşı karşıya olan Doğu Kürdistan halkı da bütün baskılara rağmen, kendi demokratik örgütlenmelerini Öcalan ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin ideolojik ve siyasal görüşlerine paralel olarak geliştiriyor.

Üçüncü Dünya Savaşı ortamındaki bu gelişmeler, Kürtler başta Suriye'de (Rojava ve Kuzey Suriye) olmak üzere bulundukları Türkiye, İran ve Irak'ta değişim ve devrimin dinamik gücü olacak düzeyde öz güven sahibidirler.

Kürtlerin Suriye'de sunduğu modelin en önemli özelliklerinden biri de demokratikleşme ve sivilleşmeye dayalı, milliyetçilikten uzak ve tüm halkların katılımına imkân vermesidir.

Sonuç Olarak

20. yüzyılın başında sınırlarla birbirinden ayrılan Kürtler, Ortadoğu'da yeniden bir özne olarak ortaya çıktı. Hatta Kürtlerin hareketliliği, Ortadoğu'nun geleceğinde olduğu kadar bölgenin yeniden yapılanmasında önemli rol oynama kapasitesine sahip. Üçüncü Dünya Savaşı olarak adlandırılabilecek gelişmeler ışığında bugün tarih Kürtleri Ortadoğu'da önemli bir aktör olarak sahneye çağırıyor. Tarihin yüklediği bu görev şüphesiz Kürtlerin farklı coğrafyalarda insanlık değerleri için verdikleri mücadeleye bağlı olarak gelişmektedir.

Kürtler, bundan sonra statüsüz yaşamak istemediklerini mücadeleleriyle ortaya koyuyor.

Çelişki ve çatışmalar hala bitmiş değildir. Belki de daha büyük savaşlar kapıda. Buna rağmen Kürtlerin dört parçada mücadelesi sürüyor. Rojava ve Kuzey Suriye'de kurulan demokratik modelin örgütlendirilmesine devam ediliyor. Yerel inisiyatifler yönetime katılıyor, demokratik özerkliği hayata geçirmeye çalışıyor. Türkiye ve ona bağlı hareket eden Barzani kabul etmese de Rojavalı Kürtleri eski statülerine döndürmek mümkün değil.

"Demokratik Ortadoğu Federasyonu'na yolculuk başlamıştır"

Üçüncü Dünya Savaşı olarak kabul edilen Ortadoğu Savaşları süredursun halkların özgürlük talebi için alevlenen devrim ateşi Kürdistan'ın tümüne yayılmıştır. Baskı, sindirme ve katliam ile bu talebi bastırmak mümkün değildir. Başka bir ifade ile Demokratik Ortadoğu Federasyonu'na yolculuk başlamıştır.

Savaşın derinleşerek devam ettiği bir dönemden geçiyoruz ancak bu aşamadan sonra siyasi çözüme dair girişimlerin artacağı açıktır. Rojava Devrimi'nin somut ifadesi olan Demokratik Kuzey Suriye Federasyonu siyasi çözüm arayışında tek alternatif güç durumunda ve tarihi bir rol ile karşı karşıyadır.

Amansız mücadele ve devam eden devrim sürecinde elde ettikleri siyasi, diplomatik ve kültürel kazanımlarıyla, bu güne kadar yok sayılan Kürtler, Ortadoğu'nun despotik rejimlerden arındırılması ve demokratikleşmesine öncülük etmenin haklı onurunu yaşamaktadırlar.

Rojava Devrimi'nin Ortadoğu'da rol-model olma özelliği şüphesiz onun demokratik karakteri ve halklar üzerinde bıraktığı etkiden kaynağını almaktadır. Bu devrim dünyanın her köşesinde mücadele eden sosyalistlere ruh ve mücadele azmi vermektedir. Rojava Devrimi; halkların özgürlük ve demokrasi mücadelesinin büyüyerek gelişmesine ön ayak olmuş ve dolayısıyla sadece bir Kürdistan Devrimi değil, baskıcı rejimlere karşı bir dünya devrimidir. Öyle görülüyor ki Suriye'de pratik olarak süren demokrasi öncülüğü büyüyerek devam edecek.

Ortadoğu'da kuşaktan kuşağa devredilen kanlı, ayrıştırıcı, toplumları bölen savaş ve şiddetin kesin bir biçimde siyasi mücadeleye dönüştürülmesine karşı sınırlara ve mezheplere hapsolmadan tüm halkların, inançların ve toplulukların ortak yönetimde temsilinin sağlanacağı model Demokratik Özerklik'tir. Toplumsal barışın yolu da Kürtlerin öncülüğünde hayat bulan bu modelden geçiyor.

Üçüncü Dünya Savaşı ve Olası Sonuçları

Haydar Ergül

Genelde dünyada, özelde de bölgemiz Ortadoğu'da en çok sorulan, üzerinde düşünce üretilen, çözümlemeler yapılan konu olası bir Üçüncü Dünya Savaşı'nda nelerin olacağına dair olmaktadır. Geleceği ön görme ve onlara uygun konumlama insanın başvurduğu en önemli uğraşlardan biridir.

Zaten insanın toplumsal bir varlık halini alması geçmiş, güncel, yani içinde yaşanan zaman ve geleceğe ilişkin meraklarından oluştuğunu belirtmek gerçeğin vurgulanmasından başka bir şey değildir.

Tarihin geçmiş arka planını irdelemek, tarihin deneyimlerinden yararlanarak günümüzü öngörmek onu merak etme, öğrenme toplum ve bireyin esas özellikleriyle tanımlanmasını getirir. İnsan, onun toplumsal varlığı, tarih denen zaman içinde oluşum halini alır ve varlık olarak anlam bulur. Hal böyle olunca insan ya da toplumun yönelimlerini tespit etmek için onun geçmişini iyi bilmek gereklidir. Aksi halde dış dayatmalarla bir topluma kalıp vermek mümkün değildir. Kimi dayatma, zor aygıtlarıyla, ideolojik hegemonya ile bazı olgular kabul ettirilebilir. Ancak bir kalıcılığa ulaştırılamaz. Bunun en çarpıcı örneği, son iki yüz yıldır Ortadoğu'ya dayatılan ve son yüz yıldır ulus-devlet biçiminde devam eden model uygulaması; sancılı bir süreçten sonra günümüzde her taraftan çöküntü içine düşmüş ve dökülen bir modele dönüşmüştür.

Tarihte toplumsal varlığın oluşum ve oluşum özellikleri, kültürel varlık olarak toplum güncel duruşu geçmişinden bağımsız ele alınıp değerlendirilecek bir olgu değildir. Toplum hep sorunlar içinde yaşar. Sorunsuzluk hiçlik içinde vuku bulabilir. Hiçlik ise varlık olmamak demektir. Evrende her varlık sorunludur. Varlıktan söz edildiğinde; sorunlu olacağından da söz ediliyor demektir. Zira varlığa hareket katan ve sürekli akış içinde tutan, onu devindiren ve değişimi sağlayan, sürekli yeniden yeniden yapılandıran ve varlığı daima oluş içinde tutan da bu haldir. Özünde güncel içinde sorun çözme yeteneği devinimi sağlayan asıl dinamik oluyor. Akışın sağlanabilmesi sorun çözme hali oluyor. Evrende her varlığın duruşu da bu eğiliminin çözüme dönük olmasıdır. Özgürlük geleceğe dönük ucu açık akış halinde olmak; devinebilmektir. Akışını sağlayamayan varlığın tersten bir akışa, başka bir şeye dönüşme veya yok olma halidir.

Örneğin, 1970'lere doğru Kürtlerin durumu böyledir. Kürtler, sorunlarını çözme yeteneklerini büyük oranda kaybetmiş; o yüzden de varlık olmaktan hızla uzaklaşarak Türk, Arap ve Fars ulusal yapıları içinde eriyen, kendisi olmaktan uzaklaşan varlığa dönüşme tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Şayet 1970 müdahalesi olmasa idi, günümüzde büyük olasılıkla varlıklarını yitirmiş olacaklardı. Kürt Özgürlük Hareketi'nin öze dönüş hareketi olarak tanımlanması bu gerçeklikle doğrudan bağı bulunmaktadır.

Toplumsal varlık, güncel sorunlarını çözmeye yönelirken; geçmişin geleneği veya birikimlerine uygun davranır. Bilgi yapıları geçmiş birikimlere dayalı olarak gelişir. Yalnız sadece geçmiş, yani tarihten gelen bilgi birikimleri veya kültürü ile yetinmez, içinde yaşadığı çağın birikimleri de etkide bulunur. Bu anlamda tarihsel bilgi yapılarıyla günceli sentezleyebildiği oranda sorunları çözerek geleceğe yönelir.

Sürekli oluşum hali sorunları çözmenin yanında yeniden oluşmak anlamına da gelmektedir. Dolasıyla oluşum, bir işe başlama ve bir zaman sonra bitirip tamamlama durumu olmamaktadır. O var olduğu andan itibaren daima oluş halindedir. Bu bağlam içinde topluma bakıldığında, oluşum eldeki bilgilere göre klanla başlatılabilir. Belki de toplumsal oluşumunu büyük patlamaya kadar da götürmek gerekecektir. Zira insan ve toplumsallaşması evrenin oluşumunun bir parçasıdır. Evren hakikati bir bütünse; o bütün parçalardan oluşan olgudur. Dolayısıyla toplum doğanın, hatta ikinci doğa olarak onu bütünleyendir. Böyle olunca da insan ve onun zekâsının oluşumu, giderek toplumsal zekâya ulaşmasını büyük patlama ile başlatmak hakikate en yakın tanımlama olacaktır.

"Tarihsellik, tarihsel kişilikler içinde bulundukları zaman ve mekân bağlamında sorun çözümüne kattıklarıyla anlam bulmuşlardır, bulacaklardır"

Ortaya çıkan toplumsal hakikati anlamlandırmak ve çözüm yönü ve mücadeleyi kavramlaştırmak için sürekli incelemeyi ve açığa çıkarmayı gerektiren toplumsal bilimle karşı karşıya gelinir. Çünkü zihin yapılanmaları çok uzun zaman içinde karmaşık ve girift hal kazanmıştır. Çözümlenmesi, evreni anlamak kadar zorlukları barındırmaktadır. Toplumsal davranışlar bu geçmişle iç içe gelişim gösterir. Ancak toplum varlık haline komünal tarzda gelmiştir. Esas alınması gereken bu temel karakter olmaktadır. Günümüz sorunlarını çözmek, geleceği ön görebilmek ve yön verebilmek toplumsal varlığın oluşum halinin gelişim diyalektiğini esas almakla ilgilidir. Çözümleme, anlamlandırma ve kavramlaştırma bu bağlamlar içinde değer bulabilir ve oluşumdaki hakikati tespit edilip doğrultu kazanabilir. Ayrıca oluşumun sürekliliğini gözetlemek de bu bağlam içinde devri daimi sürdürüp gidecektir. Yani başlayıp biten bir süreç değil, yeni süreçler, sorunlar ve onları çözme gündeme girer. Bu böyle devam edip geldi ve devam edip gidecektir. Toplumsal hareketin karakteri böyledir. Tarihsellik, tarihsel kişilikler içinde bulundukları zaman ve mekân bağlamında sorun çözümüne kattıklarıyla anlam bulmuşlardır, bulacaklardır.

Uygarlığın Yapısal Krizi

Bu belirlemeler ışığında Üçüncü Dünya Savaşı'nın olası sonuçlarına bakabiliriz. Ortadoğu'da Suriye-Irak ekseninde yoğunlaşan savaşın karakterinin öncelikli anlaşılması gereklidir. Güncelliğinin anlaşılması için tarihsel derinliğine bakmak ve önceki iki dünya savaşından farklılık, benzerlik yönlerini de irdelemek anlamlı olacaktır. Çünkü mevcut savaş sadece konjonktür zeminde ortaya çıkan kimi çıkarların farklılaşması ve kaynağını oradan alan bir savaş değildir. Kuşkusuz onların da bir payı vardır. Fakat onları çok aşan yanları bulunmaktadır. Doğrudan merkezi uygarlık krizi ile ilgili olan bir durum söz konusudur. Sistemsel bir krizdir.

"Yaşanan kriz ve savaşlar sadece 200 yıllık kapitalist modernitenin değil, aynı zamanda 5000 yıllık sınıflı-devletli uygarlığın da yapısal krizi ve savaşlarıdır. Olası çözümler bu gerçekliği esas almak durumundadır."(Abdullah Öcalan, Demokratik Modernite Dergisi, Sayı 20)

Sistem krizi yapısaldır. O açıdan Üçüncü Dünya Savaşı ile önceki iki savaşın arasında kapsam, içerik ve savaşın niteliğinde ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Yine Ortadoğu'da yoğunlaşmasının da bununla doğrudan bağı bulunmaktadır. Merkezi uygarlık sistemi, sistem krizini aşmak için bölgede yoğunlaşmak durumunda kalmaktadır. Aksi halde sistemin çöküşünün ve dağılmasının önüne geçemeyeceğinin farkındadır

Neden sistem kriz ve kaos durumuyla karşı karşıyadır? Yine burada merkezi uygarlığın doğuş, gelişim ve yayılma süreçlerine bakmak ışık tutacaktır. Toplumsallaşmanın Ortadoğu'da Toros-Zagros dağ kavislerinde başladığı tartışma götürmez bir hakikattir. Bu mekanlar demokratik uygarlığın, yani komünal yaşamın filizlendiği ve kimlik kazandığı yerlerdir. İnsanın insan olarak var olması, toplumsal varlık haline gelmesinin mekanlarıdır. Yerküreye kültürel yayılmanın buradan başlamasıyla, dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşen toplumsallaşma Altın Hilal'deki komünal yaşamdan önemli oranda etkilenmiştir.

Dolayısıyla toplumsallaşmanın tekil gerçekleşen bir durum olmadığı, baştan itibaren evrensel bir yayılmanın gerçekleşmeye başladığının ispatıdır. Bunu aynı zamanda demokratik uygarlık diye de tarif edebiliriz. Zira toplumsal olgu da herhangi bir varlıkta olduğu gibi çevresini etkileme ve etkilenme durumu ile karşı karşıyadır. Bir ana nehir ve yan kolları gibi akma eğilimindedir.

Benzeri bir durum devletçi uygarlığın doğuş, gelişme ve yayılmasında da gözlemlenebilir. İktidar ve devletin doğuşunun neolitiğin eteklerinde gerçekleşmesi tesadüfi bir durum değildir. Devletleşme neolitikten beslenerek doğuşunu ve gelişimini gerçekleşmiştir. Devletli uygarlık, Neolitiğin maddi ve manevi değerlerini saptırma temelinde kendini kurgulamıştır. Devletin en büyük başarısı; sınıflaştırarak toplumu parçalamasıdır. Toplumdaki ilk parçalamanın kadın şahsında gerçekleştirmesi de tesadüfi değildir. Neolitiğin yaratıcısı ve öncüsünün kadın olması, toplumsal hakikatin parçalanmasının oradan başlanması ile toplum teslim alınma sürecine sokulmuştur. Dolayısı ile kadının düşürülüp köleleştirilmesi toplumu güçsüz kılacağından; geriye kalan toplumu da parçalara bölmek kolaylaşmıştır. Çünkü toplum bu yolla öncüsüz ve savunmasız kılınmıştır.

"Şiddet, ancak bu zihniyet çalışmasının bir tamamlayanı olabilir ve öyledir"

Kadının düşürülmesi sonucu erkek eksenli yapının oluşumunun önü de açılmış oldu. Ardı sıra kölecilik sistem inşa sürecine girilmiş oldu. Kuşkusuz bu gerçekleşme zihniyet inşası temelinde yapılmıştır. Sümerler'de, Zigguratlar'da gerçekleştirilen zihniyet inşası ve birikimi çeşitli evrelerden geçerek, günümüzde yaygın okul ve üniversite-akademi gibi kitlesel bir düzeye ulaşmıştır. Medya ve sanatı da eklediğimizde günün yirmi dört saat beyinler sistem içi kodlarla dizayn edilmeye çalışılmaktadır. Yine moda-güzellik salonları gibi sektörleriyle insanın neredeyse bütün davranışlarını aynılaştıran, farklılıkları tüketen ve homojenleştiren insan tipolojileri inşa edilmektedir. Bir yanda bireycileştirme diğer yandan aynılaştırmak; düşünemeyen, düşünse bile sistem içi düşünen insana ulaşılmak istenmektedir. Bu insan toplumsal hakikatten koptuğunda tek başınadır, yalnızdır, güçsüzdür ve otoriteye boyun eğmekten başka seçeneği kalmayandır. Dolayısıyla da her türden sömürüye açık hale gelmektedir Bunların tümünü şiddet araçlarıyla gerçekleştirmenin olanağı yoktur. Ancak zihniyet inşası, yani göreceli olarak inandırma ile mümkün olabilir. Şiddet, ancak bu zihniyet çalışmasının bir tamamlayanı olabilir ve öyledir.

Ortadoğu, hem Demokratik Uygarlık hem de devletçi uygarlığın doğuşunu gerçekleştirdiği, ana nehir ve yan kolları şeklinde yayılmalarını gerçekleştirdikleri mekândır. Devletçi uygarlık, neolitiğin eteklerinde ortaya çıkar ve demokratik uygarlık güçlerine karşı çeşitli entrika, tezgâh ve komplolarla kendini zihniyet temelli örgütleyerek yayılımını gerçekleştirir. Devletçi uygarlığın doğuşu ile birlikte tarihi gelişiminin esas yönünü oluşturacak olanın da bu iki uygarlığın mücadelesi olacaktır. Tarihin başat devinimini bu mücadele belirleyecektir. Demokratik Uygarlık güçlerinin devletçi uygarlık sistemine karşı direniş ve mücadelesi devam ede gelmiştir. Tarihin çeşitli zamanlarında ve mekânlarında değişik isimler veya eğilimler şeklinde ortaya çıksa da bu mücadele özünü koruyarak devem ede gelmektedir. Bir yerde köylü isyanları şeklinde, başka bir yerde köle başkaldırıları, başka zaman ve mekânda işçi hareketi şeklinde olmaktadır. En son Ekim Devrimi ile sosyalizm adına yerkürede büyük umut ve özgürlük akımına ulaşabilmiştir. Anlaşılması gereken tarihsel toplumun, iktidar ve devletleşmeye karşı bıkmadan özgürlük arayışlarını ve mücadelesini sürdürmesidir. Bu mücadeleler başarılı olmasalar da, direnişi büyütmüş, bilinç yoğunluğu yaratmış ve dersler ortaya çıkarmışlardır. Gelinen aşamada neyin nasıl ve hangi mücadele araçlarıyla başarıya götürüleceği belirginlik bulmuş ve yön kazanmıştır. Paradigmayı demokratik ulus olarak tanımlayabiliriz. Demokratik ulusun örgütsel modeli demokratik özerkliktir. Bunun güncel hali Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'nda yaşanan gerçekleşmedir. Bu sistem ahlaki ve politik yapılanmayı esas aldığından; komünalite özüne uygun bir temellenme, halklar gerçeğini yansıtmaktadır ve çözüm modeli olarak öne çıkmaktadır.

Üçüncü Dünya Savaşı koşullarında demokratik uygarlık güçlerinin netleşme içinde olmalarına karşın devletçi uygarlık güçleri neyi nasıl yapacağının karmaşası içinde bulunmaktadır. Ellerinde bir ulus-devlet modeli bulunmakta; o da Ortadoğu'da yüzyıl uygulama pratiği ile tel tel dökülmektedir. Kapitalist-emperyalist sistem ulus-devlet modelini yeni dönem finans kapital çıkarlarını önceleyen şekilde restore etmek istemektedir. Nedeni de genelde beş bin yıllık uygarlık sisteminin, özelde ise son iki yüzyıllık ulus-devlet pratiğinin sonuna gelinmesidir. Sistemsel bir kriz ile karşı karşıyadır. Ulus-devlet modelinin yerine ikame edebileceği yeni bir modele sahip değildir. Geriye kalan tek seçenek de restorasyon olmaktadır. Bu da çözümü değil, çözümsüzlüğü derinleştirmekten öteye sonuç vermemektedir. Bu durum devletçi uygarlığın sona doğru yol almakta olduğunu ortaya koymaktadır.

"Çözümsüz kişilik en derin köle kişiliktir ve güdülmeye açık olur"

Reel sosyalizmin dağılmasının üzerinden otuz yıla yakın bir zaman geçti. Ancak toplumsal sorunların çözümü bir yana, daha da ağırlaşan sorunlar yaşanmaktadır. Devletçi uygarlık sorunları çözemeyeceği ve kaldıramayacağı aşamayı çoktan aştı. Dünyamız bir bütün olarak üzerinde yaşayan tüm canlılar açısından büyük tehlike ve riskler altına girmiştir. Yani tehlike sadece insan hayatı açısından söz konusu değildir, bütün dünyamızı tehdit eder düzeyi çoktan aştı. Üçüncü Dünya Savaşı'na damgasını vuran bu sistemsel krizdir. Savaşa hem derinlik hem kapsam ve içerik, hem de yaygınlık kazandıran ve ona topyekûn damgasını vuran aşırı kitlesel oluşudur. ÜçüncüDünya Savaşı koşullarında yerküremizin bütününün büyük tehlike altına girmiş olması sadece kapitalizm krizi değildir, beş bin yıllık devletçi uygarlığın yapısal kriz ve kaosudur. Bugün ve yarın belirsizdir. Belirsizlik en yaşanamaz ortamlar sunar. Yaşamı işkenceli hale getirdiğinden kahırlı bir ortam sunar. Bu durumda insanları ve toplumları her geçen gün savaşın tarafı haline getirmeyi zorunlu kılıyor. Daha fazla arayışlar içine sürüklüyor. Ancak bu arayışların tümü sağlıklı bir geleceği ortaya çıkarma adına değil, savrulmalara, negatif yönelimler içine sürükleyen eğilimleri de besleyen nitelikler de taşır. Çünkü sistem krizinin yapısallığı, sadece sistemin kendisinde meydana gelmez; kişiliklerde bunalımlı ve krizli hal yaratır. El Kaide, IŞİD türü yapılar bu tarz kişiliklerde taban bulur. Çünkü çözümsüz kişilik en derin köle kişiliktir ve güdülmeye açık olur.

Merkezi uygarlık kapitalizm aşamasına ulaştıktan sonra her tarafı derinliğine sömürüsüye açtı. Artık sömürülecek, egemenliği altına alabilecek bir şey kalmadı nerdeyse. Yaratılan obur, nerdeyse tüketim dışı düşünemeyen, tatmini tüketimde ve egemenlikte arayan; bulamayınca da aşırı saldırgan, yıkıcı ve erkeksi kişilik yapılarını ortaya çıkardı. Bu kişilik teknoloji ile donandığında kitlesel yıkımları kaçınılmaz hale getiriyor.

Kökleri Üzerinde İki Uygarlık

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları kitlesel savaşlar dönemini açmıştı. Üçüncü Dünya Savaşı'nın kitlesel karakteri önceki iki savaşı katbekat aşan bir düzey kazandı. Irak'a, Suriye'ye bakıldığında bile kitlesel durum çarpıcı olarak görülmektedir. Hemen herkes savaşın derin etkilerini sadece hissetmiyor, yaşıyor. Dünyanın en büyük metropol kentleri doğrudan saldırı altındadır. New York, Londra, Paris, Madrid, Berlin gibi kentler defalarca saldırıya uğradı. Her yaşam birimi doğrudan saldırı altındadır. Küçük köyler bile bu saldırılardan muaf değildir.

Saldırılar TV, yazılı basın, sosyal medya gibi iletişin araçları tarafından canlı duyurulmaktadır. Yine her teknik alet saldırı aracına dönüştürülebilmektedir. Bu hal bir dehşet ortamı yaratmaktadır. Endişe, korku gibi yaşamı çekilmez kılan sosyo- psikolojik hastalıkların yayılmasını da getirmektedir. Savaşla bu düzeyde iç içe kalan toplumsal kesimler savaşta pozisyon alma zorunluğunu hissetmelerini kaçınılmaz kılmaktadır. Giderek hiçbir birey ben savaştan zarar görmüyorum diyerek savaş dışı kalamaz hale geliyor.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın merkez üssü Suriye-Irak ekseninde yoğunlaşıyor olsa da vurgulandığı gibi bütün dünyayı kapsamı içine alma eğilimi her geçen gün güçlenmektedir. Ortadoğu'da savaşın yoğun-

laşmasının asıl nedeninin başında gelen; merkezi uygarlığının tükenme sürecine girmesi ve yaşadığı derin krizi ve çözümsüzlüğü bölgede aşma girişimi olmaktadır.

"Böylece her iki uygarlık kökleri üzerinde karşı karşıya gelmiş oldular. Tarihsel hesaplaşmalarını gerçekleştirme sürecine girdiler"

Denir ki kaybedilen şey kaybedildiği yerde aranır. Merkezi Uygarlığın kökleri Ortadoğu, özellikle Kürdistan olmaktadır. Kaybedilişin köklerine yönelerek aşmak istemektedir. Demokratik uygarlıkta bu bölgede vücut buldu, çözümünü de tekrar burada aramaktadır. Böylece her iki uygarlık kökleri üzerinde karşı karşıya gelmiş oldular. Tarihsel hesaplaşmalarını gerçekleştirme sürecine girdiler.

Üçüncü Dünya Savaşı ile temel çelişme kaynağında mücadele döneminde girmiş ve çözümünü de geliştirebilecek aşamaya ulaşılmıştır. Fakat çözümünde kolay olmadığı, mücadelenin çeşitli aşamalardan geçme ve zamanlama olarak önceki savaşlara göre daha uzun bir süreye yayılma eğilimindedir. Her şeyden önce kitlesel katılımın sürekli artması, savaş araçlarının çokluğu ve komplike karakteri gibi yığınla etken savaşın yaygınlık ve derinlik kazanmasına yol açacağından; sürenin uzamasına ve savaşın inişli-çıkışlı olacağını göstermektedir. Hal böyle olunca iki uygarlık arasındaki mücadele bazen şiddetli savaşlara yol açarken bazen karşılıklı tanıma ve uzlaşma durumu da yaşanabilir.

"Uygarlıklar birbirleriyle uzlaşmadan, birbirini yok edip zafer kazanıncaya kadar savaşırlar gibi bir yargı elbette çıkarılamaz. Yok edici diyalektik anlayıştan kaynaklanan bu tür yargıları felsefi anlayışımda da açmaya çalıştığım gibi evrensel akış diyalektiğine uygun bulmuyorum. Yok edici uçlar bulunsa bile esas olan, karşılıklı bağlılık ve birbirini besleyerek gelişmedir. Toplumun doğasında daha çok bu diyalektik öz işler. Uzlaşan, birbirini yok etmeyen, karşılıklı beslemeyi esas alan ortak yaşamlar toplumların esas halidir. Tarih ve güncellik bu doğaya ilişkin ezici bir çoğunluk sunmaktadır. Yok edici, aşırı ötekileştirici ilişki biçimleri istisnaidir."(Abdullah Öcalan, Demokratik Modernite Dergisi, Sayı 20).

Savaşın karakteri böyle olunca olası sonuçları bu karaktere göre şekillenir. Burada savaşın hangi doğrultuda yol alacağının tespiti ve ona göre tutum geliştirmek anlam kazanmaktadır. Genelde devletçi, özelde kapitalizm son uygarlık olarak tarihinin sonuna gelmiştir. Bu analiz doğrudur. Kapitalizm son sınıflı ya da son uygarlık yapılanmasıdır. Yeni bir uygarlığa evrilmesinin olanağı bulunmamaktadır. Ya yeni bir uygarlıkla aşılacak ya da kapitalizm kendisiyle birlikte insanlığın ve gezegenimizin sonunu getirecek potansiyelini fazlasıyla taşımaya başladı. Aşılmaması halinde tehlikeli yolculuk her geçen gün artarak sona doğru yaklaşılacaktır. Bunun emareleri sürekli birikerek yoğunlaşmaktadır. Bir yandan yoğun teknolojilerin birikimi, hemen her aletin silaha dönüştürülmesi, kontrolsüz silahlanma ve denetlenemeyen yönelimler; dengesiz kişilikler elinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin ABD Başkanı Donald Trump gibi kişilikler yönetimleri ele geçirmektedir. Bu tür kişiliklerin iş başına gelmeleri çizilmeye çalışılan uygarlığın çözümsüzlüğü ve yaşadığı yapısal sorunlarla bağlantılı olmasıdır. Bu kişilikler yeni alternatifler ortaya koyup çözümler geliştirilemez ise daha fazla iş başına gelmeleri kaçınılmazdır. Toplumun derin endişe ve korku içinde yaşaması ve savrulmalar her türlü yıkımın taşıyıcılığını oluşturmaktadır.

Karamsar bir tablo gibi görünse de bu durum kendi içinde yeni ve alternatif bir sistemin doğuşunu da taşımaktadır. İnsanlık doğumunu gerçekleştirip varlık olmaya başladığı andan itibaren karşılaştığı sorunları kimi zorlukları hep yaşaya gelmiştir. Ama sonuçta çözümlerini üreterek varlıksal oluşumunu sürdüre gelmiştir. Toplumsal diyalektik böyle işler. Belki de günümüzde yaşanan zorluklar en derin, kapsamlı ve komplike zorluklardır. Ancak insanlığın hem sahip olduğu olanaklar hem de birikimler çok yoğunlaşmış ve artmıştır. Yine rafine olmuş bir paradigmanın temelleri de atılmış durumdadır. Sorun çözme kapasitesi artmıştır.Dolaysıyla sistem kriz ve kaosun kapsam ve derinliğine bakarak insanlığın geleceğine dönük kaygılı olmakla birlikte; çözümün ortaya çı-

karılması anlamında umutsuzluğa yer olmamalıdır. İnsanlığın özgürlüğe akan ana nehri yan kollarıyla birlikte mecrasını bulacak ve daha coşkulu akışını sürdürecektir.

Kökleri üzerinde karşı karşıya gelen devletçi uygarlık ile demokratik uygarlık karşıtlık içinde karşılıklı bir birbirini besleme temelinde çözümleri de üretme sürecini derinleştirerek geliştirme ve sürdürme kudretine haizdir.

Devletçi uygarlığın son toplumsal modeli olan ulus-devlet modeli miadını doldurmuştur. Yerine koyacak yeni bir ne ideolojik-paradigmasal ve toplumsal modeli kalmamıştır. Bu durum demokratik uygarlık ve güçlerinin önünü açan koşulları olumlu hale getirmede rol oynamaktadır. Demokratik ulusun politik uygulaması olan demokratik özerkliği inşa etmenin koşulları olgunlaşmıştır. Temel inşa yaklaşımı çokluk ve farklılığı tanımlama değil, karşılıklı tanıma esasına dayanan, iş ve rol fonksiyonlarına uygun, karşılıklı bağlılık esaslarıyla beslenen ve büyüten oluşumdur. Ortadoğu'da cetvelle çizilen siyasal sınırları problem yapmadan, giderek onları anlamsızlaştıran bir anlayışı benimser.

Sistemin örülmesi tabanda en küçük yerleşim biriminden yapılanmayı esas alır. Sistem oluşumunu tarihsel toplumun özünü temellendiren kadın eksenli ahlaki ve politik toplumun kuruluşunu ifade eder. Ulus-devlet çokluğu ve farklılığı reddeder. Buna karşın demokratik ulus çokluğu ve farklılığı temel yapı taşı olarak benimser. Yine oluşacak her toplumsal birimin giderek kendi kendisine yeterli hale geldikçe iktidar ve devlet gereksizleşerek; zamanla anlamsızlaşma sonucu sönümlenmeye başlar. Devletin sönümlenmesi tamamlanıncaya kadar devletçi uygarlıkla demokratik uygarlık arasındaki mücadele yaşamın her alanında sürecektir. Yani başta ideolojik ve zihinsel mücadele olmak üzere ekonomik, sınıfsal, kadın özgürlük mücadelesi, ekoloji gibi bütün alanları kapsar.

Ortadoğu'da demokratik konfederalizm çatısı altında bütün ulusal topluluklar, inançlar, mezhepler, farklı felsefi düşün ve yaşama sahip olan topluluklar bu model içinde özgür yer bulurlar. İnşa en küçük yaşam alanında komün esaslarına uygun olacağından yukarıya doğru olan birimler sadece koordinasyon fonksiyonlarına sahip olacaklardır. Asıl karar vericilik komün meclislerindedir. Yine sistem ucu açık ve esnek olduğundan toplumsal varlığın sürekli oluşumunu gerçekleştirebilme eğilimdedir. Sistemin yapılanması radikal demokrasiye dayandığından anti-iktidar ekseninde olması kaçınılmaz olmaktadır. Ortadoğu demokratik konfederal model her bölgenin özgünlüklerine uygun inşa edilebileceğinden bir dünya modeline ulaşma potansiyelini de taşımaktadır.

Sonuç olarak Üçüncü Dünya Savaşı'nın sonuçlanma biçimi önceki savaşlardan niteliksel olarak ayrılan yönleri itibariyle kısa sürede sonuçlanması güç gözükmektedir. Karakteri itibariyle zamana yayılan ama sonuçlanmasıyla da devletçi uygarlığın aşılmasının koşularını içermektedir. İki uygarlık zaman zaman savaş durumuna gelse de kimi zamanlarda da uzlaşma ile sürme nitelikleri bulunmaktadır.Ancak tarihin sonunun geldiği tezinin gerçeği yansıtmadığı; doğru olan toplumsal hakikatin sonuçta galebe çalacağı ve özgürlük yürüyüşünün daha coşkulu akacağı kesindir.

Savaş ve Medya

Nuray Çevirmen

İnsanlığın avcılık-toplayıcılıktan, tarımsal ve toplumsal yaşama geçişinden itibaren birbirleri ile haberleşme ihtiyacı da beraberinde başlamıştır. Birlikte yaşama, beslenme, kendini koruma, yeni yaşam alanlarına ulaşmak için bir takım haberleşme ve bilgilendirme yollarını kullanmışlardır. Tarihte bilinen ilk gazete olarak da tanımlanabilecek Antik Roma'daki *Acta Duirna*'lar kamuya açık alanlarda, taş veya metal üzerine kazınan ilanlardı. Senato kararlarını ahaliye duyurmaya yarayan bu ilanlar ilk basın araçları olarak da kabul edilebilir.

Basın ve yayın, çağların değişimine, insanlığın ihtiyacına göre gelişerek günümüze kadar geldi. İlk zamanlardan, modern çağa geçtikten sonra medya; toplumlar üzerinde derin izler bırakan savaşların en önemli sacayaklarından biri olagelmiştir. Savaşın gerekliliği, savaş için manipülasyon, gerçeği gizleme gibi haber hakkını ortadan kaldıran bir politika izleniyor. Yeni dünya düzeninde basın ve yayın formasyonunda ciddi bozulmalar yaşandı. Bu, elbette medya kurumlarının şirketleşmesiyle de doğrudan ilişkilidir. Şirketler bir yandan silah, inşaat, otomotiv, petrol, enerji, finans ve diğer alanlarda faaliyet gösterirken bünyelerine medya kurumlarını da dahil ettiler. Batılı ve ülkemizdeki medya kurumları hızlı bir şekilde tekelleşti. Böylece büyük karteller televizyon, radyo, gazete, dergi, kitap dağıtım şirketlerine de sahip oldu. Hem basım hem de dağıtımlarını da yaparak alternatif medyanın alanını da daraltmış oldular. Tekelleşmiş medya bu şekilde tek elde toplanarak kontrolü de sağlanmış ve hükümetlerin kontrolüne kolaylıkla alınmış oldu. ABD'de hemen hemen tüm medya 23 şirketin elindedir. Bu şirketler aynı zamanda film ve müzik endüstrisinde de söz hakkına sahipler. Elbette, sermaye ve devletler kendi içinde bir döngü içinde olduklarından, devletin *resmi* medyası ile birlikte uyum içinde çalışırlar. Biz bunların hepsine birden "ana akım medya" diyoruz.

> **"Herhangi bir müdahaleye yer bırakmadan kabullenme ve içselleştirmeyi içerdiği için oto-sansür doğrudan getirilen sansürden daha tehlikelidir"**

Medyada sansür mekanizması hükümetler ile birlikte işbirliği içinde uygulanır. Doğrudan ya habere müdahale edilebilir, haberler birlikte oluşturulabilir ve/ veya bir oto-sansür devreye sokulur. Medya çalışanları nasıl haber yapacakları konusunda yönlendirilir veya bu yönlendirmenin dışında kalmaya "cüret" edenler işlerinden edilirler. Herhangi bir müdahaleye yer bırakmadan *kabullenme* ve *içselleştirme*yi içerdiği için oto-sansür doğrudan getirilen sansürden daha tehlikelidir. Medya patronları ve genel yayın yönetmenlerinin hükümetin temsilcileri ile ilişkileri de çok yakındır. Medya sorumluları ve yetkililer bir siyasi kişilik gibi hareket ederler ve *hükümet etme* görevi içinde dolaylı olarak bulunurlar. Bütün bu ilişkiler ve iç içe geçmişlik oto-sansürün çerçevesini de belirleyen niteliktedir. Siyaset ve medya bir konsensüs çerçevesinde hareket etmiş olurlar. Böylece *ana akım medya* bir Düzen Medyası olarak uluslararası güçler ile devletlerin kontrolünde halkla

ilişkiler görevi de görür. Televizyon programlarında fikir beyan ederek, gazetelerde köşe yazısı yazarak siyasi anlamda fikir beyan edenlerin bir kısmının savaş sanayinde ve devletlerin kurumlarında görev alması ya da yakın çalışması bu ilişkilere somut örnekler teşkil eder. 1990'larda ABD televizyonlarındaki en belirgin konuşmacılardan birisi Henry Kissinger idi. Kissinger, ABD dış politikasının, bir savaş politikası olması konusunda yetki ve söz sahibi olanlardan birisiydi. Batılı ülkelerde ve bizim ülkemizde de en gözde gazeteciler ve akredite edilmiş "medya kurumları" devletle arası iyi olanlardır. Tüm toplantılarda en önemli yerler onlara ayrılır ve söz hakkı en çok onlara tanınır, onların soruları cevaplandırılır. Yazacakları ve söyleyecekleri bellidir. Hükümetin yapacaklarını parlatmaktır. Bu medya mensupları yanlış kanıları, toplumları etkileyecek yerleşik kanı haline getiriler. Sistemin meşruluğu için yalan haber üreterek sistemin de devamlılığını sağlarlar.

"1991 yılında ABD'nin Irak'ı işgali tüm dünya da naklen verildi. Bu bir ilkti, bir savaşın tüm dünya da aynı anda gösterildiği bu şova tüm dünya aynı anda kilitlendi"

Medyada *devletin sözcüleri* genellikle savaşın ne kadar gerekli olduğunu anlatırlar. Medyada savaşın ne kadar gerekli olduğu anlatırken savaşın yıkımından ve sonuçlarından asla bahsedilmez. ABD'nin Irak'a saldırması sonucunda ne kadar sivilin öleceği, sosyal yaşantının nasıl tahrip olacağı, açlık ve sefaletin insanları nasıl yok edeceğinden asla bahsedilmemiştir. Çünkü bir avuç elitin çıkarları milyonlarca insanın yaşam hakkından daha önemlidir. Ancak politikacılar bazen gerçek niyetlerini de gizlemezler. Buna örnek 1995'te ABD'de bir televizyon kanalında Madeleine Albright'a, Irak'ta 5 yaşından küçük 500 bin çocuğun niye öldüğü ve bu sayının neden Hiroşima'dan yüksek olduğu sorusu, ABD ambargosu ve bombardıman sonucu elde edilecek karın insan yaşamına değip değmediği soruldu. Soruya verdiği cevap: "Bu çok zor bir soru ama evet buna değdiğini düşünüyoruz" şeklinde olmuştur. ABD'nin o zamanki Dışişleri Bakanının, ekonomik çıkarların insan hayatından hem de çocukların yaşamları söz konusu olsa bile daha kıymetli olduğunu söylemesinin cüreti sorgulanmadı. Dünyanın en büyük gücünün devamı için çocukların ölümlerinin bir önemi onlar için gerçekten yoktu. Irak gibi dünyanın birçok yerinde kadın ve çocuklar başta olmak üzere insanların ölmesinin savaş ekonomisine dayalı bu sömürü sisteminde kayda değer olmamıştır. Çünkü medya bu işgallerin ne kadar gerekli ve haklı olduğunu öyle büyük bir enformasyonla anlatmıştır ki, bu politikacılar siyaset alanında başarılı politikacılar başarılı olarak kabul edildiler.

1991 yılında ABD'nin Irak'ı işgali tüm dünya da naklen verildi. Bu bir ilkti, bir savaşın tüm dünya da aynı anda gösterildiği bu şova tüm dünya aynı anda kilitlendi. Sanki büyülenmiş gibi evlerinde veya bulundukları yerlerde gece karanlığında, ışıklar, bombalar, sesleri izlediler. CNN Muhabiri Peter Arnet, Bernard Shaw, Vohn Holliman televizyon ekranlarından bu savaşı canlı sesle duyuruluyorlardı ve bize de Star TV kanalıyla aynı anda ulaştırıldı. Yeşil bir fondan gece görüşü ile patlatılan bombaları gördü insanlar. Bir dijital oyun içinde, film içinde gibi baktılar. Orada o bombaların altında can verenler, parçalanmış bedenler, saçılan ölüleri kimse görmedi, kimse de bahsetmedi. Irak savaşından sonra naklen bir savaş gösterilmedi belki ama aynı kötücül amaçlarından şaşmadı medya. Medya kurumları asla Irak'ta kaç insanın öldüğüne değinmedi. Oysa 20 milyon insan tarihin hiç görmediği bir bombardımana maruz kaldı. Bu insanlar sivil, masum ve elbette savunmasızdı. Savaş sırasında, bir ABD aracına belli bir mesafeden daha yakın olanlar sorgusuz vuruldu. Tarihi eserler tahrip edildi, kendi öz zenginlikleri talan edildi, halklar parçalandı, sakat ve hastalıklı bir toplum oluştu. Oysa ABD askerlerinin ve araçlarının kayıpları o kadar azdı ki, yine de her Iraklı ABD ulusal güvenliği için tehdit sayıldı. 2003 yılında 2. Irak işgalinde NATO koalisyon güçleri, seyreltilmiş uranyumlu top mermilerini Samava'da, Nasiriye'de ve Basra'da sivillere karşı kullandılar. ABD'nin kimyasal silah var diye girdiği Irak'ta kimyasal silah yoktu, ama işgal güçleri kimyasal silahları

sivillerin üzerinde kullanmakta bir sakınca görmedi ve bunun bir savaş suçu olmasına rağmen hiçbir ceza uygulamasına geçilmedi. Bu detay medya için önem arz etmiyordu tabi ki. Savaş haberlerinde olağanlaştırma çabası her zaman kurallar içinde vardır. Kazanılan veya kaybedilen yerlerden, savaş süresinden, teknolojik savaş araçlarından bahsedilir ancak yıkım sonuçlarına değinilmez.

Burada aslında modern dünyanın savaş üretme konusunda daha mahir olduğunu görürüz. Savaş açılan ülkeler daha geri, daha barbar ve daha ilkel olarak anlatılır. Ve aslında bu savaşlar bir sınıfsal mücadeledir de aynı zamanda. Modern dünyanın kendi refah düzeyini garanti altına alma çabasıdır. Batı'nın ve sermayesinin karşısında aslında yoksul ülkelerin pek bir şansı da yoktur. Ancak buna rağmen işgallerinin gerekçeleri temellendirilmeye çalışılır yalan haberlerle. Vietnam, Irak, Afganistan, Güney Amerika, Küba, Libya ve daha birçok ülkenin kendi insanlarının yaşamlarına değer vermediği, dehşet verici kıyımlar yaptıkları ve insan haklarına saygı göstermedikleri konusunda modern dünya da yalanlardan örülü bir algı oluşturur. Bu algı egemenlerin sahip olduğu Ana Akım Medya ile oluşturulur. Aslında birçok ülkede ki gerçek anlamda diktatörleri de kendileri başa getirmişlerdir ve bunların yöntemleri ile ilgili bir eleştiri yapılmasına izin verilmez. Onlar iyi çocuklar, barışçıl insanlar, demokrasi yanlıları olarak anlatılır. Darbelerle başa getirilip ülkenin insan haklarının tamamını çiğneyerek asıl katliamı yaparlar. ABD ve Batı'lı devletler bu diktatörlerin finansörü ve eğitimcisi olarak da destek olurlar. Ancak tüm bu kıyımlar ve yıkımları yapanların fiilleri medya kurumlarında lanetlenmez.

"Medya, kurumsal bir akıl ve vicdan muhasebesini yürütmez"

Savaş politikası üreten devletlerin ve emperyalist güçlerin basın ve yayın organları savaşılacak ülkelerdeki yaşamı ve politik alanı hedef haline getirirler. Bunun yanı sıra en önemli argümanları ulusal güvenlik sorunudur. Ulusal güvenlik sorunu, aslında bir paranoya hali yaratılarak, saldırgan ülke halklarının rızasını alma çabasıdır. Kendi terör tanımlarını oluşturur, tehlike sınırlarını belirler, dehşeti yayarlar. Aslında güvenlik konusunun nerede başladığı, nerede bittiği belirli değildir. Kontrolleri altında olan bir ülkedeki siyasal gelişmeler, sivil toplum kurumları, yazar ve aydınlar, bilim adamlarının çalışmaları kendilerine çok uzak olsalar da bir tehdit olarak algılanabilir. Aslında yapay olarak oluşturulan bu tehditler, savaş endüstrisini ayakta tutar. Silah üretme, silah alma, silah satma konusunda gerekçeler böyle üretiliyor. Asılsız olarak üretilen bu gerçekler çürütülebilir gerçekler olmasına rağmen çürütülmezler.

ABD'nin 1945'den sonra dünya üzerinde büyük bir güç kazanmasıyla birlikte savaş endüstrisi de büyük güç kazandı. Bu savaş ekonomisi ile siyasal ekonomiyi aynı okumak gerekir. Savaş endüstrisinde üretilen silahların ne kadar gerekli olduğu, kullanılması gerektiği, güvenliği kontrol altında tutacağı gibi yalanlar kurumsallaşır. Soğuk savaş döneminde ABD ve Batılı devletlerin savaş endüstrisi Doğu Bloğundan gelecek tehditler üzerinden varlığını devam ettirdi. Aslında ABD nükleer silahlar konusunda, kara ve havadan ateşlenebilir silahlar konusunda bu soğuk savaş dönemini de bir fırsata çevirerek dünyanın en büyük askeri gücüne sahip oldu. Buna rağmen çok küçük olan ülkelerin savunma alanında silahlanmaları dahi tehdit olarak algılandı. Ne Avrupa Birliği Ülkeleri ne de ABD başka ülkelerin silahları konusunda endişe duyduklarını anlatırken, kendilerinin sahip oldukları silahlara hiç değinmemeyi tercih ederler. Tehdit olarak algıladıkları ülkelere de silahları satan yine aynı güçleridir oysa. Milyonlarca dolar harcayarak silahlanma konusunda medya ile birlikte yalanlar ürettiler.

Medya, kurumsal bir akıl ve vicdan muhasebesini yürütmez. Devletin ve hükümetlerin tüm amaçlarını halka anlatırken olayların gerçek olup olmadığıyla değil, daha çok amacına ulaşıp ulaşmadığı ile ilgilidir. ABD medyası ve medya politikası bu konu için çok ilginç örneklere sahiptir. Birçok gazete ve televizyon, propaganda amacıyla merkezi olarak kontrol edilen bir habercilik yaparlar. Güney Amerika, Ortadoğu, Afrika, Asya ülkelerinin neredeyse tamamının ulusal güvenliklerini tehdit ettiği paranoyası

yapılan tek yanlı ve gerçeği yansıtmayan haberlerde, bu ülkelerin ne kadar antidemokratik olduğunu, cinayetler işlendiğini, nükleer silahlara sahip olduğu konusunda yanlış bilgiler pompalanır. Güney Amerika ülkelerinde gerçekten antidemokratik bir baskı altında tutan hükümetler özgürlükçü, özgürlükçü olan hükümetler ise baskıcı olarak lanse edilerek bir dezenformasyon bu şekilde yaratılır. Ayrıca medya ayrımcı ve tehlike çağrıştıran bir yöntem uygulayarak yapay ürettiği tehlikeleri tasnif eder. Terörist olarak aynı kategoride topladıkları; solcular, İslamcılar, çevreciler, sendikacılar, din adamları, sivil toplum kuruluşları gibi kendilerine muhalif olarak kabul ettikleridir. Bunları yenilik karşıtı, reform karşıtı, özgürlük karşıtı olarak adlandırırlar. Oysa gerçekten özgürlük için mücadele yürüten oluşumlar, özgürlük karşıtı olanların yaptıkları ile gerçek anlamda mukayese edilmez. Medyanın işi, yanlış bilgilendirmek ve resmi algı oluşturmaktır. Gerçeğin üzeri bilerek ve isteyerek çizilir. Basın özgürlüğü ekonomik özgürlüklerin devamı çerçevesindedir. Çalışanları hep korku içindedir. İşsiz kalma korkusu, ekonomik refahının sona ereceği, düzeninin bozulacağı korkusu yaşarlar ve bu korku ile çerçevenin dışına çıkmaz ve çıkamazlar. Gerçekte en iyi haber, verilerle saptanmış, gerçekliği teyit edilmiş ve 3. Şahıs ve kurumlarca dikte edilmemiş, gücünü, etkisini gerçekten almış, haber alma özgürlüğünü gözeten haberlerdir. Bu şekilde habercilik yapan çok küçük haber ağları, ekonomik yaptırımlarla veya milli güvenlik tehdidi ile baskı altına alınarak marjinalleştiriliyor.

Soğuk savaş dönemi olarak adlandırılan dönemin, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra ki süreçle savaşlar dönemine de geçmiş olduk. Doğu Bloğuna karşı kurulmuş olan NATO, yeni görevler ve misyonlar üstlenmeye başladı. 1990'lı yılların başında NATO'nun önemi gittikçe azalmaya başlamıştı bu süreçle birlikte. Savunma amaçlı kurulmuş olduğu ancak bu amacının hep dışınca kalmış NATO için 1991 yılında Roma'da düzenlenen toplantının ardından 19 NATO üyesi ve Rus yetkililer tarafından Roma Bildirisi imzalandı. Bu bildirgede şöyle deniyor: "Müttefiklerin güvenliğine ilişkin tehlikeler artık büyük oranda onların topraklarına yapılan planlı saldırılardan değil, daha çok etnik çatışmaları ve toprak kavgalarını da içeren ciddi ekonomik, toplumsal ve siyasi güçlüklerin olumsuz etkilerinden kaynaklanıyor. Bu sorunlar, Avrupa'nın merkezindeki ve doğusundaki pek çok ülkede yaşanıyor." Böylece Üçüncü Dünya Ülkeleri'ne ve Ortadoğu'ya tehlike bahane ederek müdahale etme yetkisini de almış oluyordu. Böylece yeni görevler, ABD'nin başını çektiği ve AB ülkelerinin savaş ekonomisinin devamlılığını sağlamak, ülkelerin enerji kaynaklarına ve petrol alanlarına ulaşmasını sağlamak. Yugoslavya'nın parçalanması, 1. ve 2. Irak Savaşı, Ortadoğu'nun yeniden dizaynı ve Suriye Savaşı bu bildirideki kararların sonuçlarıdır.

Yugoslavya'nın parçalanması ile Avrupa'nın ortasında bir sosyalist oluşumu yok ederek kendilerini güvence altına almış oldular. Bu savaş esnasında ve başlangıcında da medya kendine düşen ve NATO ile egemen güçlerin istediği gibi bilgilendirme görevini yerine getirdi.

Körfez Savaşı sırasında NATO komutanı olan General Galvin, "Güçlerimiz çok amaçlı olmalı. Güçlerimizi bir bölgeden diğerine nakletmeye hazır olmalıyız. Tıpkı Körfez Savaşı'ndaki sergilediğimiz gibi bir hareket kabiliyetine sahip olmalıyız" diyerek NATO'nun görevlerini de tanımlamıştır. Bu tanım aslında işgalci ve yayılmacı politikanın tezahürüdür. Ve bugün gelinen nokta bu yayılmacılığın da sonucudur.

Irak savaşının arkasından hazırlanan, en kapsamlı rapor olan Chillot Raporunu olarak hazırlayan komisyonun başındaki John Chillot, Saddam'ın o dönem için tehdit olmadığını ve askeri harekatında son seçenek olmadığını dönemin İngiltere Başbakanı Tony Blair'e karşı söylemiştir. Raporda:

- İngiltere'nin Irak politikası kusurlu istihbarata dayalıydı. İstihbarat sorgulanmalıydı ancak bu yapılmadı."
- "Irak o dönemde herhangi bir tehdit teşkil etmiyordu. Kesin bir şekilde ülkenin kitle imha silahlarının risk teşkil ettiği yönündeki hükmün de haklı bir gerekçesi yoktu."
- "Dönemin başbakanı Tony Blair'in, 'Irak'ta işgal sonrası yaşanacak problemler önceden bilinemezdi' şeklindeki görüşü doğru değildi. Irak'ta iç

savaş ve El Kaide'nin faaliyet gösterme riski olduğu yolunda uyarılar vardı."

- "Tony Blair, daha 28 Temmuz 2002'de dönemin ABD Başkanı George W Bush'a gönderdiği bir mektupta, 'Ne olursa olsun, seninleyim' yazdı."
- "Irak'ta işgal ve istikrarsızlık sonucu Temmuz 2009 tarihi itibarı ile en az 150 bin Iraklı, muhtemelen çok daha fazlası, hayatını kaybetti. Ölenlerin çoğu sivildi. Bir milyondan fazla kişi de evsiz kaldı. Irak halkı çok acı çekti."

Raporun ardından, The Times gazetesi raporun veriler incelenmeden hazırlandığını yazarak hükümetin yanında olduğunu ifade etmiştir.

"Elbette medya kurbanların haberlerini yaparken ölüleri değerli ve değersiz olarak tasnif eder"

ABD Medyası, Irak'ta savaşan paralı askerlerin kahramanlıklarını, günlük yaşamlarını, savaş bölgelerine gidiş gelişlerini, aileleri ile vedalaşmalarını dramatize ederek izlenmesini sağlıyor ve ABD halkının bu askerlere karşı sempati ve sevgisini körüklüyordu. Kişisel yaşam öyküleri televizyonlarda anlatılarak aslında insanın kendisi araç haline getiriliyordu. Çok az insan dışında, kimse ABD askerlerinin Irak'ta gerçekte ne aradığını sormadı. Onları tehdit eden kimyasal silahlara sahip bir ülke olduğuna inandırmışlardı, orada kimyasal silah olup olmadığının bir önemi kalmamıştı. Irak'ta katledilen sivil insanların sayılarının, ABD askerlerinin yanında sözü bile edilemezdi. Çünkü binlerce kilometre öteden teknolojik silahlarla gelmiş bir küresel gücün her bir askerinin ölümü, ABD halkından alınmış olan rızayı ortadan kaldıracaktı. Bu nedenle kendi ölü ve yaralıların sayılarının çok az olmasına rağmen bile bunları bile doğru vermediler.

Elbette medya kurbanların haberlerini yaparken ölüleri değerli ve değersiz olarak tasnif eder. Propaganda amaçlı olarak beyaz, dindar, vatansever ölüleri ele alır, onların yaşam öyküsünü yansıtır. Ya da işgale gerekçe oluşturacak kendi yandaşlarının ölümünü ele alarak bir ülkeyi komple barbarlıkla suçlar.

Savaş ekonomisinin parçaladığı Libya'da bugün istikrarsızlık var ve köktenci bir yönetim altında insanların yaşamları alt üst edilmiş durumdadır. 19 Mart 2011 tarihinde alınmış bir kararla, ABD'nin Şafak Yolculuğu Operasyonu adlı bir ortak hareketle başlatılmış ve Muammer Kaddafi öldürülmüştür. İç savaş ile binlerce insanın yaşamını kaybetmiş ve yaşayan insanları hayatları da güvende değildir.

Ve arkasından 2011 yılında başlayan Suriye savaşı. Bugün sonuna gelindiği söylenen ve Suriye içinde birçok ülkenin, örgütün çatıştığı altı yıldır devam eden bir savaş var. Esad'ın yönetimden gitmesi üzerinden yapılan dayatma, muhalif adı verilen grupları silahlandırılması, Özgür Suriye Ordusu oluşturulması ve bu karmaşık yapının Suudi Arabistan, Türkiye, Katar, Avrupa ve NATO'nun da içinde olduğu koalisyon tarafından desteklenmesi, bu silahlandırılan grupların içinden IŞİD'in güç kazanarak Irak'ta Suriye'de en önemli yerleri işgali ile ortaya çıkan dev bir savaş ve kaos ortamı oluşturuldu. Bugün bile egemenlerin medyasında "Suriye'de barışçıl gösterilerde kan dökülmesiyle başlayan iç savaş" olarak tanımlanıyor. Oysa bu medyada o barışçıl gösterilerin ardından oluşan örgütlerin nasıl silahlandırıldığını anlatılmıyor. IŞiD ve El Nusra'nın kimler tarafından eğitilip finanse edildiğini anlatmıyorlar. ÖSO'nun içindeki grupların kaynaklarını da anlatmıyorlar. Kısıtlı olarak gerçekleri yazanların bizim ülkemizde durumları hiç iyi olmadı. El Cezire Televizyonun kaynak olarak alındığı, Beyaz Berelilerin kaynak olarak alındığı, İnsan Hakları izleme örgütünün kaynak olarak alındığı batının bu kaynakların verdiği bilgiler, referans olarak gösterildiği haber ağı oluştu. Birçok defa bu haber kaynaklarının verdiği haberler doğrulanamadı. Ülkemizde tırlarla giden silahların akıbeti sorulamadı. Suriye'de örgütlerin ellerinde bulunan Libya envanterine kayıtlı silahların nasıl gittiği de muamma olarak kaldı. Suriye savaşının, Ortadoğu'nun yeniden dizaynını planlayan uluslararası güçlerin masasında ne şekilde olduğu konusu da basında ve diğer medya kuruluşlarından halka açıklanmadı. Esad'ın halkına zulmeden bir diktatör olduğu ana akım medyada işlendi ve bu

şekilde kamuoyu oluşturuldu. Silahlı müdahalenin en son çare olması gerekmesine rağmen, bu göz ardı edildi ve yıkıma hizmet edecek muhalif olarak adlandırılan gruplar hızla silahlandırıldı. Savaşın korkunç sonuçlarıyla boğuşan bir halk yoksulluk ve ölümün çeperine sıkıştı kaldı. Savaş süresince, 2016 yılına kadar 250.000 insan bu savaşta yaşamını yitirdi. Yalnızca bizim ülkemize geçen mülteci sayısı 3 milyona yakındır. Bunların 856.00 kadarı Yunan adalarında sefalet içerisinde yaşamak zorunda kalmıştır. Milyonlarca insan işsiz ve evsiz kaldı. Binlerce insan infaz edildi. Örgütlerin elinde katledildi insanlar. Kadınlar kaçırıldı ve köle pazarlarında satıldı. Binlerce kadın ve çocuk hala kayıp ve bulunamadılar. Şehirler yıkıldı, tarihi eserler kaçırıldı, her yer yağmalandı ve mezhep savaşı körüklendi. Suriye'nin içinde güvenli olmayan haber kaynakları hiç Suriye içinde bulunmadan yalan haberler üretip bunu medya kurumları ile paylaştılar. Gerçeğin etrafı yalan ve kuşku ile çevrildi. Savaşın planlayıcısı olan ülkelerin hiç biri Suriyeli mültecileri ülkesine almaya yanaşmıyor. Binlerce insan ölümü göze alarak deniz yolu ile Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken ölüyor. Gazeteler bu ölümlerin üzerinden kısacık satırlarla geçiyorlar. Onlar medya için değersiz kurbanlardır. Yalnızca toplu ölümleri haber olup birer sayı ile ifade ediliyorlar.

Ortadoğu'nun ve Üçüncü Dünya ülkelerinin yoksullukları ve sahip oldukları yer altı kaynakları ve yer üstü kaynakları aslında kendi felaketleri olagelmiştir. Ortadoğu'nun dizaynı, çıkarılan savaşlar; petrolün uluslararası şirketlerin kontrolüne alınması ve silah endüstrisi ile enerji alanların ele geçirilmesini hedefler. Libya'nın işgali, Irak'ın işgali ve son Suriye savaşı aslında, en temel "neden?" sorusuna, en temel "petrol" cevabını verir. Şer odakları olarak Dünya kamuoyuna anlatılan ülkeler emperyalizmin hedefinde olan ülkelerdir. Suları, madenleri, iş gücü, küresel sermayenin iştahını kabartan ülkelerdir ve çoğunlukla yoksuldurlar.

Batılı ve *uygar* ülkelerin ihtiyaçları çoktur. Yaşam koşullarında hep alışıldık standartları korunmalıdır. Sömürgeciliğin farklı yöntemleri deneniyor artı kaynakların aktarılması için. İşgal için tüm gelişmiş ülkelerin içinde olduğu NATO bu yağma-talan sisteminin askeri gücüdür. Onun ardından, ekonomik işgal için şirketler geliyorlar açılan alanlara. Tüm bu sömürü sistemi içinde, sistemin kendisinden beslenen medya da üzerine düşeni yapar. Nazi Almanya'sı döneminde Propaganda Bakanı Goebbels'in yöntemlerine benzer yöntemler uygulanır. "Algılanması için propaganda dinleyicisinin dikkatini uyandırmalı ve dikkat çeken bir komünikasyon aracı kullanılmalıdır." der Goebbels . Bugünün görsel medyası bunu başarılı bir şekilde yapıyor. Görsel ve işitsel medyanın tamamı gerçeği tahrip ediyor.

Bizim ülkemizdeki gibi doğrudan baskı altında olan medya zaten haber yapamıyor, dolaylı baskı altında olan da, hükümetin belirlediği çerçevede propaganda amaçlı yayın yapıyor. Batılı ülkelerde oto-sansür ve medyanın şirketleşmesi ile kurumsallaşmış ve doğru tarafsız haber yapılamaz durumdadır.

Radyolar, televizyonlar, sinema, gazete ve dergiler aslında dünyanın yoksullarının hiçbir hakkı olmadığını söylüyorlar bize

Savaş endüstrisinin el attığı bir başka alanda, eğlence sektörüdür. Birçok dijital oyun savaş yöntemlerinden yola çıkılarak yapılıyor. 1991 yılında Irak işgalinin televizyondan verilmesinin, ilham kaynağı olduğu bilgisayar oyunları oldukça yaygın artık. Dijital sektörünü de elinde tutan ABD yapım şirketleri ile birlikte dev bütçelerle dijital savaş eğlence sektörünü de oluşturuldu. Soğuk savaş döneminde yazılan senaryolarda Rus casuslarını alt eden ABD casuslarının yerini artık farklı senaryolar almıştır. Şimdilerde katiller Arap ve esmerlerdir. Bombalı eylem yapanlar, Terminatör olan beyaz ve batılı kahramanlara hep yenilirler. Pentagon ile film şirketleri arasındaki çalışmalar sonucunda oluşur bunlar. Film yapımcılarının gerek dijital gerek animasyon film gerekse normal filmlerde askeri taktikleri bilmesi pek olanaklı değildir. İşbirliği içinde ve ulusal güvenlik tehdidinin gerek ülke içinde gerekse binlerce km ötedeki ülkelere de gidilip savaşılarak yok edilmesi konu edilir sürekli. Bu senaryolar ve dijital oyunlar-

da; işgal gerekçelerinin bir başka şeklini de oluşturur aynı zamanda. Eğlence ile savaş artık toplumların bir tüketim aracına da dönüşür. Kitleler bundan etkilenir, savaşın gerekli ve aslında kolay kazanılan bir şey olduğu kendilerine empoze edilerek gerçekten soyutlanırlar. Kitleler savaşları haklı bulur ve alkışlar. Savaşın ve yıkımın acısının gerçeğinden uzaklaşır. İşin en ironik yanı ise bu oyunların ve filmlerin düşman olarak gösterilen ülkelerde, yoksul ülkelerde alıcı bulmasıdır. Bilinçsiz bir şekilde kendi felaketini de tüketiyor. Her zaman için beyaz, teknik her türlü silaha sahip, güçlü olan adamlar galip gelirler bu dijital oyunlarda ve filmlerde. Esmer, yoksul ve Ortadoğulu olan rakip her zaman yenilmeye mahkûmdur, çünkü hiçbir zaman için haklı olabileceği düşünülmez. Eğlence ve savaş sektörü başarılı bir iş birliği ile kitleleri savaşlara razı ederler.

Netice itibari ile dünyanın büyük bir bölümü ateşli silahlar altında savaşıyor, uluslararası şirketlerin sömürüsü ile savaşıyor ve bunlardan dolayı da açlıkla ve ölümle de mücadele ediyor. Dünyanın bu büyük bölümünü bu halde tutabilmek için milyarlarca dolar harcanıyor. Oysa bu milyarlarca dolar eşit bir şekilde paylaşılabilse dünyanın felaketi değil kurtuluşu olacaktır. Oysa aile şirketleri, dünyanın birbirinden uzakta birçok ülkesini Birleşik Devletlerdeki veya Avrupa'nın bir yerindeki bir plazadan yönetiyor. Birbirlerini yaşamları boyunca görmeyecek emekçiler aynı şirketin çalışanı olarak sömürülüyorlar. Ve devletler sermayenin çıkarlarını korumak adına her türlü zulmü yapabiliyorlar. Sermaye kendi içinde bir döngü ile daha çok zenginleşirken, yoksullarda kendi içlerinde bir döngü ile daha çok ölüyorlar.

Etrafımızda çıkardıkları yüksek sesler ile radyolar, televizyonlar, sinema, gazete ve dergiler aslında dünyanın yoksullarının hiçbir hakkı olmadığını söylüyorlar bize. Onlar savaşın gerekli olduğunu, savaşta ölmenin yoksullara yakıştığını, bayrakları ve vatanı korumanın yoksulların görevi olduğunu anlatıyorlar bize, gerçek nedenleri hep gizleyerek. Onlar ölüleri ayırıyorlar, kiminin yaşamını anlatırken, toplu ölümleri üç haneli rakamlara sığdırıyorlar.

Savaş uçağı ile halkın üstüne bombalar yağdıran bir savaş pilotu kadar bu savaşları haklı gösteren gazeteci de suçludur. Masa başında saldırı planlayan ve emirler veren generaller kadar genel yayın yönetmenleri ve haber müdürleri de suçludur. Savaş esirlerine işkence eden paralı asker kadar, haberleri çarpıtan makale yazarları da suçludur. Medya kurumları, devletler, hükumetler, şirketler hepsi insanlığa karşı suç işlemeye devam ediyorlar.

Günümüzde bu savaş arenasının güçlü tertipleyicileri ve oyun kurucuları olan medya kurumlarına karşı gerçek haber yapan alternatif kurumlara sahip çıkarak, destekleyerek ve bireysel katkılarla çemberi kırmaya çalışmak zorundayız. Gerçeğe ulaşmak için çabalamak zorundayız. Ana Akım Medyanın vermiş olduğu haberlere karşı mücadeleyi yürütmek zorundayız. Her savaş kirlenmiştir. Savaşa bizleri çağıranlar bize yalan söylerler çünkü gerçek onların korkularıdır. Gerçeklerin peşinden gitmek zorundayız, her şeye rağmen inatla ve dirençle.

19. Yüzyıl ve Emperyalizm

Metin Atmış

1550-1650'li yıllar Avrupa'da kapitalizmin sistem olarak hızla yükselişe geçtiği ve çok kanlı mezhep savaşlarıyla Katolik dünyasının iktidarının dağıldığı yıllardır. Bu çağla laiklik ve Protestanlık öne çıkarak Katolik-Ortodoks çağdan intikam alırcasına bir dönemi kapatırken ulus-devlet merkezli konumlamalarla yeni imparatorluk süreçlerinin de kapısı aralanıyordu.

Artık kapitalizmle gelişecek olan dünya "garip ve sapak bir dünyadır". "Sistem, her ne kadar kendini alternatifsiz ve tanrısal olarak izah etmeye çalışsa da, insanlık değerleri göz önünde bulundurulduğunda "kırk haramiler "olarak yargılanmış sapak ve gizil potansiyel bir gücün hegemonik dünyasıdır söz konusu olan"(Abdullah Öcalan). Kapitalizm kendini, rızayla ve ele geçirdiği zor araçlarının öldürücü gücüyle dayattı. Hükmetmek için bilgi, bilim dünyasını oluşturdu.

Bu Süreci Açmak Gerekirse;

Hollanda, 17. yüzyılda İspanya-Portekiz'i başat güç konumundan düşürerek Avrupa'daki üstünlüğü devralmıştı. 18. yüzyılda Fransa öncü durumdadır. Ardından inşa ettiği deniz gücüyle İngiltere başat güç duruma gelir ve sömürüde herkesle yarışmaya başlar. "Westphalia Barışı"ndan sonraki Avrupa, dini iç savaşlar sonrası monarşinin otoritesinin sağlandığı, Almanya'nın onlarca beyliğe bölündüğü, sosyal düzeyde 'törel' değerlerin, sınıfsal manada da ulusal çıkarların papalığın çıkarlarından üstün tutulduğu bir dönemdir.

Napolyon geleneksel zenginlik merkezleri olarak görülen Doğu'ya yönelmeden önce sınıflara ve dinsel mezheplere bölünmüş bir Fransa'da birleştirici gücün, ulusal monarşinin mutlakiyetçiliğinde olduğunu ön görmüştü. Fransa'da her ne kadar iktidar neticede Bourbon Hanedanlığına bağlansa da, soyluların tahakkümü gerilettirilip, ulusal-devletin üstünlüğü sağlanmış, Avrupa'nın diğer çağdaş ordularına göre disiplinin çok daha iyi şekilde oturtulduğu kıtanın en büyük modern ordusunu (800 bin kişilik) kurmuşlardı. 14. Louis döneminde 72 yıl iktidarda kaldığı söylenen Kardinal Mazarin, Fransa'yı dönemin en büyük hegemonik gücü yapmıştı. Napolyon'da kıta Avrupa'sı üzerinde sayısız zafer kazanmış İtalya ve Avusturya, Prusya'yı bozguna uğratarak sayısız zaferler kazanmadan önce bu düzenli orduda Korsika doğumlu bir topçu subayıydı. Ardından İngiliz sanayi ürünlerine karşı "Kara Ablukası" uygulayarak İngilizlere Avrupa'da ticareti yasaklamıştı. 1807'de Ruslarla yapılan savaşlardan sonra, onları da kendisiyle ittifak yapmaya zorlasa da, İngilizlere karşı uyguladığı ambargoda başarılı olamadı. Avrupa'nın diğer ülkeleri de hegemonya yarışına kalkışınca Fransa'nın otoritesi sarsılmaya başlıyordu. İngilizler ablukaya rağmen güçlü donanması sayesinde bir yandan yağma seferlerini düzenlerken, diğer yandan buralardan devşirdikleriyle görece daha ucuz ve kaliteli mallarla dış ticaretini arttırıyorlardı. Ve 1815 Waterloo Savaşı'yla Fransa'nın Avrupa'daki başat güç konumu son buldu.

Hemen ardından; Fransa'dan Avrupa'ya yayılan laiklik anlayışına karşı 1. Aleksandır'ın teşvikleriyle, 1815 yılında Avrupa'nın hükümdarları(Rus Çarı, Avusturya İmparatoru ve Prusya kralı tarafından im-

zalanan-İngilizlerin de dışarıdan desteklediği- Katolik-Ortodoks din adına Kutsal İttifakı imzalayarak; karşılarına çıkacak tüm toplumsal hareket ve güçleri ezmeyi planlıyorlardı. Kapitalizm daha modern bir sömürü sistemini kurarken karşısına çıkacak ve onu engelleyecek herhangi bir toplumsal hareketi istemiyordu. İspanya ve İtalya'da devrimsel çıkışlar boy verince, Kutsal İttifak gereği Fransa'dan İspanya'ya Avusturya'dan İtalya'ya on binlerce kişilik ordu gönderilip buralar hızla ezildi.

Batı'nın Ortadoğu'ya ilgisi geçmiş eski zamanlara dayanır. Bunu açmayacağız fakat Fransa hegemonyasına katkısı için şu söylenebilir; 1535'te Fransa Osmanlı İmparatorluğunun limanlarında ticaret hakkı elde etmişti.1732 yılına geldiğinde Fransızlar Osmanlı'yı, "Fransa'nın en zengin sömürülerinden biri" olarak görüyorlardı. Ve Fransa'nın hegemonyasının oluşmasında ciddi payları vardı. Napolyon'da bunu görüp yüzünü doğuya çevirmiştir. "Napolyon'un 19. yüzyılın başlarındaki Mısır ve Moskova seferleri hegemonik hamlenin ilk ciddi denemeleriydi. Ortadoğu kültürü etkisizleştirilmeden Batı kapitalist hegemonyası ne gelişebilir ne de kalıcılaşabilirdi."(Abdullah Öcalan) Bunun bilincine varan Avrupa'nın diğer güçleri de(tarihte hep olduğu gibi) yüzlerini Doğu'ya çevireceklerdi.

1815 Viyana Kongresi ile Avrupa tekrardan törel değerleri canlandırmaya çalışırken, İngiltere ise dünyada hegemon güç olmasının kapılarını açan bir anlaşma yaptılar. Avrupa'nın galip kapitalizmin tabiatına aykırı bir biçimde Fransa'ya karşı bir "cezalandırma" yoluna gitmediler. Cezalandırma yerine denge, intikam yerine meşruiyet politikaları izlediler. Başta İngiltere olmak üzere(Avusturya, Prusya ve Rusya) hegemonya yarışına giren diğer devletler, Fransa İmparatorluğu'nun gelişimini engelleyerek, törel değerleriyle beraber İngiltere'yi başat güç konumuna getirdiler. Çünkü yeni akımlar ya da geniş halk kesimlerini, etrafına toplayacak çıkışlar otoritereler için tehlike olduğundan daha geleneksel usullerle sömürülerine devam etmek istemişlerdi. Goethe; oluşan bu düzen ve ittifaklar hakkında "insanlık için daha yararlı bir şey icat edilmiş değildir" dese de hegemonyanın öncülüğünü ele geçiren İngiliz sömürgeciliği dünyaya bu yeni sistemin neler yapabileceğini yaşatarak gösterecekti. Evet, Napolyon şahsında Fransa hegemonik üstünlüğünü kaybettiyse de, Avrupa'ya ihraç ettiği değerleri nihayetinde galip gelecekti. Çünkü Ortaçağ ve Engizasyon hukukunun insanlara sunacağı yeni bir şeyi yoktu. Buna rağmen Birinci Dünya Savaşı'na doğru giderken (19. yy. sonlarında) Fransa en son İngilizlerle sorunlarını halledip, İngilizlerin Mısır'ı işgaline(1881) karşılık 1883'de Tunus'u Orta Vietnam'ı ve Doğu Afrika'da(1896) geniş alanları işgal ederek ana vatan topraklarının 17 katından da fazla alanı talan ederek küresel bir sömürü gücüne dönüşecektir.

İngiliz Hegemonyası'nın Gelişimi

Makineler insan hayatına 18. yüzyıl'da girdi. Buharlı makinelerin bulunmasına kadar uzun süre bilinen su motorları kullanılıyordu. İlk makineler, fabrikalar ortaya çıktı ve insanlar yeni yakıtlar kullanmaya başladılar. 18. yüzyılın ikinci yarısına doğru maden kömürü ve 19. yüzyılın ortalarından bu yana da petrol kullandılar. 19. yüzyıl bu manada demirin ve makineler yüzyılıdır. İnsanlığın teknolojik gelişmede vardığı önemli bir noktadan ulusa ya da kıtaya mal edilmeyecek kadar devrimsel bir durumdur. Bu konuyu açmadan önce; 19. yüzyılın ortalarına doğru İngiltere sanayileşmede dünyanın en gelişmiş ülkesi konumuna geliyordu. 1870 sanayileşmeye paralel kentlerde yaşayan nüfus oranı da (% 66) hızla yükseliyordu. Sanayi yaşamın her alanına yansıdı. Hegemonya yarışında sömürgelerden devşirilen güçle seri ve ucuz mal üretimi, rakiplerine kıyasla ciddi bir avantaj sağlıyordu. İngiltere bu konuda öbür ülkelerle rekabet halindeydi. Mallarını kabul etmeyen coğrafyalara donanmasını ve askerini göndererek sömürgeleştiriyordu. Bu konuda birçok örnek vermek mümkün; Avustralya ve Kanada halkını vurup, topraklarını devletlerinin malı ilan ettiler. Yeni Zelanda'nın yerli (Maoriler) topraklarının zorla ellerinden alınmasına karşı çıkınca İngilizler üzerlerine 20 bin kişilik bir ordu gönderip üç yılda 80 bin kişi olan nüfuslarını 30 bine indirdiler. Yine İngiliz hegemonyacılığının şahsında kapitalizmin ibretlik resminin en iyi görüldüğü yerlerden biri de Hindistan'dır; Sermaye ve ulus-devlet ittifakını gerçekleştiren İngilizler en çok Hindistan'ı soyarak zenginleştiler. Amerika ve Avustralya'daki katliam politikalarını burada tek-

rarlamak yerine (belki de bitmeyecekleri için) sırtlarına ezici vergiler yükleyerek sömürmeyi daha karlı buldular. Karl Marx; "Hindistan'dan İngiltere'ye akan zenginliklerin büyük bir bölümü henüz pek gelişmemiş olan ticaret yoluyla değil, topraklarının doğrudan doğruya işletilmesiyle ve daha sonra İngiltere'ye gönderilen hazinelerin soyulması sayesinde toplandı" diyor. 1839'da İngiliz donanması Çin'in kapısına dayanırken, ülkeyi sömürüsüne açmak için koyduğu şartlar çerçevesinde ticarete (esasta yağmaya) izin verilmesini istediler. Aslında Çin'den ithal edilen çayı karşılamak için ülkeye gizliden gizliye afyon sokuyordu. Bu yaygınlaşıp hükümetçe yasaklanınca ticareti engellediği gerekçesiyle (1839-1842) adına "Afyon Savaşı" denilen bir savaş başlatıp sonuçta şartlarını kabul ettirdi. İngilizler benzer yöntemlerle Akdeniz'den Afrika'ya ve Ortadoğu'ya yöneldiler, sömürülerini alabildiğine yaygınlaştırdılar.

"Sistemde güç tesisi daha fazla güçlenme isteğini kışkırtır ve onu bağlayacak hiçbir norm yoktur"

İnsanlığın bilimsel teknik ilerlemesinin bir neticesi olarak insan eli yerine makineleşmenin gelişmesi, yaşamın her alanını etkileyerek değiştirmeleri ciddi bir devrimdir. Bunun kapitalist sistemle ilgisini kurmak yanlıştır. Sanayileşme; teknolojiyle gelişmenin geldiği aşamada farklı bir boyuta ulaşma durumudur. Yani kapitalizmin bir eseri olarak sayılamaz. İngiliz hegemonyasının gelişiminin sebebi ulaştığı bu sanayi devrimi seviyesidir. Sorun sanayileşmede aranamaz. Sanayileşme ya da bir toplumsal olgu olarak endüstrinin gelişimi "ilk insanın elindeki taştan, günümüz atom çağına gelene dek, oluşan tarihsel realitedir."(Abdullah Öcalan) Ve toplum var olduğu müddetçe de bu gelişecektir. Sorun kapitalizm ve ulus- devletin endüstrileşmeyi derinleştirmiş olmasıdır. Örneğin sadece 1850-70 yılları arası İngiltere pamuklu sanayide gelişmiş, sanayi ülkeleri olan Fransa ve Amerika'nın altı katıydı. Bu sadece sanayinin bir dalıdır. Ve bu ihtiyacı da ticareti de aşan bir amacı taşımaktadır. Evet endüstri gereklidir. Kötü olan kapitalizmin elindeki endüstriyalizme ideolojik bir boyut verip topluma, çevreye yıkım veren bir araca dönüştürülmesidir. Bu da ahlaki-politik toplumun izin vermeyeceği bir durumundur. Hegemonik güç olma hırsı, iki dünya savaşına yol açmıştı; bu günkü nükleer silah dengesi ile oluşan konumlanmanın olası bir savaş halinde (sıcak) ortada hiçbir şeyi bırakmayacağı gerçeğini düşündüğümüzde vahametin düzeyini daha iyi görürüz. Bu manada endüstriyalizmin sadece bir sanayi gelişimi, teknolojik olarak varılan ileri düzey değil, alabildiğine kar getiren, inanılmaz egemenlik inşa eden ideolojik araçtır. Sistemde güç tesisi daha fazla güçlenme isteğini kışkırtır ve onu bağlayacak hiçbir norm yoktur. Bunun günümüzdeki en bariz örneği ulus-devletlerdir. Onların büyük askeri güç ve donanımla tahkim edilmesi, saldırgan bir dış siyasetle aktifleşmeleridir.

19. yüzyıl, kapitalizm ile ulus-devletin sanayileşme temelinde azami ittifak ve iç içe geçen tekelleşmeler çağını temsil eder. Güneş batmayan imparatorluk olarak Britanya'nın görkemli 19. yüzyılı özünü bu ittifak ve tekelleşmeden alır. Güç tekelde toplanır ve daha fazla güçlenmek için kullanılır; yoksa dünyanın en büyük deniz gücünü ve (savunma amaçlı kullanımdan çok sömürgecilik için geliştirilmiştir) dünyanın en büyük talan (ticaret) filosuna neden bu kadar gereksinim duyulsun. Özellikle İngiltere, örneğin bu konuda çok eğiticidir. İngiltere için en önemli iş, sömürgelerin sömürülmesiydi. İngiltere en çok kar getiren sömürgesi olan Hindistan'da (1896-1906 yılları) arasında on milyon Hintlinin açlıktan öldüğü kaydedilir. 19 yüzyılda sömürgecilerden akan paraların doldurduğu İngiliz bankaları kadar, elinde sermaye bulunduran başka hiçbir kapitalist ülke yoktu. Puşkin; "İngiliz fabrikalarında çalışan işçilerin şikâyetlerini okuyun dehşetten tüyleriniz diken diken olur. Bir yandan korkunç bir barbarlık bir yandan da yoksulluk, firavunlar zamanında piramit yapılıyor sanırsınız " diyor. Nüfusu hızla artan dönemin sanayi kentlerinden Manchester, Birmingham bunlardan sadece ikisiydi. Dolaysıyla bir yandan dünya denizlerinde yüzlerce gemisiyle yeni sömürgelere yelken açan bir hegemonik güç var, diğer yandan birçok sanayi dalında mevcut şartlarda binlerce (bugün on milyonlarca) işçi çalıştıran bir barbarlık mevcut. Her şey güçlü ordu, daha güçlü devlet

ve onun iradesinde olan elit bir kesim içindir. Zenginlik halkla, üreten ve emek verenlerle paylaşılmaz. Kapitalizmde kanun, azami kar olduğuna göre; yani sermayenin alabildiğine azmanlaşması için paranın sanayiye yatırılması, biriken güçle karın zorlanması üretim krizleri, ham madde gereksinimleri, yeni Pazar arayışları, köy-kent demografilerinden oluşan dengesizlikler, bozulan etik normlar ve toplumsal doku bu yüzyılda fazlasıyla yaşandı. Yahudi sermayesinin gücü, kapitalizmin gelişiminde önemli bir konumdadır. Bunu Avrupa'da kapitalizme öncülük yapan 'başat' güçlerin tümünde görmek mümkün. Öcalan; " 16. yüzyıldan beri birbiriyle ulusal rekabet halinde olan her iki taraftaki hegemonik güç mücadelesinde (önce İspanya İmparatorluğu sonra Fransa İmparatorluğu en son Alman, Rus ve Osmanlı İmparatorlukları) nihai olarak da İngiltere galip çıktı. Yahudi sermayesinin bu galibiyetteki rolü çok önemlidir. Tıpkı önceleri İngiltere'nin sömürgesi olan ABD'nin inşa edilmesinde ve hegemonik güç haline getirilmesinde olduğu gibi. Nazilerin ortaya çıkış nedenlerini bu gerçeklikte aramak lazım. Adeta Alman kılığına girerek şoven tekelci devlet kapitalizminin inşa edilmesinde stratejik bir rol oynayan Yahudi sermayesi Almanya'nın 1918'deki yenilgisinden sorumlu tutuldu". Kavim bilincini en köklü yaşayan halk olarak Yahudiler; Avrupa'da ulus-devlet formunun oluşması ve laik-seküler çağı geliştirilerek bağnazlık çağının sonlandırılmasında, aydın yazar ve sermayedarları çok kritik roller oynadılar. Mesela Fransa'da Katolik kralın değişimiyle; diğer mezheplere de alan açılıp aralarında bir denge yakalanınca, laiklik anlayışı hızla öne çıkıyor. Fransa'nın birliği harcı bu denge sayesinde oluşuyor. Yine Ortodoks Rus Çarı'nın öldürülmesinde ve hanedanlıklarına son verilmesinde laik ideolojinin ve Yahudi kökenli önderlerin rolü belirgindir.

Avrupa'da ulus temelli kümelenmeler oluştuktan sonra devlet, ulusçuluğu devlet ulusçuluğuna çevirerek geçmişin ahlaki norm ve geleneklerini yok etmeye girişmesi toplumun "demirden kafese" alma manasına gelecekti. Hem manevi erozyon, hem sömürülen toplumsal kesimlerin her gün biraz daha fazlalaşması, Puşkin'in deyimiyle oluşan 'korkunç' atmosfer beraberinde yeni arayışları da hızla gündeme getirecekti. Bunlara karşı hızla sosyalist demokratik toplum deneyimleri gelişti. Bilimsel teknik gelişmeler nasıl sanayi devrimine yol açtıysa, eşitlikçi yaşam arayışlarının düşünsel gelişimi de K. Marx ve F. Engels'le bu dönemde sosyalizm formülasyonuna dönüşecektir.

Marksizm ve Devrimler

Hegemonyanın hızlı büyüme isteminin toplumun üreten kesimlerine yansıması; daha fazla sömürü ve baskı oldu. Buna krizler, sanayi bunalımları da eklenince binlerce insan işsiz kalmaya başlıyordu. Dönem kapitalizmin olgunluk aşamasıydı ve sistemin farklı bir toplumsal hareketliliğe ya da gelişimini aksatacak girişimlere tahammülü olamazdı. 1848 dönemi öncesi Avrupa'nın birçok ülkesinde toplumsal hareketler gelişmeye başladı. İnsanlar daha fazla temsiliyet, oy hakkı ve en genel anlamda hayat koşullarının iyileştirilmesi talebini yüksek sesle dile getirmeye başladılar. Bu hareketlenmeler 19. yüzyılın sonlarına kadar büyüyerek sürdü. Sadece İngiltere örneğini vermek gerekirse;1848 öncesi yaklaşık 6-7 yıl boyunca işçiler (birkaç milyonluk dilekçelerle) taleplerini içeren belgeleri hükümetlere sunup, birçok gösteriler yaptılar fakat devlet, hegemonik güç olma uğraşıyla çok meşguldü ve insanların taleplerini görecek durumda değildi.

"Marksizm insanlığın eşitlik ve özgürlük mücadelesinde tarihsel ve büyük bir deneyimdir"

Her şey sermaye ve devlet içindi, bundan ödün veremezdi. Dolayısıyla insanların karşısına zor araçlarını çıkardı. İşçi örgütlenmelerine karşı hegemonya son derece acımasızca yöneldi. Büyük bir şiddetle bu kesimler vuruldu. İspanya ve İtalya büyük ordular göndermiş, devrimler bastırılmıştı. İngiltere'de Chartist (Charter/ ayrıcalık verme) kalıntıları ortadan kaldırıldı. Fransa'da kurulmuş olan bütün işçi örgütlenmeleri ortadan kaldırıldı. Prusya hükümeti işçi hareketine katılan belli başlı kişileri tutukladı, Almanya'dan sürdü. 1852 yılında Komünistler birliğinin tüm aktif üyeleri, Marx ve Engels'in taraftarları birçok ülkede tutuklandılar. Birlikte farklı eğilimler

gelişince 1852'de Marx ve Engels'in önerisi üzerine birlik dağıldı. Her ne kadar şartlar ve koşullar ağırlaşıp mücadele gerekçeleri çoğalsa da bu dönemin mücadeleleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Dönem kapitalizmin olgunluk aşamasıydı. Marx ve Engels kapitalizmin kaçınılmaz olduğuna, kaçınılmaz bir ilerleme ile birlikte nihayetinde sosyalizme varılacağı düşüncesindeydiler. Kuşkusuz Marksizm insanlığın eşitlik ve özgürlük mücadelesinde tarihsel ve büyük bir deneyimdir. Toplumsal mücadeleye zengin katkıları olmuştur. Sistemi sosyal konularda daha yumuşak politikalar izlemeye zorlamıştır. Öcalan'ın; "Komünal demokratik duruşla hiyerarşik devletçi duruş arasındaki sürekli ve kapsamlı bir mücadelenin varlığı görülmeyip çözümlenmemiştir. Proletarya diktatörlüğü gibi devletçilik kavramı da kutsanmıştır. Uygarlık ürünü olan ve zarar veren ne kadar kavram, kurum varsa(ordu, iktidar, savaş, sınıflı toplum) bunların tümünü proletaryanın eline vermeye çalışmışlardır. Oysa bunlar egemen ve sömürücü kesimin elindeki vazgeçilmez araçlardır. Bunlarla farklı bir dünya yaratmanın da olanağı yoktur. Burjuvazinin kalıpları yeterince aşılamadığından, sisteme yakın durmuşlardır. Demokrasiye bu çerçevede çok da taktiksel yaklaşıp ekoloji ve kadın özgürlüğünü kapitalizmden farklı görmemişlerdir."

Rus-ABD ve Almanya'ya Dair

Fransa ve İngiltere'deki hegemonik gelişim süreçleri bu ülkelerde de benzer şekilde yaşandı. 7 Eylül 1812 Borodino Savaşı'nı Fransız İmparatorluğu'na karşı kazanan Ruslar (Kutuzov) Avrupa'nın Katolik dünyası ile Kutsal İttifaka girip güçlü bir devlet olarak Avrupa'da söz sahibi olmuştur. Bu Rus hegemonyasının Avrupa içlerine taşınması ve burada kıtanın 'jandarmalığı' konumunu sağlamıştı. Avrupa'daki ulusların da ulus formunda yaşamalarını (Napolyon'u yenerek) kolaylaştırmıştı.

Batı hegemonyasının iki büyük gücü olan İngiltere ve Fransa'nın (Almanya 19. yüzyılın ikinci yarısında yarışa katılır.) Doğu'daki en ciddi rakibi Rusya idi. Bugün de ona benzer bir durumu yaşıyoruz. Batı hegemonyasının ilerlemesi için Rus etkisinin kırılması gerekiyordu. Fakat Napolyon'la Batı bunda başarısız oldu. Bu ilerlemeyi İngiltere yapacaktı. İngiltere 19. yüzyıl ortalarından itibaren yanına (Fransa ve Osmanlı'yı da alarak ancak Hindistan'a giden yolu açabildi). Almanya 19. yüzyılın birinci ve ikinci çeyreğinde hegemonyasını hızla geliştirip güçlenince; dünya hegemonyası ve hâkimiyeti için iki dünya savaşını çıkararak bunu deneyecekti. Bu amaçla ilk yöneldiği yerlerin başında Doğu geliyordu. Fakat burada uzun süreliğine kalıcılaşmak öyle kolay değildi.

Asya'ya özgü bir iktidar modeliyle-Sovyet dönemi de dâhil- bölgede sürekli bir imparatorluk olarak kalmaya çalışan Rus gerçeği var. Rusya bir yanda Avrupa'da Slavlar üzerinden, diğer yandan Akdeniz ve çoğunlukla Ortadoğu üzerinde söz ve karar sahibi olmuştur. Batı iktidar modellerine göre (kapitalizmi) daha az makyajla yaşarken, idari birim ve modeller konusunda görece daha esnek yöntemlerle otoritesini yaşatmıştır. Avrupa'da Slavlar üzerinden, Ortadoğu'da özellikle Osmanlılar döneminde Hristiyan ve Rum kesimler üzerinden bölgeye sürekli müdahaleler de bulunmuştur. Özellikle 1774 Küçük Kaynarca Anlaşması'yla Osmanlı'da bulunan Hristiyan-Ortodoks halk üzerinde gözetim hakkını elde etti. Rusya'nın hegemon güç olarak bölgede kalabilmesi için denizlere açılması ve Osmanlı'nın siyaseti üzerinde etkide bulunabilmesi gerekiyordu. Gayrimüslim halklar onun için önemli bir araçtı. Dolayısıyla Rusya'nın ticari simsarlığı üstlenerek kazandıkları zenginlikleri kendi bağımsızlık mücadelelerinde harcadılar. Sanayileşen emperyalist güçler Osmanlıdaki ticaret işlerini kendileri adına (vekâleten) dini azınlıklara bıraktılar. Balkanlar'da erkenden gelişen bağımsızlık çabaları da Osmanlıdaki etnik ve dini aidiyetlerin tez elden gündemleşmelerini de bu ekonomik güçlenmeden ayrı göremeyiz.

1850-70 yılları arasında Avrupa'da dört yeni devlet (Almanya, Romanya, İtalya ve Sırbistan) kurulurken böyle ayaklanmalarının baskısıyla Rusya'da kölelik kaldırıldı. Dönem Almanya ve ABD'nin hegemonik yarışa dâhil olma dönemiydi.

ABD'nin Yarışa Dâhil Olması

19. yüzyılın sonlarına doğru ABD ve Almanya, İngiltere ve Fransa'ya rağmen Batı'nın en güçlü en-

düstriyel çıkışını gerçekleştirdiler. İngiltere'nin eski bir sömürgesi olmasına rağmen, sanayide onu aşan bir düzeyi yakalamıştı. Kronolojik olarak kimi ayrıntıları belirtmek gerekirse; ABD kuruluşunu Avrupa devletlerine bağımlı bir tarzda yaptı. Avrupa'yla ticareti geliştirip kapitalizmi kurumsallaştırdı. Zamanla göç edip geldikleri kıtaya (Avrupa) örnek teşkil edecek kimi liberal politikalar onun birliğinin temel harcı oldu. Bu manada Avrupa'yı (Fransa özelinde) etkilediği söylenebilir. Hegemonik güç olmasının temelinde kıta kaynaklarının (keşfi) kullanımı, yerli halkın sayısız kıyımdan geçirilerek, alabildiğine sömürülmeleri, Avrupa'ya pamuk vb. mallardaki köle emeğinin(1861-65 iç savaşına kadar bütün başkanların köle sahibi olması, ırkçılığın varlığı ki, hala bunu örnekleyen uygulamaları basından görüyoruz) ülkenin kalkınmasında sonuna kadar kullanıldığını görüyoruz. Ayrıca eski bir sömürge imparatorluğu olan İspanya bölgesindeki egemenliğini, etki alanlarını kendi lehine devşirip buralardan edindiği güçle, Almanya ile beraber kısa zamanda dünyanın en güçlü egemenleri haline geldiler. İç savaşın bitişiyle hızla sanayileşme gelişti. Artık "ABD petrol şirketlerini kontrol eden, binlerce kilometrelik boru hatlarına, yüzlerce okyanus oyan gemiye, dünyanın birçok ülkesinde antrepolara sahip, ikinci bir tröst örneği" idi. Bankaları ülkenin tüm ekonomisine egemen oldular. Sermaye ve zenginlik (bankalar eliyle) devletin elinde toplanınca hegemonyanın kendine güveni artar ve bunu daha fazla güçlenmenin aracı yapar. Çünkü hegamonik siyaset bunu öngörür. Saldırgan yayılmacı dış politika (özellikle Roosevelt dönemi) bu şekilde görmek ve okumak gerekir. ABD somutunda görüldüğü gibi, aslında tüm emperyal büyümeler özünde bir başarı değil, talanın ve ahlaki toplumsal normlardan uzaklığın, acımasızlığının büyüklüğünü gösterir. Büyümenin hızı uygulanan şiddetin fazlalığıyla orantılıdır.

Almanya'nın Yarışa Dâhil Olması

Viyana Kongresin'den sonra (1814-15) Almanya parçalanmış durumdaydı. Alman Konfederasyonunda bulunan devletlerin birçoğu Prusya ve Avusturya gibi mutlak monarşiye döndüler. Kutsal Roma German Birliğin'den dağılan beyliklerin en güçlü olanları Avusturya ve Prusya'dır. Bunların bilinen diğer adları Habsburg, Branddenburg ve Hohenzol'lerin hanedanlıklarıydı. Almanya'nın temel sorunu birlik oluşturmaydı. Marx ve Engels Nisan 1848'de Almanya'ya gelip Ren'de oturmaya karar verirler. Devrimci güçlerin toplandığı ve merkezi haline gelen 'Yeni Ren Gazetesi'ni' çıkarırlar. Amaçları Alman federal hükümetlerini yıkıp, bütün Alman devletlerinin içinde yer alacakları Birleşik Demokratik Cumhuriyeti'n kurulmasını sağlamaktı. Marx ve Engels Demokratik Cumhuriyeti sosyalizm için yapılacak olan mücadelenin çıkış noktası olarak görmekteydiler.

Dağınık durumda olan Alman beyliklerinin toplanması ortak isteklerden biriydi. Bunu önemseyen her fikir ve çalışmaya destek verilmesi de olağandır. Tam da burada Yahudi entelektüellerinin düşünceleri devreye girer: milliyetçilik, üstün ırk anlayışı, Almanların dünya egemenliği tasavvuru ulus-devlet ve faşizmdir. (1861'de 1. Wilhelm tahta geçip Bismarck (1862-90) başkanlığa getirildikten sonra Bismarck, yukarıdaki amaçların yerine getirilmesi için her türlü aracı kullanmaya hazırdı. Önüne çıkan sorunları aşmanın yolunun 'kılıçla-kanla' olması gerektiğini açıkça söylüyordu. Tümüyle sermayenin hizmetinde olup, her şeyden önce ordunun güçlendirilmesi gerektiğine inanan bir şahsiyetti. Bu çerçeve de yine Marx'ın deyimiyle tarım ülkesi olan Almanya'nın bir sanayi ülkesine dönüşmesi için on yıl yetmişti. Alman hegemonyasının ikinci sıçramayı yaptığı dönem 1871'de Fransa'yı bozguna uğratmasıyla sağlanır. 1871 imparatorluk ilanı ile "yukarıdan" birleşme sağlanır. Bu tarihten sonra Avrupa'nın diğer hegemonya peşinde olan güçlerinden çok daha kısa sürede, hepsini aşan bir düzeye ulaşır. Buradaki gelişmenin nedeni; aşırı şovenizm, aşırı ulusçuluk ve "Alman olan her şeyin üstünlüğü"-nün yanındadır. 1806 yılında Napolyon'un dağıttığı Alman birliğinin rövanşını Almanlar, 1871'de onları bozguna uğratarak aldıktan sonra Fransa'nın madem zengini bölgeleri (Alsace ve Lorraine) ele geçirir. Bu bir sonraki çağa kadar Alman-Fransızlar arasındaki temel çelişki noktalarından biri olur. Fransa'nın Birinci Dünya Savaşı'na girme sebeplerinden biridir. Ve 1952 Benelüks (Belçika, Hollanda, Lüksemburg) ülkeleri, Fransa, Almanya ve İtalya bu ihtilaflı gider-

me amacıyla Avrupa kömür-çelik topluluğunu kuracaklar. 1958'de de Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)- ortak pazarını ortaya çıkaracaklardır.

1890-1900 arasında -bu güçle- geniş sömürge fetihlerine giriştiler. Almanlar, dünya egemenliğini öngören bir örgüt kurdular. Hegamonik heveslerle milliyetçiliğin ulaştığı bu düzey artık rakip tanımaz bir durumdaydı. Almanlar İngilizlerin denetiminde olan Osmanlı'ya İTC kadroları aracılığıyla Turan ideolojisini aşılayarak, İmparatorluğu ele geçirip sömürmek ve 'hasta adam' olan Osmanlı'nın da adeta ölmeden önce tatlı hayaller görmesini sağladılar. Almanya Batı'da İngiltere'nin en güçlü rakibi konumuna gelirken, Napolyon gibi Doğu'ya açılmak istiyordu. Fakat önüne engel olan büyük Rus egemenliği vardı. Bu engeli aşmak amacıyla Avusturya, Macaristan ve İtalya'yı da yanına alarak yeni bir birlik sağladı ve Birinci Dünya Savaşı'nın bir tarafı böyle oluşuyordu.

Batı'nın Doğu'ya İlgisi ve Ortadoğu

20. yüzyılın başlarına doğru gelindiğinde, dünyanın hemen hemen tümü İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve ABD arasında paylaşılmıştı. 1893'te Alman ilerlemesini engelleyip Avrupa'daki etki alanından vazgeçmek istemeyen Rusya Fransa'yla ittifak kurdu. Bu Alman birliğine cevaptı. Güçleri eşit olan iki kamp oluşmuştu. Engels'in deyimiyle "bir yanda Rusya ile Fransa öbür yanda Almanya ile Avusturya-Macaristan vardı. İngiltere iki kampın dışında kalmıştı."

"Sermayeye engel olabilecek inatçı yapıları aşmak, dönüştürmek hegemonyanın temel ilkesidir"

19. yüzyılla Batılılar Ortadoğu'ya yeniden gelmeye başlarken, Osmanlı ve İran imparatorluklarının eski hallerinden eser yoktu. Osmanlı emperyalizmin elindeki 'hasta adam'dı. İran'da hegemonlarca fiilen (İngiliz-Rus) paylaşılmış durumdaydı. Şekilde görülen idarecileri taşeron konumundaydılar. Direkt işgal ve sömürü emperyalistlere pahalı geldiğinden, bunu iş birlikçi figüranları eliyle yapıyorlardı.

19. yüzyılın ikinci yarısına kadar bölge halkı görece daha özgür, özerk yaşadılar. Ne zamanki emperyalistler bölgeye akın edip, artık miadını doldurmuş imparatorluklar baskı politikalarıyla beraber merkezileşmeyi dayatınca, sorunlar patlak vermeye başladı ve emperyalizm bölgeyi yeniden dizayn etme uğraşıyla, yeni bir kaos atmosferi doğurdu. Tek parça büyük bir devletle mücadele etmektense daha küçük ünitelere bölerek denetime almak daha kolaydı. Hegemonyanın bugünde benzer politikayı esas aldığını söyleyebiliriz. Sermayeye engel olabilecek inatçı yapıları aşmak, dönüştürmek hegemonyanın temel ilkesidir. Osmanlı'nın kalıntıları üzerinde birçok ulus-devlet kuruldu. Bu manada konumlandırılan bu resmi oluşumları emperyalizmden ayrı düşünemeyiz. Onları birer şubesi olarak görmek gerekiyor. Hangi isimle kuruldukları ya da hangi derecede bağımsız olduklarını iddia etmeleri bu gerçeği değiştirmiyor. Ulus-devletlerin bu "konumlandırılma" durumlarını görmeden, bu güne kadar bu ulus-devletlerde yaşanan gelişmeleri de yeterince anlayamayız. Buna Sovyetlerin çözülme gerçeği ya da Osmanlı'nın kalıntıları durumu ile İran, Pakistan ve Afganistan'da yaşanan yeşil faşizmlerde dâhildir. Ortadoğu çok kültürlü ve renkli bir bölge; buna karşın 1920'lerden bu yana hegemonyanın konumlandırdığı ulus-devletçi, Sünni-Selefi çizginin sadece kıyımların tarifini yapmakla çok şey anlaşılır kılacaktır. Bu Selefilerin son acı reçetesini hala IŞİD vahşetiyle yaşıyoruz. Ulus-devlet ile işbirlikçiliği, İŞİD tarzı maşalar hegemonyanın bölgedeki varlığını -aynı zamanda -meşru gösterme araçları rolündedir. Ne zamanki, ulus-devletlere karşı bir uyanış gerçekleştirip ayağa kalktılar, halklar " baharı"na adeta IŞİD vahşetiyle kış dayatıldı. Hegemonyanın kendini var etmesi, sermayenin gelecek kaygısı için adeta her türlü vahşet olağan görüldü. Böylece her yan harabeye çevrildi. Tarihi, kültürel açıdan dönüşü mümkün olmayan kıyımlar gerçekleşti. Toplumsallığa ait değerler, insan onuruna dair kırıntılar tüketilmeye götürüldü.

Batı'nın Ortadoğu'ya ilgisinin tarihçesine dair çok şey söylemek mümkün; "son büyük Ortadoğu kültürü olan İslamiyet (8. yy.-16. yy) hem İspanya ve Sicilya üzerinden Batı'dan hem Anadolu üzerinden

doğrudan Avrupa üzerinde büyük tehdit oluşturduğunu ve kapitalist hegemonyanın bu tehdide karşı geliştirdiği, geleneksel Doğu-Batı çelişkisi de meseleye eklendiğinde, Batı hegemonyasının niteliği daha iyi anlaşılacaktır."(Abdullah Öcalan) Yukarıda da ifade edildiği gibi, Ortadoğu kültürü etkisizleştirilmeden Batı kapitalist hegemonyası ne gelişebilir ne de kalıcılaşabilirdi. Bu iki kültürel hattın çatışmasını Troya'ya, Med-Pers, Grek zamanına, İskender'e oradan Doğu'yu zenginliğin diyarı olarak gören Harçlı Seferlerinin peşinden geleceğini Doğu'da gören Napolyon'a kadar götürmek mümkündür. Batı tüm bunlardan edindiği deneyimlerle hegemonya için "her yol mubahtır" felsefesiyle tarihte görülmemiş talan sistemlerinin en çirkini olan kapitalizmi geliştirip yanına (İngilizler) Fransa'yı da alarak bölgeye geldi. Ve Batılı hiçbir gücün yapamadığı kadar da Ortadoğu'da egemen kaldı.

Ulus-Devletin Bölge Gerçeği

"Ortadoğu insanlığın doğuşunu, gelişimini sağlayan ve besleyen esas kültürel bölgedir. Bu Yüzbinlerce yıla tekabül eden bir zaman dilimini kapsar. Son iki yüz yıllık Batı egemenliği bu hakikati değiştirmiyor. Bu hakikatin de ısrar edip modern olarak ifade edilirse tabî olmaması olağandır. Bölge kültürünün teslim olması değil, hegemonik savaşa kalkışması beklenmelidir."(Abdullah Öcalan). Doğal olan budur. Çünkü doğasında insanlığa fazlasıyla model sunabilecek güce sahiptir. Bölgeye dayatılan savaş gerçeği neticesinde oluşturulan oryantalist algılar maksatlıdır ve kuşkusuz bölge gerçeğini yansıtmamaktadır.

"Hegemonyanın kaderini de yine bu bölgedeki çatışmalarla belirlenmesi güçlü bir olasılıktır"

Bölgedeki savaşlar çoğunlukla iktidar ve devlet alanlarını ilgilendiriyor. Batı'nın ulusal menfaati, güvenlik çıkarları ile bölgedeki radikal-ılımlı İslam çatışması olarak nitelemekte tam olarak gerçeği ifade etmemektedir. Meselenin ciddi manada tarihsel, kültürel arka cephesi vardır. Gösterilmeyen asıl mücadele alanı burasıdır. Ve küresel hegemonyanın kaderini de yine bu bölgedeki çatışmalarla belirlenmesi güçlü bir olasılıktır.

Bölgedeki devlet yöneticilerinin emperyalizm karşısındaki duruşları, hegemonyaya çoktan teslim olmuş, basit iktidar hesapları peşinde koşan, işbirlikçi ajan konumudur. Bu duruma rağmen, bölgenin hala tam sömürgeleştirilememesi geleneksel toplumcu yanının direniş gücünden ileri gelmektedir. Bu direnişi iktidarcı, devletçi İslam değil (bu kesimin en yüksek temsilini adı geçen şeyler, emirler ve krallar yapıyorlar) toplumsal, kültürel İslam olgusu yapıyor. İslamcı geçinen hareketler bir süre sonra işbirlikçi olurken, direnen esasen halktır, toplumcu gelenektir.

Arap, İsrail ve İran'a Dair

Hegemonya 19. yüzyılda bölgenin son büyük imparatorluğu olan Osmanlı'nın tabiri caizse; önce ayaklarını Balkanlar'dan kesti, sonra diğer egemenlik alanlarına yöneldi. Dönemin İngiltere dışişleri Bakanı Clarendo'nun Osmanlı hakkında "Bunları ıslah etmenin tek yolu, yeryüzünü bunlardan ıslah etmektir" derken, bir diğer yetkili Stanley ise "Bunlar Avrupa kıtasından silinip gitmezlerse çok yazık olurdu. Bunları ortadan kaldırmak kolay, işin zor olan tarafı, bunların yerine kimlerin konulması gerektiğini bilmektir" (E. Xemgîn, Kürt Tarihi, s.409) diyor. Onların yerine Ortodoks din adamlarıyla beraber Yunanistan Devletini inşa ettiler. Ulus- devlet formu kapsamında Slavları konumlandırdılar. Daha doğuya giderek Osmanlı'nın Hicaz'da ki egemenlik alanlarını işgal etmek için " Arap şeyhlerine koç başı olarak kullandılar." Osmanlı hanedanlığı Mekke Şerifi'nin İngilizlerle yaptığı iş birliği için "arkadan bıçaklandık" diyerek durumun vahametinin farkında olmadığını gösterecektir. Osmanlı o aralar Turan hayalini görüyordu. Bu Almanların kendilerine tembihleyip, görmelerini sağladığı bir hayaldir ve Osmanlı bunu gerçekleştiremeyecek kadar hasta durumdaydı.

Arap ulus-devletlerinin İsrail ile birlikte kurgulanışı hegemonik bir tasarımdır. Adeta her bir Arap şeyhine bir devlet kurdurarak denetime alma ve birbiriyle olan çelişkilerini kullanarak İsrail'in bölgedeki hegemonyasını oluşturma politikasını izledi. Bölgede İran ve

Türkiye'den boşalan alanlara kapitalist modernitenin "çekirdek hegemon gücü" olan İsrail Devleti kurgulanarak (1948) yerleştirildi. Diğer devletler meşruiyetlerini İsrail üzerinden (onu tanıyarak) sağlıyorlardı. Kendilerini Peygamberin soyuna dayandıranların (Haşimiler) Ürdün'e yerleştirilmeleri ilginçtir.

Bugün bölgesel güç olma arzusunda olan İran ve Türk sermayesi sınırlı bir çatışma görüntüsü vererek, aslında bölgedeki varlıklarını korumaya çalışıyorlar. Vahim durumda olan, Arap ulus-devletlerinin hegemonya karşısındaki konumlarıdır. Her biri küresel gücün ajan organizasyonu gibi çalışıyor. Ve İsrail'i de tanımadan var olamayacaklarına göre, işledikleri İslami milliyetçilikleri de son derece sahte ve yalan oluyor. Yukarıda kısmen açılan kültürel İslam gerçeği apayrı bir konudur. Bunu bahsedilen milliyetçilikle karıştırmamak gerekir. Bölgenin inancı adına (Ilımlı, siyasi ya da köktendinci) son iki yüz yıldır direkt ya da dolaylı olarak merkezi hegemon gücün hesabına çalışarak, bölgenin yaşadığı sorunları daha da derinleştirdiler. 19. yüzyılda İslamcılık "Modernitenin gelişen bir milliyetçilik türevidir. İslam uygarlığı ile alakası olmayan kapitalizmi Ortadoğu'yu yönetmede İslam ülkelerine özgü bir ideolojik araçtır."(Abdullah Öcalan). Ve Mezopotamya'nın demokratik ulusçuluğuna karşı en büyük engeldir. Batı uygarlığının sınırsız desteği ile varlıklarını İran Şia yayılmacılığına karşı ayakta tutmaya çalışmaktan öte bir gayretleri görülmüyordu. En son IŞİD vahşetini bölgedeki geleceklerini sağlamlaştırmak, mümkünse geliştirmek için alabildiğine kullandılar. Bu politikaları da miadını(ya da araçları) doldurduktan sonra, hegemonya karşısında geleneksel konumlarına tekrar devam edeceklerdir.

İran'ın 19. Yüzyılı

Pers, Ahameniş, Part ve Sasani gibi imparatorluklarla dönemin en görkemli uygarlıklarını kurmuş olan İran, köklü bir devlet geleneği mevcut. Bu aynı zamanda binlerce yıllık hegemonik üstünlük demektir. Devletin tarihteki bu parlak dönemlerine bakarak bunları yeniden yaşamak istemesi, bunun çabası içinde olması da anlaşılırdır. Fakat konumuz açısından 19. yüzyılda ki durumunu irdelemek gerekirse; Nasıl ki Osmanlı Devleti "hasta adamı" yaşıyorduysa, İran'da bu yüzyılda İngiliz ve Rus İmparatorlukları arasında fiilen ikiye ayrılmış bir tampon devlet konumundaydı. Osmanlı örneğinde görüldüğü gibi hegemonyanın buraya ilgisi hiç eksik olmadı. Portekizliler daha 1507'de gelip Hürmüz'e bir kale yaptırırken İngiltere, 1622'de Safavi Devletiyle (Şah Abbas'la) ticaret antlaşmasına giderek Rusya'nın aşağılara inişini engelleme yoluna gittiler. Rıza Şah İngilizler ile ilişkisinden sonra; İran kültür geleneğini bir tarafa bırakıp batı taklidi bir modernite programı uyguladı. Bu manada ulus-devlet geleneğini Ortadoğu'da en açık biçimiyle son Pehlevi Hanedanı sergilemiştir. Hegemonya bu dönemde İran'ı "uydu devlet" konumunda tutmaya çalışmıştır.

İran toplumsal yapısı köklü bir kültürel birikime sahiptir. Aryen kültürü tarihin kadim kültürlerden biridir. İran sözcüğü de aryenden gelmektedir. Toplumsal anlamda zengin kültürel bir yapı vardır. Bu kültür komünal değerleri özünde barındırdığından anti-devletçi ve anti-kapitalist özü de barındırmaktadır.

Toplumsallığın bu zenginliği -ki anlamı büyük olan bir zenginliktir- devletli uygarlığın karşısında ki en güçlü direniş odağıdır. Şia oligarşisi varlığını bu kültürel birikim sayesinde meşrulaştırmaya çalışıyor. Bununla gelişme, güçlü konuma gelmek istemektedir. Bu toplumcu, itaatkar olmayan kültür hem korkularının (iç politikada) nedenidir hem de dışa karşı direniş damarı olarak güvenlerinin nedenidir.

İran'ın tarihsel devlet mirasının da gücüyle daha toplumcu sistemle yeniden çıkış yapması beklenmelidir. Fakat şuan küresel hegemonya karşısında öncelikle varlığını korumanın mücadelesini vermektedir. Kendisine yönelecek saldırı dalgasını Ortadoğu'nun diğer coğrafyalarında karşılayıp savaşını o alanlarda vermektedir. Bu kaostan çıkışın reçetesi olabilecek bir model önermesi henüz söz konusu değil. Son birkaç yıldır bölge halklarının ulus-devletlere karşı gelişen "Arap Baharın" yarattığı atmosferi (boşluğu) lehine çevirmeye çalışarak, Şialık adına hegemonyasını geliştirmeye çalışmaktadır. İsrail ile karşı karşıya gelip küresel hegemonyanın boy hedefi haline gelmesi güçlü bir olasılık. Buradan nasıl bir neticenin çıkacağını zaman belirleyecektir.

Savaşa Doğru Gidiş ve Bölge Siyaseti

Bugün başarılarına Doğu'nun gelişen güçleri olan Rus, Çin, Hint ve İran'ı alan, ABD ve İngiltere'nin başını çektiği, Batı'nın hegemonik gücü, 19. yüzyılda Alman, İngiliz, Fransız ve Avusturya şahsında temsil ediliyorlardı. Başta İngilizler ardından Almanların güçlenip kurdukları birlikte Doğu'ya doğru hızla yayılmalarından Ruslar rahatsızdı. 1904 İngiliz- Fransız ve 1907 İngiliz- Rus antlaşmaları hegemonyanın menfaatler için her türlü birliğe hazır olduğunu gösteriyordu. Ve 1907 antlaşması sorunu artık bir Alman-İngiliz savaşı olmaktan çıkarıp dünya savaşına çeviriyordu.

Olası bir savaşta; Osmanlı Balkanlar'daki topraklarını, Fransa 1871'de Almanlara kaptırdığı (Alcase, Lorraina ve Sarr'ı) yerleri, Ruslar nüfus bölgelerini korumayı, Avusturya- Macaristan Habsburg toprakları üzerinde yaşayan halklar üzerinden egemenliğini güçlendirmeyi, Almanlar sömürgelerin yeniden paylaşılarak, Almanya'nın dünya egemenliğini arzularken, İngilizler konumunu koruyup, Almanları saf dışı etmeyi tasarlıyordu.

Bu güçler hızla savaşa hazırlanırken, bölge halkları üzerindeki siyasetleri kışkırtma, rakiplerine karşı sonuna kadar kullanma ve azami sömürü niyetiyle siyaseten konumlandırmaydı. 19. yüzyılın sonlarında milliyetçiliğin doruk noktaya ulaştığını da unutmadan, bölgedeki hegemonik güçler, yerel dayanak ve araçlarını yaratabilmek için Osmanlı devleti içinde dini-kültürel-hayır kurumları görünümü altında çalışmalarını sürdürdüler. Bu amaçla misyonerlik ve papaz okulları açtılar. Örneğin Rum kiliseleri kâfi düzeyde olup, sermayesi ticari aracılık yapma sebebiyle belli bir aşamaya ulaşmıştı. Kritik durumda olup dağınık yaşayan ve çoğunluk arz ettikleri coğrafyaları sınırlı olan Ermenilerdir. Bunları kazanmak hedefleniyordu. Fransa özellikle Suriye-Filistin bölgelerinde, İngiltere; İzmir, Filistin ve Mezopotamya bölgelerinde çalışmalarını yoğunlaştırdı. "İngiliz etki bölgelerinde 30 İngiliz Okulu 131 öğretmen ders verirken, yaklaşık olarak 2996 öğrenci okumaktaydı. Amerika 1820 yılında Osmanlı ile yaptığı ticaret antlaşmasından sonra Osmanlı Devleti içerisinde 1914 yılında 45 konsolosluk 17 dini misyonu, 200 misyon şubesi, 600 Amerikan okulu barındıran etkin bir yapıya ulaştı." (E. Xemgin Kürt Tarihi s. 404) 19. yüzyıl milliyetçiliğinin misyonerlik kanalıyla açtıkları okullar ve propaganda faaliyetlerinin " Avrupa Ermeni toplumu üzerinde güçlü kışkırtıcı etkilere yol açması kaçınılmazdı." Dolayısıyla milliyetçiliğin yoğun etkisiyle sermayelerine yurt arama derdine düştüler. Fakat " belli bir coğrafyada çoğunluk ve homojenlik arz eden bir konumdan yoksunluk" bu devlet anlayışını tehlikeli bir aşamaya götürüyordu. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Federatif sistemin hedeflenmesi en gerçekçi yöntem olabilirdi." Fakat milliyetçilik aşılamadı. Benzer bir süreç Süryanilerle de yaşandı. Osmanlı ve Rusya arasında yapılan Ayestefanos Antlaşması ile Rusya Hristiyan halkaları çıkarları doğrultusunda kullanma imtiyazı elde etmiştir. Bunu Kars ve Ardahan'ı almak için baskı aracı yapınca, İngiltere benzer yöntemlerle 1878'de Kıbrıs Antlaşmasını imzaladı.

Şartlar ve koşulların farklı geliştiği yeni bir yüzyılın başındayız; Geçmiş yüzyıllarda ulus-devlet paradigmalı inşalar bölgeyi hegemonik gücün tümüyle esaretine koydu. Ve bu esaret durumu kültürel açıdan dönüşü olmayan tahribatlar yarattı ve hala da yaratmaya devam ediyor.

Kürt mücadelesinin günümüze gelen güncel hali için şunu belirtmek mümkün; Her parçada varlık mücadelesi veren belli bir gücün varlığı teminat oluştururken, özellikle IŞİD vahşetine karşı meşru, çağdaş mücadele pozisyonları, kendilerini dünyaya tanıtma olanağı sundu. Hegemonya bölgede daha seküler bir gelecek tasavvuru planlarken, İslam'ı istismar eden yapı ve milliyetçiliklerin aşılması söz konusu olabilir. Bu Batı'daki kutsal Katolik ittifakında olduğu gibi, Ortadoğu da Sünni-Selefi açmazın kırılarak aşılmasına olanak sunarak belki de Ortadoğu'da yeni bir atmosferin doğmasına yol açacaktır.

Bölgesel güçler için şunu söylemek mümkün; Sovyet deneyiminden çıkan Rus hegemonyası Ortadoğu ve Akdeniz'deki mevzilerini sağlama alıp, yeni alanlara inme niyetindedir. 19. yüzyılda sömürge konumunda olan Çin ve Hindistan da yeniden toparlanıp hegemonya yarışında geçmişin intikamını alma niyetindeler.

ABD-İngiliz öncülüğündeki Batı hegemonyası eski sömürge alanlarını yeniden dizayn ederek, ilerlemek,

pürüz teşkil eden yapıları aşmak, gelecek için sağlam ittifaklar tazelemek, dolayısıyla hegemonyasını daha çok büyütme derdinde. 19. yüzyılın sonunda Alman-İngiliz hegemonyaları vardı. Bugün ABD-İngiltere öncülüğünde ki Batı ile Doğu (Rus-İran-Çin-Hint) bloklaşma eğilimi vardır.

Durumu en trajik olan bölge Ortadoğu'dur. Ulus-devletli yapılar bir önceki yüzyıla göre Ortadoğu'yu çok daha çorak hale getirdi. Maddi ve manevi büyük yıkımlara sebep oldular. Emperyalist güçlere bağımlı olan bu yapılar, varlıklarını sürdürmek için en fazla bağımsızlık ve milliyetçilik kavramlarını kullanırlar. Bağımsızlık kavramının şu yaşadığımız yüzyıllarda bir gerçeği ifade etmediğini herkes biliyor. Fakat ulus-devlet milliyetçiliği organize etmede; en fazla da zor dönemlerinde öne çıkarılıp sıkça kullanılan bir enstrüman olmakla beraber kendini "Ortadoğu gerçekliğinde sistemden soyutlamanın adıdır."(Abdullah Öcalan)

Özetle; ulus-devletin milliyetçiliği de bağımsızlığı da (bu sistemde) hegemonyanın eşiğinde biter. Bu hegemonyayı zorlayacak, ona karşı duracak bir aktivitenin gelişmesi durumunda hegemonya yeni alternatiflerin arayışına girer.

Sonuç olarak özlü olarak tarihsel perspektif ile Batı kapitalizmin yönelimleri ve Ortadoğu'nun durumu açımlanmaya çalışıldı. Günümüzde bölge eksenli Üçüncü Dünya Savaşı'nın koşullarının geçmişten beri yoğunlaşıp gelişen bir seyir izlediği ortadır. Özelde kapitalizm, genelde beş bin yıllık devletçi uygarlığın özü krizdir. Günümüzde ise tam bir sistem kriz ve kaosuna dönüşmüştür. Sistem derin bunalımını aşma amaçlı bölgeye yönelmiş ve yaşanan savaşta bunun sonucudur.

Sermayenin küresel ölçekteki amacı olan, özellikle Ortadoğu'da kendine eklemleyemediği demokratik ulus seçeneğinin öne çıkmasını engellemektir. Bu anlamda küresel finans kapitalin hedefi; ulus-devlet ve zihniyetini ortadan kaldırmak değil, tam tersi ulus-devleti restore etme ve demokratik ulusu pasivize etmektir.

Birinci Dünya Savaşı Sonuçları ve Yeni Dünya Düzeni

Ayşegül Ayaz

Ortadoğu coğrafyasını felce uğratan, halkları birbirine kırdırtan sınırların çizildiği anlaşmaların, özelde Lozan'ın yüzüncü yılına doğru giderken yaşanan Üçüncü Dünya Savaşı'yla beraber her cepheden arayış ve tartışmalar yoğunlaşmaktadır. ABD ve Rusya'nın başını çektiği hegemonik güçler ve onların bölgedeki jandarmaları konumunda ki devletler sahada yürüttükleri savaşlardan elde ettikleriyle diplomatik savaşları da yoğunca sürdürmekteler. Sınırların yeniden çizildiği bu süreçten iktidarlarını pekiştirecek ve sistemlerini ayakta tutabilecek bir payla çıkmayı hedeflemekteler. Bu anlamda Ortadoğu toprakları üzerinde yürütülen savaşın, kriz ve kaosun sistematik bir karakterde olduğunu ve Kapitalist Modernite'nin çıkmazının bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz.

Bölge bugün yeni bir dizayn sürecindedir. Yaşananlar Birinci Dünya Savaşı'nda oluşturulan dengelerin bir sonucu olduğu gibi, taşıdığı karakter itibariyle bu sürece benzerlikleri bulunmaktadır. Bu anlamıyla mevcut tabloya neden olan sınırların çizildiği, bir kanser hücresi gibi yayılarak ölüm getiren ulus-devletlerin doğuşunun dayandığı; Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında gelişen Yeni Dünya Düzeni'ni (YDD) anlamak ve günümüz sorunlarını ele almada önemi bir altyapı sunacaktır.

Merkezi hegemonik iktidarın 16.Yüzyılda Avrupa'ya kayışı ve İngiltere öncülüğünde Kapitalist Modernite'nin küreselleşme arayışı sonucu; 20.Yüzyılda gelişen dünya savaşları sistemin kendi geleceğinde olduğu gibi, bölge gerçekliğinde de tarihi bir dönüm noktasını ifade eder. Mevcut güç dengeleri ve devletlerin varlığı esas itibariyle Birinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki YDD'ne dayanmaktadır. Bu süreci ele almadan önce Birinci Dünya Savaşı'na giden yolu kısaca ele almak gerekir.

Kapitalist Modernite'nin egemenliğini sürdürebilmesi; Azami kar sürekliliğini ve kapitalin tekelleşeceği ulus-devletlerin varlığına bağlıdır. Bu aygıtı geliştirmeden ayakta kalması düşünülemez. Bu eksende, Kapitalist Modernist sistemin Avrupa'da doğuşu çerçevesinde kıta boyunca 16. yüzyıldan itibaren yürütülen savaşlar, halk devrimlerinin gasp edilmesi sonucu inşa edilen ulus-devletlerdir. Onlar arasından yükselen İngiltere hegemonyasının doğuş serüveni ayrıca ele alınması gereken bir süreçtir. Mutlak monarşilerden ulus-devletlere geçişi ifade eden bu süreçte, 1948'de gerçekleşen Westphalia Antlaşması önemli bir dönemeci ifade eder. Almanya, Fransa, İsveç, Danimarka, İspanya, İngiltere ve Hollanda'yı içine alan 30 yıl savaşları sonucu imzalanır. Alman İmparatorluğunun yenilgisi üzerine girilen anlaşma, Kıta Avrupa'sında daha sonrasında derinleşecek dengelerin başlangıcını ifade eder. Bu anlaşmayla oluşan yeni dengeler belli bir konsensüse dayanmış ve görece istikrar sağlamış olsa da, barışın yerini yeni gerginlik ve çatışmalara bırakması çok zaman almayacaktır.

Kendi inşasını tamamlayan ulus-devletlerin artan endüstriyel üretim, azami kar ve sermaye birikimi, yine gelişen savaş sanayisi sonucu sömürge alanları arayışı hız kazanmıştır. Bu durum ideolojik planda milliyetçilikle de birleşince rekabet ve gerginliklerin çelişkileri derinleşip çatışmalara dönmesi kaçınılmaz olmaktadır.

19. yüzyılın sonlarına geldiğimizde genel tablo şu

şekildedir: Kıta Avrupa'sında ulus-devletlerin inşası tamamlanmış, içte demokratik hareketler bastırılmış ve sömürge arayışlarıyla dışa yönelme eğilimleri güçlenmiştir. Bölgedeki güçler gözünü 'Hasta Adam' pozisyonunda ki Osmanlı imparatorluğunun egemen olduğu Ortadoğu coğrafyasına dikmiştir. Birçok gücün aynı topraklar üzerindeki hesapların çakışması ve pay istemi, Birinci Dünya Savaşı'nın esas belirleyici nedeni olmuştur.

Bu süreçteki güçlerin konumlanma ve çelişkilerini özetleyecek olursak: Zamanın hegemonik gücü İngiltere, Avrupa ülkelerini ulus-devletler yoluyla bölüp etkisizleştirdikten sonra, Ortadoğu'ya da aynı amaçla yönelmek istemektedir. Bu eksende bölgedeki en büyük engeli, Osmanlı İmparatorluğunu kendi denetimindeki küçük ulus-devletlere bölerek Hindistan yolunu güvenceye almak, Rusya'nın güneye inmesini bu yolla engellemek ve Almanya'ya karşı da önemli bir tampon bölge inşa etmek amacıyla stratejik bir rol biçmişti. Yükselen Alman İmparatorluğu'nun bu hesaplar önünde ciddi bir engel olarak belirmesi İngiltere-Almanya arasında ciddi krizlerin önünü açmaktaydı.

Kendi birliğini diğer ülkere nazaran geç tamamlayan Almanya, uluslararası sahneye hızla güçlenerek çıkmakta ve bölge üzerinde benzer hesaplarla pay istemektedir. Yine Fransa ve Rusya gibi iki önemli güçle çevrili kendi güvenliği için ciddi bir tehdit unsurudur. Bu tehdidi bertaraf etmek ve hegemonyasını inşa için geliştirdiği ittifak arayışları, Almanya'yı Batı Avrupa güçleriyle karşı karşıya getirmektedir.

Rusya'nın Balkan politikası sonucu gelişen Avusturya-Rusya çelişkisi, Rusya'nın sıcak denizlere inmesinin önünde duran Boğazlar sorunu da Almanya ve Rusya arasındaki gerginliği tırmandırmakta, Almanya'nın hızla silahlanması Rusya için ciddi tehdit oluşturmaktadır.

Fransa, Almanya sınırındaki Alsece-Lorraine ve Ren akarsuyu köprüleri iki ülkenin de kendi güvenlikleri için stratejik bölgelerdir. Ve önemli gerilim hattı olarak görülmektedir. Yine Fransa'nın Suriye üzerindeki hesapları, ezeli rekabet içinde olduğu Almanlara karşı stratejik müttefiki olan İngiltere'ye yaklaşması; savaşa doğru giderken bloklaşmaları netleştiren ayaklar olmaktadır.

Osmanlı Devleti diğer devletlerin (özelde İngiltere-Fransa) kendi toprakları üzerindeki hesaplardan bihaber değildir. Osmanlı'nın İngiliz ve Fransızlarla olan tarihi çelişkileri, İngiltere-Almanya çelişkileri, Fransa-Almanya çelişkileri bu iki devleti yan yana getirdi. Osmanlı'da daha önce kaybettiği toprakları geri almak ve yükselen Batı hegemonyası karşısında eski gücüne kavuşmak amacıyla savaştaki yerini almış oldu.

İlk Dünya Savaşı

Görüldüğü gibi savaşın tarafları bu şekilde netleşmekte ve bu çıkarlar üzerinde itilaf devletleriyle (İngiltere, Fransa, Rusya) ittifak devletleri (Almanya, Avusturya, Macaristan, Osmanlı, Bulgaristan ve İtalya-daha sonra taraf değiştirdi.) karşı karşıya gelmektedir. Artık en ufak bir kıvılcım dünyayı kan gölüne çevirmeye yetecektir. Bu kıvılcımda 28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan veliahdının bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi olacaktır. Bunun üzerine devletler art arda birbirlerine savaş ilan etti ve Birinci Dünya Savaşı böylece başlamış oldu.

Savaş sürecinde üç önemli gelişme savaşın seyrini değiştireceği gibi, sonrasında geliştirilecek dünya düzenine de damgasını vuracaktır. Bu gelişmeler şu şekilde özetlenebilir;

"Ekim Devrimi sistem güçleri kadar demokratik halk güçlerinin geleceği açısından da tarihi bir dönüm noktasını ifade eder"

1- Ekim 1917'de gerçekleşen Ekim Devrimi'dir. Lenin savaşın bir hak savaşı olmadığını, emperyalist güçler arasındaki bir talan savaşı olduğunu, esas mücadelenin emperyalizme karşı verilmesi gerektiğini belirtir. Yine emperyalist devletlerin kendi aralarındaki gizli anlaşmaları deşifre etti. Bu gelişme savaşın renginin itilaf devletlerinin aleyhine dönmesine neden oldu. Önemli bir güç olan Rusya'nın savaştan çekilmesinin sonuçları ağır olabilirdi. Bu boşluğu

dolduracak taze bir kana ihtiyaç vardı. Elbette bu da yükselen güç ABD olacaktı.

Yine Ekim Devrimi sistem güçleri kadar demokratik halk güçlerinin geleceği açısından da tarihi bir dönüm noktasını ifade eder. Sovyet sisteminin kuruluşu sonrasında gelişecek bloklar sistemi, yürütülen savaşlar 20.Yüzyılın sonuna kadar dünya dengelerine damgasını vuracaktır.

2- Balfour Deklarasyonu; İngiliz Dışişleri Bakanı J. Arthur Balfour, 2 Kasım 1917'de uluslararası Siyonist hareketinin önderlerinden Lord Rothschild'a bir mektup gönderdi. Mektupta İngilizlerin Filistin'de kurulacak bir Yahudi devletini destekleyeceği bildiriliyordu. Daha sonra sırasıyla Fransa, İtalya ve ABD de desteklerini ilan ettiler. Bu adım şu nedenle önemlidir; yukarıda belirttiğimiz gibi İngiltere ABD'nin sürece dâhil olmasına ihtiyaç duyuyordu. Bunun yolu da ABD'yi esas ayakta tutan güç olan Yahudi sermayesinin iknasından geçiyordu. İsrail devletinin kurulması (İngiltere güvencesiyle) için daha öncesinden varılan anlaşmanın kamuoyuna bu destekle ilan edilmesi, ABD'nin de savaşa dâhil olmasını sağlayacağı gibi Yahudi sermayesinin ağırlığını Anglo-Sakson ulus-devlet modelinden yana koymasını da beraberinde getirecektir. Bu gelişmeyle beraber savaşın seyri itilaf devletlerinden yana güçlenerek değişmiştir.

3- ABD'nin savaşa dâhil olması ve ABD Başkanı W. Wilson'un açıkladığı on dört ilke: Yukarıda belirttiğimiz gelişmenin yanında savaş esnasında Almanya'nın kullandığı denizaltı gemileri, deniz ticaretini yoğunca kullanan ABD'nin uluslararası ticaretini ciddi oranda tehdit etmiştir. Yine casusluk faaliyetleriyle Almanya'nın Meksiya'yı ABD'ye savaş açmaya teşvik ettiğinin açığa çıkmasıyla ABD, Almanya'ya savaş ilan ederek savaşa dâhil oldu.

Avrupa uzun yıllar süren iç mücadeleleri ve savaştan dolayı bir hayli yıpranmıştı. ABD'nin böyle bir süreçte savaştan güçlenerek çıkması yeni hegemonik güç olarak yükselmesinde önemli bir rol oynadı. Koşulları gören ABD Başkanı W. Wilson, savaşın son bulmasında etkili olacak 14 maddelik bir bildiri yayımladı. İngiltere ve Fransa'da bu ilkeleri kabul etmek durumunda kaldılar. Wilson prensipleri olarak bilinen bu ilkelere göre; Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkını (UKKTH) kabul etme ve Milletler Cemiyeti'nin kuruluşunu ön göre prensipleri ön görüyordu.

Savaş ittifak devletlerinin yenilgisiyle sonuçlandı. Galipler ise ihtilaf devletleriydi. Savaş sonuçlandığında 15 milyon insan ölmüş ve 20 milyondan fazla da yaralanmış, sakat kalmıştı. Bu savaş kısa, orta ve uzun vadede dünya dengelerini değiştiren ve sistemin çözümsüzlüğünü derinleştiren bir sürecin ilk büyük kırılması olmuştur.

"Savaş sonrası Almanya, Avusturya, Osmanlı ve Rus İmparatorlukları dağıldı"

Savaş sonrası Almanya, Avusturya, Osmanlı ve Rus İmparatorlukları dağıldı. Böylece Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluklarının Doğu Avrupa'da ki hâkimiyetleri sona ermiş oldu. Polonya yeniden bir devlet olarak kuruldu. Artık İngiltere ve Fransa dağılan İmparatorluk topraklarını paylaştırmanın önündeki engeller kalkmış oluyordu. İngilizler kendi egemenliklerini sağlayacak, mümkün olduğu kadar çok parçalara ayrılmış, zayıf ve birbirinden kopuk prenslikler oluşan bir Arap Bölge'si istemektedir. Bu eksende savaş esnasında Osmanlı topraklarını çok devlete bölme ve birçok devlette gerçekleşmesi mümkün olmayan vaatlerde bulunmuştur. Önemi giderek artan petrol yataklarının ağırlıkta bu bölgede oluşu ve İsrail devletinin inşası gibi durumlar bölgenin önemini arttırmıştır. Yine demokratik halk dinamiklerinin aktif olduğu bu süreçte; bu dinamikleri etkisizleştirip kapitalizmin gelişimi önünde engel olmaktan çıkarmak için böl-yönet politikasını etkince kullanmıştır.

Bu politikalar çerçevesinde gerek savaş esnasında İngiltere-Fransa arasında imzalanan Skyes-Picot antlaşması gerekse de sonrasında ilgili devletlerle imzalanan anlaşmalar (Lozan, Sevr, Versailles vb.) sonucu bölge egemen güçlerin doğrudan veya dolaylı denetime uygun bir şekilde ulus-devletçiklere bölünecektir. Klasik sömürgeciliğin sonuç vermeyeceğini gören söz konusu devletler, 'manda' formülüyle emperyalist uygulamalarını süreklileştirmeye çabaladılar. Bu formülü de

Almanya ile imzalanan Versay Antlaşması ve Milletler Cemiyeti sözleşmesine konulan bir hükümle güvenceye aldılar. İlgili madde şu şekildedir; 12. Md: Son savaşın sonucu olarak daha önce kendilerini yöneten devletlerin egemenliğinden çıkmış ve henüz çağdaş dünyanın güç koşullarında kendi kendine ayakta duramayacak halkların gelişimi için medeniyetin kutsal vasiliğinin oluşturulması ilke olarak kabul edilmiş ve vasiliğin uygulanmasındaki güvencelerin bu sözleşmeyle gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Buna göre Suriye ve Lübnan, Fransız mandası, Filistin ve Irak (Bağdat, Basra ve Musul) İngiliz mandası olarak belirlenmiştir.

"Ortadoğu birbirini boğazlayacak sınırlara bölünüp ulus-devletçiklere boğulmuştur"

2000'lerin başında ABD'nin bölgeye müdahalesiyle yeni bir boyuta evrilen, 20. yüzyıl Kapitalist Modernite'nin zirveleştiği ve aynı zamanda bunalımın da sistematik hal aldığı bir süreci ifade eder. Savaş sonrası Wilson'un Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nı sonucu; artan milliyetçilik ve egemen güçlerin çıkarlarının etkisiyle Doğu Avrupa'dan Asya'ya, Kuzey Afrika'ya kadar yeni bir dizayna gidildi. Ortadoğu birbirini boğazlayacak sınırlara bölünüp ulus-devletçiklere boğulmuştur. Bu süreçlerin sonunda Türkiye, Suriye, Irak, Ürdün, Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt gibi devletler kurulmuştur. Bu devletler, 'ezilen halkların özgürlüğü-bağımsızlığı' gibi kavramlarla kutsandı ve sistem çıkarlarına hizmet etmeyen halkların (Kürtler gibi) özgürlük talepleri görmezden gelindi ve yok sayılıp inkâr edildiler. Benzer bir süreç Sovyetlerde de gerçekleşmiştir. SSCB'nin UKKTH'nı bir ilke olarak kabul etmiştir. Ayrılma hakkının tanımasıyla beraber eski Rus İmparatorluğunun egemenliği altındaki alanlardan kopuşlar yaşandı. Letonya, Estonya, Polonya, Finlandiya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Gürcistan ve Azerbaycan ulus-devletlerinin oluşumu bu dönemde gerçekleşmiştir.

Bu süreçlere ilişki bir parantez açalım. Dünya dengelerinin yeniden dizayn edildiği bu döneme salt Kapitalist Modernist güçlerin iradesiyle gelişen bir seyirden söz etmiyoruz elbette. Tarihin akışı hiçbir zaman tek taraflı olmamıştır. Kapitalist Modernite kendini bir sistem olarak örgütlerken Demokratik Modernite unsurlarının amansız direnişleriyle karşı karşıya kalmıştır. 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl bu unsurlar adına tarihi kazanımlara sahne olmuştur. 1848 Avrupa Devrimleri, 1871 Paris Komünü gibi adımlar 19. yüzyılın önemli toplumsal direnişleridir. Yine 20. yüzyılda gerçekleşen Rus Devrim'i, Çin, Vietnam, Küba devrimleri de bu geleneği ileri taşıyan tarihi nitelikte kazanımlardır. Ancak hâkim ideolojinin ulus bilincinde, zihinlerde yarattığı çarpıtma, sosyalizm adına düşülen tarihi hatalar -ki en başta ulus-devleti aşamamaya denk gelir- bu devrimlerin kısa sürede karşıtına dönüşmesinin önüne geçilememiştir. Konu bağlamında ele alınan; hegemonik güçlerin sistemin inşası ve krizinde oynadıkları roldür.

Savaş sonrasında giderek hız kazanan milliyetçilik(ki ulus-devletin dinidir) ekonomik anlamda üretim ve tüketimindeki dengesizlik, eski sömürge sistemini bırakmamakta direnen İngiltere ve Fransa'nın artan krizlere derman(!) bulamaması bölge ve dünya genelinde yeni çelişki, çatışma ve yıkımlara kapı aralayacaktır. Almanya ve İtalya faşist yönetimlerinin yayılma hırsları, sömürge ülkelerde artan bağımsızlık eğilimleri, sosyal ve ekonomik bunalımın artması yeni bir dünya savaşına gidişin işaretleridir. Özünde gerçekleşen İngiliz-Fransız hegemonyasının karşısına dikilen Alman-İtalyan-Japon hegemonyası ve bunun yol açtığı rekabettir. Bu defa savaşın tahribatı çok daha büyük olacak, sistemsel kriz içinden çıkılamaz bir boyuta taşınacaktır.

İki Blok ve 'Soğuk' Savaş

1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgaliyle başlayan Üçüncü Dünya Savaşı'nın tarafları Almanya, İtalya, Japonya, Bulgaristan, Macaristan ve Romanya'ya karşı İngiltere, Fransa, ABD ve Rusya'dır. Bu savaş faşizm cephesine karşı demokrasinin savaşı olarak ele alınmaya çalışılır. Yukarıda da ifade etiğimiz gibi bu süreç iki gücün hegemonya savaşından başka bir şey değildir. Diğer türlü tanımlamalar sistemin korkunç gerçekliğini kamufle etmekten başka işe yaramazlar.

"ABD-Sovyet bloklaşması ve rekabeti, sürece ve sistem güçlerinin konumlanmasına damgasını vuracak esas etkendir"

ABD'nin atom bombası kullanması, Nazizm ve Faşizmin vardığı dehşet boyutu sonucu 56 milyon insanın ölmesi, Almanya'nın bölünmesi ve ekonomik çöküntü; savaşın ilk elden sıralayabileceğimiz sonuçlarıdır. Bu süreçte sistemin yeni doğan çocukları İsrail, Hindistan, Pakistan ve Afrika'da oluşturulan onlarca ulus-devletçik oldu. Görünüşte faşizm yenilgiye uğramışsa da homojen toplum inşası, tek tip ulus-devlet modelinin en yaygınlık kazandığı dönem bu dönemdir. Böylece 1950'lere gelindiğinde ulus-devlet modelinde zirveye varılmıştır. Elbette bu tablo barış ve huzurun hâkim olduğu, sorunların çözüldüğü bir aşamayı ifade etmez. Dünya iki kutuplu sisteme evrildi, her iki cephede de soykırım sisteminin yarattığı tahribat ve bunalım hat safhaya çıkmıştır. ABD- Sovyet bloklaşması ve rekabeti, sürece ve sistem güçlerinin konumlanmasına damgasını vuracak esas etkendir.

Yeni hegemonik güç ABD, sisteminin içinde bulunduğu krize çare bulmak(!) iddiasıyla yeni girişimlerde bulunur. BM sözleşmesi yeniden düzenlenir. ABD komünizmle mücadelede diğer ulus-devletleri yanına çekmek, bir blok halinde hareket etmek ve böylece Sovyet Sistemini etkisizleştirmek için yeni projeler geliştirir. Savaşla ekonomik çöküntü yaşayan Avrupa'yı yeniden kaldırmak ve sistem dışına çıkışını engellemek için ekonomik alanda Marshall Doktrini, siyasal alanda yeni sömürgeciliğin kurumsallaştırmak amacıyla da Truman Doktirini'ni geliştirir. Bu girişimler ve bloklaşma denemeleri ulus üstü bir yapılanmaya geçişin arayışları olarak ele alınabilir. Askeri, siyasi, ekonomik işbirliği örgütleri, AB, BM, NATO gibi oluşumların aktifleştirilme çabaları, Amerikan Barışı gibi girişimler bu yönlü arayışların sonuçları olarak ifade edilebilir. Sovyet Blokunda da benzer arayış ve girişimler vardır. Ancak devletin kutsanması, sınırların fetişleştirilmesi, sosyo-ekonomik çıkmazların çözümsüzlüğü bu cepheden de sisteme güçlü bir alternatifi yaratamamıştır. Abdullah Öcalan'nın, "Kapitalizmin sol mezhebine dönüşme" olarak tanımladığı bu benzeşme hali, nihayetinde halkların özlem ve arzularına cevap olan değil, sistemin dişlisine dönen trajik bir sona doğru ilerlemiştir. Kapitalist Modernite kendi kurumsallaşmasını sağlarken halkları ulus-devletler yoluyla parçalamakla kaldı. ABD'yi diğer hegemonlardan ayıran sömürü sistemlerinde; sadece toprak fethiyle yetinmemesi, her bir bireyin beynine, yüreğine kadar inen fetih hareketlerini politikalarının başına koymasıdır. Şahlandırdığı dincilik, milliyetçilik, bilimcilik ve cinsiyetçilikle insanı öz değerlerinden kopartan, toplumun temel dinamiklerine yönelerek kırıma uğratan bu sistem sadece dünya siyasetini değil, insanlığı da derin bir kaosa sürükleyerek sürekli bir savaş durumuna evirmiştir. Öcalan bu durumu şöyle tanımlar; "Giderek toplumlar tümüyle ulus-devletçe militaristleştirilerek bir nevi savaş hali içine sokulmuştur.

Günümüz toplumlarına savaş hali toplumları demek daha gerçekçidir. Dayatılan savaş hali iki kanaldan yürütülmektedir: Birincisi, gerçekçi yol kanalı olan iktidar ve devlet aygıtlarının toplumun tüm gözeneklerini bir ağ gibi sarıp gözetim, denetim ve baskı altına almasıdır. İkinci yol, son elli yıl içinde geleneksel bir devrimle gelişen bilişim teknolojisi kanallarıyla (medya tekelleri) sanal toplumun gerçek toplum yerine ikame edilmesidir. Her iki savaş haline de toplum-kırım demek mümkündür. Eskiden daha sınırlı uygulanan soykırımlarıyla birlikte bu yeni toplum-kırımlar daha yoğun ve sürekli halleriyle toplumsal doğanın sonunu hazırlamaktadırlar. Bunalım ve kriz ötesi bir durumun yaşandığı inkâr edilemez".

20. yüzyılın sonlarına doğru Sovyet Bloku yıkıldı. Bunun ardında yeni bir süreç başladır. Reel sosyalizmin çöküşü her ne kadar kapitalizmin zaferi olarak ilan edilse de, krizi derinleştiren en büyük gelişmelerden birini ifade eder. Ahlaki yozlaşmanın insanlığı getirdiği düzey, ulus-devletler bünyesinde büyüyen krizler, ekonomik bunalım; halkların özlem ve arzularına cevap olacak bir sistem arayışı, kapitalist modernitenin sürdürülemezliğinin ifadeleridir. Askeri, siyasi, ekonomi alanındaki girişimler, ideolojik anlamda geliştirilen akımlar yeni bir soluk aldırmamıştır. Bu gelişmelerle birlikte ABD öncülüğündeki arayışlar yeni bir boyut kazanarak 2000'lerin başında Üçüncü Dünya Savaşı'na evrilir. Büyük Ortadoğu

Projesi (BOP) olarak ilan edilen yeni dizayn hareketi, 15 Şubat 1999'da Öcalan'a yönelik gerçekleştirilen uluslararası komplo ve ABD'nin Irak'a girişiyle fiilen başlamış olur. Tüm yakıcılığıyla devam eden, yeni dizaynların kaçınılmaz olduğu bu sürecin hangi gücün lehine evrileceği tarafların mücadeleleriyle belli olacaktır. Ancak gelinen aşamada sistem güçleri açısından durumun pek kolay olmadığı aşikârdır. Gerek bölgesel gerekse küresel düzlemde Birinci Dünya Savaşı'yla beraber geliştirilen ve bir türlü dikiş tutmayan ulus- devlet sistemi aşılmayla yüz yüze gelmesidir. Sistem güçleri kimi reformlarla bu sistemi yumuşatma ve katlanılabilir bir aşamaya getirme uğraşı vermektedirler. Ortadoğu toplumlarına deli gömleği misali zorla giydirilmeye çalışılan bu sistemin, sürdürülemezliğini anlamak için uzaklara gitmeye gerek yok. Yanı başımızdaki Irak'ın çığlığı bu gerçekliği kulakları sağır edercesine haykırmaktadır.

"Rojava pratikleşmesi şimdiden halklar umuduna dönüşmüştür"

Dünya çapında geliştirilen yeni oluşumların (ekonomik-sosyal-siyasal işbirliği örgütleri) sisteme ne kadar nefes aldıracağı merak konusudur. 20. yüzyıl boyunca kanla, acıyla, soykırımlarla oturtulmaya çalışılan sistemin reformlarla ayakta kalmasının mümkün olmadığı aşikârdır. Bu gerçeklik, sistem güçleri açısından olduğu kadar ezilen ve özgürlük mücadelesi yürüten halklar için de geçerli bir durumdur. Mevcut zeminde birçok dinamiğin devrede olduğu güçler mücadelesi çok boyutlu bir biçimde sürmektedir. Egemen güçler açısından izlenecek siyasetin bir geleceğinin olmayacağı tarihi bir hakikattir. Soykırım sistemi olarak tanımladığımız Kapitalist Modernist Sistem'in toplum-doğa kırımı daha şimdiden gezegenimizi yaşanmaz hale getirmiştir. Mevcut durumda sistemin kaderi ezilen güçlerin atacakları adımlarla belirlenecektir. Ancak bu güçler açısından da radikal bir dönüşümün kaçınılmaz olduğunu tarih adeta haykırmaktadır. Klasik araçlar ve mücadele yöntemleriyle yeniye ve özgürlüğe kapı aralanmayacağını Sovyet deneyimi başta olmak üzere diğerler direnişler birçok deneyim açığa çıkarmıştır. Başta reel sosyalist deneğimi olmak üzere tarihteki komünal hareketlerin mücadelelerinden çıkarılan derslerle oluşan demokratik ulus eksenli paradigma esaslarının pratikleşmesi ile başarı halkların olacaktır. Rojava pratikleşmesi şimdiden halklar umuduna dönüşmüştür.

Ortadoğu'daki kıyametin ortasında adeta bir özgürlük ağacı gibi yeşeren Rojava gerçekliği, bu tarihsel ihtiyaca halkların, inançların, kadın ve gençliğin verdiği cevaptır. Bir hançer misali halkların yüreğine saplanan suni sınırları anlamsızlaştırıp halklar arasında bir tarih ve demokrasi köprüsü oluşturan bu paradigma, 21. yüzyılın en temel dinamiği olduğunu şimdiden kanıtlamıştır. Bu gerçeği Kobaneli çocuğun gülüşünde, Minbiçli kadının gözlerindeki özgürlük aşkında görmemek için yüreklerin körleşmiş olması gerekir.

Dört Parça Kürdistan Bağlaşıklığı: Ulusal Kongre

Enes Piran

Evrenin oluşumundan günümüze kadar gelen süreç, bize devasa bir olgular dünyası sunmuştur. Çeşitli boyutlarda oluşum ve gelişim göstermiş olan olaylar zinciri, bağımlılık ve simbiyotik ilişkiler bağlamın da evrensel olgular olarak, canlılıklarını canlılarda var kılarak, AN'a taşımışlardır. Varoluşların bağımlılıkları ve bağlılıkları evrensel bir kategori gereğidir. Tüm canlı ve cansız oluşum ve yapılar, farklı özellikler ve özgünlüklerini korur;, bütünün bileşeni olarak, birbirleriyle bağlaşıklıkları varoluşsaldır.

Evren, doğa, toplum ve bireylerde gelişen her olgu ve oluşum, olumlu veya olumsuz yönde, kendi akışkanlığı ekseninde, değişim ve gelişim paralelliği içinde etkileme ve etkilenme formatındadır. Tüm özne ve nesneler evrenin bileşenleridir. Kendi başına, bütünden kopuk olmaları eşyanın tabiatına aykırıdır. "Değişmeyen tek şeyin değişim olması" tespiti, bu gerçekliğe anlam katmaktadır. Bu formülle her şeyin canlı oluşu ve canlılığı düşün değeri bulurken, simbiyotik ilişkiler mecrasında optimal denge de kurulmuş oluyor. Bu durum dış müdahalelerle suboptimal bir dengeye dönüştürülse de bunun kalıcılığı ve kabulü, oluşum ve işleyiş doğasına aykırıdır. Ancak iradi müdahalenin baskı gücü oranında farklı bir formata dönüşebilir.

Bu yöntemle olay ve oluşumlara yaklaşım gösterildiğinde, olguların sağlıklı analizi ve doğruya en yakın anlam çerçevesi açığa çıkacaktır. Kürdistan'ın yapay sınırlarla parçalanması, hem Kürt halkı hem de Kürdistani halkların, tüm yönleriyle bölündüğü anlamına gelmez. Çünkü varoluşlarının evrensel kuralı olan, toplumsal oluşum ve gelişim diyalektiği, çeşitli biçimlerde yavaşlatılsa da işleyişini engelleyip, durdurmak mümkün değildir. Ağırlaşabilir, hızı düşebilir, akışkanlığı sınırlanabilir. Fakat tamamen izole etmek, komple tecrit altına almak, parçayı bütünden soyutlamak, olası görünmüyor. Oluşum ilkesine, varoluş doğasına, toplumsal formatına aykırıdır. Zaman ve mekân mefhumunun inkârıdır. Çünkü "Tarih ve toplum canlı organizmalardır. Onları yanlış yorumlayanlara ve inkâr edenlere er veya geç ama mutlaka karşılığını verecek ve hak ettiği tokadı vuracaktır. Toplumsal proje ve programları soyut şemalara ve yanlış tarih görüşlerine dayandırmak, en acı sonuçlarını 'reel sosyalizm' vb. birçok toplumsal hareket ve devlet kurumlaşmasında göstermiştir. Temeli yanlış örülen, gereken düzeltmeyi yerinde ve zamanında yapmazsa, içeriğine göre bir yıkılışı yaşayacaktır. Hiçbir çağ çağımız kadar bu kuralın doğruluğunu yaşamamıştır."(1) Kürt ve Kürdistan gerçekliği de bu doğrultunun dışında ele alınamaz. Bilimsel ve felsefi belirlemelerin dışında tutulamaz.

Dönemin hegemonik güçleriyle bölgenin sömürgeci devletleri, çeşitli zor araçları ve faşizan uygulamalarıyla toplumsal ve tarihsel akış diyalektiğine ters davranmakta ısrarlılar. Ancak bu yaklaşım, "korkunun ecele faydası yok" deyişinin, diyalektik tezahürü gibidir. Bağlılık ve bağımlılık, etkileme ve etkilenme süreci, evrensel ve toplumsal kurallarıyla işleyecektir. Eytişimsel akış zora ve yasaklara dayalı setlerle, bentlerle antlaşmalarla, kanunlarla kırımlarla faşist zihniyet ve yöntemlerle durdurulamaz. Kendi mecrasında akar.

Yanlış ve Yanılgıların Temeli

Uluslararası hegemonik güçlerin, sömürgeci devletlerin ve bölgesel-yerel egemen yapıların Kürt ve Kürdistan gerçekliğine yaklaşımları sorunludur. Felsefi temelli bilimsellikten uzak, çağ dışı kalmış ideolojik-stratejik çerçevelerle belirlenmiş uygulamalarla amaca ulaşma istemleri, yanlışlarla yüklüdür. Bir yandan işkence, ölüm ve sürgünlerle baskılayıp asimile etme, diğer yandan zamana yayarak yozlaştırıp, çürüterek teslim alma çabasını sürdürürken, öte yandan korku, panik ve saldırganlık içinde günü kurtarma pratiklerine yönelmiş ve yönelmektedirler. Özellikle Kürdistan'ın işgali ve paylaşımı çok yönlü ve çok amaçlı olduğundan, açık ve gizli, bilinen ve bilinmeyen birçok antlaşmalar ile stratejik-taktik ittifaklar ekseninde ele alınmış ve alınmaktadır. Bu durum Kürt ve Kürdistan olgusuna yaklaşımda ihanet ve işbirlikçi yapıları oluşturmada veya var olanları destekleyerek, büyütüp genel bir zihniyete ve yaşam tarzına dönüştürme de her türlü güç birliği ve iş bölümü yapmakta beis görmemeyi getirmiştir.

Bu açık işgal ve sömürü altında hem maskeli hem de çıplak zor araçları ve yöntemleri aleni olarak seferber edilerek katliam, göç, işkence, zindan ve çeşitli devşirme uygulamalarıyla karşı-karşıya kalan Kürt ve Kürdistani topluluklar fiziki ve ideolojik savunmalarını gerçekleştirmede, parçalı duruş içinde olmuşlar. Direniş, işbirliği, ihanet ve teslimiyet iç içe gelişmiştir. Çağı yakalayamama, ulusal gelişmelerin dışında kalma, körce bir bağnazlık içine girme, kurtuluşu salt dış güçlerde arama, çaresiz kalıp boyun eğme vb. anlamsızlıklar içinde debelenme, umut ve irade kırılmasını derinleştirmiştir.

Bu yıkım ve tahribatlarla birlikte çeşitli kesimlerin çözüm arayışları farklı boyutlarda sürmüştür. İlkel-milliyetçi, Reformist-liberal, dinsel-ümmetçi, reel-sosyalist vb. ideoloji ve politikalar ekseninde örgütlemelere gidilmiş. Ancak niyetler ve çabalar makul görülse de öngörülen ideolojiler ve mücadele yöntemleri yanlış ve yanılgılarla yüklüdür. Sonuç getirici ya da aydınlanmayı sağlayıcı etkileri açığa çıkaramamış. Uygarlığın kanserojen hastalığı olan milliyetçiliği aşamamışlar. Bilimsellik adına doğmalara ve tabulara saplanılmıştır.

Avrupa-aydınlanmacılığı ekseninden yola çıkarak realizmin ve pozitivizmin etrafında dolaşarak, oryantalizmin çemberine düşülmüş. Kapitalist Modernitenin batağında anlamsız çırpınmanın ötesine geçilememiş. Böylece olgunun sorunsallığı daha da derinleşmiş. Hâlbuki tarihsel-toplum diyalektiği içinde tanımlanamayacak bir olgu mevcut değildir. Geçmiş ve güncel gelişmelerin ışığında çözümlenemeyecek bir sorun yoktur. Tarih dersler ve ibretliklerle doludur. Aynı zamanda açmaz olarak görülen tüm sorunların köken izahı ve günümüze akış serüveni, en çarpıcı biçimde gözler önüne serilmektedir.

Burada asıl mesele zihniyet ve yöntem sorunudur. Sorgulamanın tarihsel, toplumsal ve düşün dünyası boyutuyla irdelenmesi gerekir. Özellikle olgunun ele alınış tarzı, doğruya doğru yol alma yöntemi önem arz etmektedir. Felsefi yaklaşımı esas bellemek önceliklidir. Çünkü felsefe ufkunun sonsuz oluşu, sorgulama karakterinin geniş çerçevesi, ele alınan olguyu evrensel ve tikel bağlamda özgünlükleri ve özellikleri içinde izah etmesini mümkün kılmaktadır. Ancak felsefenin açılımları, bilimin deney ve gözlemleriyle bilgi ve ahlakıyla bütünlük içinde işletildiğinde anlam bulacaktır. Bilimsel yöntemlerden kopuk, ideolojilerden uzak düşen "Felsefi ve teorik varsayımlar ise, somutu tam yakalayamadığından, dogmatizme kaymaktan tutun da bazı kavramlara takılmaya kadar, soyutluğa düşmekten kurtulamazlar. Dolayısıyla en bilimsel temele dayalı ideolojik perspektifler, bilimsel gözlem ve deneyim, olgu hakkındaki bilgi için önem taşımaktadır. Genel kabul görecek bir tanımlama ancak gözlem ve deneyimin sonuçları teorik yaklaşımla da desteklenince gerçekleşir."(2)

"Bilgi görelilik içerir. İzafi karaktere sahiptir. Sürekli akışkan haldedir"

Özellikle belirtilmesi gereken husus ise, mutlak ve kesin bilgiden söz etmek, bilim ahlakına ve bilimin kendi akışına, ilkelerine ve kuralına ters bir durumu ifade eder. Çünkü bilgi görelilik içerir. İzafi karaktere sahiptir. Sürekli akışkan haldedir. Gelişimi süreğendir. Böylece de anlam gücünü zenginleştirir. Statik, değişmeyen bir bilgiden bahsetmek yerine, felsefeyle

beslenen bilimsellik ekseninde değerlendirme ve yorum gücü artan, zengin tespitlere ulaşan, farklı saptamalara yer veren, izah boyutlarını genişleten olarak belirlemek, daha reel bir tanım olacaktır.

Tüm bunların dışında salt felsefi yaklaşımla olguları irdelemeye kalkışmak, sapmalar yumağına dönmeyi getirir. Milliyetçilik ve nihilizmin dipsiz kuyusuna yuvarlanmayı kaçınılmaz kılar. Reel sosyalist yaklaşımları da buna ekleyerek, beş bin yıllık uygarlık dogmatizmine gömüldüklerini rahatlıkla belirtebiliriz. Bu anlayış ve yaklaşımların Kürt ve Kürdistani toplumlara kazandıracağı hiçbir şey olmadığı gibi, üstelik olguyu cendereye almaktır. Bu da tahribat üstüne tahribatın gelişmesini sağlayacaktır. Çünkü "Dogmatizm, tarih boyunca tehlikeli bir mecraya girince en tahripkâr sonuçlara yol açmıştır. Bunun geleceğe yönelik yüzü olan ütopiklik de bilimsellikle bağını koparınca, aynı tehlikeli sonuçları doğurabilmektedir. Bilimsel yaklaşım bu yönde sorunların temelindeki olguları tanımladıkça, daha gerçekçi politika ve eylemlere de yol açarak başarılı çözümleri mümkün kılmaktadır."(3) Ancak İdeolojiler kalıplara ve tabulara sığdırılıp, yaşama sunulunca yapılacak olan yorumlarda doğmaların ötesine geçemez olur. Kutsamalar, kutsallıklar birbirini tetikler. Dokunulmazlıklar ardı ardına sıralanır. Her kesim egemen sömürücü sınıfın çıkarlarına koşturulmuş olur. Kürdistan özgülünde de hem sömürgeci yapılar ve oluşumlar içinde hem de sömürgeleştirilen parçalar toplamında yapılan ve uygulanan ulus-devlet milliyetçiliğine kaymadır. Bu durum ne Kürt ve Kürdistan'i halkların ne de sömürgeci-devletin egemenliğinde ve sömürüsünde inleyen halkların çıkarınadır. Sadece ve yalnızca özgürlükleri kafesleyen, demokrasiye kilit vuran, insan haklarını askıya alan ve evrensel hukuku tanımayan, ceberut ulus-devlet sömürgeciliğine hizmet eder.

"Hakikat karşısında susan dilsiz şeytandır" diyen Hz. Muhammed'in bu tespiti, Kürt halkının yaşadığı gerçeklik karşısında günümüz dünyasını yalın bir şekilde tanımlamaktadır. Çünkü uygulanan katliamlar, gerçekleşen kırımlar, yapılan yıkımlar karşısında hem uluslararası güçler ile bölge devletleri hem de kimi uluslararası insani ve hukuki kurumlar ile bazı aydın, akademisyen, siyasetçi ve basın-yayın kuruluşlarıyla birlikte, işbirlikçi yapılar ile çıkar odakları sessiz ve suskun kalmayı vazife bilirler. Menfaatlerine helal gelmesin diye sömürgeci ulus-devletlerin her türlü çıplak sömürü ve talanlarını, bin bir çeşit asimilasyon yöntemlerini, zor ve baskılamalarını görmezden gelmeyi marifet sayarlar. Kürt ve Kürdistan'i halkların kıstırıldıkları kapan içinde yaşadığı trajedileri, reel-politik menfaatleri uğruna, üç maymunları oynarlar. Aslında Kürdistan'da ki hayat karşısında dünyanın içine girdiği tutum, öğreticidir. Sorunsal olgunun kapsam alanını ve derinliğini anlamada kavratıcıdır. Özellikle çağın vicdanını gösteren turnusol kâğıdı işlevini görmektedir.

Kürt Bağlaşıklığı ve Beslendiği Damar

Mezolitik ve neolitik kültürün yaratıcısı olan kadim Kürt halkının içinde bulunduğu yaşam girdabı, adeta ölümcül bir hayatın serüvenidir. Ancak köklerinin on binlerce yılı aşan tarihselliği, yaşadığı kültür-devrimleri zinciri ve toplumsal-evrim süreci varlığını bu günlere taşımasını sağlamıştır. Üretilen, keşfedilen ve icat edilen toplumsal-kültür değerleri adeta beslendiği, soluk alıp-verdiği can-damarları olmuştur. Aynı zaman da tarihsel-toplumsal diyalektiğin kesintisiz işlemesinde azımsanmayacak bir süreğenlik içinde geçmişten günümüze akmaya devam eden hayat kanalı işlevi görmüştür.

Bir toplum ideolojik parçalanmayı yaşayabilir. Çağların gerisinde seyredebilir. Zamanın modernitesini tanımamış olabilir. Dönemin teknik yeniliklerini yakalayamamış, felsefi ve bilimsel gelişmelere uzak düşmüş olabilir. Hatta politik geriliği bile yaşamına yön verebilir. Ancak "Siyasal yönden gelişmemiş olmak, kültürel anlamda da gelişmemek demek değildir." Çünkü "Kültürel tarih, en kapsamlı tarih anlamına gelmektedir. İdealist ve tek boyutlu yaklaşımlar, olgusal düzeyde olduğu kadar tarih konusunda da Kürtler konusunda büyük yanlışlıklara yol açmıştır. Bilimsel bir tarih yaklaşımı, Kürtlerin genel özellikleri kadar kendi özgünlükleri içinde de son derece renkli, çarpıcı bir tarihe sahip olduğunu gösterecektir."(4) Bu tarihsel-toplumsal özellikler ve özgünlükler kültürel değerler bağlamında Kürt ve Kürdistan diyalektiğinin işleyişine yön vermektedir. Tüm parçalığa ve düşürü-

lüşe rağmen, nefes damarları dediğimiz işlevi yerine getirmektedir. Bu görev bağlamında vurgulanması gereken hayati bir konu ise, Kürt ve Kürdistan halkının bağrında canlılığını yitirmemiş olan özgürlük parıltısı ve özlemidir. Bu eğilimin kökleri ve günümüze kadar uzanan kılcal damarların beslenme kaynağı, neolitik dönemin kabile sosyolojisine ve bunun eşitlikçi ve özgürlükçü kimliğine, kolektif ve komünal yaşam tarzına uzanmaktadır. Özgün diyalektik işleyişi de bu değerlere ve hayat normlarına dayanmaktadır. Bu da kendini bağlaşıklık ilkesi olarak işletmektedir.

Kürdistan ve Kürt Halkı bir bütündür. Dönemin uluslararası merkezi hegemonik güçlerin projeleri ve bölge ulus-devletlerin jandarma-sömürgeciliği doğrultusunda yapılan antlaşmalar sonucu, dört parçaya bölünmüştür. Parçalanmayı çeşitli asimilasyon ve inkâr yöntemleriyle eritip, yok oluşa götürmeyi hedeflemişlerdir. Bunun için de kirli, kanlı, acılı ve insanlık dışı, iğrenç uygulamaları pervasızca hayata sürerler. Ancak bütün bu anlamsız ve ölümlü çabalara rağmen, Kürt toplumuna ait kültürel yaratımların değer derinliği, parçalar arasındaki diyalektik işleyişi ve bağlaşık akışı, engelleyememiştir.

Kürdistan'ın mevcut durumu fizik bilimindeki birleşik kaplar misali gibidir. Kaplar alttan borularla birbirine bağlıdır. Birine bırakacağınız su, dipten bağlantılı borular yoluyla akarak, tüm kaplara eşit oranda dağılır. Bu yönteme birleşik kaplar formülü denilir. Kürdistan ve Kürt halkı gerçekliği de bu temeldedir. Parçanın birinde gerçekleşen gelişme ister olumlu ister olumsuz içerikte olsun, diğer parçaları da gücü, etkisi ve çekiciliği oranda az veya çok, etkileyecektir. Bu diyalektik bir işleyiştir. Parçalar arasında kurulan bağlaşıklık kesintiye uğratılamaz. Çünkü parçalar bütünün bileşenleridir.

Birincisi; Stratejik, politik ve diplomatik alanlarda yoğunca kullanılır. Müttefik ya da itilaf demektir. Aralarında anlaşma veya sözleşme yapılmış olanları tanımlar. Bunlar kişi, grup, sınıf, topluluk, devlet ya da parti, sendika, federasyon, konfederasyon vb. yapı ve oluşumları kapsar.

İkincisi; Aynı nedenler, koşullar ve şartlar içinde bulunanlar ile aynı neticeleri yaşayan ya da aynı sonuçlar içinde bulunanların birbiriyle sıkı sıkıya bağlı ve karşılıklı bağımlı olan olguları ifade eder. Bunlar nesne, terim, yapı, oluşum, kurum, kuruluş, kişi, grup, sınıf, toplum vb. olgular olabilirler.

Konumuz bağlamında ikinci tanım önem kazanmaktadır. Bu da kendi içinde iki boyutlu işlev görür.

a- Aynı Nedenler İçindeki İşlevi;

Kürdistan'ın dört parçaya bölünerek sömürgeleştirilmiş hali, Kürt halkının da dört parçaya ayrılmasını getirmiştir. Ancak aynı toplum sosyolojisi ve kültürü içinde binlerce yıllık tarihselliği, bu zora dayalı yapay parçalanmanın derinlik ve somutluk kazanmasına izin vermemiştir. Tarihsel-kültür yapılanması, suni sınırları ve engellemeleri aşarak, bağlaşıklığın gereği olan akışkanlığı sürdürmüştür. Bağlılık ve bağımlılıkları kesintiye uğratılamamıştır. Bir parçadaki gelişme olumlu ve olumsuzluğuyla az veya çok diğer parçalara da sirayet etmiştir.

Bu bağlaşıklık yukarıda da belirttiğimiz gibi, fizikteki birleşik kapların işlevine yakın bir rol oynamıştır. Siyasal, sosyal ve kültürel manada elektriklenme-dalgası diyebileceğimiz bu olay, Kürt halkının tarihsel-kültür değerlerinin kapsamı, derinliği ve zaman süresinin uzunluğuyla oldukça bağlantılıdır. Tarihsel-kültür değerlerinin yaratıcısı, mucidi ve kâşifi olması ve bu yaratımları on binlerce yıllık bir zaman dilimince yaşaması, bu değerlerle bütünleşerek, muhafazakâr bir tutum sergilemesini getirmiştir. Bu özgünlük ve özellikler kendi içinde aynı sebepler bütünlüğünde bağlaşık bir durumun akışkanlığını ve işlevini oluşturmuş.

b- Yükümlülüğün Getirdiği Yüklem İşlevi;

Bağlaşıklığın sürekliliği yükümlülükler getirir. Bu yükümlülüklerin taşıdığı yüklemler vardır. Bağlaşıklık süreğenleşince yüklemleri ifa etme yükümlülüğü de açığa çıkar. Bu durum hem doğal sorumluluğun gereği hem de ideolojik, stratejik ve politik hedeflerin sorumluluk talebi olarak gelişir. Bağlaşıklığın akışı bu durumu tetikler. Tüm engelleme, yavaşlatma ve geriletme hamlelerine karşı yine de ilerleme kaydeder. Her iki türdeki sorumluluklar düşünce ve duyguda birleşince, bir görev olarak yüklemin ifası gerçekleşir. Bu kez bağlaşıklık daha da hızlanarak akışkanlığını ve işlevini yeni gelişmeler ekseninde sürdürür.

Bu doğrultuda parçalanmış Kürt halkı ve Kürdistan coğrafyası, bağlaşık konumunun getirdiği, yükümlülüğün yüklemini ifa etme gereği ve birleşik gelişim kuralının bir sonucu olarak özgünlük ve farklılıklar temelinde güç birliği yaparak, Demokratik Ulusal Kongreyi gerçekleştirmesi gibi, tarihsel, toplumsal ve hayati bir görevle karşı karşıyadır.

Yüklemin İfası; Ulusal Kongre

Mevcut durumun güncelleşmiş görev ve sorumluluğu ise, Kürt halkının politik ve stratejik birliğini oluşturacak, irade ve karar gücü haline gelmesini sağlayacak, Ulusal Kongreyi gerçekleştirmektir. Bu tarihi görevin ifası, Kürt ve Kürdistani halklara bu güne kadar reva görülen tüm olumsuz ve uğursuz yönelimlere dur demesidir. Demokratik Ulusal Kongre, Kürt ve Kürdistani halkların demokratik ölçülerde farklılıkları, özgünlükleri ve özerklikleri temelinde birlik ve bütünlüklerinin oluşumudur. Gerçekleşecek olan Ulusal Kongreyle uluslararası merkezi hegemonik yapı ile jandarma-sömürgeciliği ve yerel işbirlikçi-ihanet şebekelerinin ortaklaşmaları son bulacak. Ya da tamiri imkânsız bir darbe yemiş olacaklardır. Bölgenin kadim halkı ve halkları üzerine planlanmış gizli ve kirli senaryolar boşa çıkarılarak, anlamsızlaşacaktır.

Zaten Kürdistan ve Kürt halkının bölünüp parçalanması, doğal ve toplumsal değildir. Kendi tarihsel akışı çerçevesinde olmamıştır. Evrimsel özelliklere uygunluk içinde gerçekleşmemiştir. Sosyolojik temelde siyasi bölünmeye uğramamıştır. Tarihsel kültür bütünlüğü ve derinliği canlıdır. Bu belirlemeler ekseninde toplumsal bir talep, irade ve karar sonucu bölünme yaşanmamıştır. Dışta, uluslararası merkezi hegemonik güçler ile bölge ulus-devletlerinin anlaşmaları ve içte oluşturulan işbirlikçi-ihanet şebekelerinin ittifakıyla gerçekleşmiştir. Bu realite doğrultusunda parçalanma içsel değil, zora ve zorbalığa dayalı dışsaldır. Askeri ve siyasi temelde bir işgaldir. Parçalanmanın ve işgalin hem biçimi hem de özü, uluslararası sömürgeleştirmedir. Hatta bu güne kadar bilinen ve uygulanan sömürge statülerinde bile değildir. Özgün bir sömürgeleştirmedir. Statüsüz tutularak bitirmeye, tüketmeye ve yok etmeye yöneliktir. Jandarma-sömürgeciliği genel ve özel çıkarlar bağlamında inkâr, imha ve asimilasyon odaklıdır.

Bu temel riskler görülerek, yükümlülük bilinciyle yaşamsal boyutuyla hareket edip, Demokratik Ulusal Kongrenin gelinen aşama itibariyle Kürt ve Kürdistan için, nasıl hayati bir önem taşıdığı yaklaşımı içinde ele almak gerekir. Ağırlığını, önemini ve gerekliliğini sürekli akılda tutmak, sorumluluğunu hissetmek, temel görev olarak bellemek ve bu yaklaşımla Kongrenin gerçekleşmesi faaliyetine katılmak, çalışmalara anlam kazandıracak, netice verici olacaktır. Temel ilkeler doğrultusunda ortaklaşarak Kongreye gitmek, oluşumun kalıcılaşmasını, etkin ve etkili olmasını sağlayacak. Nitelikli kararlara ulaşmasını, faal etkinlik yürütmesini getirecektir. Güçlü ve sonuç alıcı bir diplomasi çalışması yürüterek, dost ve müttefik güçlerin oluşmasını gerçekleştirebilecektir.

"Kongre bileşenlerinin ideolojik bağımsızlığını esas alırken, bireysel, kolektif haklar ile özgürlüğü ilke bellemek gerekir"

Kimi temel ilkelere yer vermede fayda var: Demokrasiyi tüm faaliyet ve kararların, oluşum ve yapıların, katılım ve ilişkilenmelerin tartışılmaz ve vaz geçilmez, temel aktif ilkesi olarak belirlemek. Yaşam alanlarının tümünde çalışmaların ve kararların bütününde ahlaki ve vicdani ölçüleri esas almak. Bu esaslar üzerinden demokratik ulus şekillenmesi sağlamak. Ayrıca Anayasaların ve yasaların demokratik özellik ve karakterde olması, tüm sorunların çözümü, demokratik esaslarda ele alınması ilke olmalıdır. Kürdistan'ın tüm parçalarında ortak vatan anlayışını esas belirlerken, kabulünü ve benimsenmesini de sağlamak. Kongre bileşenlerinin ideolojik bağımsızlığını esas alırken, bireysel, kolektif haklar ile özgürlüğü ilke bellemek. Kürt halkı ve Kürdistan ile Kongrenin varlığını sağlayacak yaşam güvencesi olan özsavunma ilkesi aslında temel bir ilkedir.

Demokratik Ulusal Kongre çalışmaları çok yönlü ele alınarak sürdürülmelidir. Siyasi boyutundan tutalım, güvenlik, ekonomik ve diplomatik boyutlara kadar uzanacak bir faaliyetler alanıdır. Yine Kongre-

nin amaçları, hedefleri, stratejisi, politikaları, kapsam alanı, bileşenleri, ittifakları temel ve tali güçleri, esas işlevi, güncel ve gelecek görevleri vb. konular insani ölçüler ve toplumsal çıkarlar temelinde belirlenmelidir. Demokratik Ulusal Kongre her ne kadar Kürt halkının birliği ve iradesi olarak öngörülse de Kürdistani bir Kongre olduğu genel bir ilke olarak esas alınmalıdır.

Tarihin Çağrısına Cevap Olmak

Bölgenin bugün içinde bulunduğu durum, kendisiyle birlikte büyük değişimler yaratıyor. Hem Kürt halkının elde ettiği kazanımların korunup risklerin, tehditlerin ve saldırıların bertaraf edilmesi hem de Kürt halkının birliğinin ve beraberliğinin sağlanması Demokratik Ulusal Kongrenin gerçekleştirilmesini gerekli kılıyor. Çünkü tüm dünyanın gözü önünde parçalanmış Kürdistan'ın her yerinde Kürtler işkence, ölüm ve zorbalık altındadır. Jandarma-sömürgeciliğinin sömürüsü, saldırısı ve baskısı her gün katlanarak sürmektedir. Tarihsel ve güncel sebepler Ulusal Kongrenin gerçekleştirilmesini her dönemden daha fazla acil kılmaktadır. Adeta dinlerde söz konusu edilen 'kıyamet zamanı'dır. Her Kürde ve Kürdistanlıya her zamandan daha fazla hayati yükümlülük ve yüklemler yüklemiştir.

Ulusal Kongrenin bugüne kadar da gerçekleştirilememesi kimi iç ve dış odakların olumsuz rol oynadıkları bilinmektedir. Bazı direkt etkenler ile dolaylı nedenler de mevcuttur. Bunların büyük bir kısmı, bölgedeki devletlerden kaynağını almaktadır. Aleni olarak bölge devletleri, Kürt ulusal kongresinin gerçekleştirilmesini kendi çıkarlarına aykırı görmektedirler. Yine ayrıca mevcut siyasi rekabet ortamı da Ulusal Kongrenin gerçekleştirilememesi hususunda azımsanmayacak bir etken olmaktadır. Ne yazık ki, particilik temelinde düşünüldüğü kadar, ulusallık temelinde düşünülemiyor. Parti, aile ve kişisel çıkarlar, ulusal çıkarların önüne konuluyor.

Ayrıca Kürdistan'daki bazı taraflar, özellikle KDP ve uzantıları Ulusal Kongrenin gerçekleşmesi için hazır olmadıklarını ya da oyalama taktikleriyle zamana yayarak, erteleme girişimleriyle Ulusal Kongrenin gerçekleşmesini istememektedir. Çünkü bu partiler, yeminli Kürt düşmanı, sömürgeci devletlerle özellikle de AKP ve DAİŞ çeteleriyle aleni olarak ilişkililer. Ve bunların amaç, strateji, politika ve senaryolarına göre hareket ederek, tutum belirlemektedirler.

Ancak hiçbir parti, örgüt, oluşum, kurum, kuruluş ve şahsiyet kendini Ulusal Kongre önünde engelleyici bir güç olarak görmemeli ve göstermemelidir. Çünkü işgalciler kesinlikle Kürt Ulusal Kongresi'ne karşıdırlar. İhanet ve işbirlikçi odaklara karşıda çok boyutlu ve aktif mücadele içinde olmak, bunu dışındaki her türlü provokasyon ve kışkırtmalar karşısında duyarlı ve tedbirli hareket ederek, geçmişte yaşanmış olan çeşitli oyunların ve planları sonucu olan brakuji'lerin tekrarına gelmemek. Buna karşı çıkarak, engel olmak. Kürdistan'ın tüm parçalarında yaşanan krizlerin aşılmasında Ulusal Kongrenin gerçekleşmesinin oynayacağı rolün bilinciyle hareket ederek, seferberlik ruhuyla çalışma yürütmek.

"Kürdistanlı aydınlar, yazarlar ve sanatçılar toplumsal tarihin çığlıklarına kulak vermeliler"

Özellikle Kürdistanlı aydınlar, yazarlar ve sanatçılar toplumsal tarihin çığlıklarına kulak vermeliler. İnsanlığın kendilerine verdiği önemin ve biçtiği misyonun bilinci ve sorumluluğuyla hareket ederek rollerini oynamalılar. Tarih ve toplum karşısında ahlaki ve vicdani yükümlülüklerini ifa etmeliler. Sanat, gerçeğe ayna tutmadır. Yanlışa, kötüye ve çirkine karşı tutum belirlemedir. Doğru, iyi ve güzel olana giden yolu göstermedir. Uygarlığın beş bin yıllık sömürü, saldırı, talan ve tecavüzlerine rağmen, toplumların bu günlere kimi değerleriyle gelebilmelerinde sanatın önemi ve rolü yadsınamaz. Özellikle günümüzde küresel sermayenin ve merkezi iktidar güçlerinin elinde tekelleştirilen sanat, toplumların özünü yitirerek kendi hakikatlerine yabancılaşmalarının aracı ve metası haline getirilmiştir.

"Aydınlar, yazarlar ve sanatçılar toplumların vicdanıdır"

Aydınlar, yazarlar ve sanatçılar toplumların vicda-

nıdır. Geçmişten günümüze dünyanın her yerinde demokrasi, özgürlük, hümanizm ve evrensel hukuk mücadelelerinin ön saflarında yer almışlar. Aydınlar düşünceleriyle yazarlar kalemleriyle sanatçılar sanatlarıyla toplumlarını bilgilendirip bilinçlendirerek, örgütleyip eylemsel kılarak, ruhlarına ve yüreklerine hitap ederek yeni yaşamın dokusu, imgesi ve örgüsü olmuşlardır.

Üzüntüyle belirtmek gerekir ki, maalesef bugün bazı partilerin düşünce ve zihniyetleri bölge devletlerinin hâkimiyetindedir. Tutumları ve politikaları da bu devletlerin çıkarları doğrultusunda belirlenerek yürütülmektedir. Bu durumda söz konusu devletler, kendi amaç ve hedeflerine ulaşmak için, Ulusal Kongrenin gerçekleştirilmesine dönük, ciddi adımların atılmasına ve girişimlerde bulunulmasına engel olmaktadırlar. Çağın akış sürecini görme, tarihin haykırışını duyma zamanıdır. Çünkü dış güçler, jandarma-sömürgeciliği ve işbirlikçi ihanet şebekeleri çıkar birliği içinde uğursuz senaryolar eşliğinde Kürt halkının kader çanlarını çalmaya çalışıyorlar. Bu atmosfer her zamandan ve her şeyden daha fazla, Kürt Ulusal Kongresini elzem kılmaktadır. Gerçekleşecek olan Kongre sadece Kürt Halkı'nın sorunlarını çözmeyle yetinmeyecek. Ortadoğu halklarının içinde bulunduğu sarmal krizlere ve döngüsel açmazlara da öncülük edebilecektir.

Kaynakça

Abdullah ÖCALAN; AİHM Savunması C. 1... ; (1)

Abdullah ÖCALAN, AİHM Savunması C. 2... ; (2, 3, 4,)

Reel Sosyalizmin Çözülüşü, "Tarihin Sonu" ve Yeni Dünya Düzeni

Ulaş Güldiken

> "Reel Sosyalizm"in gardırobunda kapitalizmin iskeletini sakladığından şüphe etmeyenler buna, bir devlet kapitalizmi biçimi olarak sosyalizm, adını veriyordu."[1]

Gardırobun *[Fr: garder (korumak), robe (elbise)]* alıntı içerisinde kullanılmış olmasını biraz daha tahrik ederek devam etmek gerekirse; bu gardırop kapitalizmin iskeletinin saklandığı, korunduğu belki de her seferinde çıkarılıp giydirilen ve her seferinde rafa kaldırılan, tüm "reel" dönemeç ya da krizlerde meşruiyet kazandırılmaya çalışılan bir tarihsel perspektife sığınak olmuştur. Dünyanın iki cepheye ya da kutba ayrıldığı addedilen bir dönemde reel sosyalizm,"dışarı"ya[2] karşı çelikten örtülerle kapandığı ya da kendi ağırlığı altında çöktüğü ve dolayısıyla yine kelimenin bizzat gücünün gösterildiği yerde çözüldüğü her seferinde, gardıropta iskeleti iyi kamufule eden elbiselerinin varlığına güvenerek, kitlelerin sokağında yürürken "yüzsüz" bir palyaço kılığında içeriden çürüdüğünün ve de çözüldüğünün farkındaydı.[3] Her ne kadar bir kapitalizm iskeletinden söz edilmekteyse de, omurgasını kapitalizmin oluşturduğu, etin ve "imajın" sosyalizmden oluştuğu bir makine işlevini görüyordu. Hareket kabiliyetleri ve davranış karakteri kapitalizm makinesinden düşmüş yeni bir tarihsel sürüm ile karşı karşıya idik. Bir bakıma artık sosyalizm namına etten bir parçanın kalmadığı, içeriden çözülüp omurgası başka bir tarih oynatıcısının elinde kuklaya dönüşmüş bir iskelet vardı. Walter Benjamin'in "tarihsel materyalizm" kuklasının satranç tahtasındaki rakibi olabilecek bir "otomat"tı[4] bu.

Reel sosyalizmin çözülüşüne dair bugüne dek birtakım reçeteler sunuldu. Tarih bakımından bir kadavradan söz eder gibi, tarihsel bir doku kesiti analiz edildiğinde yapıyı çürüten ya da çözerek ayrıştıran etkenler çokça sunuldu. Aynı zamanda sahneden hızlıca çekilmesine neden olan katalizör için de yine birçok tanım yapılmıştır. "Sağlıklı" bir siyasal program ve tarihsel dönüştürücü stratejik ideolojilerden biri olarak sosyalizmin dönüştürücü olmaktan dönüşen bir evrim geçirmesine neden olan ne tür bir hastalıktı? "… ilkin devlet iktidarını ele geçir; ikinci olarak devlet iktidarını toplumu dönüştürmek (ya da sosyalizme ulaşmak) için kullan."[5] Tarihsel programın uygulayıcıları ve programın belirli etaplarını elde edecek mekanizmayı işleten özneler her ideoloji için farklıdır. Burada, söz konusu özne reel sosyalizm ölçeğinde toplumken nesne ise uygarlık şemasında "ileri" bir araç formu olarak devlet olmuştur.

"Özne" olarak halkın sahip olduğu başlıca "nesne"

1. Hardt, M.&Negri, A.; *Çokluk;* s. 273; Ayrıntı Yayınları; 2004

2. "Bir tür ketumluk, kimi zaman biraz küçümseme, kimi zaman da büyük bir kendi içine ya da bizim dışımıza kapanma gibi bir şeydi…" Blanchot, Maurice; *Son İnsan;* s. 5; Kabalcı Yayınevi; 2008

3. Yüzü olmayan bir palyaço, elleriyle olmayan yüzünü örtüyor ve ağlıyor. İçerden ağlıyor ve ölüyor. Zaman yüzünü eskitemez çünkü yüzü yok! Marmara, Nilgün; *Pavor Nocturnus y da Delikli Uykular* şiiri

4. Benjamin, Walter; *Tarih Kavramı Üzerine (Son Bakışta Aşk içerisinden);* s. 39; Metis Yayınları; 2012

5. Wallerstein, İmmanuel; *Liberalizmden Sonra;* s. 96; Metis Yayınları; 2003

devlettir.[6] Esasta her ideolojik programın kitlesel hedefinde kümelenen bir topluluktan ya da modernizmin üstesinden gelip kendi siyasa'sını faaliyete geçirecek olan bir "fail"den bahsedilebilir. Sosyalizm için "sınıf-toplumun tüm üyeleri, liberalizmde birey ve muhafazakarlar için cemaat-geleneksel gruplardır.

"Dışarıda kalarak bir "halk" ya da "toplum" tanımı yapmak, ideolojik bir kutsallaştırma imajı olarak içeriden çürümüş homojen bir deriden bedene dönüşür"

Toplumun homojen bir davranış toplamı olarak düşünülüp dönüştürülmesi gerektiği reel sosyalizmin ideolojik amaçlarından biriydi. Fakat toplumun sürekli homojen görüntüler vereceğine dair beklentilerin yorumlanması reel sosyalizmin handikaplarından biriydi. Bireyin sıfıra indirgendiği, benzer beklenti ve duyguların yanında rasyonel tepkilerin hiçe sayıldığı bir varsayım söz konusu "özne"yi küçümsemiştir. Kalabalıkların dışarıda olup bitenlere, başka bir dünyanın bizzat var olduğuna kendilerine kapatacak irrasyonelliklerden yoksun olduğu iddia edildiğinde, dışarıda kalarak bir "halk" ya da "toplum" tanımı yapmak, ideolojik bir kutsallaştırma imajı olarak içeriden çürümüş homojen bir deriden bedene dönüşür.

Reel sosyalizmin sistem-karşıtı bir program olarak "nesne"yi "özne"nin yerine koyup temel öznesine karşı güçlendirmeye başlaması ve özetle kapitalizmi devlet aygıtının merkezinde tekelleştirmesi "son"unu hazırlamıştır.

Devlet Kendini Kimden Sakınır?

"Kuşkusuz her bir ideolojinin az çok utanç verici devletçiliğini açıklamak üzere dayandığı gerekçeler farklıydı. Sosyaliste göre devlet genel iradeyi uygulardı. Muhafazakarlara göre devlet geleneksel hakları genel iradeye karşı korurdu. Liberallere göre devlet bireysel hakların serpilmesine izin veren koşulları yaratırdı. Fakat her durumda retorik tamamen aksinin yapılmasını gerektirirken, sonuç devletin topluma nazaran güçlendirilmesi oluyordu."[7]

Failin nesnesi durumunda olan devlet bizzat özneyi sakınılması gereken hedef olarak belirlediğinde, bu hedefler karşısında devletin daha fazla "merkezileştirilmesi"[8] ve güçlendirilmesi ihtiyacı doğar. Bir sarmal gibi, birey, cemaat ya da genel hakların iradesini sağlayan birer payanda olarak devletin her seferinde "güçlü devlet güçlü birey", "güçlü devlet güçlü gelenek", "güçlü devlet güçlü toplum" sloganını tarihsel dönüştürücü "özne"nin önüne koyması ve onu razı edebilecek pratikleri denemekten vazgeçmemiştir.

Tarihin Sonu ve Son İnsan

"Son" insan olabilme arzusuyla yanıp tutuşan bir türün bireyleri, tarihin kavranabilir parçacıkları olarak suyun yüzeyine doğru yüzmekteyken biri diğerini daha fazla dibe batırmakta hiçbir kötülük görmeyecektir. Zira ilerleme adına herhangi bir köşe taşı olacak "şey" ne ise tarih homojen bir zaman okyanusunda bunların üzerinde sıçrayarak kendi "telos"una varmaya çalışır. İşte bu nihai hedef etrafında tepinip durmakta olan insan, "son" insanını doğurup güneşe doğru uzanmış eller üzerinde kurban etmenin telaşıyla bir "hız"a kavuşmanın derdini yaşamaktadır.

"Tarihin sürekliliğini parçalama bilinci"[9]ni artık taşıma kabiliyeti edinmiş fakat telosun zaferini ilan edecek entelekheia'ya[10] göre henüz "ilkel" sayılabile-

6. a.g.e*;* s. 84

7. *a.g.e.;*s. 86

8. Merkezin sıkılaştırılmasına dayalı ister ekonomik ister kültürel ve siyasal planların geçerliliği olsun, merkezin tek'çiliğine karşı yerellerin "farklılığı" salt jeokültürel bir koruma tasarımı değildir. Kalkınmacı ekonomik modellerden bireysel girişimlere, anti tekel ve anti sömürgeci tepkilerden dil ve kültürün homojenleştirilmesine dair ulus-devletçi programların da hükmüne karşı demokratik bir tedbirdir. Konfederal programların alternatif sistemlerin yaratılmasında denenmesi gereken bir örnek olmasına Öcalan sıkça önem ve yer verir. "Sovyet Rusya deneyiminde başlangıçta revaçta olan konfederalizmin, merkezî devlet adına hızla ortadan kaldırılması, reel sosyalizmin çözülüşünün en temel nedenidir." (Öcalan, Abdullah; *Demokratik Uygarlık Çözümü 3;* s. 243; Amara Yayıncılık; 2015)

9. *Son Bakışta Aşk;* s. 47

10. Mükemmellik durumu, eksiksiz, tamama ermiş

cek insan, "ilk" insandan ne kadar uzaklaşırsa "son"a o kadar yakınlaşacağını ummaktadır. Dolayısıyla ilerleme belki de ilk insandan kaçınma olarak form kazanmış bir ilk insan ve son insan arasındaki antagonizma olarak tarihe hem şekil hem de yön vermektedir.

İlk insanla olan hesaplaşmasında muzdarip olunan "eksik"lik kendini ne ile tamamladığında kavrayış gücünde artık üzerine eklenemez bir tarihsel sona ulaşılmış olacak? Saf bir "özgürleşme" eğilimi ve kendini zorunluluklar dünyasından kurtarma/koparma arzusu Hegelyen anlamda "mutlak bilinç" kazandığında "doğa" artık aynı doğa olmaktan çoktan çıkmış olacaktır. Bu, aynı zamanda insan şeması çıkarıldığında, doğası değişmiş fakat artık başka bir doğadan bahsedip şeması deforme olmuş bir insan söz konusu olduğunda mümkün olacaktır.

Bütün çabasını bu doğadan sıyrılmaya vermiş insan aklının modernize edilmiş tasarımı olarak bilim ve teknik, gelecek tahayyülü taşıyan insanın kolektif eseri olarak herkesin yedeğinde, ilerleme hattında taşınmaktadır. Bu akıl, hangi tasarım olursa olsun birer ideogram olarak bireyin ve bir politik sistem olarak insan topluluğunun özgürleşme arzusunda, sırtını dayayabileceği en büyük güç biçiminde refakate hazır hale gelmiştir. Şu ya da bu uygarlık artık en büyük düşman değil; düşman yalın haldeki bu doğadır ve ilerleme önündeki ayak bağı olarak alt edilmesi gereken bu en büyük düşman, modern teknik sayesinde yenilgiye uğratılmalıdır.[11]

"Sömürü"den kurtulmak için doğanın sömürülüp teknik stoklanması yönü doğaya çevrilmiş silahlar olarak el altında tutulmaya çalışılmaktadır.[12] Son insan ve nihayetinde gözünü tarihin sonuna dikmiş son insan, kendini sarmaşık misali etrafını sarmış olan bu zorunluluklar dünyasından hızlıca sıyırarak "özgürleşme"yi geciktiren kamburlaşmadan kurtulmayı tutku derecesine getirmiştir. İlerleme, geçmişin yükünden ve yıkıntıları arasında toplanacak materyallerden birikmiş artığı taşımaktan bitap düşmüş nostaljiden nefret eder. İşte "devrim" kendisine tarihsel bir moment sağlayacak sıçramalar için "reform" gibi sözcükleri naif bularak yarattığı fırtınanın cazibesiyle peşi sıra yarattığı boşlukta her şeyi sürükler.

"… Ama cennetten kopup gelen bir fırtına kanatlarını öyle şiddetle yakalamıştır ki, bir daha kapayamaz onları. Yıkıntıları gözlerimizin önünde göğe doğru yükselirken, fırtınayla birlikte çaresiz, sırtını döndüğü geleceğe doğru sürüklenir. İşte ilerleme dediğimiz şey, bu *fırtına*dır."[13]

Tarihin Sonu Sireni

Gerçek ve önü alınamaz bir tarihin sonunun ilanını doğrular bir pratik içinde miyiz sorusunun niyeti ve cevabının evet'lenmesi kuşkuludur. Mesiyanik ya da yeni bir yeni-ahitçilik misyonerliğiyle mi karşı karşıyayız? Tarihin ilerleyici yanına lokomotiflik eden bilim-tekniğin siyasasını ve hegemonik gücünü oluşturan bir "batı" tezahürünü mutlak galip varsayıp toplumsal ve siyasal düzenlerin kendi modeli şahsında artık bir huzur ve refaha kavuştuğunu ve başka da arzusu kalmamış son insanın ise bütün hoşnutluklarıyla yüksek standartlı sefahate kavuştuğu bu "son tren"in[14] sireni sürekli ya da bir belirip bir belirsizleşerek çalıp durmaktadır.

Siyasal düzenlerin ve ileri toplumların tek biçimliliğinin alternatifsizliği yanı sıra felsefenin ve haliyle düşüncenin sonunun da ilan edildiği kavşakta problemi çözme arzusunun gereksizleşeceği bir temsiller platformunda bulmaktayız kendimizi. "İlk insan"-

11. Fukuyama, Francis; *Tarihin Sonu ve Son İnsan;* s. 30; Profil Yayıncılık; 2012 ("Yüzlerce yıldır insanın düşmanı olan doğa modern teknik sayesinde yenilgiye uğratılacak ve insanın mutluluğunun hizmetine verilecekti.")

12. Walter Benjamin'in üretim, üretim gücünün tasarrufundaki bir siyasal programın emek, refah, kurtuluş tespitlerine ilişkin çoğu kaba yorumlar olarak bulduğu tarihsel ironilerin temelinde saf bir doğa anlayışı mevcuttur.

"… gözünü doğaya hakim olma sürecindeki ilerlemeye dikip, toplumsal gerilemeyi fark etmez. Daha sonra faşizmde karşımıza çıkacak teknokratik eğilimler burada şimdiden görünmektedir. Bunlardan biri de, 1848 Devrimi öncesindeki sosyalist ütopyalardan uğursuzca farklılaşan bir doğa anlayışıdır. Bugün emekten anlaşılan, doğanın sömürülmesi demek. Safça bir gönül rahatlığıyla, doğa sömürüldükçe proletarya sömürüden kurtulacağı sanıyor." *Son Bakışta Aşk;* s. 45

13. *Son Bakışta Aşk;* s. 43-44

14. Derrida, Jacques; *Marx'ın Hayaletleri;* s. 36; Ayrıntı Yayınları; 2007

dan ya da doğal insandan bu yana rekabet halindeki ilerlemenin kendisini evrensel ve homojen kılmaya yönelik şiddetli arzusu, hem içimizdeki "kötülükleri" yenmeyi hem de dışımızda nihai bir çatışmasızlık halini garantiye almaya çalışır. Savaş ve sonrasında gelecek ebedi bir barışın kurumları artık "çelişkisiz" bir biçimde tesis edilmiştir. Avrupa Birliği ve önceki haliyle Avrupa Ekonomik Topluluğu gibi Erasmus ürünü bir evrensellik idealinin "tartışılmazlığı" ve bugünkü "yüzü" nasıl bir liberalizm, kapitalizm ve Hristiyanlık "teslis"inin kutsal ittifakına dayandığını meşrular niteliktedir.

Bitmek Bilmeyen Bir "Yeni" Düzen Arayışı

Her seferinde bu "yeni"nin hükmünün sürdürülmesi için dünya yüzünün yırtılıp yeniden biçim verilmesi gerekir. Her sistem ya da program kendi nihai zaferini ya da başka bir anlamda ideogramını "tarihsel çizgiyi kim çekecek?" rekabetinde sergilemek isteyecektir. Öyle bir topos'a[15] anlam ve yer vermeliyiz ki hem ilk graphe'nin[16] çizildiği çamura mekan olsun hem de her kim ki yeni'den bir çizgi çekmeye kalktığında dönüp yine aynı yerde cerrahi bir çizik atmayı ilk adım saysın.

Tarihsel bir ironiyle "ilk insan"ın ayak izlerine de rastlanıldığı bu coğrafyada yeniden bir düzen verme çabasının sürekli modernize edilmiş aygıt ve projelerle operasyona tabi tutulması tarihsel "son"u ve nihayetinde zaferini ilan etmek isteyen "son insan"ın arzusudur. Başka bir tabirle Hegelci "kabul edilme" arzusuyla çabalayan saf insan bilincidir. Bu bilincin son bayrağı dikildiğinde ve karşıt sistem ya da siyasal program veya paradigmalar bayraklarını indirdiklerinde belki de tarihin sonu'na dünya ölçeğinde varmış olacağız.

Dünya ölçeğinde; çünkü son insan'ın tarihi tamamına erdirme uğraşısının ve evrensel takdir kazanmış bir mutlak bilinçle donanmış tarihselcilik arzusunun dünya gezegeninde ilan edilecek bir zaferle yetineceğini varsaymak ancak mümkün olduğunda bu son gerçekleşmiş olacaktır.

Biçim verme ve biçimi bozma faaliyetinden beridir insanın bu faaliyete kaynaklık eden akıl ve düşünce üretme kabiliyeti onu sürekli diken üzerinde tutmaktadır. Elinde bu inşa faaliyetine zemin olan bir nesnesi var. [Tarih, bir inşa faaliyeti nesnesidir. Yapı, homojen ve boş bir zamanda değil, "şimdi'nin zamanı"nın doldurduğu bir zamanda yükselir.][17] Ve bu nesne süreksizliklere uğratılarak ya da kesintiye uğratılıp bir anlığına düşüncede askıya alınarak, kırılmaya uğrar. Bu kırılma şimdi'nin hükmünün esirgenmediği yerde homojen ve sonun ilan edildiği tarihin bir yerinden sürpriz yapar. İşte bu diken üstünde yaşam'ı kendisine rehber eden insan, yaşadığı gerilimi dünya ölçeğinin üzerine çıkararak evrensel bir kurtuluşun ve özgürleşmenin kapısını çalmaktan geri durmaz.

"Yeni bir düzen arayışının tarih bakımından birçok sarsıntı geçirmiş; mitolojik ya da dini, devletli ya da devletsiz birçok uygarlık tasarımına yer vermiş Ortadoğu gibi bir coğrafyada kristalize olup tarihsel zaferi ilan etmeyi seçmiş olmalarında bir gariplik yoktur"

"Düşünce birdenbire gerilimlerle yüklü bir kümelenmede durduğunda, onu şiddetle sarsar, kendisi de bu sarsıntıyla kristalize olur, bir monada dönüşür."[18] Uygarlık ve ona biçim vermenin yarışında olan ideogramların özne'leri düşünsel sarsıntıdan doğan birer kristal olarak tarihsel ilerlemeye hız kazandırmaya çalışırlar. Dolayısıyla yeni bir düzen arayışının tarih bakımından birçok sarsıntı geçirmiş; mitolojik

15. Yer, konu

16. Yazı; grafein fiili Eski Yunancada yazmak kadar kazımak, yani toprağı çizerek kazımak anlamını da taşır. Çivi yazısı örneğinde olduğu gibi, çiviyle kilden toprağın yüzünü kazıyarak-çizerek ancak yazı olanağı açığa çıkar.

17. *Son Bakışta Aşk;* s. 47

18. *Son Bakışta Aşk;* s. 48

ya da dini, devletli ya da devletsiz birçok uygarlık tasarımına yer vermiş Ortadoğu gibi bir coğrafyada kristalize olup tarihsel zaferi ilan etmeyi seçmiş olmalarında bir gariplik yoktur. "Yeni" bir bakıma "son"a dönüşerek ilan edildiğinde tamama erdirilmiş bir tasarım olarak tarihteki yerini alır. Dinler ya da mitolojiler tarihi bu düşünsel sarsıntının ürünlerini ve birbirlerine "rıza" getirmenin çatışmalarından doğan siyasetin krizinden çıkan "yeni" oluşumlarla doludur. Bugün ya da başka zamanlarda başka biçimlerde görünür olan, her biri kendi tarihi yıkıntılarının arasından bir hortlak olarak zuhur edince "yeni"den düzen vermeye gün doğar.

"Bu sürekliliği bozup başka bir özgürleşme alternatifini mümkün kılacak pratik bir paradigmanın varlığı kendisini hissettiriyor"

Peki kim bu "yeni" düzen verme çabasının hem oyunculuğunu hem de hakemliğini üstleniyor. Zira problemin temel dayanaklarından biri burası değil midir? Küresel bir hegemonyanın mirasını yarattığı çelişkiler yumağı bugün Ortadoğu'da bir karambole dönüşmüş durumdadır. Her sistem ya da sistem-karşıtı güç bu karambolden önce sağ, sonra galip çıkmaya çalışmaktadır.

Tarihsel bir son'a varmanın henüz çok uzağındaki insanlık için kendi özne'lerini öne sürmenin şafağındayız bir kez daha. Tarihsel bir homojenliğe varıp insanlığı hoşnutsuzluklarla yaşayan bir türe vardırmadan bu sürekliliği bozup başka bir özgürleşme alternatifini mümkün kılacak pratik bir paradigmanın varlığı kendisini hissettiriyor.

"… evrensel demokrasi mefhumu hala tesis edilememiştir ve modern devrimlerin ve mücadelelerin ulaşmaya çalıştığı bir hedef olarak kalmıştır. Modern devrimler tarihi, mutlak demokrasi kavramının gerçekleşmesine yönelik, duraklamalı ve eşitsiz ama kayda değer bir ilerleme olarak okunabilir. Bu kavram, siyasal arzularımıza ve pratiklerimize yol gösteren bir Kuzey Yıldızı'dır adeta."[19]

Gezegenimiz ya da başka bir yıldız kütlesi, kendi konumunun verdiği imkanla bir güneşe ya da karanlık bir şafağa doğru yol alırken yön verecek başka bir yıldıza çağrıyı gönderir. Tarih, bu çağrıya yanıtın olduğu yerden dönüştürücü el'in kapıyı aralamasıyla hız alıp her şeyi peşi sıra sürükler.

Modern bir "devrim hali"nin Ortadoğu'da kapıları çalmasının vaktidir. Tarihe hız verecek bir el'in/özne'nin varlığında her zaman ilerlemeye öncülük edecek bir Kuzey Yıldızı ya da "çiçeklerin yüzlerini güneşe dönmesi gibi"[20] tarihsel ilerlemenin şafağında parlayan ve sabahı patlatan bir güneş olacaktır.

Sadece tarihin değil, ideolojiler, sosyal bilimler, dinler ve sistem-karşıtı her şeyin de sonuna tekabül edecek bir kendi kendine çağrı ve ilandan önce mevcut düzensizlikten yeni bir düzeni çıkaracak olan şey, elinde megafonuyla tarihin sonunun çığırtkanlığını yapacak değil; tarihin yıkıntıları arasında "reel" kabiliyetsizliklerin bürokrasisine rıza göstermeyecek tarihin öznelerinin "kötü düzen"lere tamah göstermeden "başka" bir dünyanın mümkün olup olmadığına kanaat getirmeleridir.

---

19. *Çokluk*; s. 257-7

20. *Son Bakışta Aşk;* s. 41

Abonelik Formu

Adı:
Soyadı:
Adres:

İş Adresi:

Derginin İstendiği Adres:

Ev Tel:

İş Tel:

Cep Tel:

E-Posta:

Abonelik Başlangıç Tarihi:

Yurtiçi Yıllık Abonelik Şartları

6 Sayı İçin: Taahhütlü/40 TL

Yurtdışı Abonelik

6 Sayı Kargo: 50 Euro

dm
DEMOKRATİK
MODERNİTE